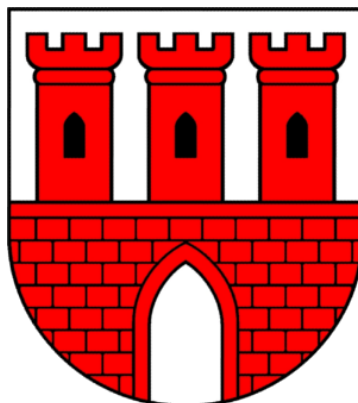

WÓJT GMINY GĄSAWA

**Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXX/253/2017
Rady Gminy w Gąsawie
z dnia 26 października 2017 r.**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GĄSAWA

TEKST STUDIUM

CZEŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GĄSAWA

SPIS TREŚCI

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE.....	5
PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE.....	5
ZESPÓŁ AUTORSKI.....	6
CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA.....	7
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU.....	9
INFORMACJE OGÓLNE.....	9
1.1 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW.....	12
1.2 CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA I UZBROJENIA TERENÓW.....	14
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	15
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	17
3.1 ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	17
2.1.1 RZEŻBA TERENU.....	18
2.1.2 BUDOWA GEOLOGICZNA.....	19
2.1.3 HYDROGRAFIA.....	21
2.1.4 GLEBY.....	30
2.1.5 SUROWCE MINERALNE.....	30
2.1.6 KLIMAT.....	31
2.1.7 FAUNA I FLORA.....	34
3.2 ROLNICTWA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.....	44
3.2.1 ROLNICTWO.....	44
3.2.2 LEŚNICTWO.....	47
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	50
4.1 ZARYS HISTORII OBSZARU GMINY GĄSAWA.....	52
4.2 WYKAZ ZABYTEKÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ I STREFAMI OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	53
4.3 POZYTYWNE I NEGATYWNE CECHY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO GMINY.....	64
4a. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH.....	64

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	65
5.1 POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY.....	65
5.2 RUCH MIGRACYJNY	68
5.3 STRUKTURY WIEKU I PŁCI.....	70
5.4 RYNEK PRACY	71
5.5 GOSPODARKA MIESZKANIOWA	72
5.6 EDUKACJA	74
5.7 OCHRONA ZDROWIA.....	76
5.8 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	76
5.9 KULTURA	77
5.10 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	77
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	78
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	79
7.1 ANALIZY EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE	79
7.1.1 ANALIZA EKONOMICZNA	79
7.1.2 ANALIZA ŚRODOWISKOWA	85
7.1.3 ANALIZA SPOŁECZNA.....	94
7.2 PROGNOZY DEMOGRAFICZNE W TYM UWZGLĘDNIAJĄCE, TAM GDZIE TO UZASADNIONE, MIGRACJE W RAMACH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO.....	103
7.3 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	108
7.4 BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	112
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW ...	117
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH..	118
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	126
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	128

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	129
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO - ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	130
13.1 TRANSPORT DROGOWY.....	130
13.2 KOLEJ.....	132
13.3 ZAOPATRZENIE W WODĘ, ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW I ICH OCZYSZCZANIE	132
13.4 ENERGETYKA, GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO	135
13.5 GOSPODARKA ODPADAMI	136
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	137
14.1 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	137
14.2 KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI.....	139
14.3 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.....	140
14.4 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO -POMORSKIEGO	149
14.5 PLAN GOSPODARKI ODPADAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO	150
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄ-CYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	151
SPIS TABEL.....	152
SPIS RYSUNKÓW	153
SPIS WYKRESÓW	154

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa przyjęto uchwałą Rady Gminy w Gąsawie Nr XXIII/134/97 z dnia 18 czerwca 1997 roku.

W wyniku dokonanej przez Wójta Gminy Gąsawa analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w celu oceny aktualności Studium, stwierdzono konieczność sporządzenia nowego Studium. Sporządzenie przedmiotowego opracowania jest także wynikiem nowych potrzeb związanych z rozwojem gminy Gąsawa. Zachodzące zmiany społeczne i ekonomiczne, ale również troska o zrównoważony rozwój przyczyniły się do podjęcia przez Radę Gminy w Gąsawie uchwały Nr VI/35/2015 w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gąsawa” z dnia 17 marca 2015 r.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa zostało opracowane na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.),
- art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073),
- Uchwała Nr VI/35/2015 Rady Gminy w Gąsawie z dnia 17 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gąsawa.

ZESPÓŁ AUTORSKI

opracowane przez:

GIS-PLAN Sp. z o.o.

Al. Powstańców Wielkopolskich 66, 85-090 Bydgoszcz

Zespół w składzie:

- główny projektant mgr Rafał Łucki - posiadający kwalifikacje do wykonywania zawodu urbanisty uzyskane na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów;
- asystenci projektanta:
 - mgr Anna Pilżys-Gezela,
 - mgr inż. Agata Piórkowska;
 - mgr inż. Katarzyna Dereszyńska;
 - inż. Sara Madej
- specjalista ds. spraw ochrony środowiska - mgr inż. Joanna Burchardt.

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa uchwalono w 1997 roku. Od tego czasu nastąpiły zmiany zarówno w strukturze przestrzennej gminy, jak i jej sytuacji społecznej oraz gospodarczej.

Ustalenia *Studium* powinny być rozumiane jako świadome działanie władz gminy Gąsawa, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków jego rozwoju.

Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy powinny być reguły określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje z uwarunkowaniami przyrodniczymi ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Zakres opracowania *Studium* obejmuje cały obszar gminy Gąsawa w granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem opracowania była inwentaryzacja oraz określenie uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz infrastruktury technicznej i społecznej.

Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz rozpatrzenie wniosków do *Studium*.

Ostatnim etapem było wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego Gminy Gąsawa.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa polega na opracowaniu ustaleń w części tekstowej i graficznej na podstawie obowiązujących uwarunkowań prawnych i programowych. Uwzględniając cel sporządzenia *Studium*, a także wnioski społeczności lokalnej, podmiotów gospodarczych, instytucji i organów rządowych i samorządowych, wyznacza się nowe obszary pod zainwestowanie oraz wprowadza inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz ponadlokalnym oraz zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko - Pomorskiego i programach rządowych.

Studium składa się z następujących części:

- 1) tekstu studium, stanowiący **załącznik nr 1** do uchwały i składający się z trzech części:
 - Część I - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa wraz z częścią graficzną,
 - Część II - kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa,
 - Część III - uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium,
- 2) rysunku studium w skali 1: 25 000, stanowiący **załącznik nr 2** do uchwały,
- 3) rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu Studium, stanowiące **załącznik nr 3** do uchwały.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Gąsawa położona jest w południowo - zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w obszarze krainy historycznej zwanej Pałukami, w powiecie żnińskim. Powierzchnia całkowita gminy wynosi 13584 ha.

Graniczy z czterema gminami:

- od wschodu - gminą Dąbrowa,
- od południowego-zachodu - z gminą Rogowo,
- od północy - gmina Żnin,
- od południa - gminą Mogilno.

W granicach gminy położonych jest 24 miejscowości w ramach 19 sołectw (Annowo - Wiktorowo, Biskupin, Chomiąża Szlachecka, Drewno, Gąsawa, Godawy, Gogółkowo, Komratowo, Laski Wielkie - Laski Małe, Łysinin, Marcinkowo Górne, -Dolne, Nowawieś Pałucka, Obudno, Pniewy – Ostrówce, Rozalinowo - Piastowo, Ryszewko, Głowy i Szelejewo).

Rysunek 1. Położenie gminy Gąsawa na tle województwa i powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych materiałów.

Gmina Gąsawa zaliczana jest do gmin silnych rolniczo z wykształconą funkcją turystyczno - wypoczynkową.

Rolnicza funkcja gminy lokalizuje się w jej części centralnej i zachodniej. Obszar ten charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem bonitacyjnym gleb, stanowiącymi kompleksy gleb bardzo dobrych i dobrych dla produkcji roślinnej i hodowli.

Funkcja turystyczno - wypoczynkowa powiązana jest z wykorzystywaniem walorów historycznych i krajobrazowo - przyrodniczych gminy. Gmina głównie nastawiona jest na obsługę ruchu turystyczno - wycieczkowego związanego z pomnikiem historii Biskupin oraz

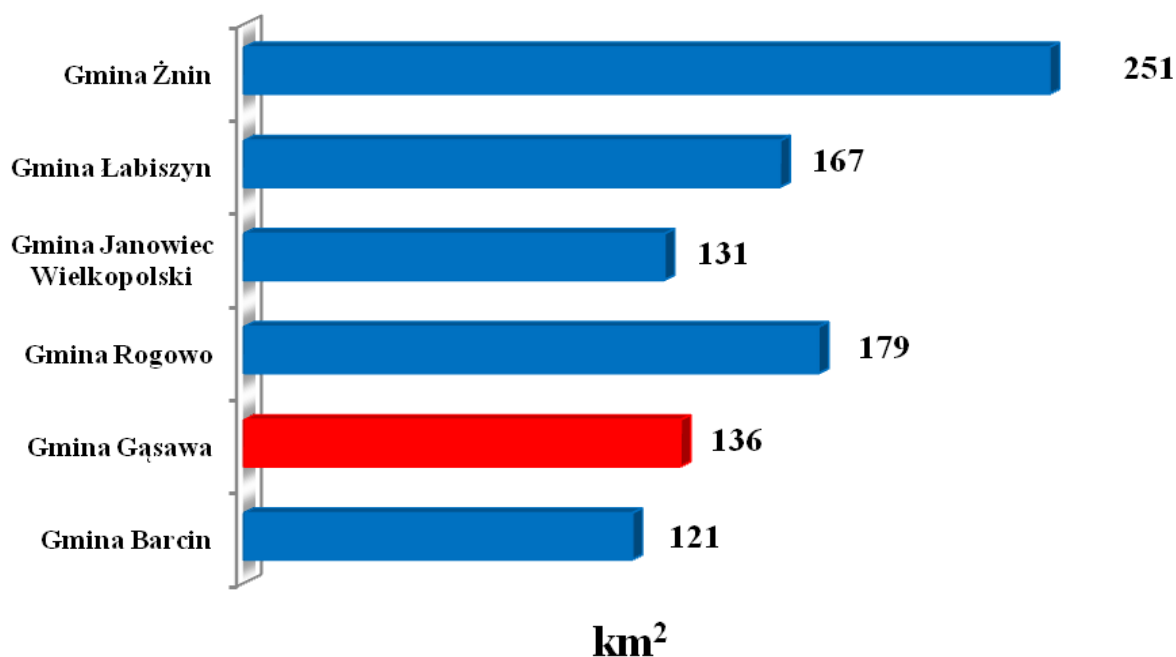
terenami wypoczynku w północnej i centralnej części gminy, gdzie powstają obszary indywidualnej zabudowy letniskowej oraz ośrodki wypoczynkowe.

Przez północno - zachodnią część gminy przebiega na krótkim odcinku droga krajowa Nr 5. Na drodze tej występuje znaczne natężenie ruchu. Jednak trasa tej drogi przebiega z dala od terenów zamieszkałych oraz obiektów chronionych, stąd też nie stanowi ona większej uciążliwości dla mieszkańców gminy.

Pozostałą sieć drogową na terenie gminy Gąsawa tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję jaką pełnią, dzieli się na następujące kategorie: powiatowe i gminne. Przez teren gminy Gąsawa przebiega 13 odcinków dróg powiatowych i 37 odcinków dróg gminnych.

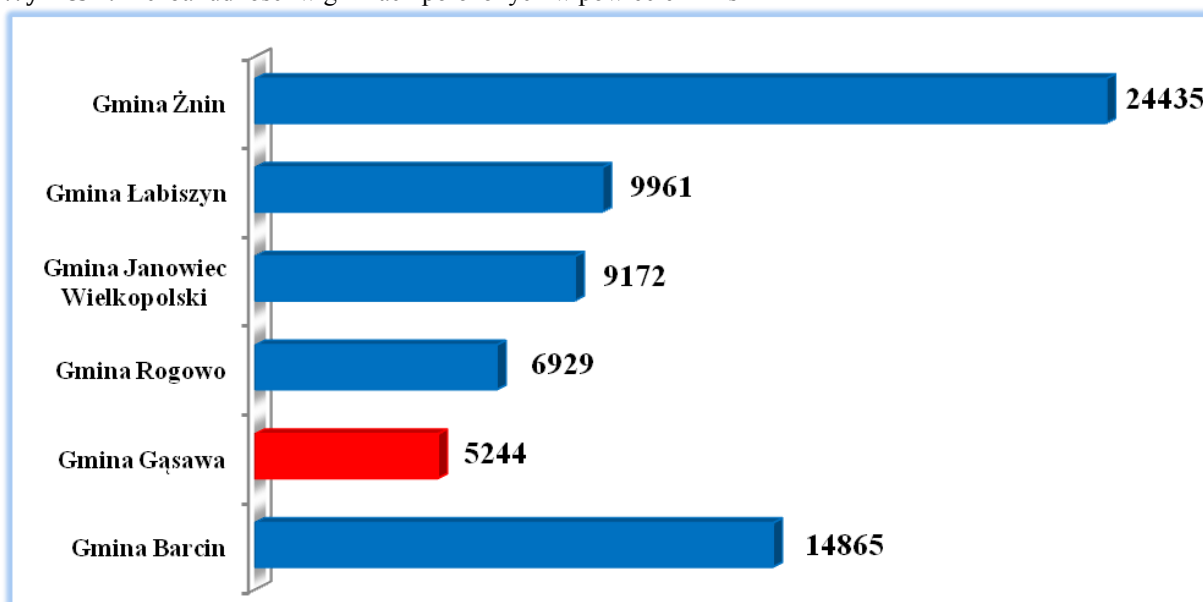
Obszar gminy Gąsawa położony jest w makroregionie Pojezierze Wielkopolskie, w mezoregionie Pojezierze Gnieźnieńskie. Gmina Gąsawa położona jest we wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego nazywanej Pojezierzem Żnińskim lub Pałuckim.

Wykres 1. Powierzchnia gmin położonych w powiecie żnińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Gmina Gąsawa jest co do wielkości, czwartą największą gminą w powiecie żnińskim i zajmuje obszar 136 km², co ukazuje wykres powyżej.

Wykres 2. Liczba ludności w gminach położonych w powiecie znińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na rok 2015 gmina Gąsawa zamieszkała była przez 5244 osoby. Pod względem liczby ludności gmina Gąsawa zajmuje szóste - ostatnie miejsce w powiecie znińskim stanowiąc 7,4 % ludności powiatu. Największa populacja występuje w gminie Żnin (34,6%).

1.1 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW

Struktura użytkowania gruntów w gminie Gąsawa przedstawia się następująco:

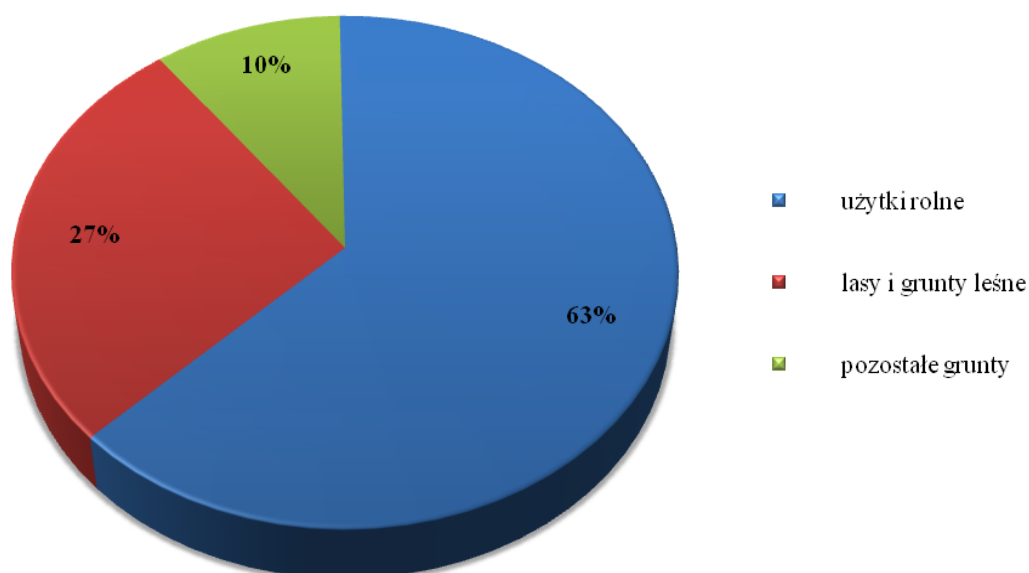
Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Gąsawa

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Użytki rolne	8553	63
Lasy i grunty leśne	3625	27
Pozostałe grunty i nieużytki	1406	10
RAZEM	13584	100

Źródło: Opracowano na podstawie danych z Urzędu Gminy w Gąsawie

Na ogólną powierzchnię gruntów w gminie (13 584 ha) składają się użytki rolne zajmujące ok. 8 553 ha (czyli 63,3% całości), lasy i grunty leśne – 3 625 ha (26,8%) oraz pozostałe grunty i nieużytki - zajmujące razem 1406 ha – (9,9%). Gmina ma więc charakter rolniczy.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE GĄSAWA

Źródło: Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy w Gąsawie

Gmina Gąsawa obejmuje obszar 13 584 ha, w którym użytki rolne liczą 8 553 ha, grunty pod lasami i zadrzewieniami 3 625 ha, pod wodami 590 ha, nieużytki 279 ha oraz grunty pod terenami różnymi 5 ha.

Tabela 2. Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni

Wyszczególnienie	Pow. w ha
Użytki rolne	8553
Grunty pod lasami i zadrzewieniami	3625
Tereny pod wodami	590
Użytki ekologiczne	5
Tereny komunikacyjne	283
Tereny różne	5
Nieużytki	279

Grunty zabudowane i zurbanizowane	180
Powierzchnia ogółem	13 584

Źródło: Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy w Gąsawie

1.2 CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA I UZBROJENIA TERENÓW

Tabela 3. Miejsce gminy Gąsawa na tle powiatu żnińskiego według wybranych cech w roku 2015, 2014

Lp.	Główne wskaźniki	powiat żniński	gmina Gąsawa
1	Powierzchnia ogółem (km ²) 2015	985	136
2	Ludność 2015	70 606	5244
3	Gęstość zaludnienia (osób/km ²) 2013	72	39
4	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (os.) 2015	11 087	817
5	Ludność w wieku produkcyjnym (os.) 2015	46 664	3 514
6	Ludność w wieku poprodukcyjnym (os.) 2015	12 855	913
7	Lasy (ha) 2015	16 991,11	3 562,25
8	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności 2014	95,8	99,9
9	Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności 2015	59,0	43,0
10	Korzystający z gazu w % ogółu ludności 2015	28,1	1,2
11	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³ 2015	36,6	43,3
12	Bezrobotni (os.) 2015	4 196	357
13	Dochody budżetu na jednego mieszkańca w zł 2015	3 383,15	3 376,03

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Na terenie Gminy Gąsawa obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała nr XXIX/174/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zabudowy letniskowej we wsi Chomiąża Szlachecka,
- Uchwała nr XIX/138/2000 Rady Gminy Gąsawa z dnia 21 listopada 2000 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa letniskowego części działki nr 75/5 oraz działek 76/2-76/17 we wsi Chomiąża Szlachecka,
- Uchwała nr XIV/100/2000 Rady Gminy Gąsawa z dnia 29 marca 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej letniskowej we wsi Chomiąża Szlachecka – za lasem,
- Uchwała nr XVI/112/2000 Rady Gminy Gąsawa z dnia 23 czerwca 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy letniskowej we wsi Wiktorowo- 3,
- Uchwała nr XXIX/178/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w sołectwie Annowo, we wsi Wiktorowo,
- Uchwała nr XXIX/176/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej położonego pomiędzy ulicami Leszka Białego i Trzemeszeńska w Gąsawie,
- Uchwała nr XXIX/179/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w sołectwie Laski Wielkie,

- Uchwała nr XIV/99/2000 Rady Gminy Gąsawa z dnia 29 marca 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy rekreacyjnej we wsi Obudno,
- Uchwała nr XXXI/229/02 Rady Gminy Gąsawa z dnia 26 kwietnia 2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej letniskowej we wsi Ostrówce – Nad Kanałem,
- Uchwała nr XXIX/175/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Piastowo,
- Uchwała nr XXIX/177/98 Rady Gminy Gąsawa z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Pniewy,
- Uchwała nr XXXI/227/02 Rady Gminy Gąsawa z dnia 26 kwietnia 2002 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w Chomiąży Szlacheckiej, Łysininie, Marcinkowie Górnym i Szelejewie,
- Uchwała nr XXXI/228/2002 Rady Gminy Gąsawa z dnia 26 kwietnia 2002 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zabudowy letniskowej we wsi Łaski Wielkie,

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1 ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Głównym celem przyjętych w „studium” zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Gąsawa jest wytyczenie w polityce przestrzennej kierunków rozwoju zgodnych z zasadą "zrównoważonego rozwoju", co w myśl obowiązującej ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska - rozumiane jest jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans korzystania z zasobów i walorów środowiska naturalnego przez obecne i przyszłe pokolenia - następuje proces łączenia działań gospodarczych, społecznych i politycznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz zachowania ciągłości procesów przyrodniczych. Jako podstawową zasadę przyjęto stworzenie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi środowiska i ochronę unikalnych wartości krajobrazowych omawianego terenu.

Polityka przestrzenna wynikająca z uwarunkowań i dyspozycji środowiska została przedstawiona w „studium” na tle powiązań przyrodniczo-funkcjonalnych gminy z terenami otaczającymi w skali województwa i kraju, w tym koncepcji krajowej sieci ekologicznej (EKONET - POLSKA). Dotyczy to głównie istniejących i przesądzonych planistycznie uwarunkowań i ustaleń w zakresie kształtowania ekologicznego systemu obszarów chronionych, w tym głównych jego ogniw jak obszary węzłowe, korytarze i ciągi ekologiczne.

Cały teren gminy charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością i bogactwem zasobów przyrodniczych o stosunkowo niewielkim stopniu przekształcenia szaty roślinnej. Ze względu na węzłowe położenie gminy w układzie przyrodniczym kraju i regionu oraz duże walory przyrodniczo – krajobrazowe – ochrona tych wartości należy do priorytetowych celów polityki przestrzennej.

W zakresie ochrony środowiska na terenie gminy obowiązują zasady prowadzenia polityki ekologicznej zgodnej z założeniami polityki krajowej, wojewódzkiej i lokalnej w oparciu o obowiązujące ustawy i przepisy szczegółowe, bądź zarządzenia dotyczące:

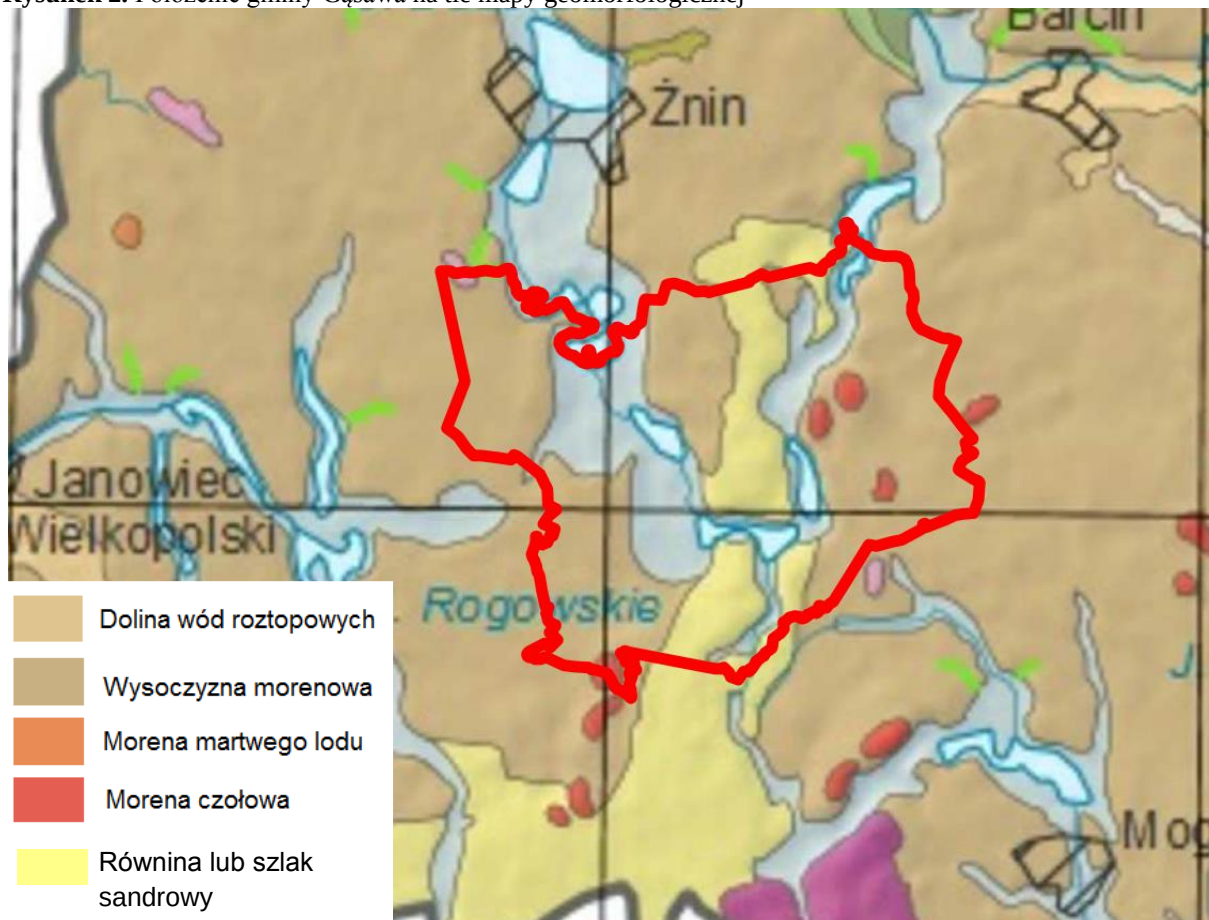
a) ochrony i kształtowania terenów leśnych;

- b) ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ujęć wody;
- c) ochrony gleb;
- d) ochrony przyrody;
- e) ochrony dóbr kultury.

2.1.1 RZEŻBA TERENU

Obecne ukształtowanie terenu gminy jest wynikiem zmian i przeobrażeń zachodzących podczas ostatniego zlodowacenia, które zakończyło się około 10 tysięcy lat temu (zlodowacenie bałtyckie, stadiał poznański). Poszczególne formy rzeźby pochodzą z deglacjacji, czyli cofania się lądolodu i jego faz recesyjnych. W rzeźbie terenu gminy przeważają, zatem formy krajobrazu polodowcowego. Lądolód na tym obszarze pozostawił grubą kilkudziesięciometrową warstwę glin morenowych o różnym stopniu spiaszczenia, piasków ze żwirem oraz żwiru. Na powierzchni zalega tzw. morena denna falista o deniwelacjach terenu rzędu 2 – 5 m. Wysoczyzna morenowa wznosi się tu z reguły na wysokość ok. 95-110 m, ale zdarzają się również pagórkowate wzniesienia przekraczające 120 m n.p.m. W czasie jednej z faz postojowych stadiału pomorskiego, kiedy na południe odpływały masy wód roztopowych na przedpolu został usypany sandr. Na terenie gminy zajmuje on stosunkowo wąski klin rozdzielający wysoczyznę morenową na dwie części – wschodnią i zachodnią. Sandr budują głównie piaski. Efektem działalności wód subglacialnych są dwie rynny polodowcowe wyłobione w morenie dennej na głębokość ponad 30 m. Pierwsza z nich o przebiegu SE – NW odwadniana jest przez Gąsawkę, a druga o kierunku SSW – NNE, odwadniana jest przez Strugę Foluską. Najniższe partie rynien polodowcowych wypełniają obecnie jeziora. W powierzchnię wysoczyzny wcięły się doliny małych rzek. W dnie rynien polodowcowych zalegają utwory młodsze – holocenijskie w postaci piasków rzecznych i torfów. Na obszarze sandru pojawiają się miejscami piaski wydymowe.

Rysunek 2. Położenie gminy Gąsawa na tle mapy geomorfologicznej

Źródło: atlas.kujawsko-pomorskie.pl

2.1.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Stratygrafia Trzeciorzęd

Cały obszar gminy podścielają utwory trzeciorzędowe wykształcone w postaci:

- Oligocen - piaski, piaski z glaukonitem, mułki, mułowce i ropy stanowiące osady zalegającego w tym rejonie morza oligoceńskiego,
- Miocen – piaski z lokalnymi przewarstwieniami węgla brunatnego będące wodonoścem dla podczwartorzędowych wód podziemnych,
- Pliocen – wykształcony jest w postaci ropy pstrych poznańskich stanowiących osady wielkiego śródlądowego jeziora.

Czwartorzęd

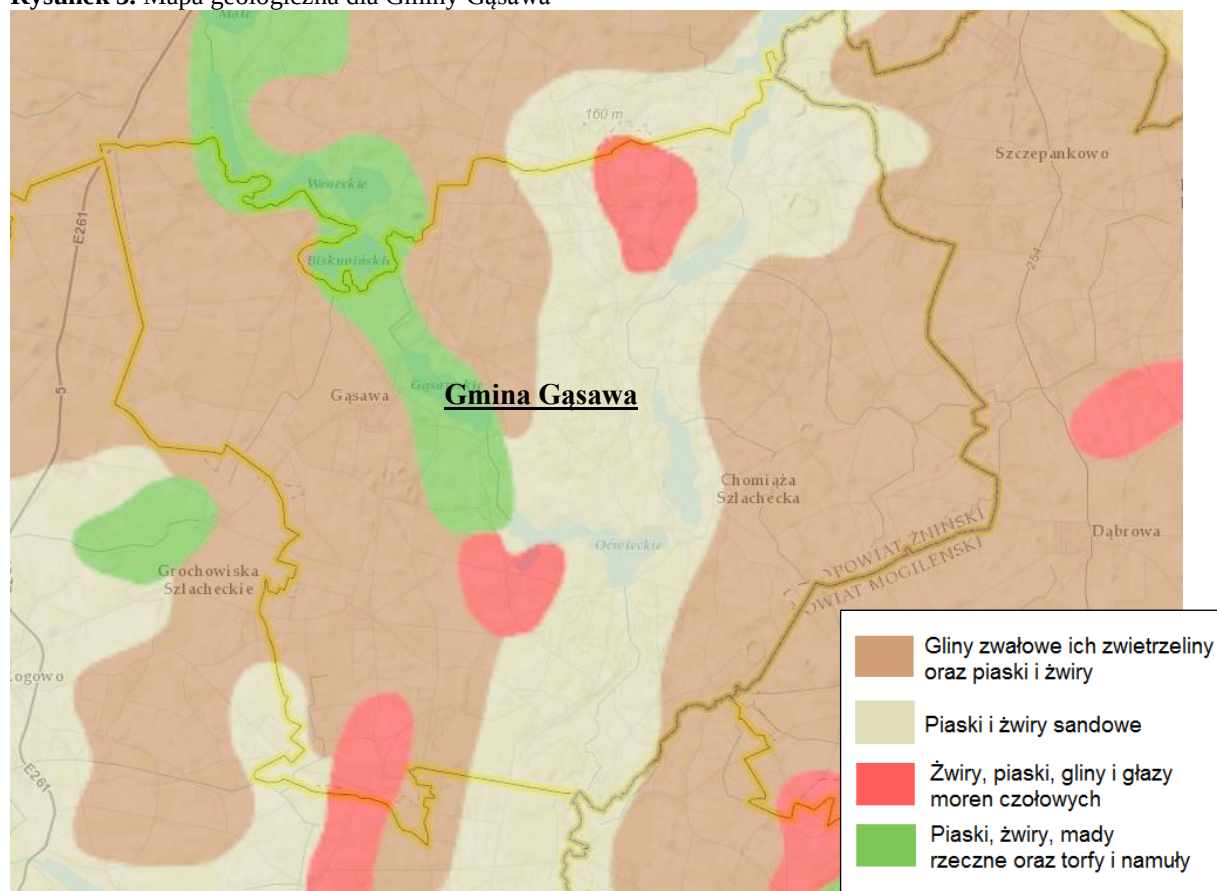
Utwory czwartorzędowe występują również na całym obszarze. Miąższość ich wynosi średnio 40 – 50 m. Jedynie w rejonie głębokich obniż w podłożu czwartorzędu miąższość

osadów wzrasta do ponad 100 m. Kompleks osadów plejstocénskich wykształcony jest w postaci piasków, żwirów i fluwioglacjalnych oraz glin piaszczystych i glin zwałowych z otoczkami skał północnych. Osady te zdeponowane zostały w okresie kolejnych zlodowaceń, przy czym największą miąższość mają osady zlodowacenia środkowopolskiego i bałtyckiego.

W holocenie przeobrażenie rzeźby jest stosunkowo niewielkie. Dominuje zasypywanie dolin rzecznych i rynien jeziornych oraz procesy osuwiskowe w strefach krawędziowych. Utwory holocenu, o różnej przepuszczalności, reprezentowane są przez piaski, muły, torfy i mady. Ich występowanie związane jest z dolinami rzek i rynien jeziornych.

Teren gminy wg mapy geologicznej przedstawionej na poniższym rysunku położony jest w większości na glinach zwałowych, ich zwietrzelinach oraz piaskach i żwirach. W środkowej części gminy występują piaski, żwiry sandrowe. W rejonie miejscowości Pniewy, Oćwieka i Ryszewko występują żwiry, piaski, gliny i głazy moren czołowych. W północno-środkowej części gminy w rejonie jeziora Gąsawskiego występują piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły.

Rysunek 3. Mapa geologiczna dla Gminy Gąsawa

Źródło: <http://m.bazagis.pgi.gov.pl>

Gliny zwałowe oraz piaski i żwiry są to tereny przydatne do zabudowy ze względu na dobrą nośność.

2.1.3 HYDROGRAFIA

WODY PODZIEMNE

Na terenie gminy wody podziemne występują w utworach trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Trzeciorzędowy poziom wodonośny związany jest z piaskami mioceńskimi. Głębokość zalegania warstwy wodonośnej na obszarze gminy sięga 60 – 150 m p.p.t. Trzeciorzędowy zbiornik wody obejmuje swym zasięgiem zachodnią i częściowo środkową część gminy, co stanowi ok. 45% powierzchni. Z uwagi na gruby nadkład nieprzepuszczalnych glin zwałowych, trzeciorzędowy poziom wodonośny jest doskonale izolowany od wpływu zanieczyszczeń, stąd też woda ta jest dobrej jakości. Poziom ten jest zaliczany do obszarów wysokiej ochrony (OWO); eksploatowany jest w tych rejonach, gdzie utwory czwartorzędowe nie posiadają przewarstwień piaszczysto - żwirowych. Wydajności z jednego otworu sięgają 65 m³/h.

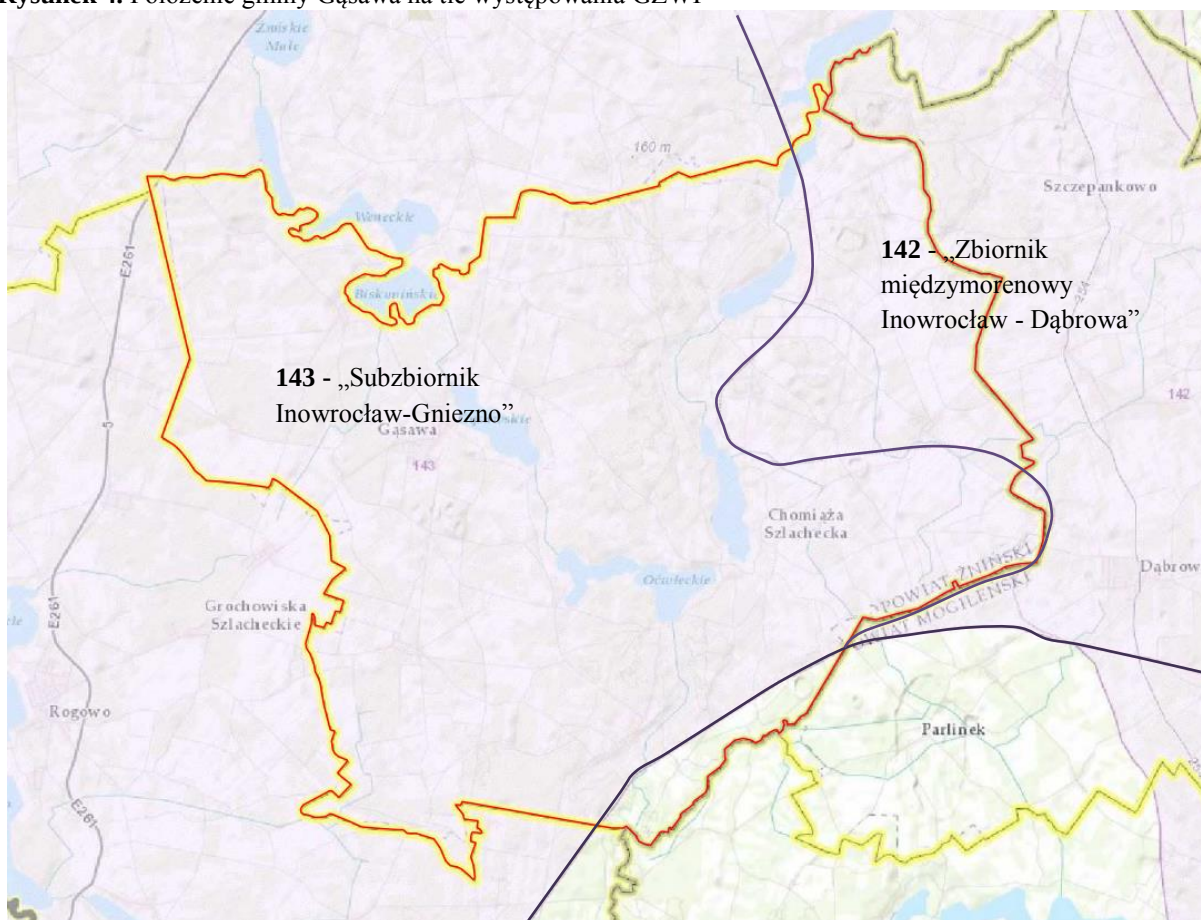
Wody czwartorzędowe występują znacznie płycej. W utworach czwartorzędowych występują trzy rodzaje zbiorników wód podziemnych i gruntowych: dolinne, sandrowe. Zbiorniki dolinne nie mają większego znaczenia gospodarczego, bowiem ich wydajność nie przekracza z reguły 10 m³ /h. Zalegają stosunkowo płytko, miejscami na głębokości 0 - 2 m. Zwierciadło wody ma charakter swobodny, czasami lekko napięty. Z uwagi na brak warstwy izolacyjnej w postaci nieprzepuszczalnych glin, wody te mogą mieć zanieczyszczenia organiczne i bakteriologiczne, stąd też nie mają większej wartości użytkowej.

Zbiornik sandrowy związany jest z utworami piaszczysto - żwirowymi występującymi w południowej części gminy. Zwierciadło wody stabilizuje się na głębokości 2 – 5 m p.p.t. Wydajność nie jest duża – sięga 1 – 2 m³/h. Zbiornik wysoczyznowy związany jest z przewarstwieniami glin morenowych w postaci piasków i żwirów. W różnych rejonach obserwuje się 2 – 3 poziomów wodonośnych. Pod względem bakteriologicznym wody te nie budzą zastrzeżeń gdyż nadkład glin zwałowych dobrze izoluje już pierwszy poziom wodonośny. Wydajność tych wód sięga 60 m³/h z jednego otworu. W obrębie zboczy wysoczyzny morenowej obserwuje się liczne wysięki i wypływy wód gruntowych, które zasilają lokalne zagłębienia bezodpływowe lub drobne ciekły.

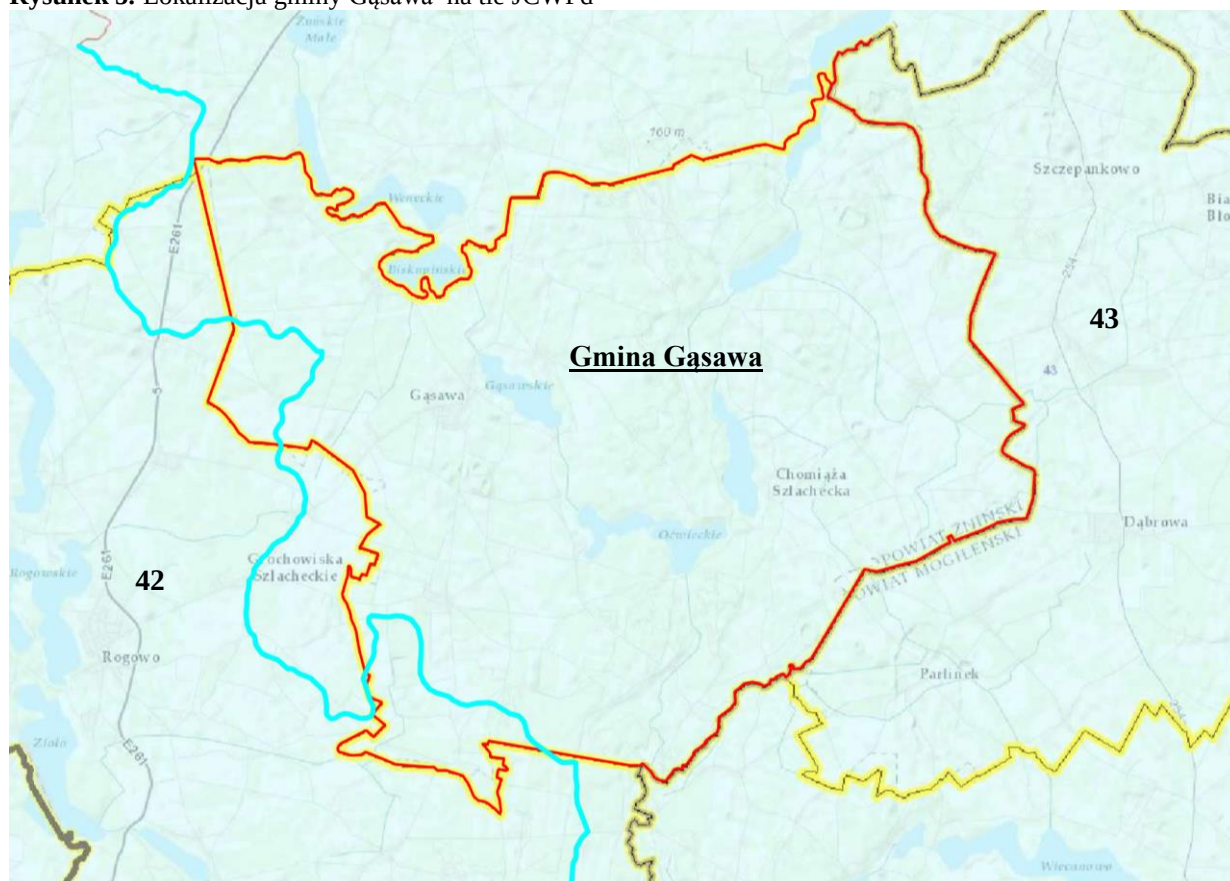
Wody podziemne na terenie gminy Gąsawa należą do dwóch głównych zbiorników:

- Zbiornik nr 142 - „Zbiornik międzymorenowy Inowrocław - Dąbrowa” – wody czwartorzędowe, zbiornik o powierzchni 340 km², wody wymagające wysokiej ochrony (OWO). Średnia głębokość ujęcia 35 m, a zasoby dyspozycyjne 95 tys. m³/dobę. Zbiornik ten obejmuje swym zasięgiem południową i zachodnią część gminy Barcin, południowo- zachodnią część gminy Łabiszyn, północno - wschodnią gminy Żnin oraz wschodnią część gminy Gąsawa;
- Zbiornik nr 143 - „Subzbiornik Inowrocław-Gniezno” wody trzeciorzędowe, wymagające wysokiej ochrony (OWO), zbiornik o ogólnej powierzchni 200 km². Średnia głębokość ujęcia wynosi 120 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 96 tys. m³/dobę. Wody zbiornika obejmują swym zasięgiem: część zachodnią gminy Gąsawa, część północno - wschodnią gminy Janowiec Wielkopolski, centralny obszar gminy Żnin oraz gminę Rogowo.

Rysunek 4. Położenie gminy Gąsawa na tle występowania GZWP

Źródło: <http://m.bazagis.pgi.gov.pl>

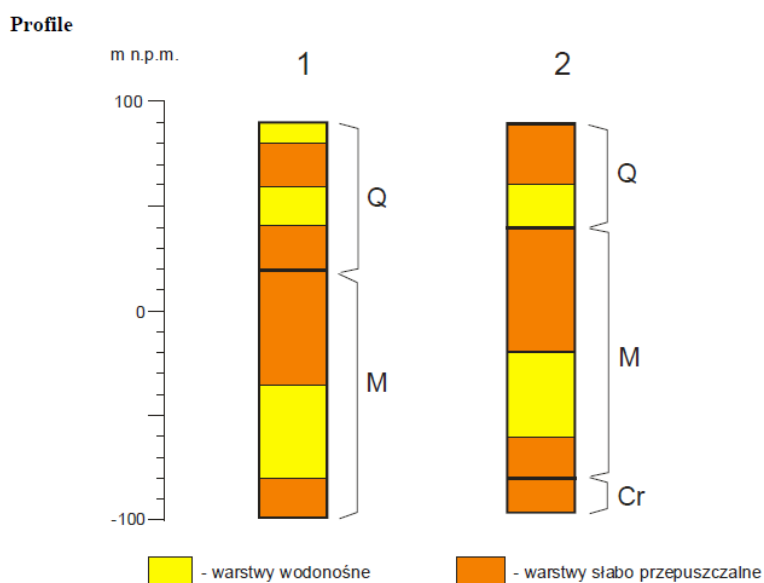
Rysunek 5. Lokalizacja gminy Gąsawa na tle JCWPd

Źródło: geoportal.kzgw.gov.pl

Tabela 4. Jednolite Części Wód Podziemnych 42 na terenie Gminy Gąsawa

Nr JCWPd	Krajowy kod Jednolitej części wód podziemnych	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego	Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu chemicznego
42	GW650042	dobry	dobry	niezagrożona	-

Źródło: geoportal.kzgw.gov.pl

Rysunek 6. Profile JCWPd Nr 42

Źródło: www.psh.gov.pl

Symbol całej JCWPd uwzględniający wszystkie profile: Q₍₁₋₂₎, M

Opis symbolu: w czwartorzędzie występują jeden lub dwa poziomy wodonośne. Poziom mioceni występuje na całym obszarze, dobrze izolowany, pozbawiony kontaktów hydraulicznych z poziomem wodonośnym.

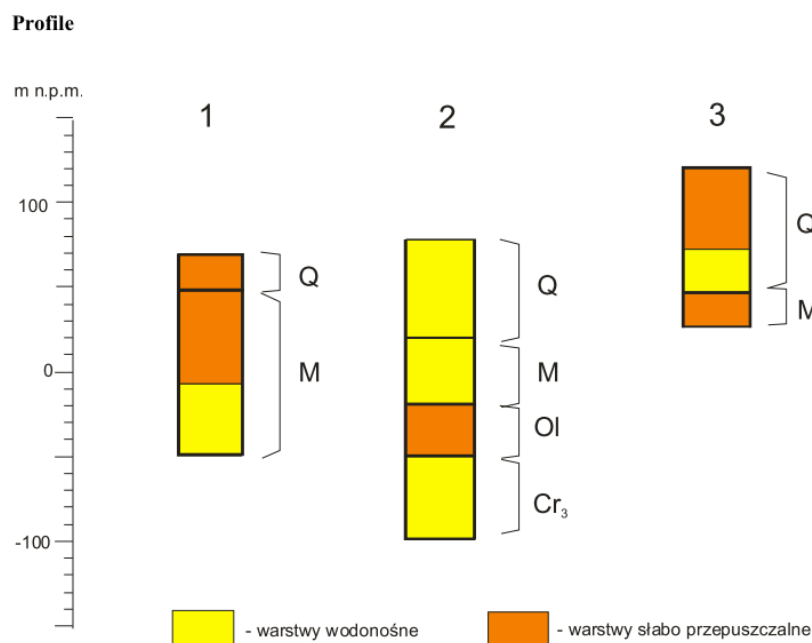
Q – wody porowe w utworach piaszczystych

M - wody porowe w utworach piaszczystych

Tabela 5. Jednolite Części Wód Podziemnych 43 na terenie Gminy Gąsawa

Nr JCWPd	Krajowy kod Jednolitej części wód podziemnych	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego	Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu chemicznego
43	GW650043	słaby	słaby	zagrożona	-

Źródło: geoportal.kzgw.gov.pl

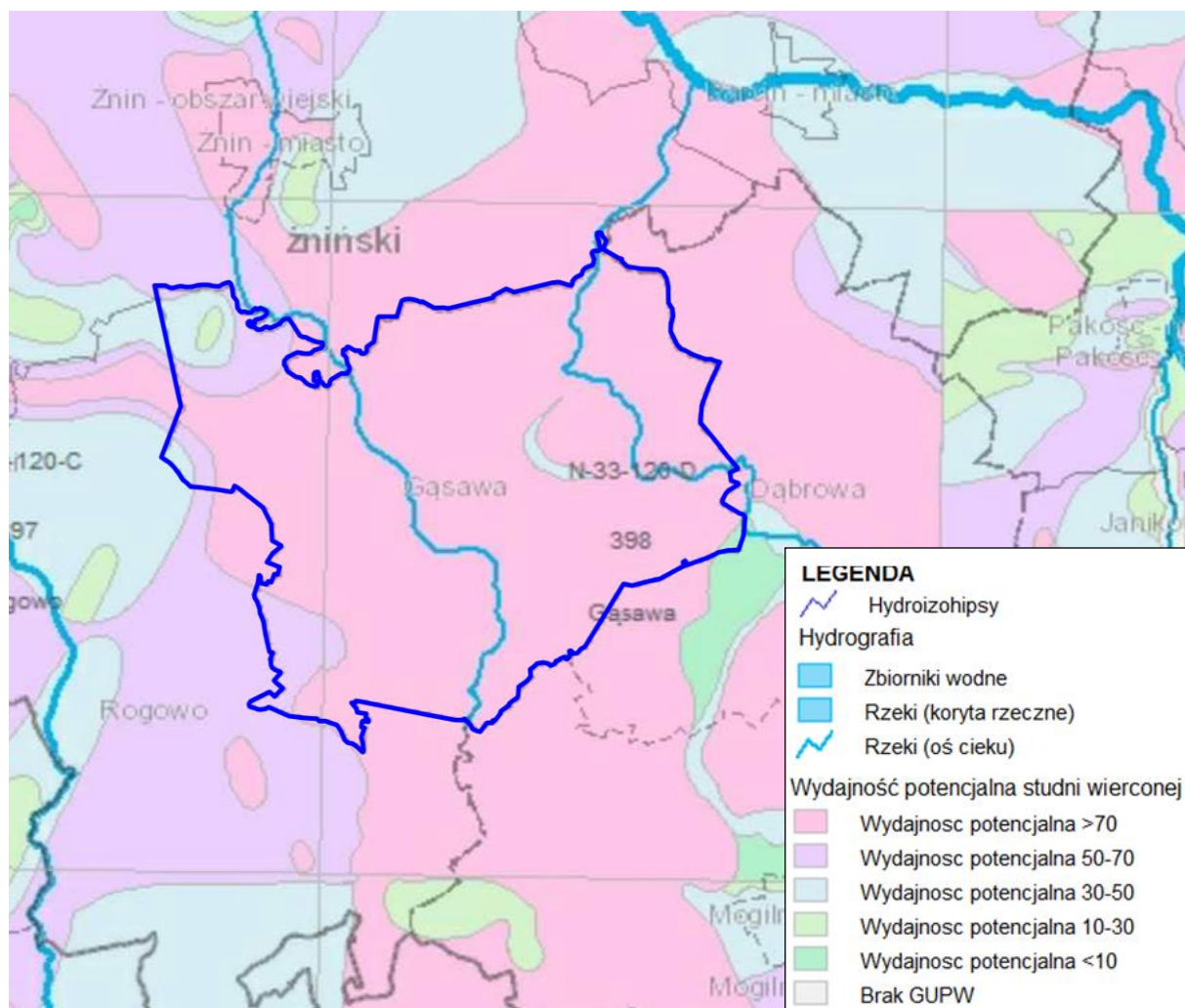
Rysunek 7. Profile JCWPd Nr 43Źródło: www.psh.gov.pl**Symbol całej JCWPd uwzględniający wszystkie profile: (Q) - M, (Cr)**

Wody w utworach czwartorzędowych tworzą jeden poziom wodonośny o zróżnicowanym wykształceniu występujący na części obszaru JCWPd. Poziom mioceni występuje na całym obszarze, często mając kontakt hydrauliczny z poziomem czwartorzędowym. W części północno-wschodniej występują wody podziemne w utworach kredowych.

Q – wody porowe w utworach piaszczystych

M - wody porowe w utworach piaszczystych

Cr – wody szczelinowe w utworach węglanowych

Rysunek 8. Mapa hydrogeologiczna dla Gminy Gąsawa

Źródło: www.epsh.pgi.gov.pl/

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar gminy, z rzeką Gąsawką, jako oś hydrograficzna, zaliczony został do zlewni rzeki Warty (II rzędu), w którym są zlewnie niższego rzędu:

- zlewnie IV rzędu Gąsawki i Strugi Foluskiej (dopływy Noteci),
- zlewnia III rzędu Wełny (płd.-zach. część gminy),
- zlewnia V rzędu Panny (płd.-wsch. część gminy).

Sieć hydrograficzna gminy jest najlepiej rozwinięta w centralnej części oraz w dwóch ramionach o przebiegu południkowym, ciągnących się w kierunku północnym gminy.

Oś hydrograficzną tworzy Gąsawka. Struga Foluska oraz Gąsawka odwadniają dwie rynny polodowcowe z ciągiem malowniczych jezior będących atrakcją turystyczną gminy. Gąsawka jest lewobocznym dopływem Noteci o długości około 56,9 km, odwadniającym obszar o powierzchni 590,3 km. Ciek bierze początek w małym jeziorku położonym na zachód

od miejscowości Głębocek, a uchodzi do Noteci na zachód od Rynarzewa. Rzeka płynie dnem rynny polodowcowej w kierunku północnym odprowadzając wody z jezior: Drewienko, Oćwieckie, Gąsawskie, Godawskie, a następnie leżące już poza terenem gminy – Jez. Biskupińskie. Po drodze zbiera wody z cieków bezimiennych odwadniających tereny wysoczyznowe. W obszarze źródłowym i północnej części zlewni występują lasy. Środkowa i południowa część dorzecza charakteryzuje się intensywną gospodarką rolną. Drugą rynnę polodowcową z szeregiem jezior odwadnia Struga Foluska. Na terenie gminy są to kolejno następujące jeziora: Chomiąskie, Foluskie i Ostrowickie. Struga Foluska uchodzi do Jez. Wolickiego w gminie Barcin. Zachodnią część gminy odwadniają jeszcze dwa cieki – uchodzący do Jez. Biskupińskiego ciek z Marcinkowa oraz uchodzący do Jez. Weneckiego ciek z Gogółkowa. Do Jez. Foluskiego z kolei dopływa ciek z rejonu Obudna odwadniający wschodnią część gminy. Na całej powierzchni przedmiotowego terenu występują liczne mniejsze zbiorniki jezior bezodpływowych i małe oczka lodowcowe. W Tabeli 5 przedstawiono rzeki i cieki jakie znajdują się w gminie Gąsawa.

Tabela 6. Rzeki i cieki na terenie gminy Gąsawa

Lp.	Nazwa rzeki	Długość odcinka rzeki na terenie gminy [km]	Dorzecze
1.	Rzeka Gąsawka	2,415	Odra Noteć
2.	Stara Gąsawka	5,258	Odra Gąsawka
3.	Kanał Mokre	7,895	Odra Noteć
4.	Struga Foluska	b.d	b.d

Jeziora w gminie Gąsawa są pochodzenia polodowcowego. Największe z nich są efektem działalności wód subglacialnych, które wyłobiły dwie głębokie na kilkadziesiąt metrów rynny. Najniższe partie wypełniają jeziora.

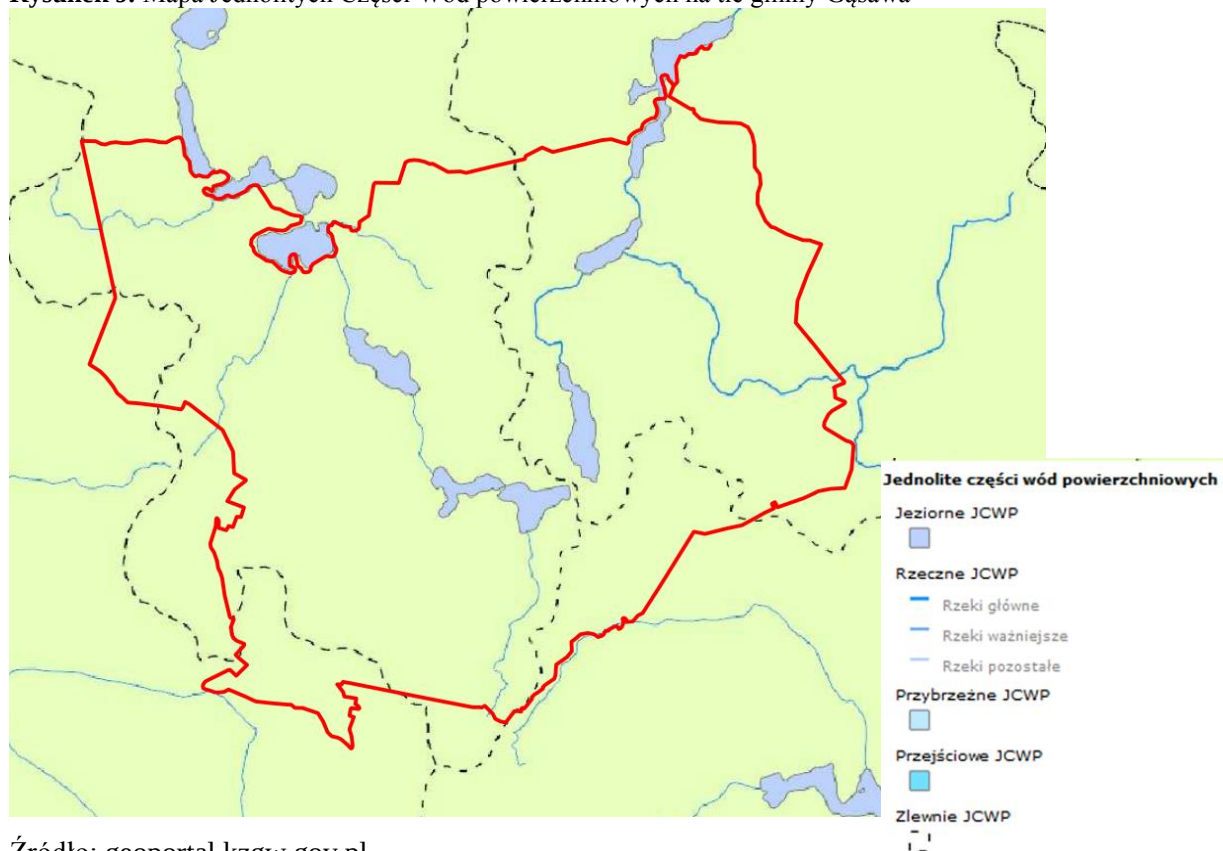
Tabela 7. Wykaz najważniejszych jezior w Gminie Gąsawa

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m ³]	Głębokość. max. [m]
1.	Chomiąskie	102,2	9960,8	34,3
2.	Foluskie	62,4	6520,3	28,4
3.	Gąsawskie	99,0	5726,7	10,5
4.	Godawskie	29,6	1061,8	9,0
5.	Oćwieckie Wschodnie	87,1	9655,0	42,5

6.	Oćwieckie Zachodnie	55,6	3290,8	19,8
7.	Ostrowieckie	159,6	10173,0	28,3

Poza wymienionymi jeziorami rynnowymi na terenie gminy występuje szereg mniejszych jezior o charakterze wytopiskowym, często bez nazwy. Ponadto na terenie gminy znajdują się jeszcze stawy hodowlane Bełki o powierzchni 8 ha, należące do Gospodarstwa Rybackiego Łysinin.

Rysunek 9. Mapa Jednolitych Części Wód powierzchniowych na tle gminy Gąsawa

Źródło: geoportal.kzgw.gov.pl

Tabela 8. Rieczne Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Gąsawa

Nazwa jednolitej części wód rzecznej	Krajowy kod JCWP	Status JCWP	Ocena stanu	Ocena zagrożenia nieosiągnięciem celów RDW	Uzasadnienie derogacji
Gąsawka do wypływu z Jez. Sobiejuskiego	RW60002 518836779	silnie zmieniona	zły	zagrożona	Zmiana reżimu hydrologicznego - derog. czasowa z uwagi na brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty związane z renaturyzacją cieku
Noteć od Małej Noteci	RW60002 5188339	silnie zmieniona	słaby	zagrożona	Ponad 75% pow. zlewni zajmują tereny rolne;

do Jeziora Wolickiego					wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 75,84m/km ² ; silne zm.reżimu hydrologicznego - derogacja do 2027r.
Mała Noteć	RW60002 5188299	silnie zmieniona	zły	zagrożona	Ponad 95% pow.zl.zajmują t.rolne; wskaźnik gęst.zalud.=79,46m/km ² ; słaby stopień skanal.w zl., a aktualnie założ.tempo rozbud.kanal.nie wpłynie istotnie na jakość wód; zmiany reżimu hydrologicznego - derogacja do 2027 r.

Tabela 9. Jeziorne Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Gąsawa

Nazwa jednolitej części wód jeziorne	Krajowy kod JCWP	Status JCWP	Ocena stanu	Ocena zagrożenia nieosiągnięciem celów RDW	Uzasadnienie derogacji
Gąsawskie	LW10204	naturalna	zły	zagrożona	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpiła poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych., które w j.eutroficznych są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez b.wiele lat po zaprzestanie dopływu zanieczyszczeń
Ostrówieckie (Ostrowieckie)	LW10447				
Foluskie	LW10445				
Chomiąskie	LW10444				
Oćwieckie Wsch.	LW10453				
Oćwieckie Zach.	LW10454				

Źródło: geoportal.kzgw.gov.pl

2.1.4 GLEBY

Uwarunkowania glebowe w gminie Gąsawa są korzystne. Stosunkowo duży udział mają gleby kompleksu pszennego dobrego wytworzone na glinach morenowych o różnym stopniu spiaszczenia. Gleby te rozwinęły się głównie w zachodniej części gminy w sołectwach: Gogółkowo, Biskupin, Marcinkowo Górne, Gąsawa, Komratowo, Szelejewo, Głowy, Ryszewo i częściowo w sołectwach Godawy, Łysinin i Oćwieka. We wschodniej i środkowej części gminy występują gleby nieco słabsze należące do kompleksu żytniego dobrego lub bardzo dobrego. Struktura typów gleb w gminie:

- gleby płowe - 38%,
- gleby rdzawe - 23%,
- czarne ziemie – 15%,
- brunatne właściwe - 10%,
- brunatne wylugowane – 8%.

Wokół jezior i w dolinie Gąsawki występują gleby torfowe, murszowo-torfowe zajmujące ok. 4% powierzchni oraz murszowo-mineralne – 2%. Z reguły grunty te zajmują użytki zielone.

Trwałe użytki zielone koncentrują się w Szelejewie, Gąsawie, Biskupinie, Marcinkowie Górnym i Dolnym, gdzie znajdują się kompleksy gleb organogenicznych.

Na obszarze gminy Gąsawa występują wszystkie klasy. Najliczniej reprezentowane są gleby klasy III, IIIa i IIIb. Największa koncentracja gleb o wysokiej bonitacji występuje w sołectwach: Biskupin, Gogółkowo, Marcinkowo Górne i Dolne, oraz Szelejewo. Gleby średniej klasy IV przeważają w Chomiąży Szlacheckiej, Nowej Wsi Pałuckiej, Obudnie, Pniewach, sporo ich jest w Szelejewie. Najsłabsze gleby klasy V i VI dominują w Annowie – Wiktorowie, Laskach, Piastowie, a także w Obudnie.

2.1.5 SUROWCE MINERALNE

Na terenie gminy występują głównie surowce ilaste reprezentowane przez gliny zwałowe piaszczyste. Surowce okruchowe - to głównie piaski akumulacji rzecznej, piaski eoliczne, wodnolodowcowe. Eksploatowane na skalę lokalną są głównie piaski wodnolodowcowe. W dolinie rzeki Gąsawki występuje złożo torfów niskich trzcinowych, turzycowych i drzewnych o dobrych właściwościach opałowych.

Tabela 10. Zasoby kopalin na terenie Gminy Gąsawa

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia [ha]	Stratygrafia stropu	Stratygrafia spągu	Grupa złoża
Annowo I	Kruszywa naturalne	złoże skreślone z bilansu zasobów	2,85	czwartorzęd	czwartorzęd	II
Annowo II	Kruszywa naturalne	złoże eksploatowane okresowo	2,30	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II
Obudno I	Kruszywa naturalne	złoże zagospodarowane	1,99	czwartorzęd	czwartorzęd	-
Obudno I/A	Kruszywa naturalne	złoże eksploatowane okresowo	0,63	czwartorzęd	czwartorzęd	-
Obudno II	Kruszywa naturalne	złoże rozpoznane szczegółowo	1,40	czwartorzęd-holocen	czwartorzęd-plejstocen	-
Pniewy I	Kruszywa naturalne	złoże rozpoznane szczegółowo	0,88	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II
Wiktorowo	Kruszywa naturalne	złoże rozpoznane szczegółowo	0,85	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II

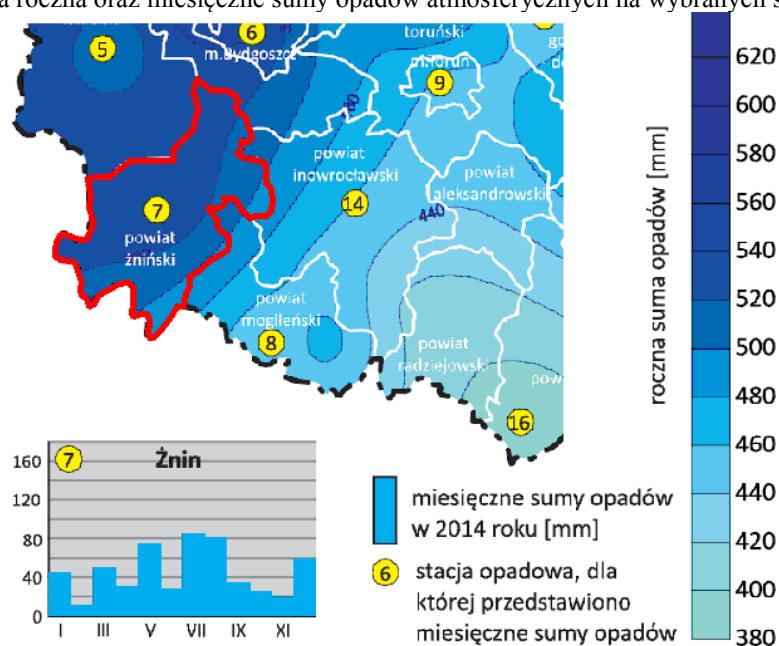
2.1.6 KLIMAT

Gmina Gąsawa leży w obrębie środkowej dzielnicy rolniczo – klimatycznej (Gumiński, 1948) charakteryzującej się najniższymi opadami w Polsce. Średnie wieloletnie opady atmosferyczne dla Gąsawy wynoszą 512 mm, przy czym półrocze letnie wyraźnie bardziej obfituje w opady (314 mm). Najwilgotniejszym miesiącem jest lipiec (74 mm), najsuchszym zaś – luty (27 mm). Średnia roczna temperatura powietrza oscyluje wokół wartości 7,8 – 7,90°C; najniższe temperatury występują w styczniu (-3,0°C), najcieplejszym miesiącem jest lipiec 18,3°C. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 210 – 220 dni, okres przymrozkowy występuje przez 100 – 110 dni, a pokrywa śnieżna zalega przez 38 – 60 dni w roku, przy czym nie jest ona trwała i zanika w ciągu zimy kilkakrotnie. Wiatry przewalają z kierunków zachodnich (18,7%) i południowo – zachodnich (16,9%); stosunkowo dużo jest również cisz (13,4%). Średnia prędkość wiatru w skali roku od 2,5 do 4,0 m/s (średnio 3,3 m/s). Silne wiatry, tj. o prędkości powyżej 5 m/s stanowią 5% ogółu wiatrów w skali roku.

Według regionalizacji klimatycznej Polski A. Wosia (1995) obszar ten należy do Regionu Środkowopolskiego (XVII), charakteryzującego się przewagą dni z pogodą bardzo ciepłą i pochmurną, których jest w roku średnio 60, w tym bez opadu 38 dni. Cechuje się on też pogodą przymrozkową bardzo chłodną (średnio prawie 40 takich dni w roku, w tym połowa z opadem). Średnia temperatura roczna wynosi około 8°C. Temperatura stycznia waha się w przedziale od -2°C do -3°C, natomiast lipca w przedziale od 18 °C do 19°C. Gmina leży w strefie wysokiego deficytu wodnego, niedobory między opadami ,a parowaniem potencjalnym wynoszą około 100 mm.

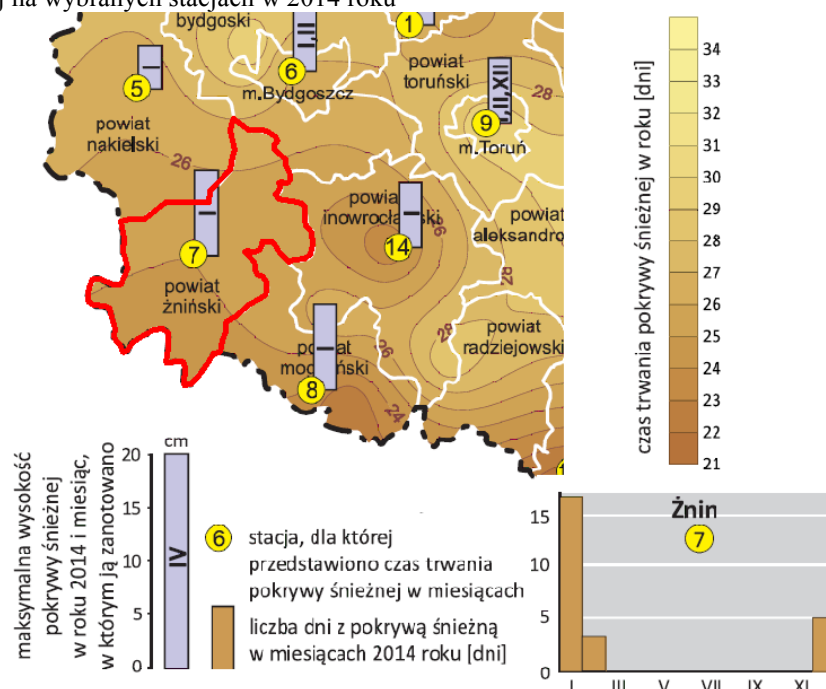
Zgodnie z klasycznym podziałem Romera (1962) na regiony klimatyczne Polski, obszar gminy Gąsawa znajduje się w regionie klimatu Krainy Wielkich Dolin. Zróżnicowanie przestrzenne rocznych sum opadów i rozkładu temperatur ma na obszarze regionu wyraźny charakter równoleżnikowy.

Rysunek 10. Suma roczna oraz miesięczne sumy opadów atmosferycznych na wybranych stacjach w 2014 roku

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie kujawsko - pomorskim w 2014 roku

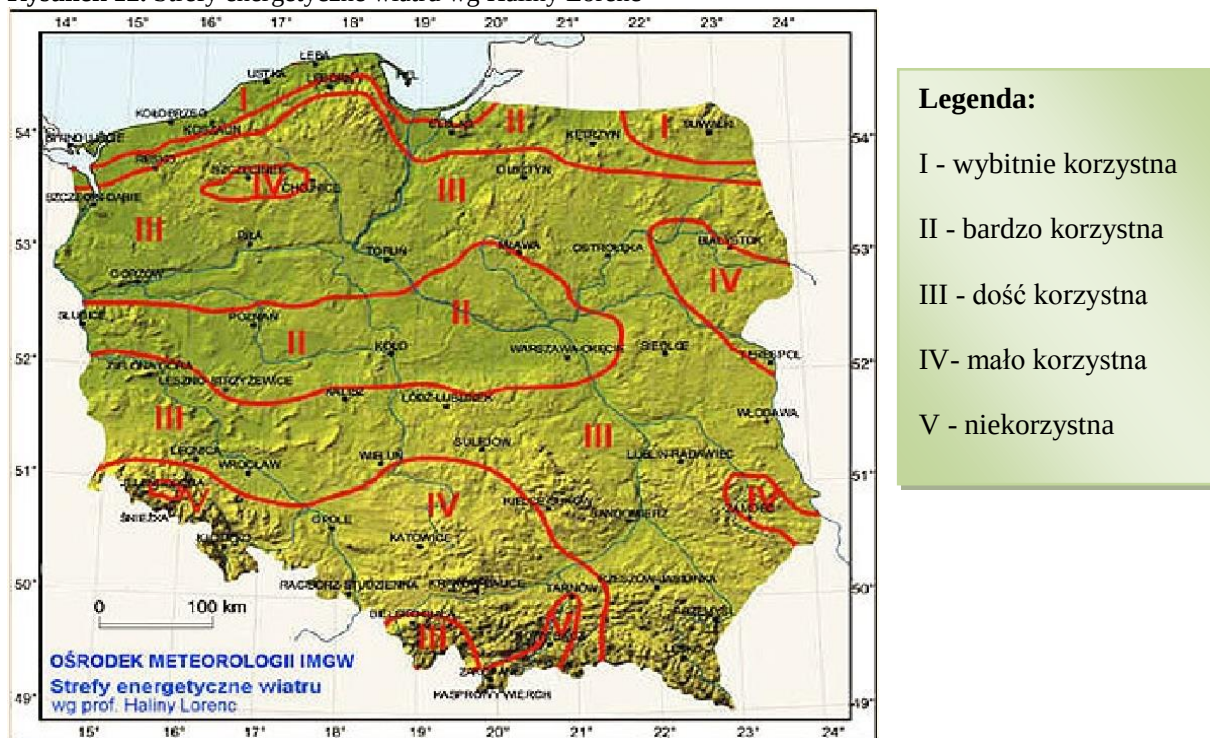
Rysunek 11. Czas trwania pokrywy śnieżnej w roku 2014 oraz rozkład miesięczny i maksymalna wysokość pokrywy śnieżnej na wybranych stacjach w 2014 roku

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie kujawsko - pomorskim w 2014 roku

Według mapy „Zasoby energii wiatru w Polsce” sygnowanej przez IMGW Oddział Warszawski Ośrodek Meteorologii Autor Halina Lorenc, teren inwestycji leży w strefie III „dość korzystnej”.

Rysunek 12. Strefy energetyczne wiatru wg Haliny Lorenc

Źródło: <http://www.baza-oze.pl>

2.1.7 FAUNA I FLORA

Tereny gminy Gąsawa leżą w szerokim zasięgu siedliska grądu środkowoeuropejskiego *Galio silvatici-Carpinetum*. Obszar urozmaicają siedliska boru mieszanego *Querco roboris-Pinetum*, a także siedliska związane z ciekami i obrzeżami zbiorników: łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* i łąg jesionowo-wiązowy *Ficario-Ulmetum*. Aktualna analiza przeprowadzona w terenie wskazuje także na występowanie, na nieznacznych powierzchniach, także siedliska olsu porzeczkowego *Carici elongatae-Alnetum* i kwaśnej dąbrowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum*.

Potencjalna roślinność naturalna może być także podstawą wyróżniania i klasyfikacji krajobrazów roślinnych. Omawiany obszar znajduje się w zasięgu krajobrazu borów mieszanych i grądów (wg ujęcia w opracowaniu Chmiela, Kasprowicza 1999).

Obecność dominujących jednostek roślinności potencjalnej koresponduje z budową geologiczną oraz współczesnymi glebami. Omawiany obszar leży w zasięgu przede wszystkim glin zwałowych (Marks i in. 2006), na których wytworzyły się gleby rdzawe i płowe (Dobrzyński i in. 1984). Żyzność gleb w krajobrazie grądowym jest czynnikiem wywołującym znaczne przekształcenia pierwotnej roślinności – eliminacji lasów na korzyść gruntów ornych. W gminie Gąsawa utrzymano jednak znaczącą powierzchnię leśną, sięgającą 24% obszaru, a znaną cechą jest występowanie dużych kompleksów leśnych, co ma znaczenie dla ochrony elementów (gatunków, ekosystemów) o charakterze puszczańskim, które nie zachowują się w przypadku znacznego rozdrobnienia lasów.

Z punktu widzenia terminologii leśnej, zdecydowana większość obszarów leśnych znajduje się w obrębie lasowych typów siedliskowych lasu (Wojtyniak 2011).

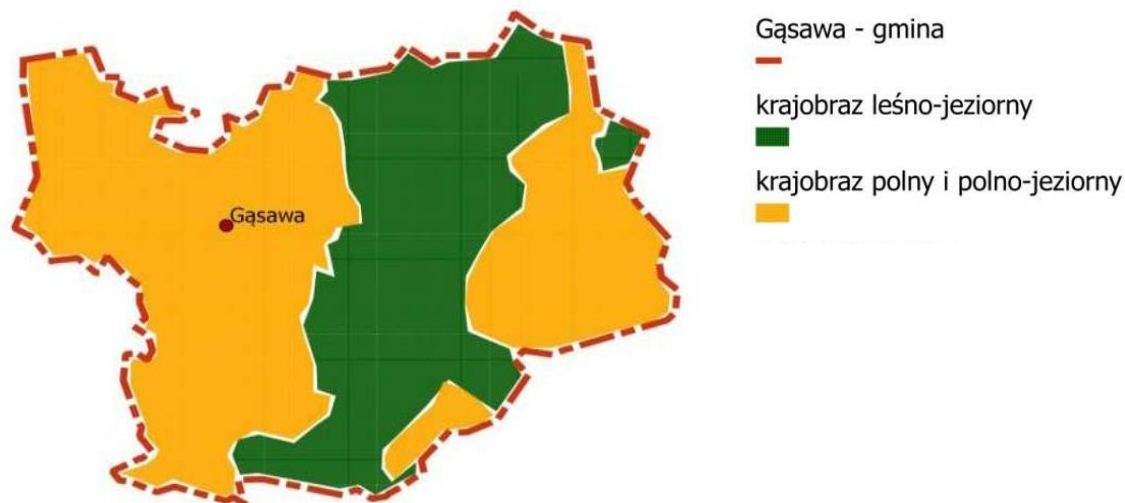
Cenne informacje o szacie roślinnej i jej przeobrażeniach znajdziemy w pracy Chmiela (1993).

Krajobrazy roślinno-użytkowe

Krajobraz rzeczywisty, oparty na obecnie dominujących typach roślinności, wynikający z określonych typów użytkowania (czyli krajobraz roślinno-użytkowy) wykazuje wyraźne zróżnicowanie. Centralną część gminy przecina południkowo krajobraz leśno-jeziorny, w którym występują zarówno lasy liściaste, jak i bory, a którego istotnym elementem są duże jeziora rynnowe z towarzyszącymi im obszarami bagiennymi i enklawami łąk. Część wschodnia i zachodnia gminy to typowy dla tego regionu krajobraz wiejski, zdominowany przez pola orne z uprawami zbóż, jednak znacząco urozmaicony o jeziora i oczka wodne, terenu zabagnione i zadrzewienia. Dokonany w ten sposób podział gminy na trzy jednostki

warunkuje możliwości wykorzystania przestrzeni, w tym o funkcje pozaprodukcyjne, jak turystyka i rekreacja. W obu przypadkach kluczowym elementem są jeziora, przy czym obecnie znacznie zanieczyszczone. Z kolei obecność kompleksów leśnych jest atutem w zakresie rozwoju turystyki przyrodniczej.

Rysunek 13. Główne typy krajobrazów roślinno-użytkowych

Współczesna szata roślinna i siedliska przyrodnicze o szczególnym znaczeniu

Na terenie gminy Gąsawa stwierdzono występowanie, co najmniej 7 typów siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 kwietnia 2010 r., Dz. U. Nr 77, poz. 510). Siedliska przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na terenie Ostoi Barcińsko-Gąsawskiej to:

- 2330 – wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (szczotlicha siwa *Corynephorus canescens*, mietlica *Agrostis*),
- 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *All. Nymphaeion*, *All. Potamion*,
- 6210 – murawy kserotermiczne (*Cl. Festuco-Brometea*) i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis* - priorytetowe są tylko murawy z ważnymi stanowiskami storczyków,
- 6410 – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*All. Molinion caeruleae*),
- 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*All. Arrhenatherion elatioris*),
- 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Cl. Scheuchzerio-Caricetea nigrae*),
- 7210 – torfowiska nakredowe (*Ass. Cladietum marisci*, *Ass. Caricetum buxbaumii*,

Ass. Schoenetum nigricantis),

- 9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Ass. Galio sylvatici-Carpinetum betuli, Ass. Tilio cordatae-Carpinetum betuli),
- 91E0 – łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Ass. Salicetum albo-fragilis, Ass. Populetum albae, SubAll. Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe),
- 91F0 – łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ass. Ficario-Ulmetum minoris,
- 91I0 – ciepłolubne dąbrowy (O. Quercetalia pubescenti-petraeae).

Obszar ważny dla różnych siedlisk przyrodniczych, których stwierdzono tu 11 typów, zajmujących powyżej 30% terenu Ostoi Barcińsko-Gąsawskiej. Do najważniejszych walorów należą:

- stanowiska starodubu łąkowego na łąkach w rejonie jeziora Wolickiego;
- kserotermiczne skarpy nad jez. Kierzkowskim Małym z *Anthericum ramosum*, *Campanula bononiensis*, *Helianthemum ovatum*, *Peucedanum cervaria*, *Scorzonera purpurea*, *Thalictrum minus*
- wilgotne łąki nad jeziorem Wolickim oraz w dolinie Noteci poniżej jez. Wolickiego z *Dianthus superbus*, *Inula salicina*, *Ostericum palustre*, *Pimpinella major*, *Sanguisorba officinalis*;
- lasy liściaste w okolicy leśniczówki Chomiąża Księża z *Corydalis cava*, *Corydalis fabacea*, *gagea lutea*, *Phyteuma spicatum*, *Viola mirabilis*;
- lasy liściaste na wsch. od jez. Ostrowieckiego i w otoczeniu jez. Gwiazda (*Hepatica nobilis*, *Hypericum montanum*, *Lilium martagon*, *Phyteuma spicatum*);
- wilgotne łąki na pd. brzegach jez. Weneckiego (*Dianthus superbus*, *Gentianella uliginosa*, *Selinum carvifolium*).
- źródła Gąsawki (rezerwat; *Allium ursinum*, *Daphne mezereum*).

Wyżej wymienione siedliska reprezentowane są zarówno przez fitocenozy naturalne, jak i półnaturalne, czyli takie, które powstają na bazie miejscowych elementów przyrodniczych, ale których wykształcenie się i dalsze trwanie zależy od czynników antropogenicznych. W gminie Gąsawa z wyżej wymienionych siedlisk chronionych do półnaturalnych należą łąki rajgrasowe, których zachowanie zależne jest od regularnego, choć ekstensywnego użytkowania kośnego (optymalnie dwa pokosy w sezonie). To siedlisko przyrodnicze reprezentowane jest przez zespół łąki rajgrasowej *Arrhenatheretum elatioris*. Należą one do tzw. łąk świeżych,

czyli o przeciętnych wymaganiach względem wilgotności podłoża. Są typowym zbiorowiskiem zastępczym na potencjalnych siedliskach grądu. Nie zajmują jednak większych przestrzeni, bowiem te żyzne gleby w większości (po eliminacji lasu) użytkowane są jako grunty orne. Są to zbiorowiska stosunkowo bogate florystycznie, z których uzyskuje się bardzo dobrej jakości siano. Istotną rolę odgrywają tu dwa gatunki wysokiej jakości traw: rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatior* i kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*. Charakterystyczną fizjonomię nadają tym łąkom liczne, barwnie kwitnące gatunki, jak np. bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, świerzbica polna *Knautia arvense*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* i dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*. Gatunkami wskaźnikowymi są także marchew zwyczajna *Daucus carota* i barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*. W centralnej i zachodniej Polsce łąki rajgrasowe są zbiorowiskiem pospolitym, jednak nieczęsto zajmują znaczniejsze powierzchnie. Większość płatów wykształca się na poboczach dróg. Taka sytuacja ma miejsce również w opisywanym rejonie. Zespół ten odnotowano wzdłuż wielu dróg, bowiem utrzymanie poboczy w pasach drogowych również wymaga koszenia, co naśladuje użytkowanie rolnicze. Były to jednak płaty wąskie (do ok. 2 m), czasem o zmienionej strukturze florystycznej (zapewne wynikającej z sąsiedztwa pól ornych i nieregularnego użytkowania), występujące w mozaice z roślinnością o charakterze ruderalnym, niekiedy wypierane przez trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos*. Płatów rosnących wzdłuż dróg, ze względu na specyficzny charakter nie należy traktować jako siedlisk wymagających ochrony, w przeciwieństwie do zwartych płatów, faktycznie rolniczo użytkowanych łąk. Stwierdzono także postaci regeneracyjne łąk rajgrasowych, rozwijające się porzuconych gruntach ornych. Choć zubożałe gatunkowo niewątpliwie stanowią potencjał dla utrzymania różnorodności biotycznej tego siedliska, a wprowadzenie użytkowania łąkowego z czasem prowadzić będzie do wykształcenia typowej struktury roślinności.

Występowanie w gospodarstwach rolnych trwałych użytków zielonych, w tym łąk rajgrasowych, umożliwia korzystanie z dodatkowych dopłat w ramach programu rolnośrodowiskowego. Określone w ramach poszczególnych pakietów wymagania dotyczące zasad użytkowania są ważnym elementem ochrony poszczególnych typów siedlisk użytkowanych rolniczo, przy jednoczesnych korzyściach finansowych. W związku z faktem, że zdecydowana większość łąk rajgrasowych występuje na gruntach prywatnych, promocja programu rolnośrodowiskowego wydaje się podstawowym sposobem czynnej ochrony tego siedliska. Na terenie gminy Gąsawa łącznie występują 493 ha łąk i zdaje się utrzymywać na zbliżonym poziomie (Pawlik 1995-1997).

Oprócz opisanych już łąk rajgrasowych do zbiorowisk trwałych użytków zielonych należały na badanym terenie także pastwiska życicowo-grzebieniowe *Lolio-Cynosuretum*. Zajmowały nieduże powierzchnie w sąsiedztwie zabudowy zagrodowej. Wilgotniejsze fragmenty łąk zajmowała mozaika łąk kaczeńcowych ze zw. *Calthion* i użytkowanych kośnie zbiorowisk szuwarowych. Tego typu kompleksy łąkowe notowano w lokalnych obniżeniach terenu, związanych z dolinkami drobnych cieków lub w obrębie rynien jeziornych (np. okolice wsi Komratowo oraz obszary między Jez. Biskupińskim a Jez. Godawskim). W tych ostatnich miejscach stanowiły np. swoisty, wąski pas graniczny, rozdzielający szuvary właściwe na brzegu jeziora i dalej położone grunty orne. Taki układ wskazuje na optymalizację wykorzystania naturalnych warunków siedliskowych, gdzie pasy łąk zajmują gleby o zmiennych, okresowo wysokich stanach wód gruntowych, gdzie nie jest możliwa intensywna uprawa zbóż, a jednocześnie możliwe jest koszenie powstrzymujące rozwój zbiorowisk szuwarowych. Spośród łąk kaczeńcowych wymienić należy przede wszystkim zespół ostrożnia warzywnego *Angelico-Cirsietum oleracei*, a także łąkę wyczyńcową *Ranunculo repentis-Alopecuretum pratensis* i śmiałkową *Stelario palustris-Deschampsietum caespitosae*. W wyniku naturalnej zmienności mikrorzeźby terenu łąki te sąsiadują często ze zbiorowiskami szuwarowymi, takimi jak: szuwar mozgowy *Phalaridetum arundinaceae* (miejscami na znacznych powierzchniach), szuwar turzycy błotnej *Caricetum acutiformis*, szuwar turzycy dwustronnej *Caricetum distichae*, szuwar turzycy zaostroznej *Caricetum gracilis*. Gdziekolwiek urozmaiceniem są murawy z wyczyńcem kolankowatym *Ranunculo repentis-Alopecuretum geniculati*, murawy z pięciornikiem rozłogowym *Potentilletum reptantis*, czy szuvary manny jadalnej *Glycerietum fluitantis* a na obrzeżach wilgotnych zarośli obecne są także ziołorośla wiązówkowe (zw. *Filipendulion*). Lokalnie stwierdzano także płaty nawiązujące do młak niskoturzycowych, cechujące się udziałem pojedynczych jedynie gatunków wskaźnikowych, jak turzyca prosowata *Carex panicea*, turzyca pospolita *Carex nigra*, wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, jednak nie mają one na omawianym terenie większego znaczenia, choć być może są pozostałością po występujących dawniej mechowiskach.

Wymienione zbiorowiska łąkowe, pastwiskowe i szuwarowe, choć nie podlegają ochronie, są znaczącym elementem dla zachowania lokalnej różnorodności biotycznej oraz stanowią ważne urozmaicenie fizjonomii krajobrazu. Ze względu na stosunkowo nieduże powierzchnie jakie zajmują, należy zwrócić na nie szczególną uwagę w procesie planowania przestrzennego, dążąc do zachowania lub poprawy ich stanu.

Na granicy podmokłych i bagiennych lasów i zarośli, także na brzegach rowów i zbiorników wodnych, występuje kolejny typ wymagającego ochrony siedliska przyrodniczego. Są to tzw. ziołorośla nadrzeczne (6430). Siedlisko to, reprezentowane przez kilka zespołów roślinnych, notowano na licznych stanowiskach, choć z natury zajmujących niewielkie powierzchnie. Odnotowano zespoły: *Epilobio hirsuti-Convulvuletum sepium*, *Urtico-Convulvuletum sepium*, *Eupatorietum cannabini* i *Fallopio-Humuletum lupuli*. Na siedliskach tych spotykano także zubożałe florystycznie agregacje pokrzywy zwyczajnej *Urtica dioica*. Charakterystyczny dla tego siedliska udział licznych pnączy, z których do najbardziej znanych należy kielisznik zwyczajny *Calystegia sepium* i chmiel *Humulus lupulus*.

Kolejnym nieleśnym typem chronionego siedliska przyrodniczego są naturalne eutroficzne zbiorniki wodne. Siedlisko to na terenie gminy Gąsawa jest zróżnicowane – występują różnej wielkości zbiorniki, w różnym stopniu poddane eutrofizacji naturalnej, bądź antropogenicznej. W różnych fragmentach gminy, głównie na wschodzie, w krajobrazie rolniczym, znajdziemy liczne nieduże oczka wodne, znajdujące się na różnych etapach zarastania. Jeśli posiadają trwale lustro wody obecne są w nim zbiorowiska roślin wodnych, będące identyfikatorami tego siedliska. Względnie stałym elementem są na badanym terenie zespoły rzęsy wodnej *Lemnetum minoris* i rogatka sztywnego *Ceratophylletum demersi*, pokrywające czasem całą powierzchnię i toń wodną akwenu. Notowano także zespół wywłócznika kłosowego *Myriophylletum spicati*, formy pływającej rdestu ziemnowodnego *Polygonetum natantis*, rzęs i zabiścieka pływającego *Lemno-Hydrocharitetum morsus-ranae*, rzęsy trójrowkowej *Lemnetum trisulcae*, rzadziej włosienicznika wodnego *Ranunculetum aqualis*, rdestnicy pływającej *Potametum natantis*. Zespół grążela żółtego i grzybieni białych *Nymphaeo albae-Nupharetum luteae* częściej występował na dużych zbiornikach, choć oczywiście jego występowanie ograniczone jest do na ogół wąskiej strefy płytkiego litoralu.

Charakterystyczną cechą zbiorników eutroficznych jest wyraźnie wykształcona strefa szuwarów, tworzona przez liczne zespoły roślinne rozwijające się w określonych fragmentach linii brzegowej w zależności od poziomu wody. Najczęstszym zbiorowiskiem i zajmującym największe powierzchnie jest szuwar trzcinowy *Phragmitetum communis*. Choć pospolity w całym kraju zasługuje na uwagę i ochronę, bowiem stanowi kluczowy element siedliska lęgowego wielu rzadkich gatunków ptaków, jak bąk i błotniak stawowy. Z innych zbiorowisk bagiennych porastających brzegi jezior i śródpolnych oczek wodnych wymienić należy następujące: szuwar turzycy sztywnej *Caricetum elatae*, szuwar turzycy brzegowej *Caricetum ripariae*, szuwar kosaćcowy *Iridetum pseudacori*, szuwar oczeretowy *Scirpetum lacustris*,

szuwały pałkowe *Typhetum angustifoliae* i *Typhetum latifoliae*, szuwar manny mielec *Glycerietum maximae*, szuwar skrzypowy *Equisetetum fluviatilis*, szuwar trzcinowy z narecznicą błotną *Thelypterido-Phragmitetum*, szuwar turzycy prosowej *Caricetum paniculatae*, zbiorowisko rzepichy i kropidła wodnego *Oenanthe aquaticae-Rorippetum amphibiae*, szuwar ponikła błotnego *Eleocharitetum palustris*.

Należy zwrócić uwagę, że do omawianego typu siedliska wymagającego ochrony (3150) zaliczyć możemy jedynie naturalne zbiorniki, natomiast na terenie gminy obecne są także sztuczne akweny. Są to np. stawy oraz zbiorniki retencyjne powstałe w skutek piętrzenia wód cieków (np. Gąsawki). Stanowią obecnie istotny i cenny przyrodniczo element krajobrazu, sprzyjający także rozwojowi siedlisk bagiennych, m.in. olsów, choć ich powstanie musiało wiązać się ze znacznymi przeobrażeniami samych rzek i ich dolin. Ważne zatem, aby utrzymać ten charakterystyczny reżim wodny.

W wyniku sukcesji ekologicznej stopniowo wypływające się fragmenty mis jeziornych z czasem zaczynają porastać zbiorowiskami zaroślowymi. Na eutroficznych siedliskach bagiennych podstawowym zespołem roślinnym jest łożowisko *Salicetum cinereae*, w którym dominuje wierzba szara. Mają one charakterystyczną fizjonomie nadawaną przez kopulaste kształty krzewów wierzbowych. Łozowiska wkraczają zarówno w przesuszone szuwały, jak i na wilgotne łąki, jeśli ustało ich użytkowanie rolnicze. Efektowne, duże płaty rozwinęły się m.in. na terenach między jeziorami Gąsawskim i Biskupińskim. Łozowiska są także wstępnym etapem sukcesji prowadzącej w efekcie do powstania formacji leśnej, przy czym duże zwarcie krzewów może na długi czas utrudnić wkraczanie drzew (rozwój łoży może być tzw. inhibitorem sukcesji). Zbiorowiskiem leśnym najczęściej pojawiającym się po tej fazie jest ols porzeczkowy *Carici elongatae-Alnetum*, jeśli mamy wysoki poziom wód, występujących okresowo przynajmniej nad poziom gruntu. W innych okolicznościach może powstać także łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, będący identyfikatorem siedliska przyrodniczego o priorytetowej ochronie, oznaczanego kodem 91E0-3. Częściej siedlisko to odnajdziemy jednak wzdłuż rzeki Gąsawy. W obydwu wymienionych typach lasu dominującą rolę na ogół odgrywa olsza czarna *Alnus glutinosa*, lasy te różnią się jednak strukturą runa i kępkowo-dolinkową budową olsu. Z łągami jesionowo-olszowymi związanych jest szereg zbiorowisk roślinnych (oszyjki i okrajki), kształtujących specyficzną granicę lasu. Na badanym terenie wymienić można zwłaszcza zarośla bzu czarnego *Urtico-Sambucetum*, a sporadycznie notowano także zespół maliny właściwej *Rubetum idaei*. Typowe są także zbiorowiska welonowe z chmielem, tworzące wyżej opisane siedlisko ziołorośli.

Wymagające ochrony siedliska leśne reprezentowane są na badanym terenie przez cztery zespoły roślinne: grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum*, kwaśną dąbrowę trzcinnikową *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum*, łęg jesionowo- olszowy *Fraxino-Ulmetum* i łęg jesionowo-wiązowy *Ficario-Ulmetum*.

Wszystkie stwierdzono przede wszystkim w obrębie dużego kompleksu leśnego przecinającego gminę południkowo. Grunty leśne stanowią w większości własność Skarbu Państwa, będącą w zarządzie Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Gołębki). Pomimo zdecydowanej dominacji w roślinności potencjalnej grądu, w obecnych drzewostanach dominuje powierzchniowo sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* – na gruntach ww. nadleśnictwa stanowi 73,6%, a drzewostany zgodne z siedliskiem, w skali całego nadleśnictwa, stanowią jedynie 9,1% (Wojtyniak i in. 2011). Sztuczna dominacja sosny jest formą degeneracji lasów, zwaną pinetyzacją. Oprócz oczywistych zmian w strukturze drzewostanu prowadzi także z biegiem czasu do zmian warunków glebowych (zachodzi proces bielicowania). Stąd też obecnie część drzewostanów sosnowych zdecydowanie nawiązuje do borów świeżych *Leucobryo-Pinetum*. Nie jest to jedyna forma degeneracji fitocenozy leśnych na omawianym terenie. Odnotowano także powszechnie występującą juvenalizację drzewostanów oraz neofityzację przejawiającą się wkraczaniem obcych gatunków roślin. Najczęstszym neofitem w runie grądów, dąbrów i łęgów był powszechnie tu występujący niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*. Niemniej lasy liściaste w gminie stanowią bardzo ważny element lokalnych zasobów przyrodniczych. Ważne powierzchnie cennych przyrodniczo lasów znajdują się obecnie w dolinach rzek (w tym rezerwat Źródła Gąsawki, m.in. Chmiel 1993) i w obrębie mis jeziornych. Łącznie w gminie Gąsawa znajduje się ok. 3 548 ha lasów (Masiota 2009).

Na dominujących w gminie Gąsawa gruntach ornych występują zbiorowiska roślin segetalnych, czyli budowanych przez chwasty przenikające do upraw polowych. Na badanym terenie zdecydowanie przeważały uprawy zbóż i typowej dla niej fitocenozy. Ze względu na stosowanie środków ochrony roślin zarówno ich udział powierzchniowy, jak i bogactwo są obecnie znacznie ograniczone. Płaty tych zbiorowisk zepchnięte są przede wszystkim na obrzeża pól graniczące z drogami, miedzami, rowami itp., sporadycznie uwidaczniając się w głębi uprawy na zaniedbanych polach. Warto wspomnieć o efektownie kwitnących roślinach, jak mak wątpliwy *Papaver dubium*, mak polny *P. rhoeas*, mak piaskowy *P. argemone*, chaber bławatek *Centaurea cyanus*, kąkol polny *Agrostemma githago*, ostróżeczka polna *Consolida regalis* czy wyka kosmata *Vicia villosa* oraz malowniczych

łanach miotły zbożowej *Apera spica-venti*. Do wartych odnotowania zespołów chwastów upraw zbożowych należały *Papaveretum argemones* i *Vicietum tetraspermae*. Uprawy roślin okopowych zajmowały nieduże przestrzenie, stąd też wykształcające się tam zbiorowiska chwastów były znacznie rzadsze. Typowym przedstawicielem tej grupy zbiorowisk jest zespół z panującą chwastnicą jednostronną *Echinochloa crus-galli* – *Spergulo-Echinochloetum cruris-galli*. Swoją specyfikę posiadają także zbiorowiska upraw ogrodowych, przydomowych. Do typowych chwastów należą tu np. żółtlica drobnokwiatowa *Galinsoga parviflora*, pokrzywa żegawka *Urtica urens*, gwiazdnica pospolita *Stellaria media* i wilczomlecz ogrodowy *Euphorbia peplus*. Informacje o występowaniu chwastów dawniejszych okresach w rejonie Biskupina znajdziemy w pracy Lityńskiej-Zajac (2005).

Po sąsiedztwie niejako z zespołami chwastów polnych występują zbiorowiska związane z drogami, przydrożami i poboczami dróg oraz występujące wzdłuż płotów, czy w pobliżu zabudowań. Część z nich jest wysoce specyficzna i wykształca się np. w warunkach regularnego wydeptywania. Z tej grupy zbiorowisk należy wymienić np.: *Poetum annuae*, *Lolio-Plantaginetum*, *Matricario matricarioidis-Polygonetum arenastrii*, *Berteoretum incanae*, *Potentillo argenteae-Artemisietum absinthii*, *Leonuro-Ballotetum nigrae*, *Calamagrostietum epigeji*. Wzdłuż dróg omawianego terenu powszechnie występowało też wymienione już zbiorowisko *Arrhenatheretum elatioris*. Śladem po dawnym osadnictwie są zarośla lilaka *Syringa vulgaris*. Stwierdzono także płaty ciepłolubnych okrajków ze zw. *Trifolion medii*.

Biorąc pod uwagę charakter środowiska w granicach gminy Gąsawa należy mieć na uwadze, że wykonanie bardziej szczegółowych inwentaryzacji może przynieść kolejne dane o występowaniu cennych siedlisk i gatunków roślin. Dotychczasowe badania koncentrowały się na gruntach znajdujących się w zarządzie LP oraz w granicach obszaru Natura 2000 lub określonych tematów badawczych (np. relikty dawnych upraw – por. Celka 2004). Warto w przyszłości zwrócić uwagę na możliwość występowania siedlisk torfowiskowych, namuliskowych, źródłiskowych oraz słonolubnych. W odniesieniu do tych ostatnich należy odnotować, że rejonie Gąsawy stwierdzano wcześniej kilka gatunków halofitów. Ogólne informacje na ten temat znajdziemy w pracy Celki i in. (2001).

Regionalizacja faunistyczna

Pod względem zoogeograficznym obszar leży w podokręgu Wielkopolsko-Podlaskim, będącym strefą łączącą elementy fauny regionów wschodnich i zachodnich (Kostrowicki 1999).

Zasoby fauny gminy Gąsawa

Zróznicowanie typów siedlisk gminy warunkuje występowanie zgrupowań fauny o określonych wymaganiach. Istotne dla fauny ekosystemy możemy podzielić na cztery grupy. Do najbardziej naturalnych należą ekosystemy leśne i jeziorne, natomiast silnie przekształcone są ekosystemy użytkowane rolniczo (pola, łąki) i obszary zabudowane. Fauna gminy Gąsawa nie jest dobrze zbadana, dotyczy to także ptaków, o czym świadczą wstępne wyniki prac nad Wielkopolskim Atlasem Ornitologicznym; omawiana gmina w badaniach ornitologicznych jest częścią regionu wielkopolskiego).

A. Ptaki.

Największa liczba gatunków ptaków zasiedla ekosystemy leśne, jako najbardziej złożone, oferujące największą liczbę mikrosiedlisk dogodnych do zakładania gniazd. Najbogatsze w ptaki są lasy łęgowe i olsy, a także grądy i dąbrowy, zwłaszcza starsze, które oferują większą ilość starych dziuplastych drzew. Natomiast awifauna monotonnych borów sosnowych jest znacznie uboższa. W siedliskach leśnych na terenie gminy Gąsawa można spodziewać się kilkudziesięciu gatunków. W większości są to gatunki pospolite w kraju i regionie. Do rzadszych należy zaliczyć dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* oraz żurawia *Grus grus* (ten drugi związany z bagiennymi lasami), a zwłaszcza bielika *Haliaeetus albicilla*, którego jedna para gniazdowała na gruntach Nadleśnictwa Gołębki (Wojtyniak 2011). Lokalizacja gniazda jest informacją poufną, natomiast należy wskazać, że żerujące ptaki można spotykać nad wieloma tutejszymi jeziorami (ptak ten w znacznej mierze żywi się rybami).

Krajobraz pól ornych jest stosunkowo ubogi w ptaki, do typowych przedstawicieli należy zaliczyć skowronka *Alauda arvensis*, kuropatkę *Perdix perdix* i przepiórkę *Coturnix coturnix*, natomiast w śródpolnych zaroślach dość często gniazduje gąsiorek *Lanius collurio*. Łąki w omawianej gminie nie są zbyt częste rzadko zajmują większe połacie, stąd też ich awifauna jest zubożała. Warto jednak wskazać na gniazdowanie czajki *Vanellus vanellus* pod Komratowem.

Awifauna jezior jest typowa dla tego środowiska. Ptaki zakładają tu gniazda w strefie przybrzeżnej, głównie w szuwarach trzcinowych. Do typowych ptaków można zaliczyć tu trzciniaaka *Acrocephalus arundinaceus*, trzciniczka *Acrocephalus scirpaceus*, rokitniczkę *Acrocephalus schoenobaenus*, perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, perkozka *Tachybaptus*

ruficollis, kokoszkę *Gallinula chloropus*, głowienkę *Aythya ferina*, a z rzadszych bąka *Botaurus stellaris* i błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*.

B. Ssaki.

Szczegółowych badań nie prowadzono. Z danych Nadleśnictwa Gołębki (Wojtyniak 2011) należy wskazać na występowanie bobra *Castor fiber*, wydry *Lutra lutra*, łasicy *Mustela nivalis*, gronostaja *Mustela erminea* i wiewiórki *Sciurus vulgaris*.

C. Płazy i gady.

Także o tych dwóch grupach zwierząt główne informacje czerpiemy z opracowań wykonanych dla Nadleśnictwa Gołębki. Do powszechnie występujących płazów należą: ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha paskówka *Bufo calamita*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaba wodna *Rana esculenta*, żaba jeziorkowa *Rana lessonae*, żaba śmieszka *Rana ridibunda*, kumak nizinny *Bombina bombina*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*. Płazy zamieszkują różnego rodzaju zbiorniki wodne i ciek i oraz obszary bagienne. Należy zaznaczyć, że duże znaczenie dla tej grupy zwierząt mają także małe, śródpolne oczka wodne oraz bagienne lasy, źródłiska oraz wilgotne łąki, na których mogą żerować. Wymienione wyżej opracowanie przytacza występowanie następujących gadów: padalec *Anguis fragilis*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, żmija zygzakowata *Vipera berus*.

3.2 ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

3.2.1 ROLNICTWO

W oparciu o dane pozyskane z Powszechnego Spisu Rolnego przedstawiono analizę przemian zachodzących w rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy Gąsawa. W celu dokonania jak najpełniejszej charakterystyki rolnej gminy wykorzystano aktualnie dostępne dane statystyczne z roku 2010.

Tabela 11. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w gminie Gąsawa

Wielkość gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	154

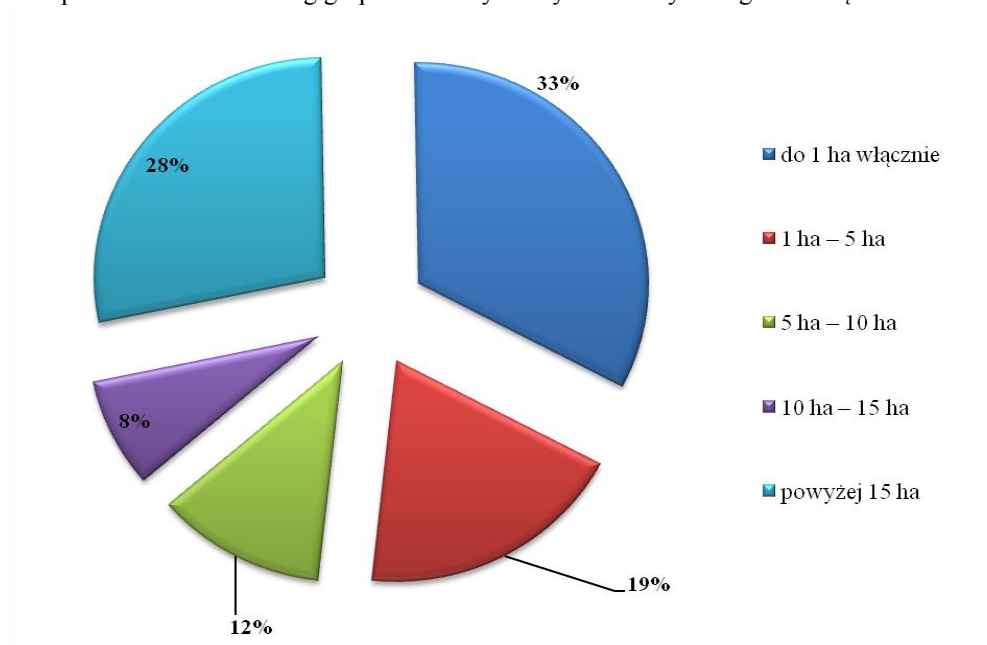
1 ha – 5 ha	88
5 ha – 10 ha	58
10 ha – 15 ha	37
powyżej 15 ha	134

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Jak wynika z danych pozyskanych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, w gminie Gąsawa funkcjonowało 471 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 12 970,75 ha. Przeważającą część liczby gospodarstw rolnych tj. 33% stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie. Najmniejszy udział w całkowitej liczbie miały gospodarstwa o powierzchni 10 ha – 15 ha - 37 gospodarstw.

Udział procentowy poszczególnych gospodarstw według grup obszarowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 3. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w gminie Gąsawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r.

Tabela 12. Powierzchnia gospodarstw rolnych według klas wielkościowych gminy Gąsawa

Wielkość gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw w ha
do 1 ha włącznie	90,08
1 ha – 5 ha	294,61
5 ha – 10 ha	5 972,40
10 ha – 15 ha	499,88
powyżej 15 ha	6 113,78

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Największą powierzchnię na terenie gminy Gąsawa zajmują gospodarstwa liczące powyżej 15 ha. Znajduje to odzwierciedlenie w stosunkowo dużej ilości gospodarstw tej grupy. Najmniejszą powierzchnię zajmują gospodarstwa do 1 ha włącznie. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w 2010 roku wynosiła 1,9 ha.

Tabela 13. Gospodarstwa domowe według struktury dochodów

Rodzaj dochodów	Liczba gospodarstw
z działalności rolniczej	444
z pracy najemnej	185
z emerytury i renty	71
z działalności pozarolniczej	178
z niezarobkowych źródeł utrzymania	22

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Tabela 14. Kierunki produkcji roślinnej w gminie

Kierunki produkcji roślinnej	Powierzchnia zasiewów w ha
zboża razem	4 525,68
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	4 470,68
pszenica ozima	1 421,67
pszenica jara	46,18
żyto	457,84
jęczmień ozimy	417,30
jęczmień jary	719,79
owies	115,07
pszenżyto ozime	939,93
pszenżyto jare	22,82
mieszanki zbożowe ozime	18,44
mieszanki zbożowe jare	311,64
kukurydza na ziarno	55,00
ziemniaki	88,07
uprawy przemysłowe	1 389,13
buraki cukrowe	200,90
rzepak i rzepik razem	1 188,23
strączkowe jadalne na ziarno razem	23,42

warzywa gruntowe	47,52
------------------	-------

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Najpopularniejszą uprawą w gminie są zboża, stanowiące 54,7% powierzchni wszystkich zasiewów. Najmniejsza powierzchnia dotyczy strączkowych jadalnych na ziarno. Stanowią one 0,1% powierzchni wszystkich zasiewów. Największy udział w strukturze zbóż zajmowała pszenica 8,9%, a najmniejszą powierzchnię uprawy stanowiły mieszanki zbożowe ozime oraz pszenżyto ozime jedynie 0,1%.

Tabela 15. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie

Kierunki produkcji zwierzęcej	Liczba gospodarstw	Liczba sztuk
Bydło razem	101	1 580
Bydło krowy	68	472
Trzoda chlewna razem	224	21 927
Trzoda chlewna lochy	168	2 367
Konie	17	46
Drób ogółem razem	252	11 840
Drób ogółem drób kurzy	249	9 954

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Spośród wszystkich gospodarstw rolnych w gminie najwięcej zajmowało się hodowlą drobiu – 46,4%. Wynik ten znalazł odzwierciedlenie w dużej liczbie sztuk. Jednak na terenie gminy Gąsawa popularna jest również hodowla trzody chlewnej kształtując się na poziomie 20,8%.

3.2.2 LEŚNICTWO

Na terenie gminy Gąsawa występują głównie lasy należące do zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Gołębki. Lasy nadleśnictwa położone na obszarze dziesięciu gmin i składają się z 157 kompleksów. Rozrzut wynosi z północy na południe 43 km i ze wschodu na zachód 53 km. Ze względu na położenie na żyznych obszarach Pojezierza Gnieźnieńskiego, charakteryzują się wielością kompleksów leśnych, ich istotnym rozdrobnieniem oraz nierówną, pełną załamań i wcięć granicą rolno-leśną. Stan taki wynika z rzeźby terenu i występujących tu utworów geologicznych oraz dokonywanych na przestrzeni wieków wylesień pod uprawę rolną. Największe kompleksy leśne Nadleśnictwa Gołębki zgrupowane są w centralnej części zasięgu terytorialnego tworząc jego przebiegającą z północnego-wschodu na południe oś. Reszta kompleksów, często bardzo niewielkich rozrzucona jest nierównomiernie po zasięgu terytorialnym.

Występujące na terenie Nadleśnictwa Gołębki gleby oraz warunki hydrologiczne i klimatyczne mają swoje odzwierciedlenie w strukturze siedlisk. Dominującymi typami siedliskowymi lasu pod względem żyznościowym są siedliska lasowe, zaś pod względem uwilgotnienia - siedliska świeże. Struktura udziału siedlisk Nadleśnictwa Gołębki ma bardzo istotny wpływ na strukturę gatunkową drzewostanów nadleśnictwa. Wśród gatunków panujących głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Liczącym się gatunkiem jest także dąb, a także olcha, brzoza, modrzew i buk. Udział pozostałych gatunków jest marginalny.

Na terenie gminy Gąsawa występuje duży kompleks leśny przecinający gminę południkowo. Łącznie w gminie Gąsawa lasy zajmują powierzchnię ok. 3 548 ha (Masiota 2009).

Pomimo zdecydowanej dominacji w roślinności potencjalnej grądu, w obecnych drzewostanach dominuje powierzchniowo sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, a drzewostany zgodne z siedliskiem, stanowią jedynie 9,1% (Wojtyniak i in. 2011). Sztuczna dominacja sosny jest formą degeneracji lasów, zwaną pinetyzacją. Oprócz oczywistych zmian w strukturze drzewostanu prowadzi także z biegiem czasu do zmian warunków glebowych (zachodzi proces bielcowania). Stąd też obecnie część drzewostanów sosnowych zdecydowani nawiązuje do borów świeżych *Leucobryo-Pinetum*. Nie jest to jedyna forma degeneracji fitocenoz leśnych na terenie gminy. Odnotowano także powszechnie występującą juvenalizację drzewostanów oraz neofityzację przejawiającą się wkraczaniem obcych gatunków roślin. Najczęstszym neofitem w runie grądów, dąbrów i łęgów był powszechnie tu występujący niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*. Niemniej lasy liściaste w gminie stanowią bardzo ważny element lokalnych zasobów przyrodniczych. Ważne powierzchnie cennych przyrodniczo lasów znajdują się obecnie w dolinach rzek (w tym rezerwat Źródła Gąsawki, m.in. Chmiel 1993) i w obrębie mis jeziornych.

Rysunek 14. Obszary Nadleśnictwa Gołębki

Źródło: www.torun.lasy.gov.pl/web/golabki/16

W przebiegu procesów zachodzących w lasach wchodzących w skład obszaru opracowania zaznaczają się niekorzystne tendencje zmian, głównie wyrażające się degradacją cennych fitocenoz. Prowadzi to do zanikania ważnych przyrodniczo zbiorowisk, bądź ich zubażania i przekształcania w formy degeneracyjne. Przyczyny należy doszukiwać się w działaniach i zjawiskach powstających na obszarze lasów, bądź poza ich granicami.

Można je sprowadzić do pięciu podstawowych grup szkodliwych oddziaływań na ekosystemy leśne. Są to:

- ✓ przeszła gospodarka leśna,
- ✓ działalność gospodarcza,
- ✓ urbanizacja, komunikacja i związana z tym znaczna antropopresja we wszystkich postaciach oddziaływania (zagrożenia antropogeniczne),
- ✓ czynniki abiotyczne.

Przeszła gospodarka leśna – dominujący w ubiegłym stuleciu produkcyjny model gospodarki leśnej, jako jedynie słuszny lub priorytetowy, prowadził między innymi do likwidacji śródleśnych oczek wodnych, bagien i torfowisk, a w dalszej konsekwencji osuszania terenu. Ekosystemy lasów higrofilnych na obszarach przesuszonych są zagrożone degeneracją, a nawet recesją. Pierwotnie, występujące na znacznej części tych obszarów zespoły borów mieszanych, lasów mieszanych i liściastych, zostały zastąpione przez jednogatunkowe monokultury sosny szybko rosnącej o wysokiej wartości użytkowej drewna. Dlatego też sosna wstępuje praktycznie na wszystkich siedliskach, w udziale znacznie większym niż jest to przyrodniczo uzasadnione.

Działalność produkcyjna – na terenie opracowania aktualnie nie odnotowuje się znacznych zagrożeń powodowanych emisją szkodliwych pyłów i gazów przemysłowych.

Czynniki abiotyczne – zaliczają się do nich: skrajnie wysokie temperatury, wiatry, niedobór lub nadmiar opadów atmosferycznych, właściwości wilgotnościowe i żyznościowe gleby. Zjawiska te w przypadku wystąpienia w formie chronicznej lub okresowej o znacznym nasileniu, mogą spowodować niekorzystne zmiany w lasach prowadzące do obniżenia ich odporności biologicznej.

Spośród wyżej wymienionych czynników wywołujących szkody większe znaczenie mają szkody powodowane przez pożary i wiatr.

Czynniki biotyczne – należą do nich: struktura drzewostanów, gradacja szkodników owadzych, występowanie grzybów pasożytniczych, nadmierne występowanie ssaków roślinożernych. Dominacja gatunków iglastych i niezgodność składu gatunkowego z siedliskiem są czynnikami powodującymi biologiczne osłabienie drzewostanów.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane, jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (*Dz.U. 2014 poz. 1446*) - to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Wszystkie zabytki łącznie z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

4.1 ZARYS HISTORII OBSZARU GMINY GĄSAWA

Gmina Gąsawa położona jest w obszarze krainy historycznej zwanej Pałukami. W swoich obecnych granicach gmina zajmuje obszar ok. 136 km² z około 2000 km² całej powierzchni Pałuk. Gmina Gąsawa położona jest w południowo - wschodniej części Pałuk.

Same Pałuki położone na Pojezierzu Gnieźnieńskim wchodzi w skład Pojezierza Wielkopolsko-Kujawskiego. Teren Pałuk jest nieznacznie zróżnicowany, pochodzenia morenowego, użytkowany rolniczo a w jego wschodniej części ciągnie się pas lasów otaczający kilkadziesiąt jezior. Widoczne jest to wyraźnie w krajobrazie gminy Gąsawa, gdzie w jej zachodniej części występują głównie tereny upraw rolnych, natomiast w części wschodniej i środkowej ciągnie się pas jezior rozpoczynając od j. Ostrowieckiego poprzez j. Foluskie, j. Chomiąskie, przez j. Oćwieka, j. Gąsawskie i j. Godawskie do j. Biskupińskiego (które położone jest już w granicach gm. Żnin). Tylko tereny wokół jezior od Ostrowieckiego do Oćwieckiego otoczone są lasami. Pozostałe jeziora znajdują się wśród terenów użytkowanych rolniczo.

Osadnictwo na dzisiejszym obszarze gminy istniało prawdopodobnie już w epoce neolitu, szczególnie dokumentując obecność osiedli i społeczności ludzkich w okresie kultury łużyckiej, kiedy powstała osada prasłowiańska w Biskupinie z udokumentowanymi badaniami śladami osadnictwa z okresu 10000 - 8000 lat p.n.e. i 3000 - 2500 lat p.n.e. We wczesnej epoce żelaza ok. 700 - 400 lat p.n.e. powstała osada obronna o regularnym układzie i zabudowie.

Oryginalne fragmenty osady są eksponowane częściowo - zrekonstruowano niektóre elementy zabudowy. Właściwe muzeum zlokalizowano poza obrębem osady.

Najważniejszy dla gminy i całych Pałuk jest ciąg jezior położonych nad rzeką Gąsawką, która przepływając przez środek krainy, tworzyła w średniowieczu dogodne warunki spławne i obronne. Wpłynęło to na rozmieszczenie osadnictwa oraz jego formy i powstanie kompleksów osadniczych. Stwierdzono istnienie grodzisk z tego okresu w Biskupinie, Godawach i innych poza granicami gminy (np. w Izdebnie, Juncewie).

Na terenie gminy ślady osadnictwa odkryto jeszcze w Gogółkowie i samej Gąsawie. Przez te tereny już w starożytności biegł ważny szlak handlowy z południa na północ, być może odgałęzienie Szlaku Bursztynowego. Obecnie droga międzynarodowa nr 5 (Bolków) Wrocław -Bydgoszcz-Świecie.

4.2 WYKAZ ZABYTEKÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ I STREFAMI OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

1. Wieś Annowo-Wiktorowo

- nieczynny cmentarz ewangelicki - strefa ochrony konserwatorskiej „B”,
- 6 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej
- Budynek danego zboru/szkoły ewangelickiej, obecnie świetlica wiejska (klub prasy i książki przy drodze przez Annowo.
- Budynek dawnej szkoły, niezamieszkały, oznaczony tabliczką Ostrówce 5, na początku drogi przez Wiktorowo.

2. Wieś Biskupin

- Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie wraz z otoczeniem - pomnik historii ustanowiony zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50, poz.412 z dn. 16.09.1994 r.) - zespół stanowisk archeologicznych wraz z otoczeniem rezerwatu wpisany do rejestru zabytków objętych strefą ścisłej ochrony archeologicznej AW – nr rejestru zabytków C/148 i C/164, daty decyzji 20.07.1935 r., 19.08.1958 t., 16.11.1955 r. i 06.02.2006 r.
- tartak, dawniej cegielnia wpisany do rejestru zabytków – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej A;
- kolejka wąskotorowa Żnin-Gąsawa wpisana do ewidencji zabytków na całym przebiegu;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 31 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej (poza strefą „AW”).

Tabela 16. Ewidencja zabytków, wieś Biskupin

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Kapliczka św. Jana Nepomucena	1909 r.
2.	Dom murowany nr 7	2 poł. XIX w.
3.	Dom murowany nr 9	I ćw. XX w.
4.	Dom drewniany (d. nr 10) obecnie na terenie rezerwatu archeologicznego	I poł. XIX w.
5.	Dom murowany nr 17, obecnie Dyrekcja Muzeum Archeologicznego w Biskupinie	pocz. XX w.
6.	Szkoła, obecnie dom nr 26	pocz. XX w.
7.	Dom murowany nr 38,	k. XIX w.
8.	Dom murowany nr 41,	2 poł. XIX w.
9.	Cegielnia, obecnie tartak, nr rejestru A/1145 z dnia 25.10.1995 r.	k. XIX w.

3. Wieś ChomiąŜa Szlachecka

- zespół dworsko - parkowy z pozostałościami zabudowań folwarcznych -wpisany do rejestru zabytków – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” ;
- zespół kościoła parafialnego - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” ;
- cmentarz parafialny - strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- zespół wiejski z pozostałościami zabudowy folwarcznej – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- zespół młyński zlokalizowany na południowym brzegu Jeziora Foluskiego (wpisany w granice Piastowa) – Młyn Folusz – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 19 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 17. Ewidencja zabytków, wieś Chomiąża Szlachecka

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Założenie dworsko-parkowe: Dwór murowany; styl późnoklasycystyczny Park Stajnia, murowana Nr rejestru A/1139 z dn. 23.10.1991 r., wł. prywatna	2 ćw. XIX w.
2.	Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela; założenie parafii i fundacja kościoła 1357 r. ; murowany, styl klasyczo-neogotycki	1831 r.
3.	Plebania, murowana; styl późnoklasycystyczny	1827 r.
4.	Kaplica grobowa rodziny Sulerzyskich, murowana ; obecnie dom przedpogrzebowy	1833 r., przebud. w 1989 r.
5.	Kaplica grobowa rodziny Jarmult-Milickich , murowana	poł. XIX w
6.	Kaplica grobowa rodziny Paruszewskich, murowana	1855 r.
7.	Obiekty dawnego zespołu folwarcznego: obecnie dom nr 4 (dawna obora), remiza, dom mieszkalny nr 10, dom mieszkalny nr 11, budynek gospodarczy przy domu nr 11 budynek dawnej szkoły	mur. pocz. XX w.
8.	Kapliczka św. Jana Nepomucena	
9.	Młyn Folusz	murowany z 2 poł. XIX wieku

4. Wieś Drewno i Osiny

- 2 nieczynne cmentarze ewangelickie (Szrama, Bełki) – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 12 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.
- Drewno – Bełki dom nr 25 – dom mieszkalny (koniec XIX wieku);
- Drewno – Szrama – dom Młynarza (połowa XIX wieku).

5. Wieś Gąsawa

- zespół miejski z układem urbanistycznym z XIX wieku – strefa ochrony konserwatorskiej „B” z kościołem parafialnym wpisany do rejestru zabytków – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” ; ;
- cmentarz parafialny – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;

- cmentarz żydowski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- kolejka wąskotorowa Żnin-Gąsawa wpisana do ewidencji zabytków na całym przebiegu – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 27 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 18. Ewidencja zabytków, wieś Gąsawa

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, drewniany na podmurówce kamiennej Nr rejestru A/238 z dn. 14.03.1933 r.	1674 r. odnowiony w 1855 r.
2.	Kapliczka św. Wawrzyńca	pocz. XX w.
3.	Kaplica grobowa rodziny Korzbóg-Tuchółków	k. XIX w.
4.	Kaplica grobowa rodziny Brochowiczów-Połędzkich	1901 r.
5.	Kaplica grobowa rodziny Ciemnoczołowskich	pocz. XX w.
6.	Kaplica grobowa rodziny Kowalików	pocz. XX w.
7.	Kaplica grobowa rodziny Maciejewskich	1803 r.
8.	Kaplica grobowa rodziny Maciejewskich z Komratowa	1919 r.
9.	Kaplica grobowa rodziny Moroszków	1919 r.
10.	Kaplica grobowa rodziny Spornych	1892 r.
11.	Kaplica grobowa rodziny Wieczorków	1903 r.
12.	Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, drewniana	1764 r.,
13.	Plebania w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, murowana	1815 r., rozbud. w 1930 r.
14.	Dom, ul. Biskupińska 1, obecnie posterunek Policji, mieszkanie	pocz. XX w.
15.	Dom, ul. Leszka Białego 3	pocz. XX w.
16.	Dom, ul. Leszka Białego 4	pocz. XX w.
17.	Dom, ul. Leszka Białego 5	1912 r.
18.	Dom, szkoła ul. Leszka Białego 6	pocz. XX w.
19.	Dom, ul. Leszka Białego 7	pocz. XX w.
20.	Dom, ul. Leszka Białego 8	lata 30-te XX w.
21.	Dom, ul. Leszka Białego 9	ok. 1849 r.
22.	Dom, ul. Leszka Białego 25	pocz. XX w.
23.	Dom, ul. Leszka Białego 27	ok. 1913, przebud. Po 1945 r.
24.	Dom, ul. Leszka Białego 29	ok. 1889 r.
25.	Dom, ul. Półwiejska 2	mur. XVIII w., przebud. XIX/XX w i po 1945 r.
26.	Dom, ul. Półwiejska 2	mur. poł. XIX w.
27.	Dom, ul. Półwiejska 6	mur., XVIII w., przebudowany w XIX/XX
28.	Dom, ul. Rynek 1	ok. 1860, przebud. 1889 r.
29.	Dom, ul. Rynek 2	ok. 1895 r.
30.	Dom, ul. Rynek 3	3 ćw. XIX w.
31.	Dom, Rynek 12	murowany rok 1863
32.	Dom, Rynek 13	murowany koniec XIX wieku
33.	Dom, Rynek 14	murowany, 1895 – 1905r.

34.	Dom, ul. Rynek 15	1905-1910 r.
35.	Dom, Rynek 17	mur., I ćwierć XX wieku,
36.	Dom, ul. Rynek 19	1883 r.
37.	Dom, ul. Rynek 20	1888 r.
38.	Dom, ul. Rynek 23	ok. 1898 r.
39.	Dom, ul. Rynek 24	przełom XIX/XX w.
40.	Dom, Rynek 26	murowany koniec XIX wieku,
41.	Dom, ul. Rynek 27	ok. 1830-1840 r.
42.	Dom, Rynek 28	murowany koniec XIX wieku
43.	Dom, ul. Rynek 29	k. XIX w
44.	Dom, Rynek 30	mur. około 1825, przebudowany po 1945 roku
45.	Dom, ul. Trzemeszeńska 1	murowany 1871, przebud. po 1945 r.
46.	Dom, ul. Trzemeszeńska 2	ok. 1853 r.
47.	Dom, ul. Trzemeszeńska 3	mur. 1868 r., przebud. po 1945 r.
48.	Dom, ul. Trzemeszeńska 4	pocz. XX w.
49.	Dom, ul. Trzemeszeńska 5	ok. 1841 r., przebud. po 1945
50.	Dom, ul. Trzemeszeńska 6	mur. przed 1813 r.
51.	Dom, ul. Trzemeszeńska 9	ok. 1913 r.
52.	Dom, ul. Trzemeszeńska 11	pocz. XX w.
53.	Dom, ul. Trzemeszeńska 17	I ćw. XX w.
54.	Dom, ul. Trzemeszeńska 18	1912 r.
55.	Dom, ul. Trzemeszeńska 22	I ćw. XX w.
56.	Dom, ul. Trzemeszeńska 25	pocz. XX w.
57.	Dom, ul. Trzemeszeńska 27	1911 r.
58.	Dom, ul. Żnińska 1	
59.	Dom, ul. Żnińska 4	1880 r.
60.	Dom, szkoła ewangelicka, obecnie przedszkole, ul. Żnińska 17	lata 1910-1915
61.	Figura Świętego Wawrzyńca	z początku XX wieku
62.	Figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem, rzeźba kamienna z 1866 roku – na cmentarzu kościelnym	
63.	Zespół folwarczny przy ul. Jeziornej 11 (dawniej stajnia, świnia, brama wjazdowa)	pocz. XX w.

6. Wieś Głowy

- zespół folwarczny z dworem i pozostałościami parku – strefa ochrony konserwatorskiej „B”.

7. Wieś Godawy

- teren otaczający rezerwat archeologiczny w Biskupinie wpisany do rejestru zabytków objęty strefą ścisłej ochrony archeologicznej AW;
- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 10 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej (poza strefą „AW”).

Tabela 19. Ewidencja zabytków, wieś Godawy

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	kapliczka	pocz. XX w.
2.	Dom nr 1	k. XIX w.
3.	Dom nr 26	1 ćw. XX w.
4.	Dom nr 27	k. XIX w.
5.	Dom nr 28	pocz. XX wieku

8. Wieś Gogólkowo

- zespół dworsko - parkowy, dwór (1) wpisany do rejestru zabytków, z pozostałościami zespołu folwarcznego (południowy) – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” i strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- zespół dworsko - parkowy, z pozostałościami zespołu folwarcznego (północny) – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” i strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 12 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 20. Ewidencja zabytków, wieś Gogólkowo

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Dwór, murowany nr rejestru A/1074 z dnia 21.10.1994 r.	1922 r.
2.	w zespole dworsko-folwarcznym (południowym): dom robotników folwarcznych, chlewnia, stajnia (ob. chlewnia), magazyn, kuźnia-warsztaty, spichlerz-obora,	mur. pocz. XX w.
3.	w zespole dworsko-folwarcznym (północnym): dwór (dom nr II), park, służbówka, spichlerz-stajnia-chlewnia, kuźnia-warsztaty, obora, stajnia (obecnie obora), dom robotników folwarcznych (dom nr 13)	mur. pocz. XX w.
4.	Dom nr 14	pocz. XX w.
5.	Dom nr 22	1 ćw. XX w.
6.	Dom nr 28	pocz. XX w.

9. Wieś Komratowo

- zespół wiejski, dawny zespół dworsko-parkowy z folwarkiem – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;
- 12 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 21. Ewidencja zabytków, wieś Komratowo

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Dwór (dom nr 13)	
2.	w dawnym zespole folwarcznym : stodoła, 2 domy mieszkalne robotników folwarcznych – obecnie domy nr 10 i 11	przełom XIX/XX wieku

10. Wieś Laski Wielkie i Laski Małe

- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- nieczynny cmentarz ewangelicki - strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 24 stanowiska i zespoły stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 22. Ewidencja zabytków, wieś Laski Wielki i Laski Małe

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
	LASKI WIELKIE	
1.	Budynek mieszkalno-gospodarczy nr 13	I ćw. XX w.
2.	Budynek mieszkalno-gospodarczy nr 14	I ćw. XX w.
3.	Budynek mieszkalno-gospodarczy nr 17	I ćw. XX w.
Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
	LASKI MAŁE	
1.	Szkoła , murowana	pocz. XX w.
2.	Dom nr 22	

11. Wieś Łysin

- zespół dworsko – parkowy (1), wpisany do rejestru zabytków - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”;
- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – strefa „EK”;

- 12 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 23. Ewidencja zabytków, wieś Łysinin

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Dwór, nr rejestru A/1288 z dnia 10.12.1990 r.	1926 r.
2.	Dom nr 11, drewniany	pocz. XIX w.
3.	Dom nr 26, murowano-gliniany	pocz. XX w.

12. Wieś Marcinkowo Dolne

- zespół dworsko - parkowy (1) wpisany do rejestru zabytków - strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”;
- zespół folwarczny – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 1 stanowisko archeologiczne – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 24. Ewidencja zabytków, wieś Marcinkowo Dolne

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Założenie dworsko-parkowe, nr rejestru A/1440 z dnia 15.06.1985 r.	mur. 4 ćw. XIX w., rozbud. 1902 r., 1924 r.
2.	Domek ogrodnika, murowany	poł. XIX w.
3.	Dom urzędnika, murowany	
4.	Ochronka, murowana	1927 r.
5.	Stajnia, chlewnia, murowane	II poł. XIX w.

- wiatrak do pompowania wody - zbudowany w 1932 r., metalowy;
- studnia - z początku XX wieku, drewniana;
- fragment ogrodzenia z połowy XIX wieku, murowane.

13. Wieś Marcinkowo Górne

- zespół dworsko - parkowy wpisany do rejestru zabytków i pomnik Leszka Białego - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”;
- zespół folwarczny – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- miejsce historyczne upamiętniające śmierć Leszka Białego – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 23 stanowiska i zespoły stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.
- fragment ogrodzenia murowanego z XIX wieku;

Tabela 25. Ewidencja zabytków, wieś Marcinkowo Górne

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Założenie dworsko-parkowe: Dwór barokowy, murowany Park Zespół folwarczny: - 2 oficyny - oficyna, tzw. domek - obora, - kuźnia (obecnie stajnia), - stodoła, - rządówka, - mleczarnia. nr rejestru: A/1005 z dnia 03.05.1966 r. (dwór) i z dnia 10.06.1987 r. (park i zespół folwarczny)	II poł. XVII w. XIX w. pocz. XIX w.
2.	Czworaki, murowane	2 poł. XIX w.
3.	Stajnia, murowana	pocz. XIX w.
4.	Pomnik Leszka Białego	Rekonstrukcja z 1973 r.

14. Wieś Nowawieś Pałucka

- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- nieczynny cmentarz ewangelicki – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 21 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 26. Ewidencja zabytków, wieś Nowawieś Pałucka

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Dom mieszkalny czworak	mur. pocz. XX w.
2.	Dwór, obecnie dom mieszkalny nr 24	mur. pocz. XX w.
3.	Zespół folwarczny: obora, mleczarnia (ob. stodoła), stodoła (obecnie budynek wielofunkcyjny), stajnia (obecnie budynek wielofunkcyjny)	koniec XIX w.

15. Wieś Obudno

- zespół pałacowo - parkowy, wpisany do rejestru zabytków - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”;
- zespół folwarczny i mleczarnia - strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- nieczynny cmentarz ewangelicki – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 16 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 27. Ewidencja zabytków, wieś Obudno

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Założenie dworsko-parkowe: Pałac Park nr rejestru A/1187 z dnia 15.06.1985 r.	1850 r., przebud. w końcu XIX w. XIX w.
2.	Zespół folwarczny: - żrebięciarnia - 2 Spichlerze - gorzelnia - waga - fragmenty ogrodzenia	XIX / XX w. mur. 1927 r.

16. Wieś Oćwieka

- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- proponowany obszar ochrony ekspozycji i krajobrazu – proponowana strefa „EK”;
- 28 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.
- Wieś Piastowo i Rozalinowo
- nieczynny cmentarz ewangelicki – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- stanowiska i zespoły stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 28. Ewidencja zabytków, wieś Piastowo i Rozalinowo

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Młyn murowany (obecnie nieczynny)	2 poł. XIX w.

17. Wieś Pniewy i Ostrówce

- zespół dworsko - parkowy z folwarkiem – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 14 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 29. Ewidencja zabytków, wieś Pniewy i Ostrówce

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Zespół dworsko-parkowy: Dawny dwór, obecnie dom nr 1 Park podworski	XIX w.
2.	Zespół folwarczny: Dawna rządówka, obecnie dom nr 2, Domy nr 3 i 4	
3.	Budynek dworca kolei wąskotorowej przy dawnym porcie śródlądowym	mur. pocz. XX wieku

18. Wieś Ryszewko

- zespół kościelny, kościół i dzwonnica wpisane do rejestru zabytków – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” ;
- cmentarz parafialny – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- zespół wiejski z zespołem folwarcznym - probostwo – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 8 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 30. Ewidencja zabytków, wieś Ryszewko

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny, drewniany na podmurówce kamiennej dzwonnica, drewniana nr rejestru A/788 z dnia 14.03.1933 r.	kons.1788 r., odnow. 1955 r. 1727 r.
2.	Plebania z budynkiem gospodarczym, murowane	1927 r.
3.	Budynki gospodarcze: chlew, stajnia, murowane	pocz. XX w.
4.	kapliczka	ok. 1900 r.
5.	fragment ogrodzenia, drewniano-murowane	1924 r.

19. Wieś Szelejewo

- zespół dworsko - parkowy – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” ;
- zespół wiejski – strefa ochrony konserwatorskiej „B”;
- 38 stanowisk i zespołów stanowisk archeologicznych – strefy „W” ochrony archeologicznej.

Tabela 31. Ewidencja zabytków, wieś Szelejewo

Nr	Obiekt, adres (własność, numer rejestru zabytków)	Czas powstania
1.	Zespół dworsko-parkowy: Dwór, obecnie dom nr 1, murowany Park	1899 r. XIX w.
2.	Budynki gospodarcze: stajnia, obora, chlew, murowane	1933 r.
3.	Fragmenty ogrodzenia, murowane	XIX / XX w.
4.	Dom nr 7	pocz. XX,
5.	Dom nr 10	pocz. XX w.
6.	Dom nr 11	pocz. XX w.
7.	Dom nr 13	pocz. XX w.
8.	Dom nr 15	1 ćw. XX w.
9.	Dom nr 17	pocz. XX w.
10.	Dom nr 18	2 poł. XIX w.
11.	Dom nr 19	1 ćw. XX w.
12.	Dom nr 20	pocz. XX w.
13.	Dom nr 21	1 ćw. XX w.

14.	Dom nr 22	pocz. XX w.
15.	Dom nr 26	pocz. XX w.
16.	Dom nr 28	1935 r.
17.	Dom nr 29 (bud. gospodarczy)	XIX/XX w.
18.	Dom nr 54	pocz. XX w.

4.3 POZYTYWNE I NEGATYWNE CECHY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO GMINY

Do korzystnych cech środowiska kulturowego zaliczyć należy:

- Unikalny w skali europejskiej rezerwat archeologiczny w Biskupinie;
- Liczne zabytkowe zespoły dworsko-parkowe;
- Różnorodność typów krajobrazu kulturowego, unikatowe i wyróżniające wyznaczniki tożsamości przestrzennej gminy;
- Istniejące potencjalne możliwości wykorzystania historycznych zasobów dla rozwoju nowych funkcji(turystyka).

Elementy negatywne to:

- Zły stan większości obiektów zabytkowych, wymagający dużych nakładów finansowych na ich rewaloryzację i dostosowanie do pełnienia obecnych, lub nowych funkcji;
- Niedostateczne uwzględnienie powiązań kompozycyjnych i krajobrazowych niektórych realizowanych zespołów zabudowy, z historycznie ukształtowanymi strukturami osadniczymi gminy;
- Występująca dezintegracja przestrzenna różnych form zabudowy - brak ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej wielu obszarów gminy – rozproszona zabudowa mieszkaniowa i letniskowa.

4a. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Aktualnie nie został sporządzony audyt krajobrazowy. W związku z powyższym w zakresie obszaru objętego studium zgodnie z uchwałą Nr VI/35/2015 Rady Gminy w Gąsawie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa nie określa się uwarunkowań wynikających z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

5.1 POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

W poniższej tabeli przedstawiono główne wskaźniki demograficzne. Dane dotyczą okresu 2006 – 2015. Na ich podstawie zaobserwowano, że gęstość zaludnienia przez analizowany okres oscylowała na poziomie 38 osób na km². Na przestrzeni lat 2006 – 2015 przyrost naturalny na 1000 mieszkańców przyjmował różne wartości. I tak, w 2015 roku osiągnął najmniejszą wartość i kształtował się na poziomie -2,6. Najkorzystniejszy pod tym względem był 2011 rok, kiedy przyrost naturalny osiągnął wartość 5,5. W analizowanym okresie, liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów. Wskaźnik dotyczący liczby par zawierających małżeństwa na 1000 ludności przyjmował różne wartości. Najwyższą wartość osiągnął w 2010 roku – 10,4; zaś najniższą w 2014 roku – 4,9.

Tabela 32. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Gąsawa

Rok	Jedn.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	38	38	39	39	39	39	39	39	39	38,6
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	102	102	102	101	101	102	102	101	100	100
małżeństwa na 1000 ludności	para	5,3	8,7	8,9	8,3	10,4	5,7	7,4	5,1	4,9	5,5
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	10,2	9,5	9,5	12,9	11,9	12,7	12,1	9,5	12,0	7,9
zgony na 1000 ludności	osoba	11,36	11,55	10,23	12,85	10,81	7,19	11,31	10,44	6,64	10,60
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	-1,1	-2,1	-0,8	0,0	1,1	5,5	0,8	-0,9	5,3	-2,6

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak wynika z zestawionych poniżej informacji, pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku teren gminy zamieszkiwało 5 244 osób, z czego 2 625 reprezentowało płeć męską. W analizowanych latach można obserwować nierównomierny wzrost liczby ludności. Niezmiennie w latach 2006 -2014, występuje przewaga kobiet w strukturze demograficznej. Dopiero w 2015 roku ta sytuacja ulega zmianie i przewagę stanowi płeć męska.

Tabela 33. Liczba ludności gminy Gąsawa w latach 2006 – 2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	5 215	5 198	5 237	5 264	5 270	5 306	5 296	5 264	5 289	5 244
mężczyźni	2 582	2 579	2 598	2 615	2 622	2 625	2 627	2 616	2 642	2 625
kobiety	2 633	2 619	2 639	2 649	2 648	2 681	2 669	2 648	2 647	2 619

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

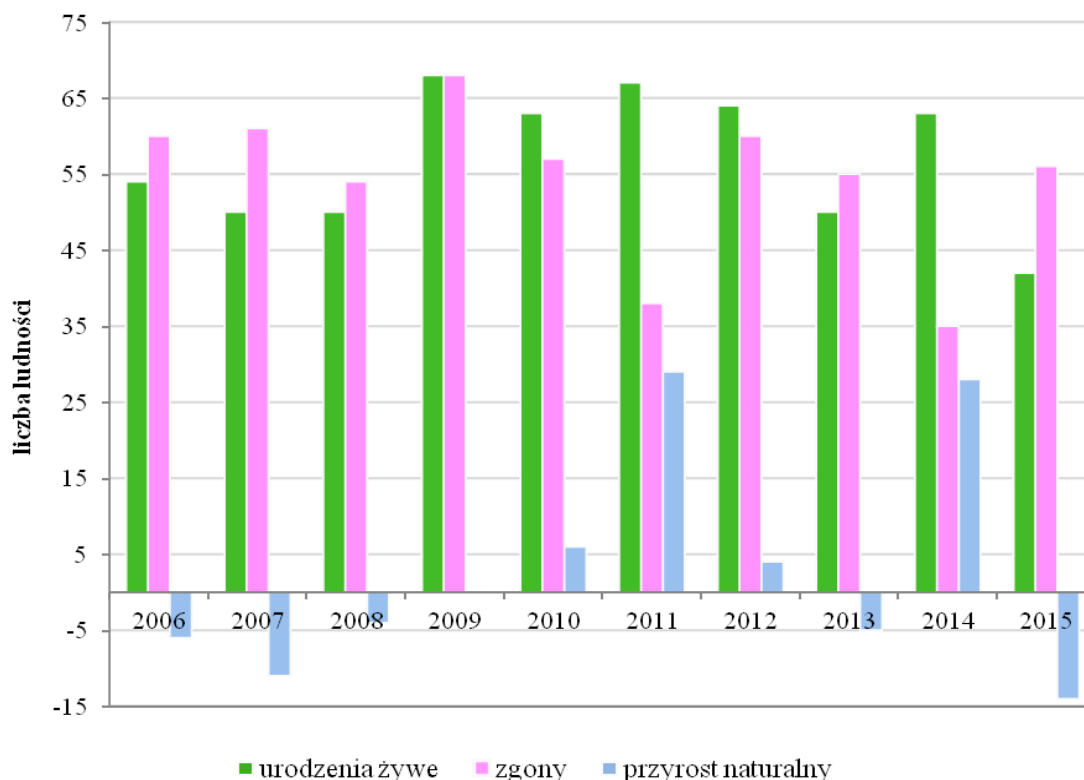
Tabela 34. Ruch naturalny według płci w latach 2006 – 2015 w gminie Gąsawa

Rok		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia żywe											
ogółem	osoba	54	50	50	68	63	67	64	50	63	42
mężczyźni	osoba	27	27	30	35	31	33	33	29	31	25
kobiety	osoba	27	23	20	33	32	34	31	21	32	17
Zgony ogółem											
ogółem	osoba	60	61	54	68	57	38	60	55	35	56
mężczyźni	osoba	34	35	29	34	32	23	32	23	18	30
kobiety	osoba	26	26	25	34	25	15	28	32	17	26
Przyrost naturalny											
ogółem	osoba	-6	-11	-4	0	6	29	4	-5	28	-14
mężczyźni	osoba	-7	-8	1	1	-1	10	1	6	13	-5
kobiety	osoba	1	-3	-5	-1	7	19	3	-11	15	-9

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

Najkorzystniejszym okresem pod względem wysokiego przyrostu naturalnego dla gminy Gąsawa był rok 2011 i 2014. Ujemny przyrost naturalny wystąpił w 2006, 2007, 2008, 2013 oraz 2015 roku.

Wykres 4. Ruch naturalny w gminie Gąsawa w latach 2006 – 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006–2015 r.

Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych ulegała zmianom. Do jednej z najliczniejszych grup należały osoby w wieku 20-24 lata, gdzie w roku 2007 znalazło się 467 osób. Dużą liczbę ludności stanowiły również grupy wiekowe: 25-29, 50-54 oraz 30-34 lata. Fakt ten może mieć duże znaczenie z punktu widzenia potencjalnych możliwości rozwoju gminy. Najmniejszą grupę ludności stanowią osoby w wieku powyżej 85 lat. W badanych latach 2006 – 2015, grupa ta średnio liczyła 76 osób.

Tabela 35. Ludność według grup wiekowych w latach 2006 – 2015 w gminie Gąsawa

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0-4	260	255	257	281	285	301	316	305	297	269
5-9	306	296	290	267	263	262	262	262	296	290
10-14	401	375	362	352	322	303	297	282	262	258
15-19	428	404	419	414	408	401	349	330	318	312
20-24	446	467	443	442	415	416	408	423	389	385
25-29	384	390	423	444	455	446	456	426	432	400

30-34	354	356	367	370	369	378	386	411	431	445
35-39	300	306	307	309	352	375	361	362	356	336
40-44	348	335	327	338	323	311	317	316	327	351
45-49	402	390	388	370	355	350	342	330	336	329
50-54	399	418	413	421	433	421	412	401	367	348
55-59	313	333	348	344	370	384	401	403	420	423
60-64	198	216	240	289	295	294	317	328	321	345
65-69	171	152	159	149	160	188	205	229	280	286
70-74	180	165	151	146	141	146	145	134	135	146
75-79	155	167	169	160	148	139	130	129	119	118
80-84	110	110	101	95	101	106	112	113	120	114
85 i więcej	60	63	73	73	75	85	80	80	83	89

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

5.2 RUCH MIGRACYJNY

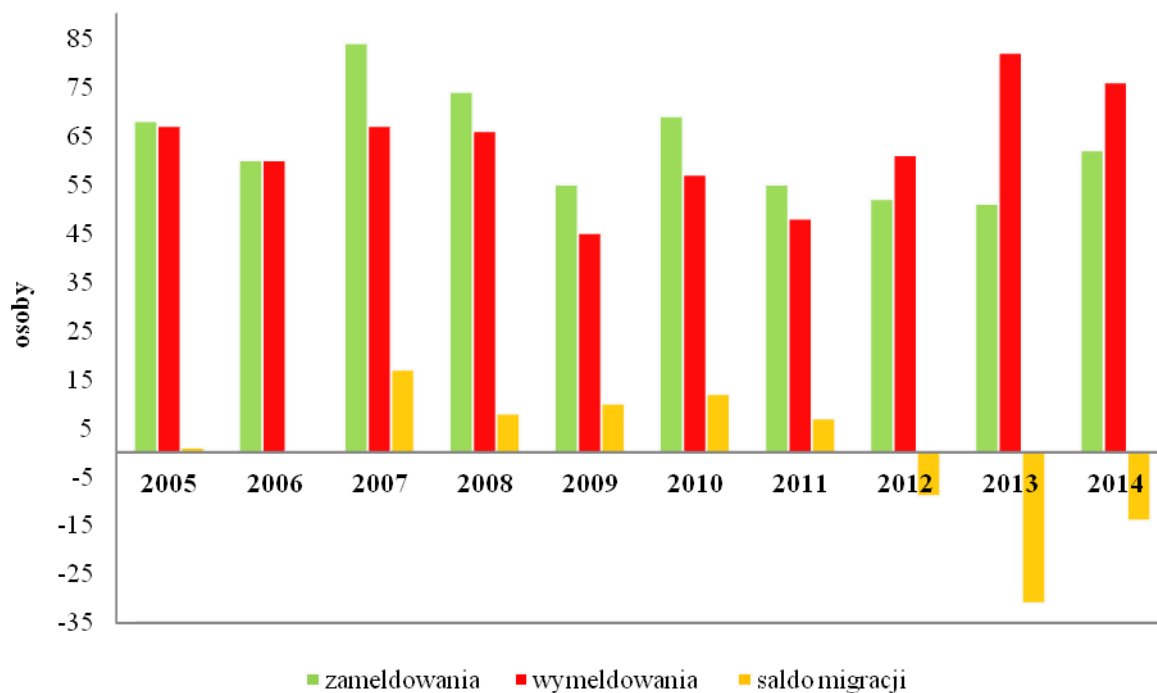
Z demograficznego punktu widzenia istotne są wskaźniki salda migracji ludności. Na podstawie zestawienia przedstawionego w tabeli i na wykresie poniżej w latach 2005 – 2014 wskazać należy na nierównomierne saldo migracji. Szansą zwiększenia liczby mieszkańców może być przede wszystkim wzrost wskaźnika przyrostu naturalnego i dodatnie saldo migracji. W okresie analizowanych 10 lat na terenie gminy Gąsawa dokonano 630 zameldowań, a wymeldowano 629 osoby.

Tabela 36. Ruchy migracyjne latach 2005 – 2014 w gminie Gąsawa

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania	68	60	84	74	55	69	55	52	51	62
Wymeldowania	67	60	67	66	45	57	48	61	82	76
Saldo migracji	1	0	17	8	10	12	7	-9	-31	-14

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2005 – 2014 r.

Wykres 5. Ruchy migracyjne latach 2005 – 2014 w gminie Gąsawa

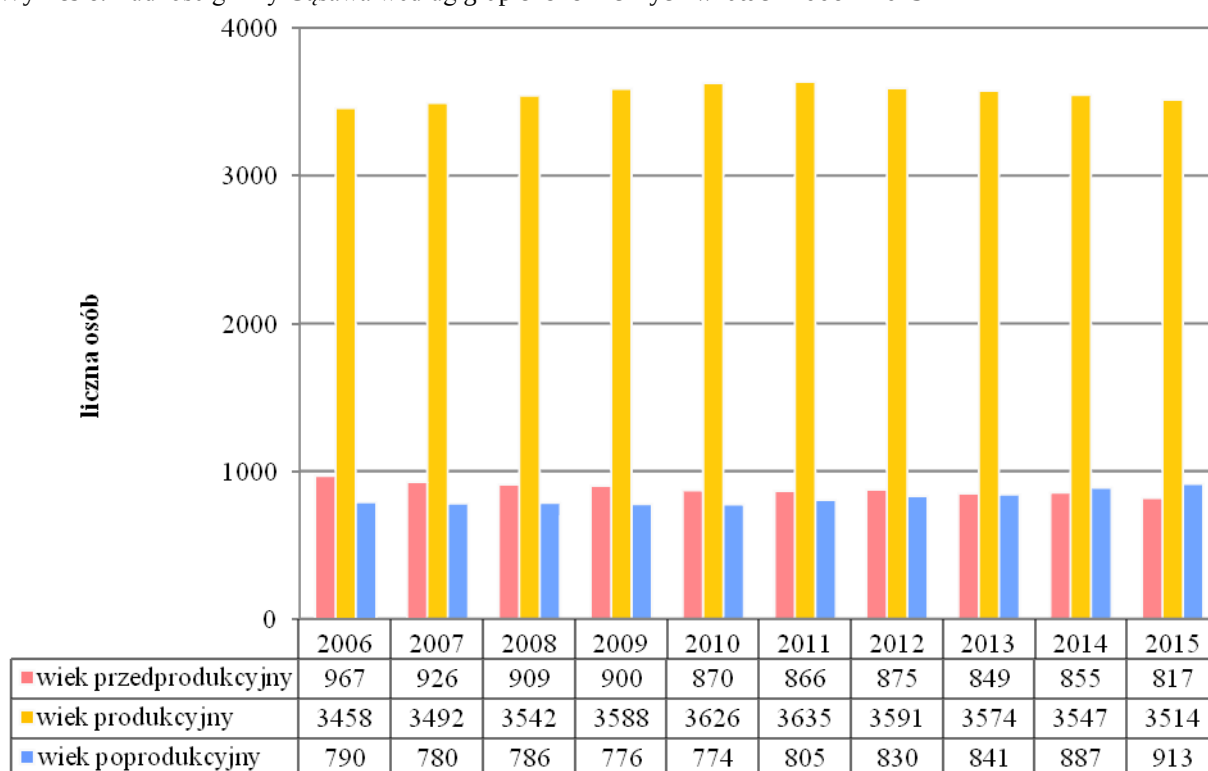

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2005 – 2014 r.

5.3 STRUKTURY WIEKU I PŁCI

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Gąsawa w aspekcie ekonomicznych grup wieku wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym. Najmniejszą grupę ekonomiczną w latach 2006 - 2015 stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Zjawisko tego typu należy uznać, jako korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy. Będzie to również powodować utrzymywanie presji na rynku pracy, objawiającą się we wzroście konkurencyjności oraz podwyższaniu kwalifikacji pracowników.

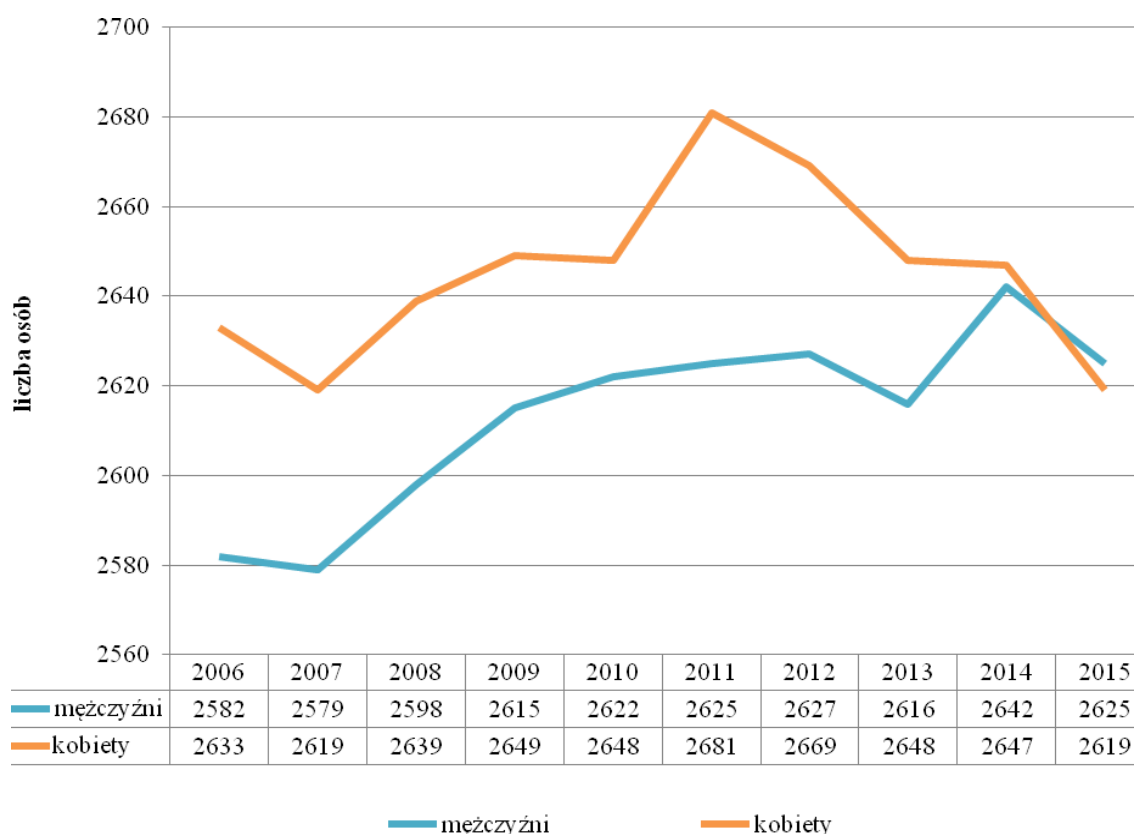
Wykres 6. Ludność gminy Gąsawa według grup ekonomicznych w latach 2006 – 2015

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

W strukturze płci na przestrzeni analizowanych lat obserwuje się wyższą liczbę kobiet, w stosunku do liczby mężczyzn, co widoczne jest na poniższym wykresie.

Wykres 7. Ludność gminy Gąsawa według płci w latach 2006 – 2015

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

5.4 RYNEK PRACY

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy i zamieszkujących gminę Gąsawa w latach 2006 – 2015 miał różne tendencje. W latach 2006 – 2008 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych. W następnych latach 2009 – 2013 wskaźnik ten utrzymywał się na podobnym poziomie. Przez ostatnie dwa lata zaobserwowano spadek liczby bezrobotnych.

Tabela 37. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Gąsawa

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	608	493	433	482	464	490	475	507	408	357
mężczyźni	251	172	144	180	187	204	194	211	160	132
kobiety	357	321	289	302	277	286	281	296	248	225

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

W analizowanych latach biorąc pod uwagę płeć można wnioskować, iż występuje przewaga bezrobotnych kobiet. Najwięcej bezrobotnych mężczyzn i kobiet było w roku 2006.

Największy spadek liczby bezrobotnych mężczyzn i kobiet zanotowano w 2015, gdzie zarejestrowano 132 mężczyzn i 225 kobiet.

Wykres 8. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Gąsawa w latach 2006 – 2015

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

5.5 GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Zasoby mieszkaniowe w gminie Gąsawa, przedstawione w tabeli poniżej, zmniejszyły się od roku 2005. Największy wzrost wystąpił w roku 2007, kiedy oddano do użytku 19 mieszkań. W latach 2005 - 2014 na 1000 mieszkańców przypadało średnio 285 mieszkań, natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła w roku 2014 – 22,5 m². Ponadto powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w latach 2005 – 2014 sukcesywnie wzrastała.

Tabela 38. Zasoby mieszkaniowe w gminie Gąsawa w latach 2005 – 2014

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania	1 519	1 521	1 540	1 552	1 562	1 442	1 455	1 461	1 470	1 479
Izby	5893	5 907	5 974	6 037	6 092	5 918	5 986	6 017	6 062	6 116
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	112 181	112 554	113 708	115 077	116 278	114 400	115 944	116 753	117 804	119 083
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	0,0	74,0	73,8	74,1	74,4	79,3	79,7	79,9	80,1	80,5
Przeciętna	0,0	21,6	21,9	22,0	22,1	21,7	21,9	22,0	22,4	22,5

powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)										
Mieszkania na 1000 mieszkańców	290,0	291,7	296,3	296,4	296,7	273,6	274,2	275,9	279,3	279,6

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2005 – 2014 r.

Poniższa tabela przedstawia zasoby mieszkaniowe według form własności. Dane dotyczą okresu 2002 – 2007. Zdecydowana większość mieszkań jest w posiadaniu prywatnym. W 2007 roku w zasobie zakładów pracy było 107 mieszkań o łącznej powierzchni 5 929 m². W zasobach gminy znajduje się 26 mieszkań, a pozostałe podmioty posiadają 9 mieszkań. Przez cały analizowany okres, spośród wymienionych kategorii jedynie ilość mieszkań należąca do osób prywatnych podlegała systematycznemu wzrostowi.

Tabela 39. Zasoby mieszkaniowe według form własności

ZASOBY MIESZKANIOWE						
ROK	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zasoby gminy (komunalne)						
mieszkania	41	22	22	29	29	26
izby	124	60	60	87	87	78
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	2 098	1 030	1 030	1 585	1 585	1 381
Zasoby zakładów pracy						
mieszkania	108	108	108	107	107	107
izby	337	337	337	329	329	329
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	6 043	6 043	6 043	5 929	5 929	5 929
Zasoby osób fizycznych						
mieszkania	1 256	1 320	1 321	1 317	1 319	1 341
izby	5 050	5 278	5 285	5 274	5 288	5 364
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	97 625	101 231	101 369	101 059	101 432	102 790
Zasoby pozostałych podmiotów						
mieszkania	9	9	9	9	9	9
izby	39	39	39	39	39	39
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	645	645	645	645	645	645

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2002 – 2007 r.

Tabela 40. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje w gminie Gąsawa na tle terenów wiejskich powiatu żnińskiego

Mieszkania wyposażone w instalacje	Powiat żniński wieś (%)	Gmina Gąsawa (%)
wodociąg	97,0	97,0
łazienka	88,1	86,8
centralne ogrzewanie	73,7	68,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2014 r.

Analizując powyższe zestawienie należy stwierdzić, że wyposażenie mieszkań w instalacje typu: wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie nie odbiega znacząco od wyposażenia mieszkań w te urządzenia w powiecie żnińskim. Wyposażenie w wodociąg oscyluje na poziomie 97,0%, łazienkę posiada 86,8% a centralne ogrzewanie 68,0% - ogólnej liczby mieszkań.

5.6 EDUKACJA

Na terenie gminy Gąsawa znajdują się 2 publiczne szkoły podstawowe w Gąsawie i Laskach Wielkich. W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2014/2015 kształciło się 303 uczniów. Ponadto w gminie znajduje się 1 gimnazjum w Gąsawie, gdzie w roku szkolnym 2014/2015 kształciło się 154 uczniów. Na terenie miejscowości Gąsawa funkcjonuje Zespół Szkół Niepublicznych, w skład których wchodzi Liceum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa i Technikum.

Tabela 41. Wykaz szkół w gminie Gąsawa

Nazwa Szkoły			Adres
Zespół Szkół w Gąsawie	Zespół Szkół Niepublicznych w Gąsawie	Technikum Hotelarskie	Żnińska 6 88-410 Gąsawa
		Technikum Żywienia i Usług Gastronomicznych	
		Technikum Rolnicze	
		Zasadnicza Szkoła Zawodowa	
		Liceum Ogólnokształcące o profilu sportowo-obronnym	
		Liceum Ogólnokształcące o profilu ogólnym	
	Zespół Publicznych Szkół w Gąsawie	Szkoła Podstawowa im. Wandy Dobaczewskiej	ul. Leszka Białego 6 88-410 Gąsawa

		Publiczne Gimnazjum	
Laski Wielkie	Szkoła Podstawowa im. Józefa Unruga w Laskach Wielkich		Laski Wielkie 88-410 Gąsawa

Źródło: www.gasawa.pl

Ważnymi wskaźnikami rozwoju szkolnictwa jest dostępność w placówkach szkolnych komputerów z dostępem do Internetu. W/w wskaźniki zostały zestawione w tabelach poniżej.

Tabela 42. Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu

Jednostka terytorialna	Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych									
Gmina Gąsawa	0,00	50,00	50,00	50,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Powiat żniński	31,03	58,62	55,17	82,76	86,21	92,31	88,89	88,89	96,30	96,30
Województwo kujawsko-pomorskie	58,70	68,79	77,03	83,95	88,74	93,83	95,01	95,30	96,32	96,60
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych									
Gmina Gąsawa	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Powiat żniński	81,82	90,91	81,82	81,82	90,91	83,33	71,43	71,43	76,92	76,92
Województwo kujawsko-pomorskie	74,77	78,31	77,78	79,46	79,42	82,13	81,77	82,25	81,46	81,23

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 43. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów

Jednostka terytorialna	Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych									
Gmina Gąsawa	0,00	44,00	42,70	40,70	19,85	18,65	14,21	13,92	12,92	12,83
Powiat żniński	113,76	43,40	37,94	20,72	17,21	14,30	14,18	12,19	10,86	10,19
Województwo kujawsko-pomorskie	47,01	34,95	28,49	19,01	15,73	13,18	12,38	11,90	11,63	11,03
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych									
Gmina Gąsawa	25,50	25,30	24,30	24,10	25,89	24,44	25,11	22,78	22,44	19,33
Powiat żniński	33,96	29,39	29,17	22,81	19,83	16,69	15,19	15,00	15,30	14,31
Województwo kujawsko-pomorskie	32,07	27,93	26,39	21,54	18,21	14,22	13,57	12,64	12,25	11,46

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Gąsawa aż 100% szkół podstawowych jest wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu. Sytuacja w gimnazjach jest identyczna – wszystkie placówki są wyposażone w komputery z dostępem do internetu.

Wskaźnik wyposażenia szkół w komputery na 1 ucznia w porównaniu do powiatu żnińskiego i kujawsko-pomorskiego kształtują się na dość wysokim poziomie.

5.7 OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy ochroną zdrowia zajmuje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gąsawie, świadczący usługi w dwóch punktach zlokalizowanych w Gąsawie i Laskach Wielkich. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z gabinetu stomatologicznego, poradni ginekologiczno - położniczej oraz pracowni fizykoterapii.

5.8 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W zakresie bezpieczeństwa publicznego Gmina Gąsawa obsługiwana jest przez dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Żninie. Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zapewniają jednostki OSP działające w: Gąsawie i Nowej Pałuckiej (wchodzą w skład

Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego), Szelejewie, Marcinkowie Dolnym, Obudnie i Biskupinie. Sprawność jednostek oceniana jest bardzo wysoko.

5.9 KULTURA

Funkcję upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Gąsawie oraz Biblioteka publiczna wraz z jej filią w Laskach Wielkich.

5.10 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

W 2015 r. na terenie gminy Gąsawa funkcjonowało 405 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Przeważającą formę własności stanowił sektor prywatny - 390 podmiotów gospodarczych, natomiast publiczny – 15.

Tabela 44. Podmioty wg sekcji PKD 2007

Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007	Liczba jednostek gospodarczych	
	Sektor publiczny	Sektor prywatny
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0	30
Sekcja B - Rybactwo	0	2
Sekcja C - Górnictwo	0	49
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	0	0
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	1
Sekcja F - Budownictwo	0	82
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	0	74
Sekcja H - Hotele i restauracje	0	26
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1	20
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	0	3
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	0	7
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	0	4
Sekcja M - Edukacja	0	14
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	0	4
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	2	4
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	6	8

Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne	3	18
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	12
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	0	32
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby		
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0
Razem	15	390

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W strukturze zarejestrowanych podmiotów dominowały firmy prowadzące handel hurtowy i detaliczny, budownictwo, górnictwo.

Na terenie gminy nie występują obiekty, obszary i urządzenia, które mogą powodować potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia w myśl przepisów dotyczących ochrony osób i mienia.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy nie występują obiekty, obszary i urządzenia, które mogą powodować potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia w myśl przepisów dotyczących ochrony osób i mienia.

Ważnym źródłem zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego w obrębie gminy jest zróżnicowane. Punktowymi źródłami skażenia środowiska przyrodniczego mogą być substancje ropopochodne, zagrożenie pożarem, w przypadkach awaryjnych zagrożeniem są także stacje paliw lokalizowane przy drogach.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

7.1 ANALIZY EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE

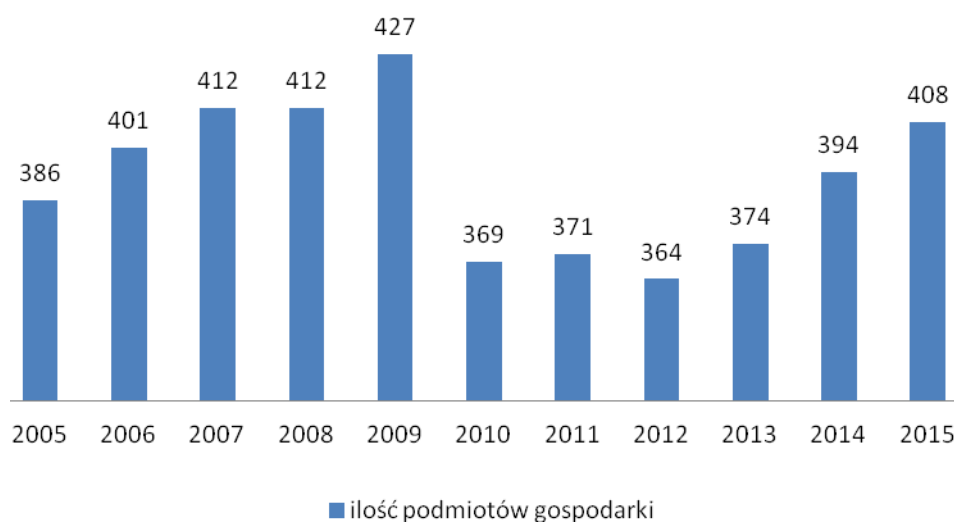
7.1.1 ANALIZA EKONOMICZNA

Rozwój przestrzenny gminy Gąsawa opiera się w dużej mierze na uwarunkowaniach ekonomicznych i koncentruje się w największych miejscowościach, do których zaliczają się: Gąsawa, Szelejewo, Gogółkowo, Obudno, Łysinin.

Analiza zmieniającej się liczby podmiotów gospodarczych w latach 2005 - 2015 wskazuje, że ich liczba po dużym spadku w 2010 roku zaczęła systematycznie wzrastać.

W latach 2012 - 2015 najwięcej podmiotów należało do sekcji G - handel hurtowy i detaliczny.

Wykres 9. Podmioty gospodarki narodowej ogółem zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2005 - 2015 w Gminie Gąsawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

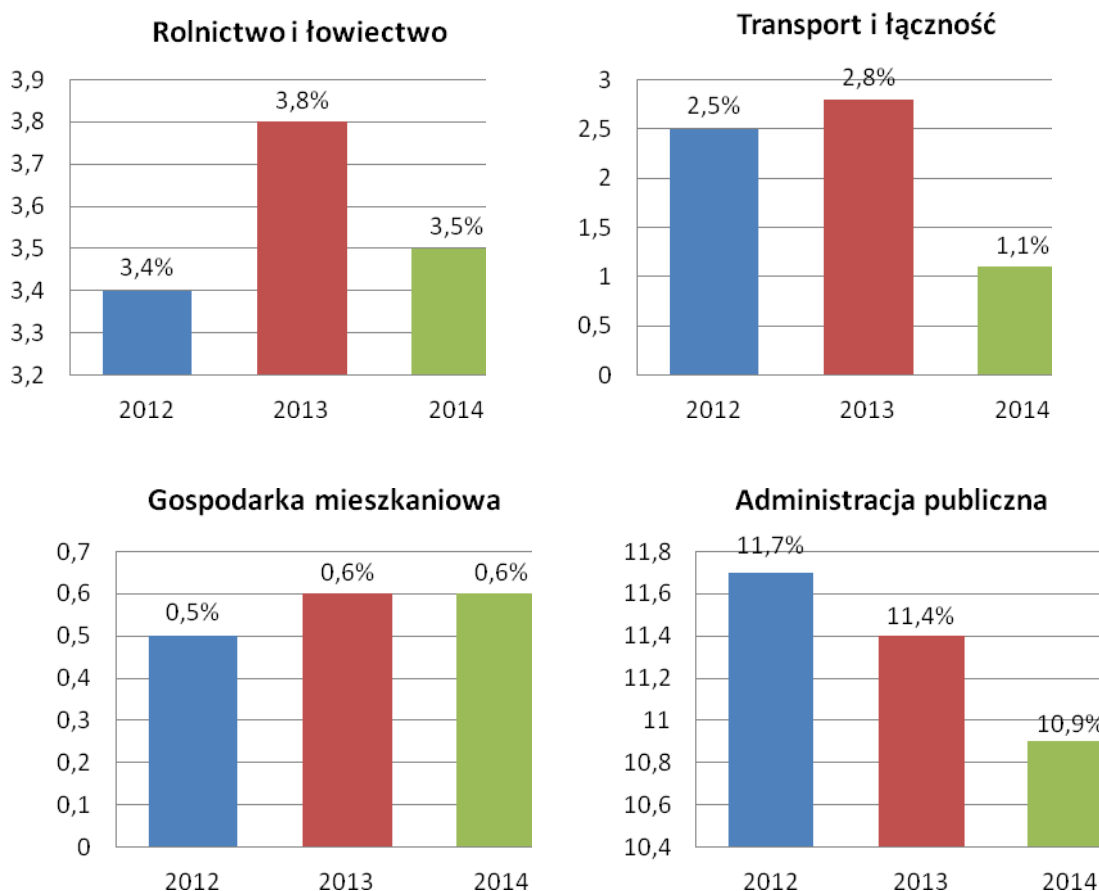
Z przedstawionego powyżej wykresu można przypuszczać, że w przyszłości liczba podmiotów gospodarki narodowej będzie wzrastać i tym samym można spodziewać się wzrastającej liczby obiektów usługowych.

Rozwój lokalny - finansowanie

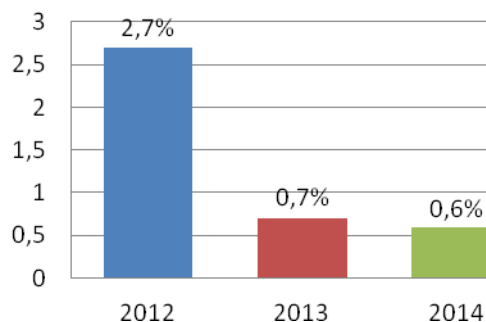
W procesie strategicznego zarządzania gminą finanse odgrywają podstawową rolę. Możliwości finansowe gminy w ścisłym powiązaniu z jakością zarządzania stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w kierunku jak najbardziej pożądanym, akceptowanym społecznie i ekonomicznie, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią.

Między rozwojem lokalnym a finansami gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania. Gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy. Na poniższych wykresach przedstawiono jak kształtowały się wydatki budżetu gminy w latach 2012 - 2014.

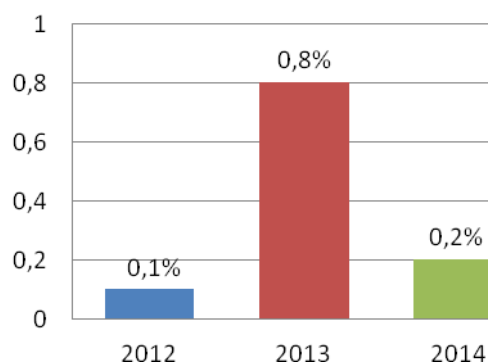
Wykres 10. Wydatki budżetu gminy wg działów w %

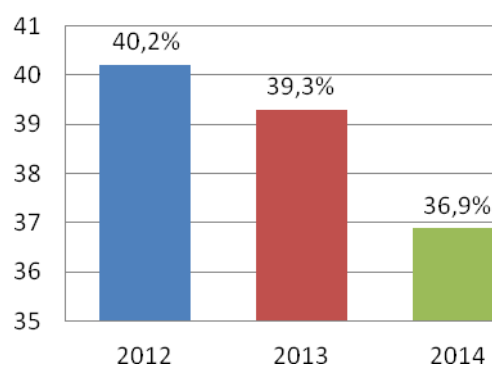
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

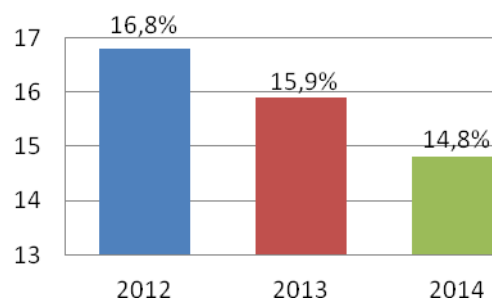
Różne rozliczenia

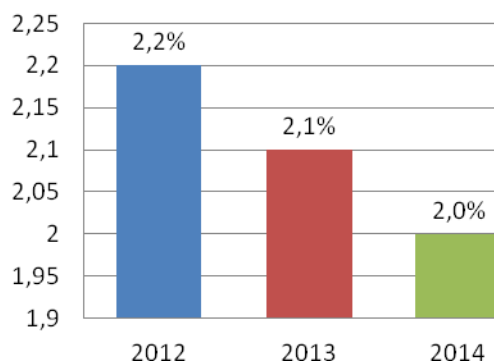
Oświata i wychowanie

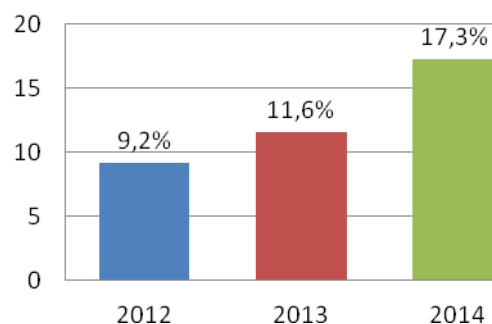
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

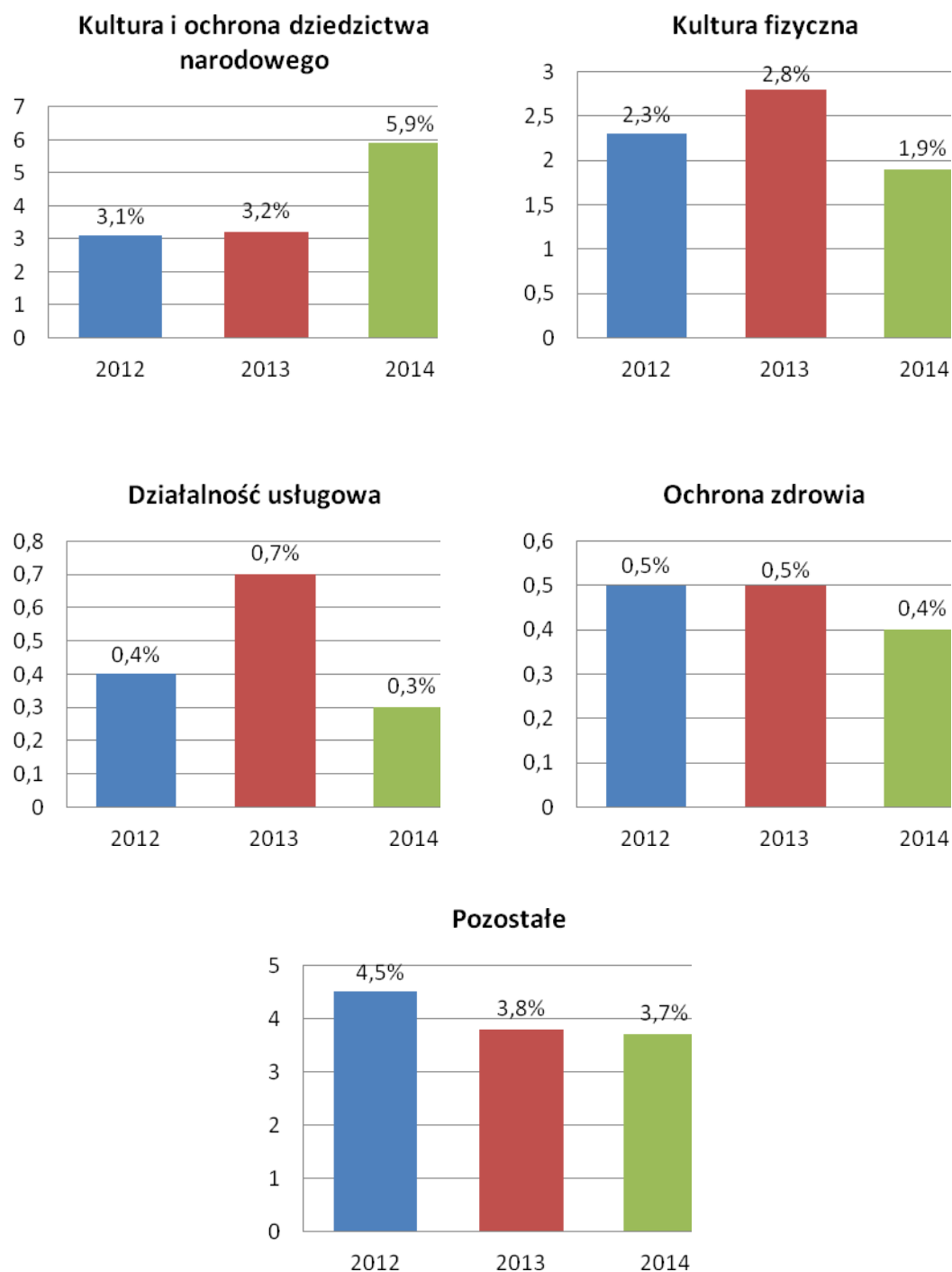

Edukacja i opieka wychowawcza

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w ostatnich trzech latach rosły i wynosiły w 2012 - 2874 zł, w 2013 - 2953 zł, a w roku 2014 - 3248 zł. W strukturze wydatków budżetowych Gminy Gąsawa można zauważyć następujące relacje i proporcje:

- w 2012-2014 roku największy udział wydatków odnotowano na oświatę i wychowanie;

- najmniej wydatków w 2012 i 2013 roku zarejestrowano w działalności usługowej, ochronie zdrowia i różnych rozliczeniach;
- w 2014 roku na drugim miejscu pod względem wydatków znajduje się gospodarka komunalna i ochrona środowiska, a na trzecim pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej;
- znaczny udział w wydatkach gminy miały wydatki związane z funkcjonowaniem administracji publicznej, wynosiły one odpowiednio 11,7% w 2012 r., 11,4% w 2013 r. i 10,9% w 2014 r.;
- na uwagę zasługuje zwiększająca się kwota wydatków w sektorze gospodarka komunalna i ochrona środowiska gdzie odnotowano największy wzrost;
- w zakresie działalności usługowej w latach 2012 - 2014 zaobserwowano spadek o 0,1%;
- największy spadek odnotowano w sektorze oświata i wychowanie. W 2012 r. wydatki wynosiły 40,2%, a już w 2014 r. wynosiły 36,9%.

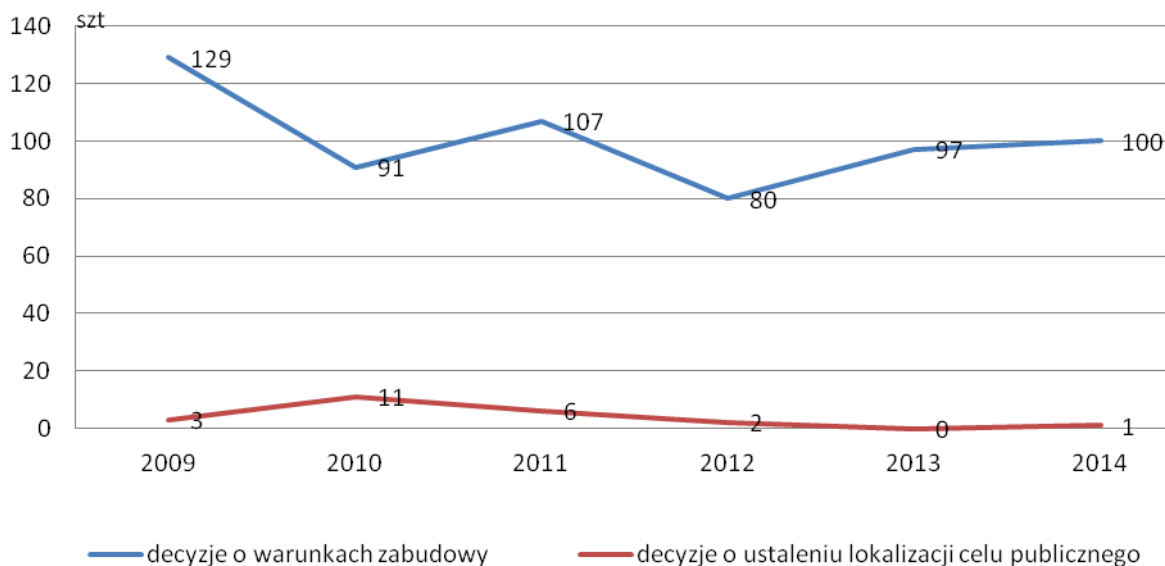
Z przeprowadzonej powyżej analizy wydatków budżetu gminy można wywnioskować że Gmina rozwija się z zakresie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, ponieważ przeznacza na nią coraz większą część swojego budżetu. Zdecydowanie coraz mniej nakładów kierowane jest na pomoc społeczną. Duży nacisk kładziony jest na oświatę i wychowanie, co zwiększa możliwości kształcenia się społeczeństwa.

Gospodarowanie przestrzenią

Szczególnie istotną rolę w rozwoju gminy odgrywa polityka przestrzenna. Na szczeblu gminnym instrumentem, dzięki któremu możliwe jest efektywne wykorzystanie przestrzeni i zarządzanie nią, są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W Gminie Gąsawa aktualnie obowiązuje 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Głównym narzędziem wykorzystywanym w gminie są jednak decyzje o warunkach zabudowy.

Na poniższym wykresie przedstawiono zmieniającą się liczbę wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i o lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2009-2014.

Wykres 11. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS 2009 -2014.

Największą liczbę decyzji o warunkach zabudowy wydano w 2009 roku - 129, a najmniejszą w 2012 roku - 80. Liczba decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego waha się i nie przekracza 11 decyzji rocznie. Z przedstawionego powyżej wykresu można zaobserwować wzrost wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2012 - 2014 i duży spadek wydawanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na przełomie lat 2010 - 2013. W najbliższych latach prognozuje się wzrost wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego spowodowany coraz większą liczbą mieszkańców, którzy będą chcieli realizować nową zabudowę a także wzrostem potrzeb i wymagań społeczeństwa w zakresie usług i infrastruktury.

Korzyścią dla ładu przestrzennego Gminy Gąsawa byłoby przystąpienie do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Rozwój zabudowy w gminie opiera się w większości o wydawane decyzje administracyjne, które powinny być jedynie uzupełnieniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a nie je zastępować. Duża liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, przy znikomej liczbie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest zagrożeniem ładu przestrzennego, a w konsekwencji - zagospodarowania gminy. W przypadku Gminy Gąsawa, gdzie obowiązuje tylko 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego rolę decyzji o lokalizacji celu

publicznego należy ocenić jednak pozytywnie. Nie zagrażając w tak dużym zakresie łaadowi przestrzennemu, decyzje te wiążą się z polepszaniem warunków prowadzenia działalności gospodarczej (zwiększeniem poziomu infrastruktury technicznej) i nawet duża ich liczba pozytywnie wpływa na rozwój lokalny i regionalny w gminie

Mocne strony	Słabe strony
– rośnie liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON, – wspieranie rozwoju lokalnych firm, – korzystanie ze środków unijnych, – brak przemysłu uciążliwego, zanieczyszczającego środowisko, – wysoki poziom produkcji globalnej i towarowej rolnictwa,	– zamaskowane bezrobocie w rolnictwie, – rozdrobnienie gospodarstw (okolice przyleśne, Laski Wielkie, Annowo -- Wiktorowo, – wysoki udział sektora rolnictwa w gospodarce, – brak rolnictwa ekologicznego, – brak przetwórstwa rolno - spożywczego i grup producenckich, – brak polityki zrównoważonego i planowanego zagospodarowania terenów rekreacyjnych) niekontrolowany rozwój zabudowy letniskowej), – mała liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy w porównaniu do liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy,

7.1.2 ANALIZA ŚRODOWISKOWA

Środowisko przyrodnicze Gminy Gąsawa ma duży wpływ na jej rozwój i zagospodarowanie przestrzenne.

Do pozytywnych elementów uwarunkowań środowiskowych można zaliczyć:

- duży udział gruntów rolnych (rozwój rolnictwa);
- możliwość wykorzystania naturalnych zasobów gminy dla rozwoju turystyki.

Elementami przyrodniczymi ograniczającymi lokalizację nowej zabudowy są:

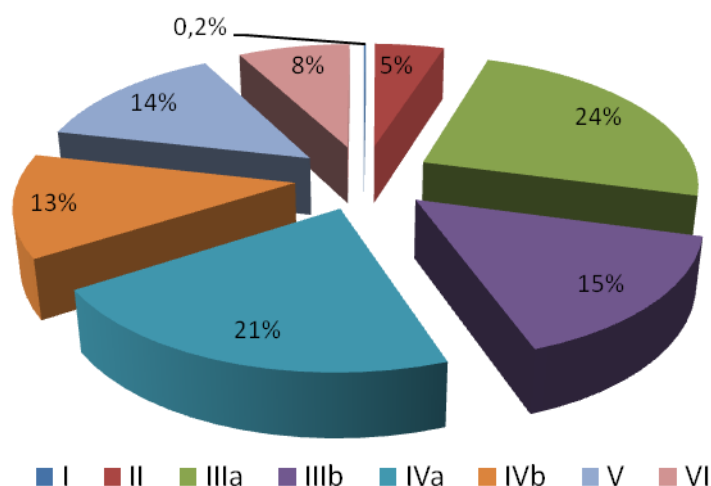
- tereny leśne;
- grunty rolne I-III klasy;
- formy ochrony przyrody.

Ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska jest niezależne od posiadania tytułu prawnego do nieruchomości, i podobnie jak inne ograniczenia, dotyczy także najsilniejszego prawa do nieruchomości jakim jest własność. Należy w tym miejscu podkreślić, iż ograniczenia związane z ochroną środowiska potrafią w bardzo dotkliwy sposób ograniczyć korzystanie z nieruchomości, a w niektórych sytuacjach praktycznie uniemożliwić korzystanie z niej.

Grunty rolne i leśne

Ze względu na wysoki udział użytków rolnych w Gminie Gąsawa ma ona charakter typowo rolniczy. Powierzchnia geodezyjna użytków rolnych wynosi 8 450 ha, co stanowi 62,0 % powierzchni ogółu. Użytki leśne - lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują 3 632 ha, co stawia je na drugim miejscu w strukturze użytkowania gruntów w gminie i wynosi 26,8%. Pozostałe grunty zajmują 1 447 ha, czyli 11,2% całkowitej powierzchni gminy. Najwięcej użytków rolnych zajmują grunty orne – 7 707 ha, co stanowi 57,0%. Na terenie Gminy Gąsawa występują wszystkie klasy gruntów. Grunty klas bonitacyjnych IIIa i IIIb stanowią wysoki udział i zajmują łącznie prawie 40% ogółu powierzchni gruntów ornych.

Wykres 12. Grunty orne wg klas bonitacyjnych

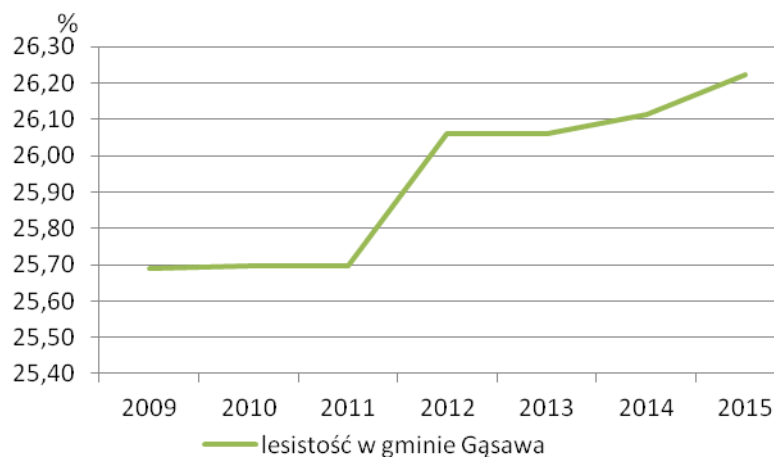

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

W ostatnich latach można zaobserwować spadek udziału procentowego użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy. Na terenie gminy obserwuje się tendencję spadkową w zakresie powierzchni wszystkich użytków rolnych, a tym samym rosnącą powierzchnię terenów mieszkaniowych.

Powierzchnia ogólna lasów na terenie Gminy Gąsawa w ostatnich latach systematycznie wzrastała. Według danych z GUS powierzchnia lasów ogółem w 2015 roku wynosiła 3 561,2 ha, a w 2009 – 3 489,9 ha.

Wykres 13. Lesistość Gminy Gąsawa w latach 2009–2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Z powyższego wykresu wynika, że lesistość w Gminie Gąsawa w latach 2009 – 2011 kształtowała się na zbliżonym poziomie - około 25%, natomiast w latach 2011 – 2015 gwałtownie wzrosła o 2,05%. Wzrost lesistości gminy spowodowany jest systematycznym zalesianiem gruntów nieprzydatnych do rolniczego wykorzystania.

Należy zastosować ochronę gruntów rolnych polegającą na: zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych; ograniczeniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi. Natomiast ochrona gruntów leśnych powinna opierać się na: ograniczeniu przeznaczania ich na cele nieleśne; zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi; przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej; poprawianiu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych w skutek działalności nieleśnej; poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produkcyjności; ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

W Polsce lasy są chronione i nie można tam nic budować, oprócz budynków, budowli i urządzeń wymienionych w przepisach odrębnych. Zgodnie z Ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161) „w lasach ochronnych mogą być wznoszone budynki i budowle służące gospodarce leśnej, obronności lub

bezpieczeństwu państwa, oznakowaniu nawigacyjnemu, geodezyjnemu, ochronie zdrowia oraz urządzenia służące turystyce”.

Zgodnie z ww. Ustawą przeznaczenie na cele nieleśne gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa - wymaga uzyskania zgody Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa lub upoważnionej przez niego osoby. Zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne następuje tylko w procedurze sporządzania miejscowego planu.

Według ustawodawcy, na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczyć przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przepis ten wskazuje ogólne przesłanki, jakimi powinien kierować się organ administracji publicznej, przeznaczając określone grunty na cele nierolnicze i nieleśne. Stanowi on swoiste wytyczne dotyczące ochrony gruntów rolnych i leśnych, w tym odnośnie do ograniczania skutków ujemnego oddziaływania na grunty.

Przeznaczenie na cele nierolnicze gruntów rolnych klasy I – III – wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. W związku z wejściem nowelizacji Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I – III nie wymagają uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, wówczas gdy spełnią łącznie poniższe warunki:

- co najmniej połowa powierzchni każdej zwartej części gruntu zawiera się w obszarze zwartej zabudowy;
- położone są w odległości nie większej niż 50 m od granicy najbliższej działki budowlanej;
- położone są w odległości nie większej niż 50 metrów od drogi publicznej;
- ich powierzchnia nie przekracza 0,5 ha, bez względu na to, czy stanowią jedną całość, czy stanowią kilka odrębnych części.

Wprowadzona nowelizacja Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 2015 roku zmniejsza ochronę gruntów rolnych najbardziej wartościowych rolniczo, ale w praktyce łączne spełnienie ww. warunków jest trudne do zrealizowania, a warunki zostały tak skonstruowane, aby uzupełniać istniejącą już zabudowę.

Przytaczana Ustawa ma na celu ograniczenie do minimum działalności człowieka na terenach leśnych i rolnych wysokich klas bonitacyjnych i tym samym wprowadza duże ograniczenia w ich zabudowie.

Formy ochrony przyrody

Przyroda ze swej istoty stanowi element przestrzeni, stąd też racjonalne korzystanie z zasobów i walorów danego terenu musi uwzględniać potrzeby ochrony przyrody. Ochronie przyrody służą przede wszystkim formy ochrony przyrody, ustanowione w trybie i na zasadach ustawy o ochronie przyrody.

Różnorodność formy ochrony przyrody, występujących na terenie gminy również wpływa na ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy. W granicach gminy znajduje się:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 - „Ostoja Barcińsko - Gąsawska” PLH40028,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,
- rezerwat przyrody - „Źródła Gąsawki”,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne.

Do każdej z form ochrony przyrody odnoszą się konkretne przepisy prawne, które wprowadzają określone ograniczenia mające zapewnić zamierzony efekt i cel tworzenia takiej formy ochrony przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich

Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich na terenie Gminy Gąsawa zajmuje 5 117,68 ha, co stanowi 37,71% jej całkowitej powierzchni. OChK Jezior Żnińskich został powołany rozporządzeniem nr 9/1991 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 czerwca 1991 r. w sprawie utworzenia 22 obszarów krajobrazu chronionego w województwie bydgoskim. Aktualnym aktem prawnym wytyczającym ograniczenia w zabudowie na OChK jest Uchwała Nr X/248/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich. Zgodnie z ww. uchwałą na OChK Jezior Żnińskich zakazuje się m.in.:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Wprowadzone zmiany w przytaczanej Uchwale wiążą się z doprecyzowaniem przebiegu granic OChK Jezior Żnińskich oraz uaktualnienia opisu tekstowego. Wytyczne przedstawione w Uchwale mają na celu umożliwienie indywidualnego kształtowania polityki ekologicznej i racjonalnego zarządzania zasobami przyrodniczymi, w kontekście m.in. ustaleń dotyczących czynnej ochrony ekosystemów, katalogu obowiązujących zakazów oraz odstęp od tych zakazów obowiązujących na terenie obszaru chronionego krajobrazu.

Obszar Natura 2000

Zasady zagospodarowania na obszarach Natura 2000 dzielą się na ogólne (dotyczące wszystkich obszarów) i szczegółowe (dostosowane do wymogów ochronnych każdego obszaru). Zgodnie z zapisanymi w art. 33 ustawy o ochronie przyrody generalnymi zasadami postępowania na obszarach Natura 2000, zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami (z pewnymi zastrzeżeniami, które rozwinięto poniżej).

W polskim systemie prawa ochrony przyrody obszary Natura 2000 zostały potraktowane tak jak inne formy ochrony przyrody w tym sensie, że tworzy się dla nich plany ochrony określające możliwości i zakazy podejmowania działań.

Istotnym ustaleniem odnoszącym się do ochrony obszarów Natura 2000 jest to, że rozpatrywanie negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 ma być dokonywane

w szerszym kontekście – nie tylko poprzez ocenę wpływu pojedynczych działań, ale także poprzez rozpatrywanie kumulacji oddziaływań różnych planowanych działań.

Skutkiem zakazu negatywnego oddziaływania na siedliska i gatunki chronione na danym obszarze Natura 2000 jest konieczność każdorazowego poddawania projektowanych przedsięwzięć, i projektowanych dokumentów strategicznych, procedurze nazywanej oceną oddziaływania na środowisko i dokonanie w niej oceny wpływu projektowanych przedsięwzięć i rozwiązań zapisanych w projektowanych dokumentach strategicznych na te siedliska i gatunki, dla ochrony których powołano obszar Natura 2000 oraz oceny integralności obszaru Natura 2000 i spójności sieci Natura 2000 (tzw. oceny habitatowej).

Umyślne nieprzestrzeganie zakazów obowiązujących na obszarach Natura 2000 (sformułowane ogólnie w art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody lub w sposób szczegółowy opisane w planie zadań ochronnych albo planie ochrony danego obszaru Natura 2000) jest traktowane jako wykroczenie zagrożone karą aresztu lub grzywną. Orzekanie w tych sprawach następuje na podstawie przepisów *Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*.

Dla obszaru Natura 2000 - Ostoja Barcińsko - Gąsawska nie został ustanowiony plan zadań ochronnych.

W zakresie ochrony przyrody na terenach Natura 2000 decydujące są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Występowanie na terenie Gminy obszaru naturowego wiąże się z pewnymi ograniczeniami w zakresie zabudowy lub koniecznością modyfikacji niektórych form gospodarowania, ale nie stanowią bariery dla rozwoju lokalnego.

Rezerwat przyrody

Na reżim prawny rezerwatu przyrody składają się zakazy i ograniczenia wprowadzone w akcie kreującym daną formę ochrony przyrody, które jako wydane z upoważnienia ustawy niewątpliwie mają moc powszechnie obowiązującą. Ponadto obowiązują powszechnie zakazy i ograniczenia płynące wprost z ustawy o ochronie przyrody, np. zakazy budownictwa na terenach rezerwatów przyrody. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Celem ochrony w rezerwacie przyrody „Źródła Gąski” jest zachowanie źródeł rzeki Gąsawki. Na terenie rezerwatu obowiązuje zarządzenie nr 5/2014 Regionalnego Dyrektora

Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 14 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Źródła Gąsawki”.

Pomniki przyrody

WzmóŜona ochrona przysługuje drzewom i krzewom, które zostały uznane za pomnik przyrody bądź rosną na terenach nieruchomości uznanych za zabytki. Archetypem zabytku (pomnika) przyrody było „drzewo sędziwe i okazałe”. Pojęciem pomnika przyrody posługiwały się wszystkie powojenne ustawy o ochronie przyrody. Występuje ono także w obowiązującej Ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na terenie Gminy Gąsawa znajdują się 34 pomników przyrody.

Zgodnie z art. 40 Ustawy o ochronie przyrody pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieoŜywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Kryteria uznania tworów przyrody żywej i nieoŜywionej za pomnik przyrody moŜe określić Minister właściwy do spraw środowiska w drodze rozporządzenia kierując się potrzebą ochrony drzew i krzewów ze względu na ich wielkość, wiek, pokrój i znaczenia historyczne. Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy.

Na terenach niezabudowanych nie moŜna usunąć drzewa będącego pomnikiem przyrody jeŜeli nie stanowi ono zagrożenia dla ludzi lub mienia, gdyŜ podlegają one ochronie, aŜ do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

UŜytki ekologiczne

UŜytki ekologiczne tworzone są na ogół na terenach zakwalifikowanych w ewidencji gruntów czy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako nieuŜytki czyli tereny nieprzydatne do produkcji rolnej i leśnej oraz niewykorzystywane do działalności gospodarczej, a zatem uznawane za grunty nieproduktywne [Ostrowski, Mościcka 2002]. Na terenie Gminy Gąsawa znajduje się 1 uŜytek ekologiczny. Dla uŜytków połoŜonych na terenach leśnych zasady ochrony i konieczności działań uwzględniane są w planach urządzenia lasu. Ustanawiając uŜytek ekologiczny określa się szczegółowe zasady zagospodarowania tj. ograniczenia, niezbędne zakazy i nakazy ich dotyczące.

Ustawa o ochronie przyrody określa następujące zakazy, które powinny być wprowadzone w stosunku do użytków ekologicznych i pomników przyrody:

- niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzania i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywaniem zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych.

Od przedstawionych powyżej zakazów ustawodawca wskazuje pewne odstępstwa wymienione w art. 45 ust. 2. Zgodnie z postanowieniami ustawy o ochronie przyrody użytki ekologiczne i pomniki przyrody podobnie jak wszystkie obiekty i tereny objęte ochroną, uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i tym samym ustala odrębne zasady zagospodarowania tymi obszarami, co zabezpiecza je przed niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniem.

Wiele terenów osobliwych przyrodniczo pozostaje nadal w niewłaściwym wykorzystaniu. Przyczyną tego stanu rzeczy można upatrywać w pewnej uciążliwości

przestrzegania nakazów, zakazów i stosowania się do nałożonych ograniczeń gospodarczych obejmujących niekiedy także tereny przyległe.

Tereny prawnie chronione oraz tereny na których występując ograniczenia zabudowy, ulegają zmianą o czym mogą świadczyć np. raporty o stanie środowiska przyrodniczego oraz monitoringi środowiska.

Od kilku lat można zaobserwować wprowadzanie wielu zmian w przepisach dotyczących ochrony środowiska, które mają na celu skuteczniejsze rozwiązywanie problemów ekologicznych terenów cennych przyrodniczo. Przepisy prawne stanowią gwarancję formalną zadań ochrony środowiska w procedurze planistycznej. Zarówno Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i plany miejscowe muszą uwzględniać przepisy odrębne dotyczące m.in. ochrony przyrody, wód, gruntów rolnych i leśnych. Organy administracyjne mają coraz większą świadomość ekologiczną co ma odzwierciedlenie w zmieniających się przepisach.

Utrzymanie cennych walorów przyrodniczych, czy krajobrazowych danego terenu wiąże się z pewnymi obostrzeniami, co powinno spotykać się ze zrozumieniem społeczeństwa, gdyż bez nich tereny chronione, które przyciągają swoją atrakcyjnością przyrodniczą i krajobrazową mogą stracić swoje największe walory. Walory przyrodnicze gminy Gąsawa jak i formy ochrony przyrody stanowią podstawę do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej.

Mocne strony	Słabe strony
– występowanie na terenie gminy obszarów cennych przyrodniczo, – możliwości rozwoju funkcji turystycznej,	– występowanie na terenie gminy terenów ograniczonych (tereny leśne, grunty orne klas I-III, formy ochrony przyrody).

7.1.3 ANALIZA SPOŁECZNA

Pracujący

W 2014 roku liczba zatrudnionych w Gminie Gąsawa wynosiła 459 osób i było to o 4,61% więcej, niż w 2013 roku. Liczba zatrudnionych kobiet we wszystkich jednostkach terytorialnych w latach 2012 - 2014 systematycznie rośnie i w roku 2014 wyniosła kolejno o 7,2% w gminie, 2,6% w powiecie i o 4,1% w województwie – więcej niż w 2012 r. W kolejnych latach można przypuszczać, że nastąpi dalszy wzrost liczby pracujących mieszkańców w gminie i wzrost liczby zatrudnionych kobiet.

Tabela 45. Liczba pracujących mieszkańców Gminy Gąsawa w podziale na płeć na tle powiatu żnińskiego i województwa kujawsko - pomorskiego w latach 2012 - 2014

	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
Liczba pracujących ogółem				
Gmina Gąsawa	453	433	456	100,7%
Powiat żniński	10520	10452	10641	101,1%
Województwo kujawsko-pomorskie	435571	439528	450712	103,5%
Mężczyźni				
Gmina Gąsawa	203	184	191	94,1%
Powiat żniński	5291	5182	5276	99,7%
Województwo kujawsko-pomorskie	222261	222746	228612	102,85%
Kobiety				
Gmina Gąsawa	250	249	268	107,2%
Powiat żniński	5228	5270	5365	102,6%
Województwo kujawsko-pomorskie	213310	216782	222100	104,1%

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Bezrobocie

Bezrobocie należy do głównych problemów społeczno – ekonomicznych w skali całego kraju. Problem ten nie ominął również Gminy Gąsawa. Z danych przedstawionych we wcześniejszym rozdziale dotyczącym rynku pracy wynika, że w latach 2012 – 2014 nastąpił spadek osób bezrobotnych z 475 do 408 osób. W 2014 roku procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym wynosił 15,9%. W celu dalszego zmniejszenia bezrobocia wśród mieszkańców należy podjąć następujące działania:

- aktywizacja bezrobotnych,
- tworzenie nowych miejsc pracy w turystyce i usługach,
- podejmowanie działalności gospodarczej przez mieszkańców.

Poziom życia oraz wielkość dochodów mieszkańców Gminy Gąsawa są podstawowym determinantem przyszłego rozwoju. Możliwość osiągnięcia dochodów, warunki mieszkaniowe, dostęp do oświaty, ochrona zdrowia oraz dóbr kultury są o wiele mniejsze niż w skali województwa czy kraju. Dla bezpieczeństwa społecznego wymagane jest stworzenie takiego systemu zaspakajania potrzeb bytowych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających warunków społecznych.

Edukacja

Liczba placówek wychowania przedszkolnego w latach 2012/2015 wynosiła 3 i kształtowała się na stałym poziomie. Obecnie na terenie gminy znajduje się jedno przedszkole, dwie szkoły podstawowe i jedna szkoła gimnazjalna.

Tabela 46. Placówki szkolne i przedszkolne w Gminie Gąsawa

Placówki oświaty	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Placówki wychowania przedszkolnego	3	3	3
w tym przedszkola	1	1	1
Miejsca w przedszkolach	97	105	100
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	134	145	140
w tym w przedszkolnych	88	105	98
Szkoły podstawowe	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	308	300	303
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	174	173	154

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane GUS potwierdzają, że w Gminie Gąsawa spada liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 - 6 lat. W 2014 roku wychowaniem przedszkolnym objętych było 59,9% dzieci w wieku 3 - 5 lat (wzrost o 5,8% od 2012 roku) oraz 31,3% dzieci w wieku 3 - 6 lat (spadek o 25,3% od 2012 roku). Można zauważyć, że wskaźnik procentowy dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Gąsawa jest mniejszy, niż w powiecie znińskim i województwie kujawsko - pomorskim.

Tabela 47. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2012 - 2014 w %

	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
Dzieci w wieku 3-5 lat				
Gmina Gąsawa	54,1	58,3	59,9	5,8
Powiat żniński	61,0	64,5	69,3	8,3
Województwo kujawsko-pomorskie	61,7	67,4	72,4	10,7
Dzieci w wieku 3-6 lat				
Gmina Gąsawa	56,6	58,9	31,3	-25,3
Powiat żniński	65,6	68,5	73,3	7,7
Województwo kujawsko-pomorskie	64,3	69,2	75,5	11,2

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2014 roku w Gminie Gąsawa funkcjonują 2 szkoły podstawowe.

Tabela 48. Liczba uczniów i absolwentów w szkołach podstawowych w gminie Gąsawa, w powiecie żnińskim i w województwie kujawsko - pomorskim

	2012	2013	2014
Uczniowie			
Gmina Gąsawa	308	300	303
Powiat żniński	4289	4198	4498
Województwo kujawsko-pomorskie	120754	119688	127112
Absolwenci			
Gmina Gąsawa	54	52	51
Powiat żniński	765	708	705
Województwo kujawsko-pomorskie	20269	19930	19635

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Według GUS w 2014 roku do szkół podstawowych uczęszczało 303 uczniów i liczba uczniów wzrosła w porównaniu z rokiem 2013 o 3 osoby. Takie same tendencje można zaobserwować zarówno w gminie Gąsawa, powiecie żnińskim jak i województwie kujawsko - pomorskim - liczba uczniów maleje w latach 2012-2013, a następnie rośnie w latach 2013-2014. W Gminie Gąsawa zmalała liczba absolwentów z 54 w 2012 roku do 51 w 2014 roku. W powiecie żnińskim i w województwie kujawsko - pomorskim obserwuje się tendencję spadkową absolwentów szkół podstawowych.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna szkoła gimnazjalna.

Tabela 49. Liczba uczniów i absolwentów w gimnazjach w gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim

	2012	2013	2014
Uczniowie			
Gmina Gąsawa	174	173	154
Powiat żniński	2406	2268	2157
Województwo kujawsko-pomorskie	66820	64118	62084
Absolwenci			
Gmina Gąsawa	82	55	61
Powiat żniński	838	812	781
Województwo kujawsko-pomorskie	22673	21738	20611

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2014 roku do szkoły gimnazjalnej w Gminie Gąsawa uczęszczało 154 uczniów, a naukę ukończyło 61 absolwentów. We wszystkich jednostkach administracyjnych odnotowano ubytek uczniów w gminie Gąsawa o 11,5%, w powiecie żnińskim o 10,3%, a w województwie kujawsko - pomorskim o 7,1%. W gminie Gąsawa liczba absolwentów w latach 2012 - 2013 spadła, a następnie w latach 2013 - 2014 wzrosła. Systematyczny spadek liczby absolwentów obserwuje się w powiecie żnińskim i w województwie kujawsko pomorskim.

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gąsawa, świadczący usługi w dwóch punktach w Gąsawie i Laskach Wielkich.

Tabela 50. Liczba porad udzielonych w placówkach opieki zdrowotnej w Gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim w latach 2012 - 2014

	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
Gmina Gąsawa	19038	18281	20040	105,2%
Powiat żniński	411151	440989	446905	108,7%
Województwo kujawsko-pomorskie	14772585	14827206	14982217	101,4%

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Według danych GUS w placówkach opieki zdrowotnej w Gminie Gąsawa udzielono w 2014 roku 20 040 porad lekarskich i ich liczba wzrosła od 2012 roku o 5,2%. W województwie kujawsko - pomorskim liczba udzielonych porad wzrosła nieco mniej niż

w przypadku Gminy Gąsawa i wyniosła 1,4%. Największy przyrost udzielonych porad lekarskich odnotowano w powiecie żnińskim.

Pomoc społeczna

Wśród głównych powodów trudnej sytuacji społeczno – ekonomicznej mieszkańców Gminy Gąsawa należy wymienić: bezrobocie, ubóstwo, wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm oraz niepełnosprawność. Główną placówką, z której pomoc mogą czerpać dotknięci powyższymi problemami mieszkańcy, jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Gąsawie.

Tabela 51. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim w latach 2012 - 2014

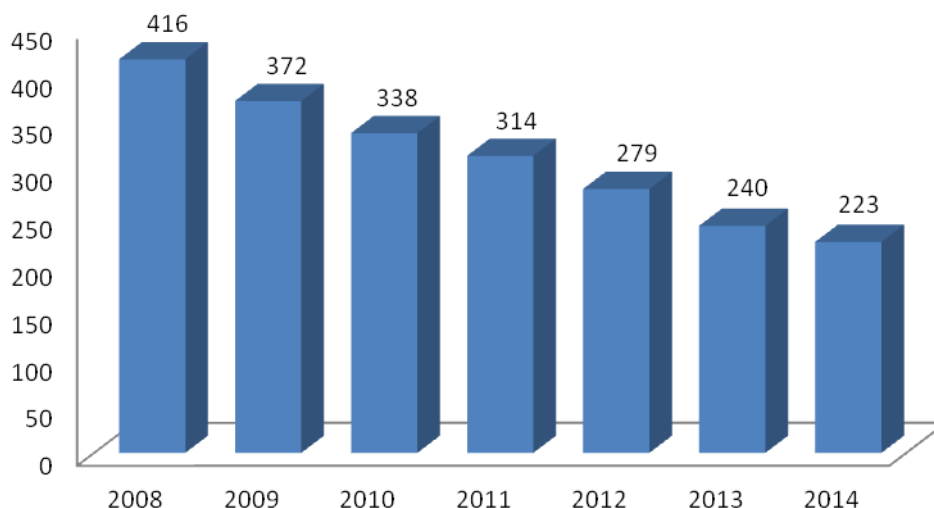
	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej				
Gmina Gąsawa	157	155	159	101,3%
Powiat żniński	3078	3070	2980	96,8%
Województwo kujawsko-pomorskie	86186	90320	84959	98,6%
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej				
Gmina Gąsawa	498	496	521	104,6%
Powiat żniński	9024	8870	8392	92,9%
Województwo kujawsko-pomorskie	230723	240362	220370	95,5%
Udział osób w gospodarstwach korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem				
Gmina Gąsawa	9,4	9,4	9,8	0,4
Powiat żniński	12,7	12,5	11,8	-0,9
Województwo kujawsko-pomorskie	11,0	11,5	10,5	-0,5

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2014 roku ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Gąsawa korzystało 159 gospodarstw domowych i w latach 2012 - 2014 nastąpił wzrost rodzin objętych wsparciem o 1,3%. Wzrosła również liczna osób w gospodarstwach domowych w gminie korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej o 4,6%. Spadek tych osób obserwujemy zarówno w powiecie żnińskim o 7,1% i w województwie kujawsko - pomorskim 4,5%. We wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego, oprócz gminy Gąsawa obserwuje się spadek udziału

osób w gospodarstwach korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 14. Liczba rodzin otrzymująca zasiłki rodzinne dla dzieci w latach 2008 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Gmina Gąsawa wpisuje się w ogólnopolską tendencję ograniczania dostępu do świadczeń. Liczba świadczeniobiorców utrzymuje tendencję spadkową z uwagi na nieadekwatne kwoty kryterium dochodowego. Coraz mniej jest osób, które zarabiają tak mało, aby ich dochód mieścił się w kryterium dochodowym. W roku 2014 liczba rodzin korzystająca z zasiłków rodzinnych zmalała 1,8 razy w porównaniu z rokiem 2008.

Kultura, sport i rekreacja

Do obiektów kulturalnych w Gminie Gąsawa można wymienić Ośrodek Kultury w Gąsawie, Gminna Biblioteka Publiczna i świetlice wiejskie. Do obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy zaliczyć można siłownię, boiska sportowe, hala sportowa, stadion gminny i strzelnica sportowa.

Infrastruktura techniczna

W Gminie Gąsawa obserwuje się wysoki rozwój infrastruktury technicznej, choć cały czas duży odsetek osób nie korzysta z kanalizacji. Według GUS we wszystkich jednostkach terytorialnych można zauważyć systematyczny wzrost udziału mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wyjątek stanowi województwo kujawsko - pomorskie i powiat żniński, gdzie udział korzystających z sieci gazowej zmniejszył się. Niewielka liczba osób w gminie Gąsawa korzysta z sieci gazowej. Udział ludności korzystającej z sieci

kanalizacyjnej w gminie jest mniejszy niż w powiecie znińskim i w województwie kujawsko - pomorskim. W przyszłości prognozuje się dalszy rozwój infrastruktury wodno - kanalizacyjnej.

Tabela 52. Udział ludności korzystającej z infrastruktury technicznej w latach 2012 - 2014

	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
Sieci wodociągowej				
Gmina Gąsawa	93,3	93,5	99,9	6,6
Powiat zniński	90,7	90,6	95,8	4,7
Województwo kujawsko-pomorskie	91,1	91,2	95,2	4,1
Sieci kanalizacyjnej				
Gmina Gąsawa	38,5	40,1	42,9	4,4
Powiat zniński	54,4	54,5	58,9	4,5
Województwo kujawsko-pomorskie	65,6	66,1	69,1	3,5
Sieci gazowej				
Gmina Gąsawa	1,2	1,2	1,2	0
Powiat zniński	33,0	32,5	28,1	-4,9
Województwo kujawsko-pomorskie	45,0	44,8	43,0	-2,0

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Mocne strony	Słabe strony
Konkurencyjność na rynku pracy	
- wzrost liczby pracujących mieszkańców w gminie, w tym duży wzrost pracujących kobiet, - w ostatnich latach obserwuje się spadek osób bezrobotnych,	duży udział ludności pozostaje cały czas bez zatrudnienia,
Kapitał ludzki	
wzrost liczby miejsc w przedszkolu,	- brak żłobka, - spadek liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 - 6 lat, - niepokojący jest znaczący ubytek uczniów i absolwentów szkół gimnazjalnych oraz absolwentów szkół podstawowych,
Kapitał społeczny	
- liczba obiektów sportowych pomалуż wzrasta, - wzrasta liczba porad lekarskich udzielonych przez placówki opieki zdrowotnej, - w gminie funkcjonuje obiekty sportowe i rekreacyjne,	- spadek liczby osób otrzymujących zasiłek rodzinny dla dzieci, - wzrost liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej,

Infrastruktura techniczna	
– w ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, – gmina prawie w 100% zaopatrywana jest w wodę z sieci wodociągowej,	– 57,1 % mieszkańców nie ma możliwości podłączenie się do sieci kanalizacyjnej, – 98,8% mieszkańców korzysta z indywidualnych butli gazowych,

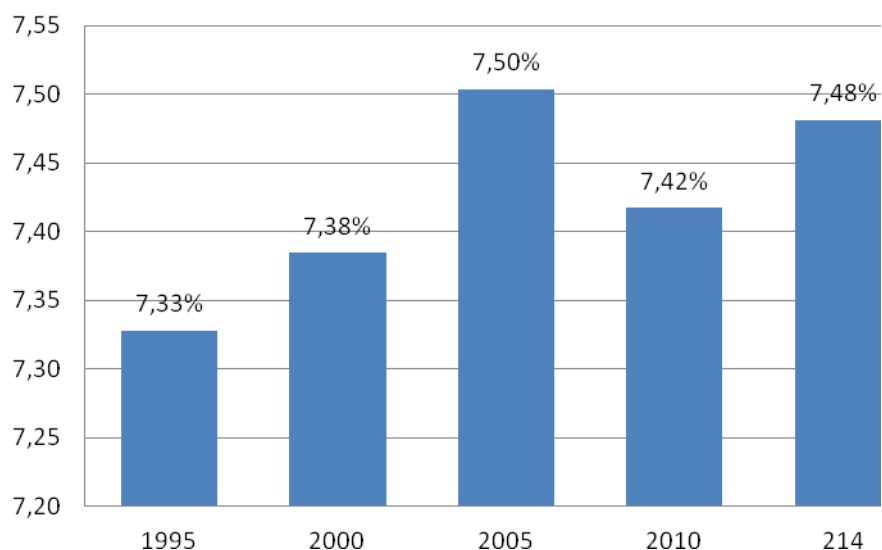
Reasumując należy stwierdzić, że w społeczności lokalnej zachodzą pozytywne zmiany. Tempo tych zmian w niektórych obszarach nie jest tak dynamiczne, jak w powiecie żnińskim czy województwie kujawsko - pomorskim, jednak zmiany te wpływają na rozwój społeczny Gminy Gąsawa. Rosną oczekiwania, wymagania i aspiracje mieszkańców, a w gminie żyje się coraz lepiej. Atrakcyjność na rynku pracy w Gminie Gąsawa należy ocenić pozytywnie z punktu widzenia wzrostu zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz spadku bezrobocia. Mocną stroną gminy jest rosnąca liczba obiektów kulturalnych i rekreacyjno - sportowych. Należy systematycznie dążyć do dalszej rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Do najważniejszych barier rozwoju gminy można zaliczyć: wysokie koszty pracy, brak pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, mała liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, brak terenów inwestycyjnych, braki w infrastrukturze lokalnej, ograniczony dostęp do środków finansowych.

7.2 PROGNOZY DEMOGRAFICZNE W TYM UWZGLĘDNIAJĄCE, TAM GDZIE TO UZASADNIONE, MIGRACJE W RAMACH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCYJNALNYCH OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO

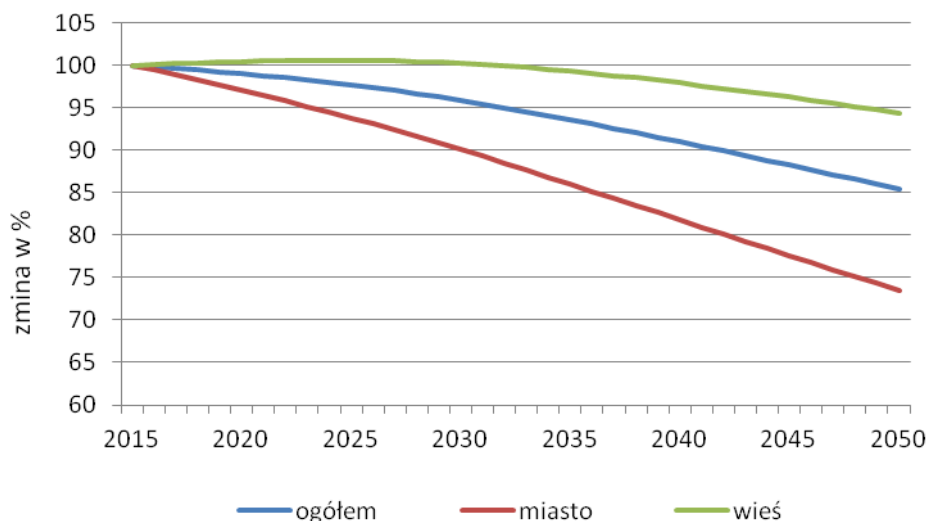
Poniżej przedstawiono udział ludności Gminy Gąsawa w powiecie żnińskim.

Wykres 15. Udział ludności Gminy Gąsawa w powiecie żnińskim w latach 1995, 2000, 2005, 2010, 2014

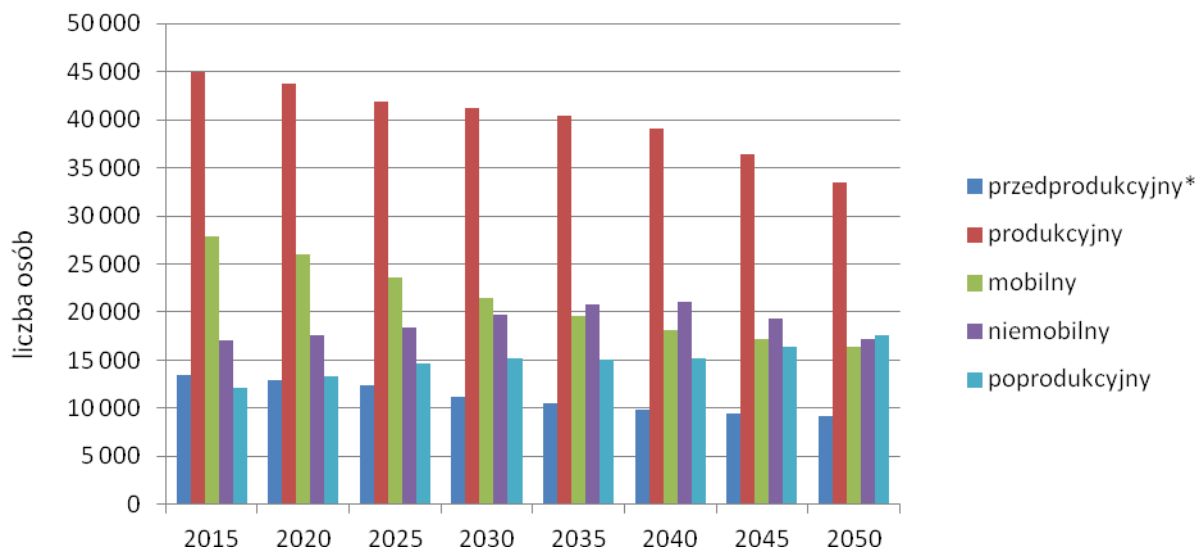
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Udział ludności Gminy Gąsawa w powiecie żnińskim w roku 2014 wzrósł o 0,15% w porównaniu z rokiem 1995. Na przestrzeni lat 1995 - 2014 obserwuje się wzrost liczby ludności.

Wykres 16. Prognozowana zmiana liczby ludności w latach 2015, 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050 w powiecie znińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

W najbliższym 35-leciu oczekiwane jest zmniejszenie się liczby ludności w powiecie znińskim zarówno w mieście jak i na wsi. W 2031 prognozuje się spadek ludności w mieście o 10,7% w porównaniu z rokiem 2015 i czasowy wzrost o 0,1% na wsi. Od 2031 nastąpi spadek liczby ludności na wsi. Do 2050 roku można spodziewać się spadku ludności o 26,5% w mieście i 5,6% na wsi.

Wykres 17. Prognoza ludności według podziału na funkcjonalne grupy wiekowe w powiecie znińskim

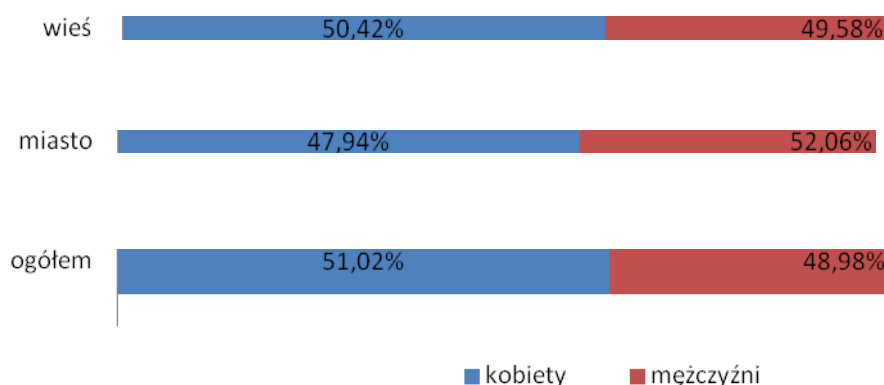
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Analizując ekonomiczną strukturę wieku największy prognozowany spadek dotyczy przedziału grupy w wieku mobilnym (od 18 do 44 lat). Spadek populacji w tej grupie wyniesie

ok. 41,23%, czyli ponad 11 504 osób. Największy wzrost ludności prognozuje się w grupie poprodukcyjnej (powyżej wieku emerytalnego). Wzrost liczby osób w tej grupie wyniesie 45,1% czyli 5 483 osób. Oczekiwane proporcje pozostałych grup będą kształtować się następująco: grupa przedprodukcyjna (0 - do 18 lat) spadek o 32,1%, wiek produkcyjny (od 18 lat do wieku emerytalnego) spadek o 25,4%, wiek niemobilny (od 45 lat do wieku emerytalnego) wzrost o 0,3%.

Biorąc pod uwagę fakt starzenia się społeczeństwa i związaną z tym koniecznością opieki nad nimi coraz większą liczbą osób starszych - rozwój usług opiekuńczych może być doskonałym sposobem na tworzenie nowych miejsc pracy i tym samym obniżenia bezrobocia.

Wykres 18. Prognoza struktury ludności w 2050 roku w podziale na płeć w powiecie znińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

W 2014 roku na terenie powiatu znińskiego 50,04% ludności stanowią kobiety, a 49,06% stanowią mężczyźni. Obserwowana obecnie nadwyżka kobiet ogółem będzie systematycznie rosła do tego stopnia, że do 2050 roku wyniesie ona 51,02%. Nadwyżka kobiet widoczna będzie na wsi - 50,42%, w porównaniu z miastem gdzie występować będzie nadwyżka mężczyzn - 52,06%.

Tabela 53. Liczba ludności gminy Gąsawa w latach 2006 – 2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	5 215	5 198	5 237	5 264	5 270	5 306	5 296	5 264	5 289	5 244
mężczyźni	2 582	2 579	2 598	2 615	2 622	2 625	2 627	2 616	2 642	2 625
kobiety	2 633	2 619	2 639	2 649	2 648	2 681	2 669	2 648	2 647	2 619

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 2006 – 2015 r.

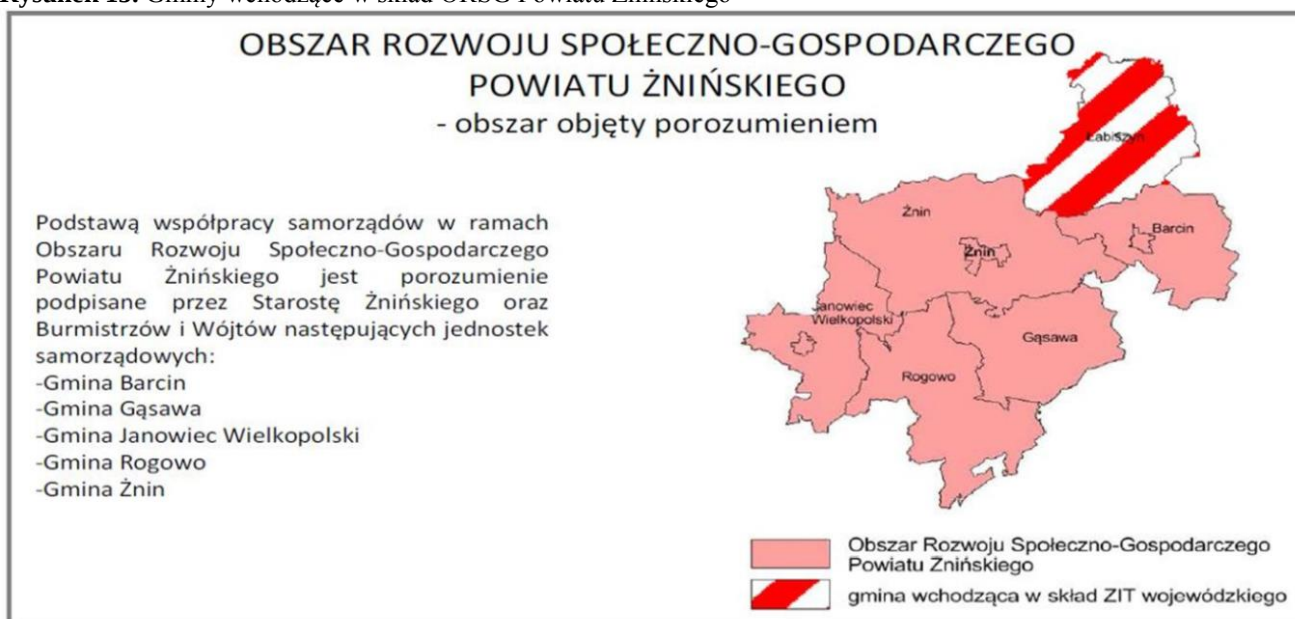
Dane wskazane w powyższej tabeli wskazują na wzrost liczby ludności w gminie Gąsawa.

Migracje

W Strategii rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego oraz w planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego pod względem funkcjonalnym wyznacza się na następujące poziomy:

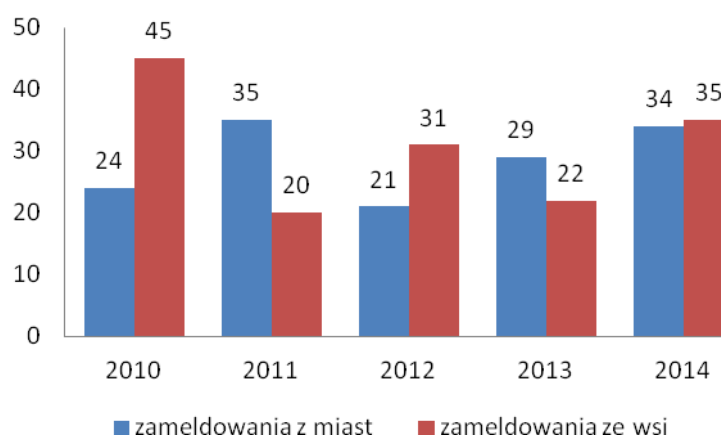
- poziom wojewódzki: miasto Bydgoszcz, Toruń i obszar powiązany z nimi funkcjonalnie,
- poziom regionalny i subregionalny: obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,
- poziom ponadlokalny: obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne,
- poziom lokalny: na którym funkcjonują LGD. Poziom ten określany jest jako „Obszar Lokalnej Aktywności”.

Gmina Gąsawa na poziomie ponadlokalnym należy do Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Żnińskiego. O potencjale powiatu w znacznej mierze decyduje położenie względem strategicznych miast województwa. System osadniczy powiatu można uznać za korzystny. Centralne położenie stolicy powiatu - Żnina oraz równomierne rozmieszczenie miejscowości będących siedzibą samorządów gminnych oraz ośrodków obsługi mieszkańców i rolnictwa stwarzają dogodne warunki rozwoju infrastruktury oraz usług. Gmina Gąsawa podobnie jak inne obszary leżące poza strefami podmiejskimi największych miast, nie jest wolna od problemów związanych z niekorzystnym przebiegiem procesów demograficznych i struktur będących ich konsekwencją. W związku z położeniem gminy poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi ruch migracyjny jest niewielki. Duża odległość od głównych miast uniemożliwia codzienne dojazdy mieszkańców do pracy.

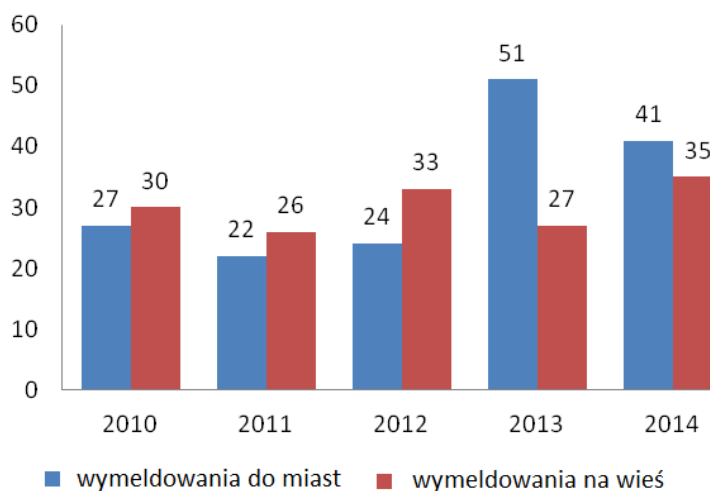
Rysunek 15. Gminy wchodzące w skład ORSG Powiatu Żnińskiego

Źródło: Kujawsko - Pomorskiego Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Poniższe wykresy ilustrują kierunki migracji w latach 2010 - 2014. Na przestrzeni lat największą grupę stanowiły wymeldowania do miast, a najmniejszą wymeldowania na wieś. W 2014 roku zameldowało się łącznie 69 osób, a wymeldowało 76. W latach 2012 - 2015 saldo migracji było ujemne, natomiast w latach 2010 - 2012 saldo było dodatnie.

Wykres 19. Liczba zameldowań w podziale na zameldowania ze wsi i z miast w Gminie Gąsawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Wykres 20. Liczba wymeldowań w podziale na wymeldowania na wieś i do miast w Gminie Gąsawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Gmina Gąsawa z racji swojego położenia nie ma silnych związków funkcjonalnych z większymi miastami. Wpływa to nie tylko na strukturę przestrzenną i zagospodarowania gminy, ale również na procesy społeczne. Od wielu lat zmienia się struktura społeczna i zawodowa mieszkańców. Na terenie gminy rolniczej jaką jest Gąsawa napływ ludności jest niewielki. Wielu mieszkańców wyjeżdża do większych miast na stałe w poszukiwaniu pracy i dalszego kształcenia. Efektem migracji ludności do bardziej rozwiniętych gmin i miast jest spadek liczby mieszkańców i tym samym ujemne saldo migracji. Jest to obecnie jedna z głównych przyczyn nasilania procesów depopulacyjnych. Projektowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową ma na celu wzmocnienie potencjału mieszkaniowego i przeciwdziałanie emigracji.

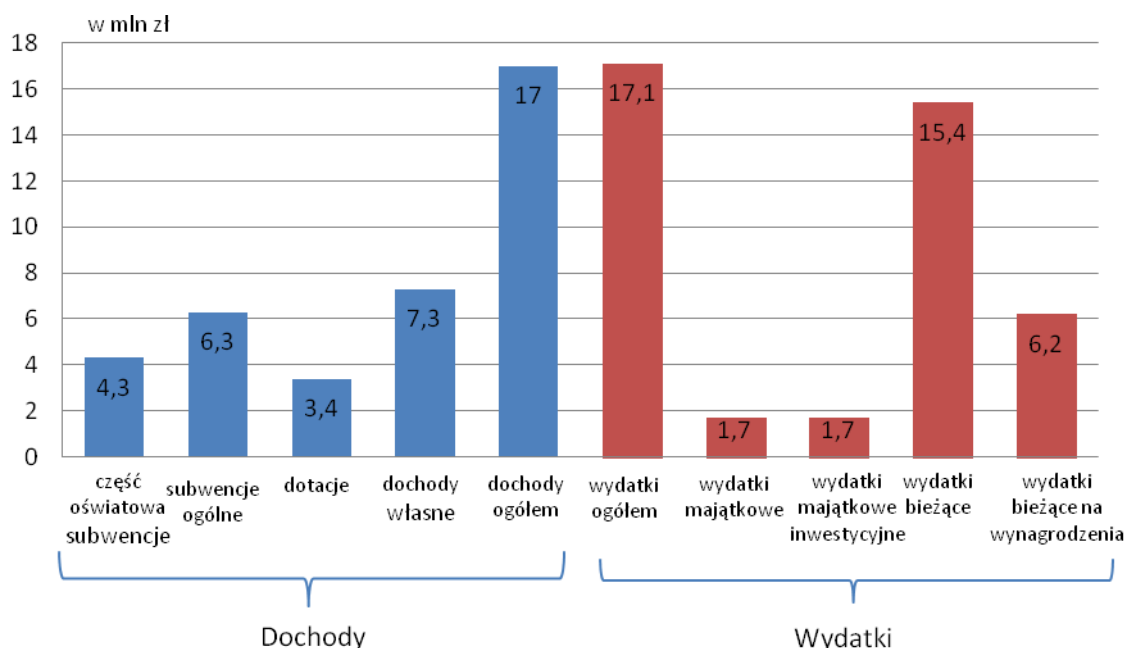
7.3 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Finansowanie działalności inwestycyjnej należy do istotnych elementów prowadzonej gospodarki finansowej w gminie. Realizowanie inwestycji zaspokaja bowiem rosnące potrzeby lokalnych wspólnot samorządowych i przyczynia się do ich rozwoju. W tym wypadku chodzi w szczególności o inwestycje infrastrukturalne, które umożliwiają realizowanie usług publicznych na odpowiednim poziomie. Działalność ta wymaga zabezpieczenia w budżecie

określonej wysokości niezbędnych do pokrycia planowanych kosztów poszczególnych przedsięwzięć.

Źródła finansowania gminy można podzielić na własne, rozumiane jako dochody własne i obce np. dotacje, subwencje, kredyty i pożyczki. Źródłami finansowania inwestycji w Gminie Gąsawa jest budżet gminy, środki sołeckie, fundusze unijne.

Wykres 21. Dochody i wydatki budżetu gminy według rodzajów w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Jednym ze wskaźników finansowych, który określa możliwości finansowania inwestycji jest wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem (%), który uważany jest za podstawowy miernik oceny samodzielności finansowej - im wyższy wskaźnik, tym większy wpływ na osiągnięte dochody i kreowanie własnej polityki wydatkowej, w tym w sferze inwestycji. W 2014 roku dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy 42,8%.

W Gminie Gąsawa w 2014 roku 100% wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 10,1% wydatków ogółem budżetu gminy.

Wskaźniki budżetowe

Wskaźnik B1 - udział dochodów bieżących w dochodach ogółem

$$WB_1 = \frac{Db}{Do},$$

gdzie: *Do* - dochody ogółem,

Db - dochody bieżące (dochody nie będące dochodami majątkowymi).

Wskaźnik B2 - udział dochodów własnych w dochodach ogółem

$$WB_2 = \frac{Dw}{Do},$$

gdzie: *Do* - dochody ogółem,

Dw - dochody własne.

Wskaźnik B3 - udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem

$$WB_3 = \frac{No}{Do},$$

gdzie: *No* - nadwyżka operacyjna (dodatnia wartość wyniku bieżącego będącego różnicą dochodów bieżących i wydatków bieżących),

Do - dochody ogółem.

Dodatnia wartość wyniku bieżącego (różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) określana, jako nadwyżka operacyjna wskazuje na potencjalne zdolności i możliwości jednostki samorządu terytorialnego do spłaty zobowiązań oraz do finansowania wydatków o charakterze inwestycyjnym. Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (*WB3*) określa stopień, w jakim jednostka mogłaby zaciągnąć nowe zobowiązania, w stosunku do osiągniętych dochodów. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika tym większe są możliwości inwestycyjne lub większa możliwość zwiększenia wydatków bieżących.

Wskaźnik B4 - udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem

$$WB_4 = \frac{Wm}{Wo},$$

gdzie: *Wm* - wydatki majątkowe,

Wo - wydatki ogółem.

Wskaźnik B5 - obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń

$$WB_5 = \frac{Ww}{Wb},$$

gdzie: *Ww* - wydatki za wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń,

Wb - wydatki bieżące (wydatki nie będące wydatkami majątkowymi).

Tabela 54. Wskaźniki budżetowe w Gminie Gąsawa w latach 2012 - 2014

	2012	2013	2014
WB₁	33,9%	43,6%	39,7%
WB₂	38,15%	44,80%	42,85%
WB₃	-54,8%	-44,7%	-53,5%
WB₄	5,4%	3,0%	10,1%
WB₅	48,5%	47,8%	48,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Udział dochodów bieżących w dochodach ogółem w latach 2012 - 2014 systematycznie wzrastał. Wskaźnik B5 obciążenia wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w 2013 roku zmalał i wynosił 47,8%, a w roku 2014 wzrósł i wyniósł 48,4%. Ujemna wartość nadwyżki operacyjnej świadczy o tym, że gmina Gąsawa nie wypracowuje nadwyżki operacyjnej. Dochody bieżące nie wystarczają na pokrycie wydatków bieżących.

Do istotnych zadań inwestycyjnych zaplanowanych na, a mających na celu rozwój infrastruktury technicznej i zapewnienie zwiększających się potrzeb mieszkańców Gminy Gąsawa można zaliczyć:

- modernizacja Hydroforni w Gąsawie,
- budowa drogi do gruntów rolnych Laski Wielki - Piastowo,
- budowa chodnika z kostki polbruk w Gąsawie ul. Spokojna,
- przebudowa chodnika na ul. Żnińskiej w Gąsawie (od skrzyżowań z ul. Jasną do ul. Krótkiej),
- budowa drogi wapiennej z podwójnym utrwaleniem do zabudowań,
- budowa sanitariatów przy plaży w Chomiąży Szlacheckiej - drugi etap,
- adaptacja pomieszczeń Posterunku Policji w Gąsawie na potrzeby Gminnej Biblioteki Publicznej w Gąsawie wraz z wymianą pokrycia dachowego,
- rozbudowa budynku Przedszkola Samorządowego w Gąsawie wraz z wymianą pokrycia dachowego i montażem instalacji solarowej na istniejącym budynku,
- wykonanie przyłączy kanalizacyjnych do wydzielonych działek zabudowy mieszkaniowej,

- budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Łysinie,
- budowa oświetlenia ulicznego,
- budowa Orlika lekkoatletycznego przy ulicy Sportowej 1 w miejscowości Gąsawa,
- rozbudowa świetlicy wiejskiej we wsi Godawy,
- budowa parkingu przy świetlicy wiejskiej we wsi Ryszewko z kostki polbruk.

Dodatkowe środki mogą być pozyskiwane w ramach krajowych fundacji i funduszy, które współfinansują wiele inwestycji na terenach gmin. Coraz większego znaczenia nabierają zagraniczne środki pomocowe, szczególnie w ramach zwiększonych środków przedakcesyjnych.

7.4 BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

a) Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, usługowej, zagrodowej oraz rekreacyjnej

Zabudowa mieszkaniowa

Na przestrzeni lat 2005 - 2015 liczba ludności w Gminie Gąsawa wzrosła o 0,11% (6 osób – dane z GUS). Z roku na rok liczba mieszkańców wzrastała średnio o 0,6%, dlatego przewiduje się, że liczba ludności w gminie będzie wzrastać sukcesywnie. Głównymi przesłankami do powyższego twierdzenia są prowadzona polityka prorodzinna, zakładanie rodzin przez roczniki „bumu” demograficznego lat 80–tych, a także rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenach wiejskich – swoista moda na „mieszkanie na wsi”.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, na potrzeby przeprowadzanej symulacji przyjęto średni przyrost ludności w gminie Gąsawa na następne 30 lat – 124 mieszkańców rocznie. W związku z powyższym przewidywana liczba mieszkańców w roku 2046 zwiększy się o 3720 osób. Ze względu na brak definicji legalnej pojęcia powierzchni użytkowej zabudowy, przyjęto, że jest to teren, jaki zajmuje dana inwestycja, czyli działka gruntu, działki gruntu, lub części działki gruntu – które tworzą jednorodną całość, na których zrealizowana jest całość inwestycji. Do wyrażenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w ilości powierzchni użytkowej zabudowy przyjęto, że statystycznie 3 osoby przypadają na każde gospodarstwo domowe zajmujące teren inwestycji o powierzchni – 3000 m², co daje zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową równą 372 ha (3720 osób : 3 osoby = 1240 gospodarstw domowych, 1240 x 3000 m² = 372 ha).

Zabudowa usługowa

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Gąsawa w aspekcie ekonomicznych grup wiekowych wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym. Najmniejszą grupę ekonomiczną w latach 2005 - 2015 stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym. Zjawisko tego typu należy uznać, jako korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy.

W Gąsawie zabudowa usługowa stanowi uzupełnienie struktur mieszkalnych. Są to przede wszystkim usługi związane z codziennym życiem mieszkańców (handle, poczta, apteka itd.), które w sposób naturalny odpowiadają na pojawiające się potrzeby ludzi.

W związku z powyższym oraz z tym, że zabudowa usługowa związana jest z zabudową produkcyjną, składową, magazynową i usługową, wyznacza się w kierunkach zapotrzebowanie na zabudowę usługową, które będzie stanowić 25% ogólnego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną, składową, magazynową i usługową. W związku z powyższym będzie wynosić 23 ha.

Usługi są niezwykle ważną gałęzią gospodarki, wpływającą na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym na rozwój społeczności lokalnych zarówno w wymiarze demograficznym jak również ekonomicznym i społecznym. Poprawiając komfort życia mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich należy zadbać o ich łatwy dostęp do podstawowych usług.

Zabudowa zagrodowa

Uwarunkowania glebowe w gminie Gąsawa są korzystne. Stosunkowo duży udział mają gleby kompleksu pszennego dobrego wytworzone na glinach morenowych o różnym stopniu spiaszczenia. Gleby te rozwinęły się głównie w zachodniej części gminy w sołectwach: Gogółkowo, Biskupin, Marcinkowo Górne, Gąsawa, Komratowo, Szelejewo, Głowy, Ryszewo i częściowo w sołectwach Godawy, Łysin i Oćwieka.

Do wyrażenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę zagrodową w ilości powierzchni użytkowej zabudowy posłużono się danymi pozyskanymi z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010r., a mianowicie średnią wielkością gospodarstwa rolnego w gminie – 27,5 ha oraz liczbą gospodarstw w gminie – 471. Największą powierzchnię na terenie gminy Gąsawa zajmują gospodarstwa liczące powyżej 15 ha. Znajduje to odzwierciedlenie w stosunkowo dużej ilości gospodarstw tej grupy. Najmniejszą powierzchnię zajmują gospodarstwa do 1 ha włącznie.

Prognozuje się, że ze względu na korzystne warunki prowadzenia działalności rolniczej liczba gospodarstw rolnych w gminie wzrośnie. Na potrzeby bilansu założono średnią wielkość gospodarstwa rolnego w gminie – 27,5 ha i liczbę gospodarstw w gminie – 481, co daje nam 275 ha zapotrzebowania na nową zabudowę zagrodową $[27,5 \text{ ha} \times 481 = 13\,227,5 \text{ ha}]$, $13\,227,5 \text{ ha} - (471 \times 27,5 \text{ ha}) = 275 \text{ ha}$.

Zabudowa rekreacji

Gmina Gąsawa charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Duża jest również jeziorność gminy oraz zapotrzebowanie na nowe tereny rekreacyjne. Zakłada się, że zabudowa rekreacyjna będzie stanowiła 1/3 ogólnego zapotrzebowania na tereny zabudowy mieszkaniowej (ok. 33%) co daje nam 122 ha zapotrzebowania na nową zabudowę rekreacyjną.

Tereny zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej

Ze względu na stale wzrastającą liczbę podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, zgłaszane w Urzędzie zapotrzebowanie na nowe tereny umożliwiające realizację zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej jest duże.

W związku z powyższym w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa wyznacza się zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną, składową, magazynową i usługową równą 93 ha, co stanowi 25% ogólnego zapotrzebowania na tereny zabudowy mieszkaniowej.

b) *Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę*

Funkcja terenu	Chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej [ha]	Chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę [ha]	Suma chłonności [ha]
Zabudowa mieszkaniowa	199,95	2,5	202,45
Zabudowa usługowa	14,92	11,5	26,42
Zabudowa zagrodowa	265,28	-	265,28
Zabudowa rekreacji	98,49	21	119,49
Zabudowa produkcyjna, składowa, magazynowa i usługowa	84,56	-	84,56

Przeprowadzając analizę chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej założono, że powierzchnia terenu przeznaczonego pod komunikację wynosi 20 % powierzchni terenu.

c) *Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z sumą powierzchni użytkowej zabudowy, na której możliwe jest lokalizowanie nowej zabudowy*

Funkcja terenu	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę powiększone o 30%* [ha]	Suma chłonności obszarów w jednostkach osadniczych i przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę (suma powierzchni użytkowej zabudowy, na której możliwe jest lokalizowanie nowej zabudowy) [ha]
Zabudowa mieszkaniowa	483,6	202,45
Zabudowa usługowa	29,9	26,42
Zabudowa zagrodowa	357,5	265,28
Zabudowa rekreacji	158,6	119,49
Zabudowa produkcyjna, składowa, magazynowa i usługowa	120,9	84,56
Suma	1150,5	698,2

* w związku z niepewnością procesów rozwojowych

Jak wynika z powyższego zestawienia tabelarycznego założone maksymalne zapotrzebowanie w skali gminy na nową zabudowę jest większe niż suma terenów przewidzianych pod zabudowę w planach miejscowych oraz możliwych do zabudowy w jednostkach osadniczych. W związku z powyższym przewiduje się wyznaczenie nowej zabudowy poza obszarami wyznaczonymi w planach miejscowych oraz poza jednostkami osadniczymi.

Istotne jest jednak, aby w sposób racjonalny zagospodarowywać tereny pod nową zabudowę. W pierwszej kolejności należy zajmować tereny z rozwiniętą infrastrukturą techniczną, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

d) *Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i potrzeby inwestycyjne wynikające z zadań własnych gminy*

Wynikające z analizy zapotrzebowanie na tereny nowej zabudowy wymaga zagospodarowania nowych obszarów, dotychczas niezurbanizowanych. Gmina, z racji konieczności realizacji zadań własnych, zobligowana jest do realizacji sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej związanej z lokalizacją nowej zabudowy. Wzrost możliwości finansowych gminy jest uwarunkowany zwiększeniem dochodów własnych, głównie z wpływów z podatków od nieruchomości oraz z udziału we wpływach z podatku

dochodowego od osób fizycznych (od podatników zamieszkałych na obszarze gminy) oraz od osób prawnych (podatników posiadających siedzibę na obszarze gminy).

Prognozowana rosnąca liczba mieszkańców oraz miejsc pracy będzie generowała wzrost dochodów własnych gminy, które systematycznie i sukcesywnie będą kierowane na realizację infrastruktury w planowanych terenach urbanizacji. Szacuje się, że potrzeby inwestycyjne nie przekroczą możliwości ich finansowania ze względu na prognozowany 30 - letni okres realizacji, który umożliwia rozłożenie działań w czasie oraz etapowanie realizacji inwestycji w zależności od możliwości budżetowych w poszczególnych latach.

Gmina uwzględnia w swoich wydatkach potrzeby w zakresie obsługi terenów mieszkaniowych w infrastrukturę społeczną i techniczną. Już teraz gmina ma dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, natomiast sieć kanalizacyjna jest sukcesywnie rozbudowywana. Sieć drogowa zapewnia dobrą obsługę komunikacyjną większości istniejących terenów zabudowanych, w związku z czym inwestycje w układ komunikacyjny gminy to głównie remonty już istniejących dróg. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że gmina jest w stanie zapewniać obsługę komunikacyjną i infrastrukturalną poszczególnym terenom zabudowanym i przeznaczonym w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

W poniższej tabeli i na wykresie zestawiono grunty według stanu prawnego. Dane pochodzą ze Starostwa Powiatowego w Żninie.

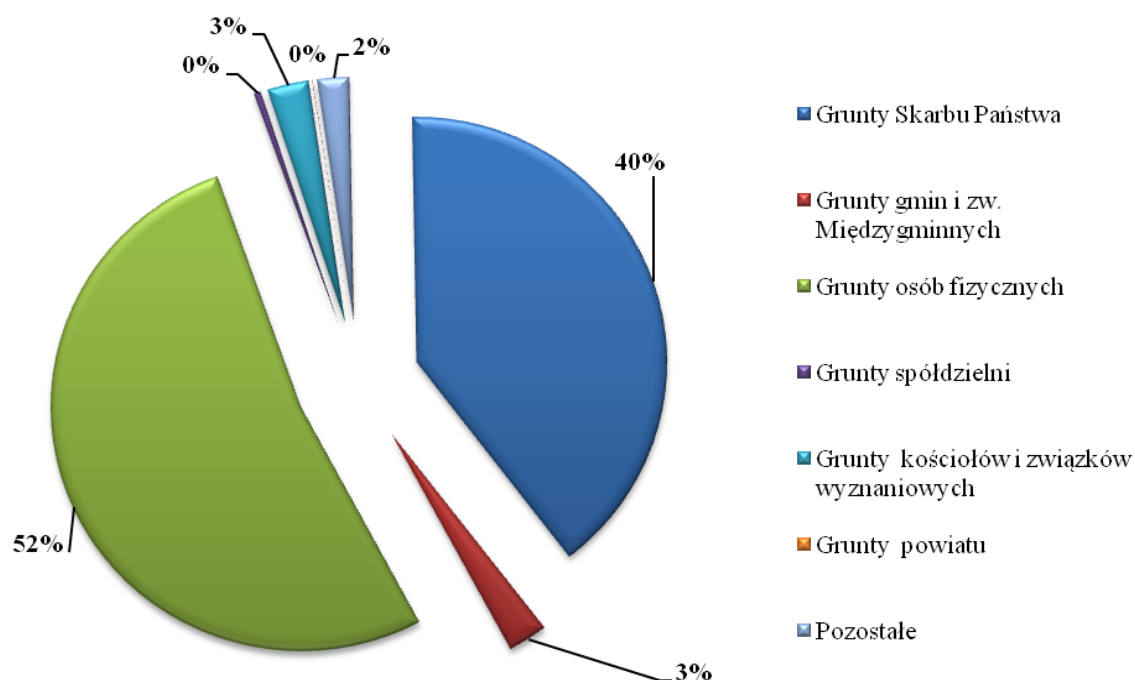
<u>Wyszczególnienie gruntów</u>	<u>Powierzchnia w ha</u>
Grunty Skarbu Państwa	5387
Grunty spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych	0
Grunty gmin i zw. Międzygminnych	348
Grunty osób fizycznych	7089
Grunty spółdzielni	61
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	359

Grunty powiatu	5
Pozostałe	271
RAZEM	13 520

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żninie

Według danych ze Starostwa Powiatowego w Żninie, w gminie Gąsawa najliczniejszą grupę stanowią grunty osób fizycznych – 7 089 ha. Najmniejszy odsetek dotyczy, gruntów powiatu oraz gruntów spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych.

STAN PRAWNY GRUNTÓW W GMINIE GĄSAWA

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żninie.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

W granicach Gminy Gąsawa występują następujące formy ochrony przyrody:

- 33 pomniki przyrody ożywionej,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,

- Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska,
- rezerwat przyrody Źródła Gąsawki,

Ponadto na obszarze gminy Gąsawa występują:

- użytek ekologiczny,
- korytarze ekologiczne.

1. Pomniki przyrody ożywionej

Na obszarze gminy występują pomniki przyrody ożywionej – głównie drzewa lub grupy drzew:

Lp.	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód [cm]	Położenie	Właściciel	Nr rejestru wojewódzkiego
1.	Sosna zwyczajna	415	Chomiąża Szlachecka dz. nr 55	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	251 254
	Sosna zwyczajna	390			
	Dąb szypułkowy	370			
2.	Lipa drobnolistna	250	Gąsawa dz. nr 157/1	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	252
	Lipa drobnolistna	190			
3.	Głóg dwuszyjkowy	78	Cmentarz przy drodze Gąsawa – Rogowo, Gąsawa	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	253
	Głóg dwuszyjkowy	77			
	Głóg dwuszyjkowy	75			
	Głóg dwuszyjkowy	65			
	Głóg dwuszyjkowy	50			
4.	Głóg dwuszyjkowy	48	dz. nr 245a		
	Głóg dwuszyjkowy	45			
	Głóg dwuszyjkowy	40			
	Głóg dwuszyjkowy	40			
5.	Lipa krymska	230	48	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa – Zakładu Rolnego w Grochowskich Szlacheckich	255 1245
	Iglicznia trójcierniowa	125	45		
	Robinia grochodrzew	295	40		
	Dąb szypułkowy	544	40		
	Świerk pospolity	82	230		
6.	Dąb szypułkowy	420	125 295	Własność gminna pod zarządem Urzędu Gminy w Gąsawie	965 1246
	Lipa drobnolistna	340			
	Lipa drobnolistna	300			
	Lipa drobnolistna	276			
	Wierzba krucha	480			
	Kasztanowiec zwyczajny	460			
	Wierzba biała	500			
	Śliwa ałycza	180			
	Topola czarna	400			
7.	Lipa drobnolistna	470	Ryszewko dz. nr 32	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej pod wezwaniem Świętej Marii Magdaleny w Ryszewku	256
	Lipa drobnolistna	460			
	Lipa drobnolistna	380			
8.	Głaz narzutowy	800	Oćwieka, Drewno dz. nr 23/1	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gołębki	257
9.	Głaz narzutowy	910	Oćwieka, Drewno dz. nr 28/6	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gołębki	258

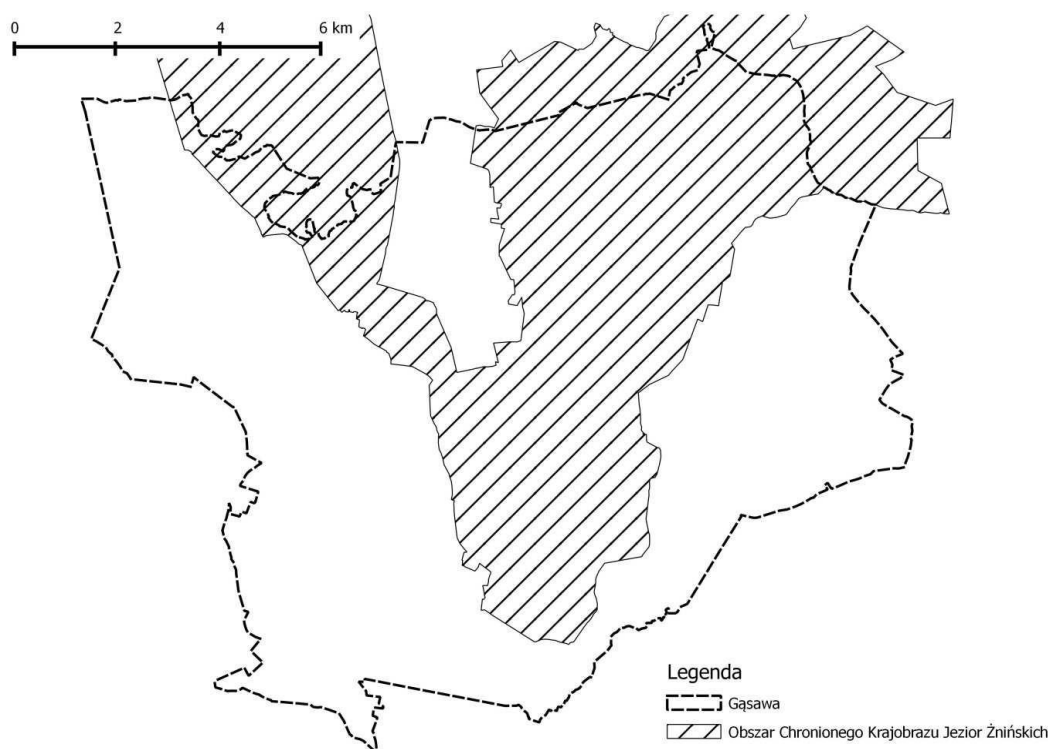
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich

Na terenie gminy Gąsawa znajduje się teren należący do Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich. Zajmuje on powierzchnią 9 017,0 ha i obejmuje dwa systemy jezior, usytuowanych w granicach Pojezierza Gnieźnieńskiego - różniących się zasadniczą fizjonomią. Pierwszy system to rynna zachodnia z jeziorami Małym i Dużym Żnińskim, Skarbińskim, Weneckim, Skrzynka, Biskupińskim, Godawskim, Gąsawskim i Oćwieckim. Największym jeziorem jest Żnińskie Duże (431,6 ha).

Charakteryzuje się płaskimi brzegami i niską lesistością. Drugi system to rynna wschodnia z jeziorami: Chomińskim, Foluskim, Ostrowieckim i Kierzkowskim. Największym jest jezioro Ostrowieckie (159,6 ha). Charakteryzuje się wyższym stopniem lesistości brzegów, głębszym wcięciem i wyższymi walorami krajobrazowymi oraz przydatnością do wypoczynku. Część obszaru w rejonie Szczepankowa i Szczepanowa położona jest na terenie powiatu mogileńskiego. Zachodnia rynna spełnia rolę obszaru do ochrony ze względów kulturowo - historycznych (Biskupin, Gąsawa, Wenecja, Żnin). W obszarze chronionego krajobrazu znajduje się fragment miasta Żnin stanowiący integralną część rynny jeziornej.

Na obszarze obowiązują zakazy określone w uchwale nr X/248/15 sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich.

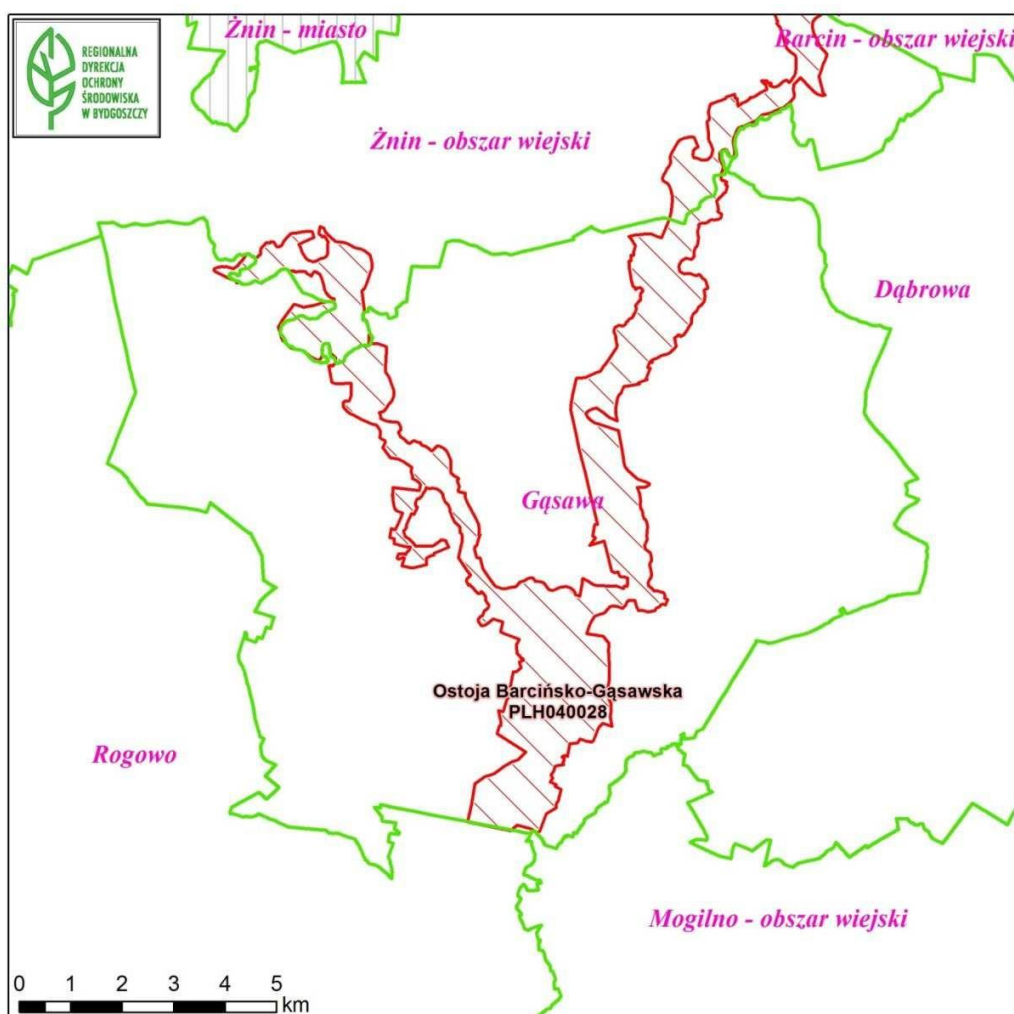
Rysunek 16. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich w gminie Gąsawa

3. Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska

Obszar jest elementem jednego z największych na Pałukach kompleksu leśnego otaczającego rynnę z jeziorami połączonymi rzekami - Gąsawką i Notecią. Obejmuje górny bieg rzeki Gąsawki wraz z jej odcinkiem źródłowym oraz ciąg głęboko wciętych dolin łączących się z doliną Noteci. Stanowi rynnę, której rozszerzenia wypełniają liczne jeziora. Strome zbocza tych dolin zajmują lasy grądowe, a na niewielkich powierzchniach również świetliste dąbrowy. Wzdłuż brzegów Gąsawki obecne są niewielkie płaty zarastających torfowisk przejściowych; w śródleśnych obniżeniach małe płaty torfowisk wysokich. W zbiornikach wodnych kształtują się zbiorowiska wodne ze związku *Nymphaeion*. W północnej części, na łąkach na zachód od Barcina odnotowano występowanie *Ostericum palustre*. Miejscami odsłonięte zbocza zajmują murawy kserotermiczne.

Rysunek 17. Obszar Natura 2000 w gminie Gąsawa

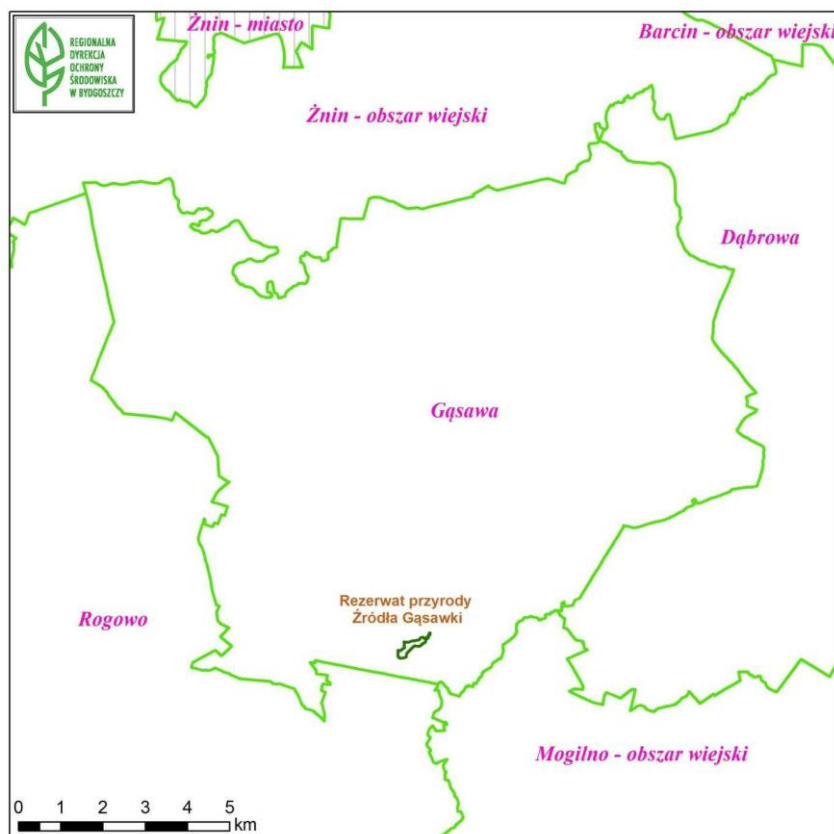
Źródło: RDOŚ Bydgoszcz

4. Rezerwat przyrody Źródła Gąsawki

Na terenie gminy Gąsawa znajduje się jeden rezerwat przyrody „Źródła Gąsawki”. Jest to rezerwat częściowy o powierzchni ogólnej 12,88 ha. Utworzony został na mocy Rozporządzenia nr 275/01 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 października 2001 r. (D. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego. Nr 80, poz. 1573) w Nadleśnictwie Gołębki. Rezerwat powstał w celu ochrony fragmentu górnego odcinka rzeki Gąsawki wraz z wykształconymi ekosystemami o cechach naturalnych. Przedmiotem ochrony jest obszar źródliskowy głównego ciek na omawianym terenie. Chroni liczne wysięki wód (źródła) oraz szereg zbiorowisk roślinnych związanych zarówno ze źródłiskami, jak i innych zbiorowisk wodnych i bagiennych. Znaczną część terenu porastają lasy, w tym olsy, łągi oraz grądy. W lasach rezerwatu stwierdzono występowanie czosnku niedźwiedziego *Allium ursinum* i wawrzynka wilczelyko *Daphne mezereum* (wg SDF). Tereny otwarte porastają zróżnicowane zbiorowiska szuwarowe,

w zastoiskach wody rozwijają się zespoły wodne (np. z rzęsami i grążelem żółtym). Rezerwat jest szczególnie ważny jako ostoja mało zmienionej przez człowieka przyrody na terenie Pałuk - obszaru silnie przekształconego przez gospodarkę rolną.

Rysunek 18. Rezerwat Przyrody Źródła Gąsawki w gminie Gąsawa

Źródło: RDOŚ Bydgoszcz

5. Użytek ekologiczny

Na terenie gminy Gąsawa za użytek ekologiczny została uznana łąka porośnięta wierzbą, brzozą z samosiewu nad jeziorem Ostrowieckim, o powierzchni 6,0 ha (położenie – dz. ew. nr 108/3LP). Obejmuje ochroną zarośla wierzbowe oraz zadrzewienia brzozowo-osikowo-olchowe.

Ponadto w obrębie sołectwa Biskupin, w granicach strefy ścisłej ochrony archeologicznej planuje się dwa tereny użytków ekologicznych:

- teren pomiędzy drogą powiatową nr 2341 Biskupin-Wenecja a brzegiem jeziora Biskupińskiego,
- teren pomiędzy rzeką Gąsawką, jeziorem Biskupińskim i jeziorem Godawskim.

6. Korytarz ekologiczny

Na terenie Gminy Gąsawa znajduje się korytarz ekologiczny. Jest to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze ekologiczne są ważnym elementem sieci Natura 2000 gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. W skutek działalności człowieka dawniej bardzo rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobnione i często izolowane. Z tego też względu w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju gatunku umożliwiania mu zdobycia pożywienia, ustanowienia terytorium, znalezienia partnera do rozrodu czy umożliwienia ucieczki przed drapieżnikami jak i zdarzeniami losowymi typu pożar niezbędne jest połączenie siedlisk terenami umożliwiającymi bezpieczne przemieszczanie się zwierząt, czyli liniowymi pasami lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami, które poza możliwościami przemieszczania się dadzą zwierzętom niezbędne schronienie oraz dostęp do pożywienia. Szerokość korytarza musi być uzależniona od gatunku, dla którego został stworzony. Zazwyczaj większe potrzebują szerszych korytarzy niż gatunki mniejsze. Szerokość i typ korytarza uwzględniać musi także typ przemieszczeń, który ma umożliwić. Przykładowo, połączenie, stworzone w celu pokonywania krótkich dystansów przez zwierzęta, musi zapewnić jedynie osłonę i niezbędną przestrzeń. Natomiast korytarz umożliwiający rozproszenie gatunku w większej skali musi zapewniać również schronienie do odpoczynku oraz pokarm.

Do najważniejszych funkcji korytarzy zalicza się:

- zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie, zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów;
- zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej;
- obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Obecnie doceniona została rola korytarzy ekologicznych oraz szeroko pojęta idea łączności ekologicznej w ochronie dzikich gatunków zwierząt. Właściwie zaprojektowana sieć obszarów chronionych powinna uwzględniać także korytarze ekologiczne łączące ze sobą obszary przyrodniczo cenne.

Rysunek 19. Przebieg korytarza ekologicznego na terenie Gminy Gąsawa

W Polsce korytarze ekologiczne nie są włączone do krajowego systemu obszarów chronionych. Prawo polskie odnosi się jedynie bardzo generalnie do ochrony korytarzy ekologicznych w zapisach ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. oraz nakazuje uwzględnianie potrzeb zachowania łączności ekologicznej przy sporządzaniu decyzji środowiskowej dla inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko.

Tabela 55. Formy ochrony przyrody w gminie Gąsawa

Lp.	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód [cm]	Położenie	Właściciel	Nr rejestru wojewódzkiego
1.	Sosna zwyczajna	415	Chomiąża Szlachecka dz. nr 55	Własność kościelna pod zarząd Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	251 254
2.	Sosna zwyczajna	390			
3.	Dąb szypułkowy	370			
4.	Lipa drobnolistna	250	Gąsawa dz. nr 157/1	Własność kościelna pod zarząd Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	252
5.	Lipa drobnolistna	190			
6.	Głóg dwuszyjkowy	78	Cmentarz przy drodze Gąsawa – Rogowo, Gąsawa dz. nr 245a	Własność kościelna pod zarząd Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	253
7.	Głóg dwuszyjkowy	77			
8.	Głóg dwuszyjkowy	75			
9.	Głóg dwuszyjkowy	65			
10.	Głóg dwuszyjkowy	50			
11.	Głóg dwuszyjkowy	48			
12.	Głóg dwuszyjkowy	45			
13.	Głóg dwuszyjkowy	40			
14.	Głóg dwuszyjkowy	40			
15.	Lipa krymska	230	48 45 40 40 230	Własność Skarbu Państwa pod zarząd Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa – Zakładu Rolnego w Grochowskich Szlacheckich	255 1245
16.	Iglicznia trócierniowa	125			
17.	Robinia grochodrzew	295			
18.	Dąb szypułkowy	544			
19.	Świerk pospolity	82			
20.	Dąb szypułkowy	420	125 295	Własność gminna pod zarząd Urzędu Gminy w Gąsawie	965 1246
21.	Lipa drobnolistna	340			
22.	Lipa drobnolistna	300			
23.	Lipa drobnolistna	276			
24.	Wierzba krucha	480			
25.	Kasztanowiec zwyczajny	460			
26.	Wierzba biała	500			
27.	Śliwa ałcza	180			
28.	Topola czarna	400			
29.	Lipa drobnolistna	470	Ryszewko dz. nr 32	Własność kościelna pod zarząd Parafii Rzymsko – Katolickiej pod wezwaniem Świętej Marii Magdaleny w Ryszewku	256
30.	Lipa drobnolistna	460			
31.	Lipa drobnolistna	380	Oćwieka, Drewno dz. nr 23/1	Własność Skarbu Państwa pod zarząd Nadleśnictwa Gołębki	257
32.	Głaz narzutowy	800			
33.	Głaz narzutowy	910	Oćwieka, Drewno dz. nr 28/6	Własność Skarbu Państwa pod zarząd Nadleśnictwa Gołębki	258

Źródła: www.warszawa.rdos.gov.pl, www.natura2000.gdos.gov.pl

9.5 Gleby chronione

Na terenie gminy Gąsawa występują kompleksy gleb klasy I-III bonitacyjnej oraz gleby organiczne, które na podstawie przepisów odrębnych podlegają ochronie.

9.6 Strefy ochronne ujęć wody

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 1121) w celu zapewnienia odpowiedniej, jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody.

9.7 Strefa ochronna wód powierzchniowych

W pasie 100 m na obszarze chronionego krajobrazu od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych zabronione jest lokalizowanie obiektów budowlanych (z wyjątkami dla urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej, rolnej lub rybackiej) – zgodnie z przepisami odrębnymi. Szerokość pasa może ulec korekcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w wyniku kontynuacji i uzupełnień zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

9.8 Strefa ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego, bądź zakładów przechowujących żywność oraz studzien służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych zachować odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

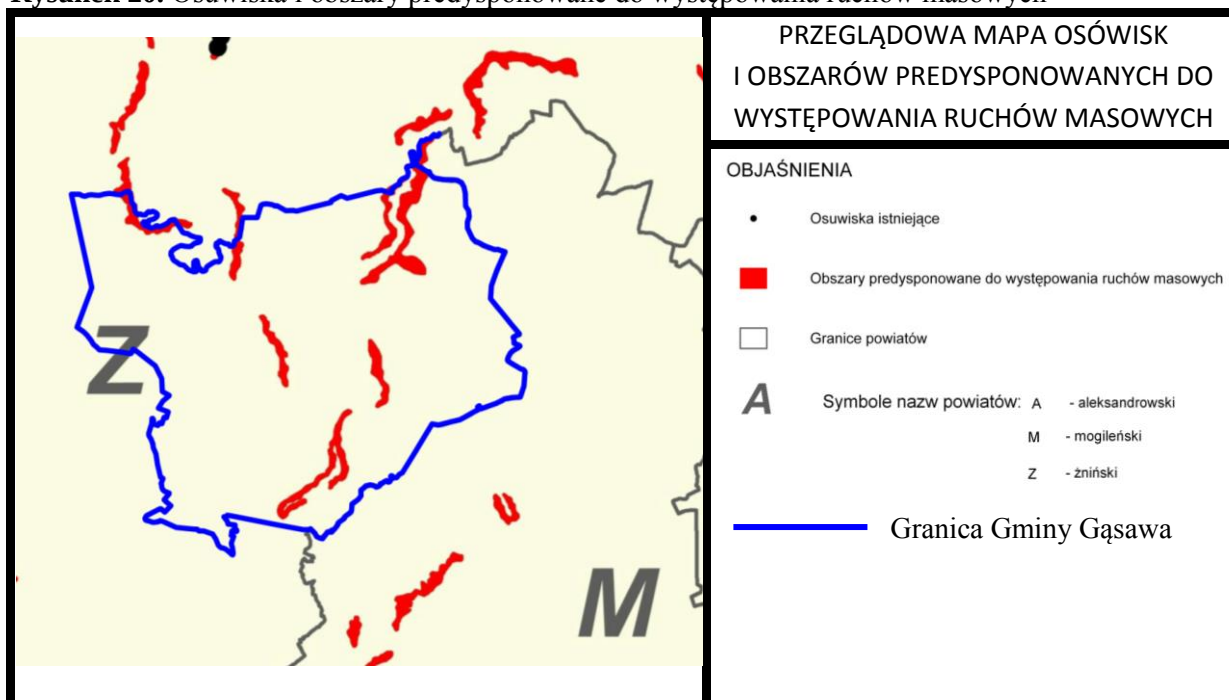
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Osuwiskiem nazywamy nagłe przemieszczenie się mas ziemnych, powierzchniowej zwietrzliny i mas skalnych podłoża spowodowane siłami przyrody lub działalnością człowieka (podkopanie stoku lub jego znaczne obciążenie). Jest to rodzaj ruchów masowych, polegający na przesuwaniu się materiału skalnego lub zwietrzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu (na której nastąpiło ścięcie), połączone z obrotem. Ruch taki zachodzi pod wpływem siły ciężkości. Osuwanie się mas ziemnych stanowi element zjawiska ruchów masowych ziemi. Są to zjawiska geologiczne, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takich jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek i potoków. W coraz większym stopniu do ich

powstawania przyczynia się działalność człowieka. Sprzyja im podcinanie zboczy przy budowie m.in. obiektów infrastrukturalnych, a także wycinki drzew na stokach. Ruchy osuwiskowe mogą powodować degradację gleb oraz rozległe zniszczenia terenów rolnych i leśnych. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek (gdzie erozja wsteczna zwiększa spadek terenu), skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk.

Na terenie Gminy Gąsawa nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego znajdują się jedynie tereny predysponowane do powstawania ruchów masowych. Lokalizację tych terenów przedstawia mapa poniżej.

Rysunek 20. Osuwiska i obszary predysponowane do występowania ruchów masowych

Źródło: http://geoportal.pgi.gov.pl/css/sopo/mapy/woj_kuj-pomorskie.jpg

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na terenie gminy występują głównie surowce ilaste reprezentowane przez gliny zwałowe piaszczyste. Surowce okruchowe - to głównie piaski akumulacji rzecznej, piaski eoliczne, wodnolodowcowe. Eksploatowane na skalę lokalną są głównie piaski wodnolodowcowe. W dolinie rzeki Gąsawki występuje złożo torfów niskich trzcinowych, turzycowych i drzewnych o dobrych właściwościach opałowych.

Tabela 56. Zasoby surowców na terenie gminy Gąsawa

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia [ha]	Stratygrafia stropu	Stratygrafia spągu	Grupa złoża
Annowo I	Kruszywa naturalne	złożo skreślone z bilansu zasobów	2,85	czwartorzęd	czwartorzęd	II
Annowo II	Kruszywa naturalne	złożo eksploatowane okresowo	2,30	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II
Obudno I	Kruszywa naturalne	złożo zagospodarowane	1,99	czwartorzęd	czwartorzęd	-
Obudno I/A	Kruszywa naturalne	złożo eksploatowane okresowo	0,63	czwartorzęd	czwartorzęd	-
Obudno II	Kruszywa naturalne	złożo rozpoznane szczegółowo	1,40	czwartorzęd-holocen	czwartorzęd-plejstocen	-
Pniewy I	Kruszywa naturalne	złożo rozpoznane szczegółowo	0,88	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II
Wiktorowo	Kruszywa naturalne	złożo rozpoznane szczegółowo	0,85	czwartorzęd-plejstocen	czwartorzęd-plejstocen	II

WODY PODZIEMNE

Wody podziemne pozyskiwane na cele bytowo-gospodarcze mogą być ujmowane z pokładów wód zaliczonych do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych lub z zasobów wodonośnych pochodzących z różnych okresów geologicznych ziemi. Wody zgromadzone

w głównych zbiornikach wód podziemnych spełniają szczególne kryteria ilościowe i charakteryzują się bardzo wysoką jakością fizyko-chemiczną, związku z czym nie wymagają one uzdatniania lub mogą być uzdatniane w bardzo prosty sposób, aby były zdatne do picia. Natomiast wody podziemne ujmowane z pokładów wodonośnych o różnym pochodzeniu geologicznym, bardzo często wymagają całych procesów technologicznych, np. w stacjach SUW, uzdatniających je do picia.

Woda w gminie Gąsawa dostarczana jest do odbiorców z ujęć i wodociągów komunalnych, eksploatowanych przez Zakład Robót Publicznych w Gąsawie oraz z ujęć zakładowych. Indywidualne ujęcia wody, posiadają użytkownicy działek letniskowych, oddalonych od istniejącej zabudowy.

Łączna wydajność eksploatacyjna ujęć wody wynosi 630 m³/h, w tym na ujęcia komunalne przypada 500 m³/h.

Ujęcia korzystają z pokładów wodonośnych trzeciorzędowych i czwartorzędowych.

Komunalne ujęcia trzeciorzędowe zlokalizowane są w miejscowościach: Gąsawa, Gogółkowo, Laski Wielkie i Łysinin a ujęcie czwartorzędowe w miejscowości Szelejewo.

W miejscowościach Marcinkowo Dolne i Marcinkowo Górne eksploatowane są ujęcia zakładowe (czwartorzędowe i trzeciorzędowe). Wszystkie ujęcia posiadają aktualne decyzje o pozwoleniu wodno-prawnym na pobór wody. Ze względu na dobrą ochronę pokładów wodonośnych (nakład izolacyjny), dla żadnego ujęcia nie wyznaczono strefy ochrony sanitarnej pośredniej

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Na terenie gminy Gąsawa występują złoża dla których wyznaczone zostały tereny i obszary górnicze w aktualnie obowiązujących koncesjach na eksploatację.

Tabela 57. Tereny górnicze w gminie Gąsawa

Koncesja	Nazwa	Położenie	Data dec.	stan
OŚ. 7510-58/09	Obudno I/A	Obudno	2009-08-31	aktualny
OŚ. 6522.32.2011	Annowo II	Annowo dz	2011-05-06	aktualny

		184/3		
OŚ. 7510-51/07	Obudno I	Obudno dz. 13/3	2007-09-18	aktualny

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO - ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

13.1 TRANSPORT DROGOWY

Wieś Gąsawa (siedziba gminy) jest położona w odległości 53 km od Bydgoszczy. Połączenie stanowi droga krajowa Nr 5 Świecie - Bydgoszcz Poznań - Wrocław – Bolków. Pozostała sieć dróg publicznych na terenie Gminy zalicza się do kategorii dróg powiatowych i gminnych.

Tabela 58. Drogi gminne na terenie gminy Gąsawa

Lp.	Nr drogi nowy	Przebieg drogi	Długość drogi (km)
1	130601 C	Nowawies Pałucka – Mokre	1,74
2	130602C	Obudno - Parlin	2,75
3	130603C	Gogółkowo - Czewujewo	1,78
4	130604C	Od drogi Nr 05742 Godawy	0,7
5	130605C	Szelejewo - wieś	0,33
6	130606C	Marcinkowo G. - Komratowo	4,99
7	130607C	ChomiąŜa Szl. - Nowawieś Pałucka	2,56
8	130608C	Piastowo - wieś	1,8
9	130609C	Czewujewo - Biskupin	2,25
10	130610C	Godawy - Łysinin	1,7
11	130611C	Rozalinowo – ChomiąŜa Szl.	5,44
12	130612C	Ostrówce - Obudno	4,85
13	130613C	Ostrówce - Rozalinowo	0,91
14	130614C	Rozalinowo - wieś	0,5

Lp.	Nr drogi nowy	Przebieg drogi	Długość drogi (km)
15	130615C	Grochowiska - Szelejewo	1,76
16	130616C	Szelejewo - Oćwieka	2,0
17	130617C	Wenecja - Pniewy	3,1
18	130618C	Od dr 05753 Ryszewko	0,5
19	130619C	Gałęzewo - Szelejewo	1,03
20	130620C	Marcinkowo G. - Szelejewo	2,65
21	130621C	Gąsawa – Huby Gąsawskie	1,39
22	130622C	Drewno - Osiny	1,6
23	130623C	ChomiąŜa Szl. - Obudno	1,5
24	130624C	Piastowo - Obudno	4,15
25	130625C	Laski M. - ChomiąŜa Szl.	2,25
26	130626C	ChomiąŜa Szl. - Parlinek	1,47
27	130627C	ChomiąŜa Szl. - Osiny	4,52
28	130628C	Ryszewko - Jeziora	1,0
29	130629C	Wiktorowo - wieś	0,7
30	130630C	Biskupin – Marcinkowo G.	2,0
31	130631C	Bożejewice – Marcinkowo D.	5,7
32	130632C	Osiny - Niestronno	0,4
33	130633C	Biskupin - wieś	0,6
34	130634 C	Od ul.Leszka. Białego do ul. Źnińskiej /kościół/	0,26
35	130635 C	Od ul. Źnińskiej przez Półwiejską do wlotu do ul. Źnińskiej	0,09
36	130636 C	ul. Półwiejska i ul. Jeziorna	0,32
37	130637C	Szelejewo – Oćwieka	3,44
38	130638C	ul. Franciszka Kowalika	-
39	130639C	ul. Piastowska	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Gąsawa

Tabela 59. Drogi powiatowe na terenie gminy Gąsawa

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km	Gmina
1	2334	Cerekwica-Bożejewice	3,543	Źnin
2	2335	Bożejewice-Gąsawa	7,404	Źnin-Gąsawa
3	2336	Czewujewo-Marcinkowo Górne	5,060	Rogowo-Gąsawa
4	2337	Źnin-Szczepanowo	11,885	Źnin
5	2338	Źnin-Gąsawa-Ryszewo	18,956	Źnin-Gąsawa-Rogowo
6	2339	Źnin-Ostrówce-Szczepanowo	11,438	Źnin-Gąsawa
7	2340	Wenecja-Wenecja Ośrodek	2,270	Źnin

8	2341	Biskupin-Wenecja	3,496	Gąsawa-Żnin
9	2342	Wenecja-Dąbrowa	13,595	Żnin-Gąsawa
10	2343	Ostrówce-Pniewy	1,985	Gąsawa
11	2344	Łysinin-Folusz	4,930	Gąsawa
12	2345	Gąsawa-Rogowo	8,963	Gąsawa-Rogowo
13	2346	Łysinin-Oćwieka	4,544	Gąsawa
14	2347	Gąsawa-Pakość	12,890	Gąsawa
15	2348	Oćwieka-Niestronno	4,738	Gąsawa
16	2349	Grochowiska Szl.-Ryszewko	6,137	Rogowo-Gąsawa
17	2350	Rudnek-Niestronno-Dąbrowa	10,321	Rogowo
18	2351	Ryszewo-Gościeszyn	3,062	Rogowo
19	2352	Lubcz-Trzemeszno	9,359	Rogowo
20	2353	Cotoń-Lubcz	5,185	Rogowo
21	2355	Gołębki-Ławki	2,039	Rogowo
		Razem	151,800	

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Gąsawa

13.2 KOLEJ

Na terenie Gminy Gąsawa nie ma linii kolejowych normalnotorowych. Istnieje jedynie linia kolei wąskotorowej stanowiącej jedną z głównych atrakcji turystycznych regionu. Na terenie Gminy Gąsawa funkcjonuje odcinek kolei – Biskupin - Gąsawa o długości 4,6 km, który zarządzany jest przez Żnińską Kolej Powiatową Sp. z o.o.

13.3 ZAOPATRZENIE W WODĘ, ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW I ICH OCZYSZCZANIE

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Tabela 60. Sieć wodociągowa

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Rok									
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	89,1	89,1	89,1	84,8	85,0	87,7	99,2	99,2	99,2	99,2

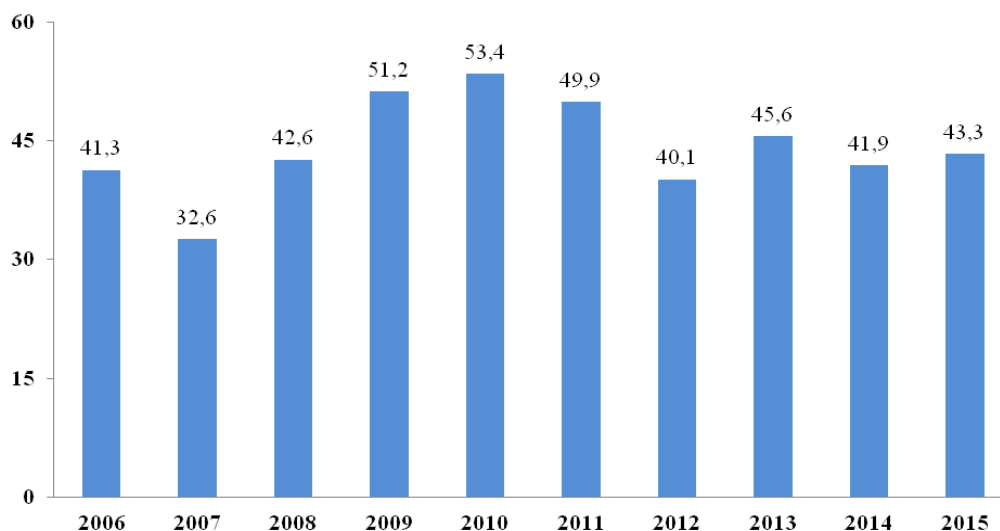
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	988	1026	1042	1072	1074	1096	1032	1052	1056	1082
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	218,3	171,9	224,8	271,1	281,6	263,9	212,6	240,0	220,8	228,9
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 864	4 857	4 897	4 929	4 935	4 974	4 944	4 920	5 284	-

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Procesy urbanizacji i regulacji stosunków wodnych (głównie dla potrzeb rolnictwa) w gminie mają istotny wpływ na zmniejszenie zdolności retencyjnej terenu, co z kolei przyczynia się do występowania niepożądanego zjawiska suszy (deficytu wody). Sytuacja ta powoduje konieczność podejmowania ponad standardowych działań mających na celu zaspokojenie potrzeb w tym zakresie, głównie dla rolnictwa. Na obszarze gminy, zarówno do celów gospodarczych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z 11 Stacji Ujęć Wody.

Na terenie gminy Gąsawa w 2015 roku było 99,2 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 1082 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

W 2015 przeciętne zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wynosiło 43,3 m³. Zwodociągowanie gminy wynosi ponad 99%. Planowana jest sukcesywna rozbudowa i ewentualna modernizacja istniejącej sieci wodociągowej.

Zużycie wody na 1 mieszkańca [m³]

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Tabela 61. Sieć kanalizacyjna

Wyszczególnienie	Rok									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	46,9	47,9	47,9	47,9	48,1	48,2	48,2	48,2	50,2	50,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	322	337	339	348	350	377	406	431	440	439
Ścieki odprowadzone (dam ³)	70,8	98,9	94,4	93,0	109	112	98	111,0	112,0	109,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)	1 792	1 819	1 837	1 866	1 872	1 948	2 038	2 112	2 272	-

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Gmina Gąsawa pod względem infrastruktury do neutralizacji ścieków jest średnio wyposażoną gminą. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 50,2 km długości. Przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2015 r. było 439. W 2015 r. ilość ścieków odprowadzanych wносиła 109 dam³ i wykazuje tendencję wzrostową.

Gmina Gąsawa nie posiada własnej grupowej oczyszczalni ścieków. Ścieki z terenu gminy odprowadzane są kolektorem tłocznym o długości 10,5 km w kierunku północnym do grupowej mechaniczno biologicznej oczyszczalni ścieków w Żninie o przepustowości 2800 m³ na dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni w Żninie jest jezioro Żnińskie Duże. Bardzo ważnym zadaniem gminy jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej (grawitacyjnej i tłocznej), zwłaszcza w zachodniej części gminy, gdzie skupiona jest największa ilość budownictwa letniskowego.

13.4 ENERGETYKA, GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO

ENERGETYKA

Dostawcą energii dla Gminy Gąsawa jest ENEA - OPERATOR Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Bydgoszcz Rejon Dystrybucji Mogilno. Głównymi punktami zasilania (GPZ) w energię elektryczną 110/15 kV dla Gminy Gąsawa są:

- GPZ Żnin – 2 transformatory o łącznej mocy 16 MVA,
- GPZ Mogilno – 2 transformatory o łącznej mocy 16 MVA.

Transformacja napięcia z 15 kV na 0,4 kV odbywa się w 91 stacjach transformatorowych rozmieszczonych na terenie Gminy Gąsawa. Sieć elektroenergetyczna składa się głównie z linii napowietrznych oraz niewielkich odcinków podziemnych linii kablowych. Stan sieci elektroenergetycznych (linii 15 kV i 0,4 kV) ulega niewielkiemu zwiększeniu. Związane jest to ze wzrostu zapotrzebowania na energię przede wszystkim dla nowo wybudowanych budynków mieszkalnych.

Z GPZ wyprowadzone są linie napowietrzne średniego napięcia 15 kV. Sieć średniego napięcia w przeważającej większości wykonana jest jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x35 mm" i AFL 3x70 mm". Sieć ta pracuje w układzie wrzecionowym (łączy dwa punkty zasilania 110-115kV) i jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę tej sieci.

Linie SN poprzez słupowe stacje transformatorowe zasilają sieć niskiego napięcia, która bezpośrednio zasila odbiorców. Większą część stanowią stacje słupowe typu STS 20/250, STS 201100 i ŻH 15 B. Łączna moc zainstalowanych transformatorów w tych stacjach wynosi ok. 7 000 kVA. Na podstawie gabarytów stacji transformatorowych istnieje możliwość ustawienia w tych stacjach transformatorów o łącznej mocy ok. 14.000 kVA. Moc ta jest w stanie pokryć wszystkie potrzeby gminy w okresie docelowym. Jednakże z uwagi na zbyt długie w

niektórych przypadkach obwody niskiego napięcia, jak również i na przestarzały typ stacji, zwłaszcza typu ŻH, w których nie wymienia się już transformatorów, konieczne będzie w niektórych miejscowościach dogęszczenie stacji oraz wymiana na nowy typ.

Również dla każdej nowej większej inwestycji, lokalizowanej na terenie gminy, konieczna jest budowa urządzeń elektroenergetycznych zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez odpowiednie służby energetyczne.

Istniejące linie średniego napięcia i stacje transformatorowe nie mają większych rezerw dla ewentualnego dodatkowego obciążenia. Linie kablowe i napowietrzne niskiego i średniego napięcia wymagają sukcesywnych modernizacji i wymiany, zgodnie z potrzebami rozwojowymi. Wzdłuż linii wyznacza się pas technologiczny, w obszarze którego obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, związane z lokalizowaniem budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na pobyt stały ludzi, lokalizacją budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stref zagrożonych wybuchem oraz konstrukcji wysokich, a także z zalesianiem terenów rolnych.

GAZOWNICTWO

Przez obszar gminy nie przebiega sieć gazowa.

CIEPŁOWNICTWO

Gospodarka cieplna na terenie gminy opiera się o indywidualne źródła ciepła oraz kotłownie lokalne. Istniejące źródła ciepła zaspokajają potrzeby odbiorców.

TELEKOMUNIKACJA I TELEFONIA KOMÓRKOWA

Łączność telefoniczna jest zautomatyzowana. Sieć telefoniczna istnieje w wykonaniu napowietrznym oraz kablowym doziemnym. W miarę wzrostu liczby abonentów istnieje możliwość rozbudowy sieci telefonicznej i uzyskania łącza telefonicznego.

13.5 GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy Gąsawa znajduje się składowisko odpadów komunalnych w rejonie miejscowości Łysinin na działce 122/2 w odległości około 1500 m od drogi powiatowej Gąsawa-Mogilno oraz około 1km od zwartej zabudowy wsi Łysinin i Komratowo. Cały teren składowiska graniczy z lasem i ogrodzony jest płotem z siatki. Powierzchnia terenu składowiska – 1,60 ha, pojemność 32.500 m³. Przewidywane zakończenie eksploatacji

składowiska w 2009 roku. Na terenie składowiska znajduje się kontener służący jako część socjalna. Na terenie składowiska brak wagi, brodzika dezynfekcyjnego, piezometrów, energii elektrycznej i wody bieżącej. Woda na potrzeby socjalne jest dowożona. Raz na dwa miesiące odpady są rozmieszczane, zagęszczane przy pomocy spychacza (wynajmowany) i przesypywane piaskiem.

W gminie wprowadzono selektywną zbiórkę odpadów, a usuwaniem odpadów stałych zajmują się na terenie gminy specjalistyczne firmy prywatne w oparciu o wydane stosowne decyzje.

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawiono i odniesiono się do licznych dokumentów strategicznych. Dokumenty te dotyczą zarówno szczebla krajowego, wojewódzkiego jak i powiatowego.

W rozważaniach wykorzystano takie dokumenty jak:

- Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Plan Gospodarki Odpadami województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2023.

14.1 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Dnia 13 grudnia 2011 r. Rada Ministrów przyjęła Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego nadrzędnym celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych w dążeniu do konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu

przestrzeni i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. Poniżej przedstawiono aspekty zawarte i odnoszące się w sposób pośredni lub bezpośredni do gminy Gąsawa:

- wewnętrzne powiązania funkcjonalne:
 - powiatowe saldo migracji rejestrowanych na poziomie 0 -1;
- struktura demograficzna:
 - wyższy od przeciętnego udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,
 - przewidywane zmiany zaludnienia – stagnacja;
- sieć transportowa:
 - wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej na poziomie 0,25 – 0,30 według metodyki Instytutu Gospodarki i Przestrzennego Zagospodarowania PAN (T. Konarski z zespołem 2010);
- gospodarka wodna:
 - gęstość sieci wodociągowej 100 – 150 km/100 km²,
 - pobór wody w przemyśle z wód powierzchniowych;
- elektroenergetyka:
 - zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca 700 – 800 kWh;
- obszarowa ochrona przyrody:
 - udział obszarów chronionych w powierzchni gminy na poziomie 25 – 50%;
- krajobraz kulturowy:
 - nasycenie zabytkami nieruchomymi (według danych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków z 2010 r.) na poziomie 15 – 20 na 1 000 ha;
 - gęstość granic pochodzenia antropogenicznego na podstawie długości płątów (poszczególnych wydzieleni) według bazy pokrycia terenu Corine Land Cover 2006 (minimalna rozdzielczość wydzieleni 25 ha i 100 m szerokości płąta) – 1,0-1,5 km/km²;
- występowanie złóż kopalin i zasoby bilansowe w złożach:
 - brak złóż kopalin;
- zasoby energii odnawialnej:
 - energia wodna:
 - średni rzeczny odpływ jednostkowy na poziomie 2 – 3 l/s/km² (według J. Stachy'ego i B. Biernata);
 - energia wiatrowa:

- gmina Gąsawa położona jest w III korzystnej strefie energetycznej wiatru;
- energia słoneczna:
 - średnie całkowite promieniowanie słoneczne w roku na poziomie 10,00 – 10,25 MJ/m² x doba (według J. Paszyńskiego i K. Miary, 1994);
- geotermalna:
 - gęstość strumienia ciepłego – 70-80 mW/m²;
- zagrożenia utrudnienia naturalne:
 - zagrożenia i utrudnienia klimatyczne:
 - bonitacja klimatyczna dla rolnictwa (najlepsze warunki w Polsce – 100) na poziomie 90 – 92 (według Górskiego, 1994),
 - obszar, na których prawdopodobieństwo występowania opadów poniżej 400 mm rocznie wynosi 90% (według T. Niedźwiedzia i E.Cebulak, 1994);
 - zagrożenia i utrudnienia hydrologiczne:
 - przeważające rodzaje wezbrań określono, jako roztopowe oraz nawalne letnie (według Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie),
 - bardzo silne zagrożenie pustynnieniem wskutek niskiej retencji (według P. Kowalcza, 2001);
 - zagrożenia glebowe i geomorfologiczne:
 - część gminy Gąsawa położona jest w obszarach zagrożonych potencjalną erozją wietrzną,
 - obszary o średnim nasileniu spłukiwania potencjalnego gleby (według Cz. Józefaciuka);
- zagrożenia i ochrona przeciwpowodziowa:
 - udział powierzchni gminy zagrożonych powodzią lub podtopieniami na poziomie 10–20% (szacunek na podstawie mapy roślinności potencjalnej J.M. Matuszkiewicza – Instytut Gospodarki i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz bazy mokradeł Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych).

14.2 KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI

Realizacja zwiększania lesistości jest jednym z ważniejszych elementów polityki leśnej państwa. Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do poziomu 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050.

Szczególną funkcją zalesień powinno być, zatem odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności,

a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień. Rozmiar zadań, potrzeba systemowych rozwiązań w skali kraju i regionu, a przede wszystkim znaczenie zalesień dla ochrony środowiska, racjonalizacji struktury użytkowania ziemi i tworzenia ładu w gospodarce przestrzennej, nadają temu problemowi wysoką rangę.

Celem rządowego programu zwiększania lesistości do roku 2020 jest, zatem zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%, ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych.

Integralną częścią programu jest:

- przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesień w układzie kraju, województw i powiatów;
- założenia programów regionalnych i lokalnych;
- zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej;
- harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

14.3 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

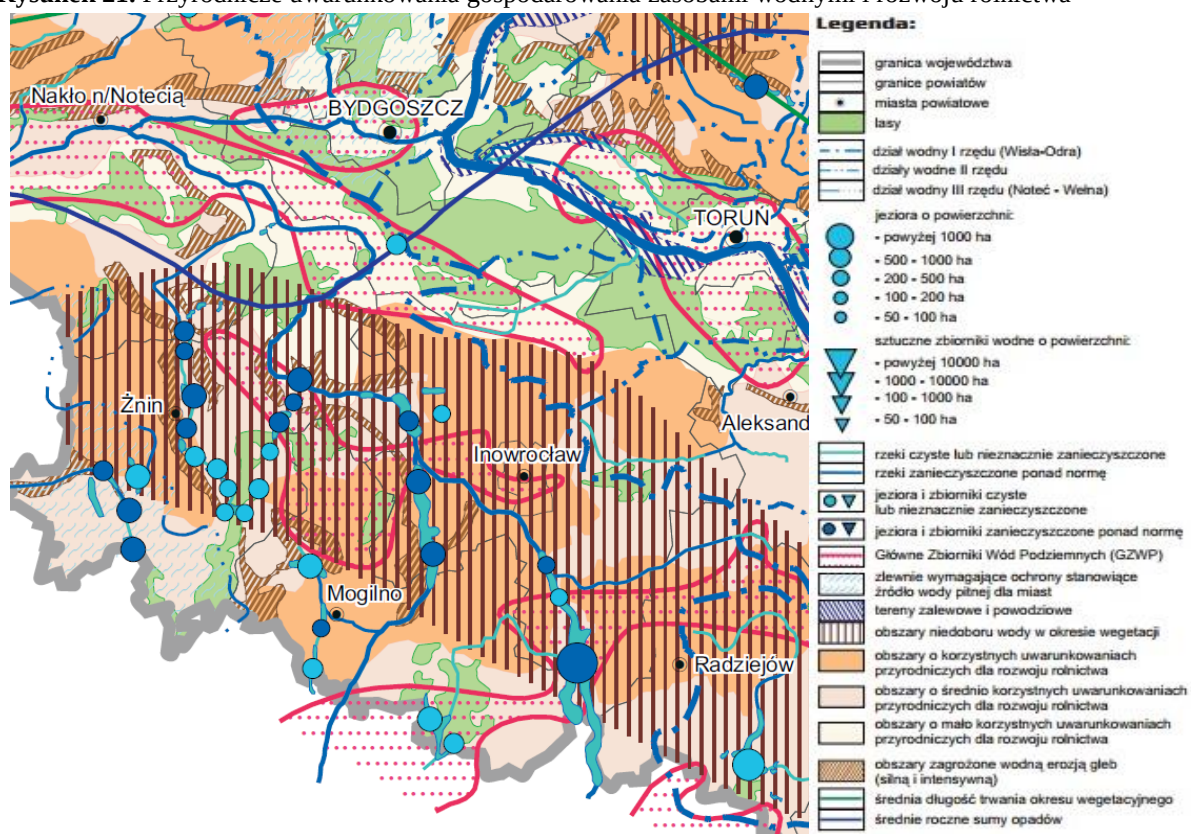
Uwarunkowania przyrodnicze:

- na terenie gminy Gąsawa występuje obszar chronionego krajobrazu Jezior Żnińskich;
- na terenie gminy występują lasy o wysokich walorach ekologicznych oraz lasy w strefie zagrożenia przemysłowego;
- część gminy Gąsawa należy do obszarów zagrożonych wodną erozją gleb (silną i intensywną).

Uwarunkowania rozwoju rolnictwa:

- zgodnie z Przyrodniczymi uwarunkowania gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju rolnictwa określonymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego gmina Gąsawa zalicza się do obszarów o korzystnych (północny-zachód) oraz średnio korzystnych uwarunkowaniach przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa.

Rysunek 21. Przyrodnicze uwarunkowania gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju rolnictwa

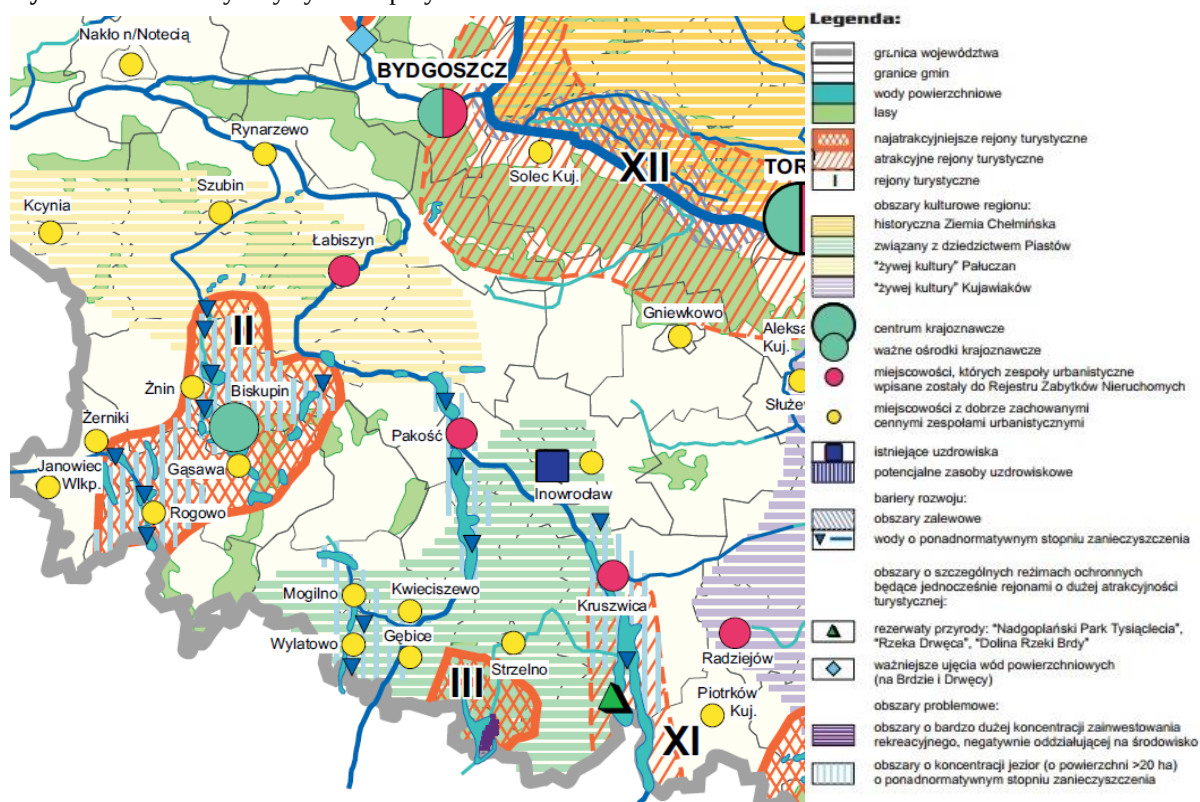

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Uwarunkowania przyrodniczo – turystyczne:

- zgodnie z walorami turystyczno - przyrodniczymi określonymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego znaczna część gminy Gąsawa znajduje się w obszarze atrakcyjnych rejonów turystycznych.

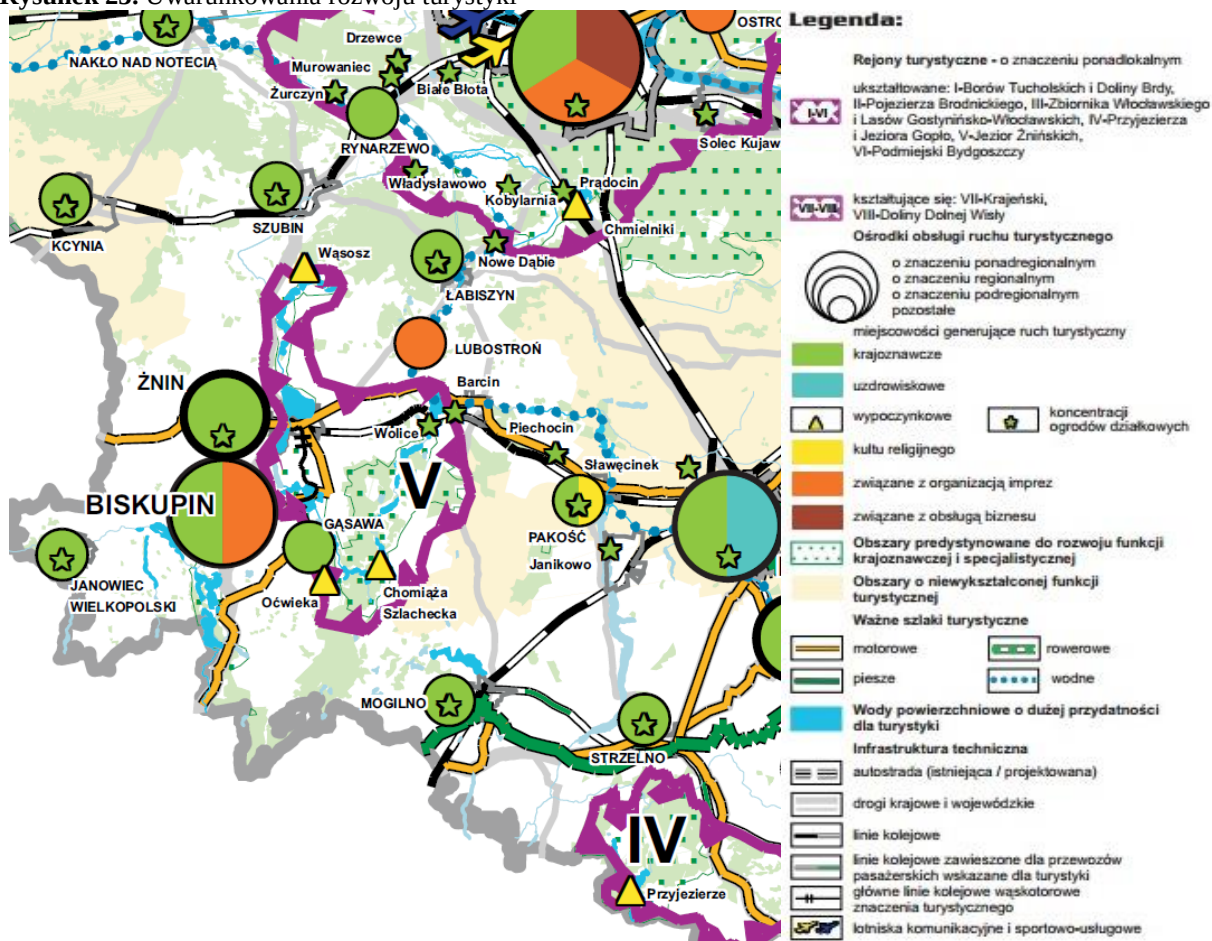
Rysunek 22. Walory turystyczno - przyrodnicze

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Południowe obszary gminy Gąsawa zaliczono do ukształtowanego rejonu turystycznego V - Jezior Żnińskich.

Rysunek 23. Uwarunkowania rozwoju turystyki

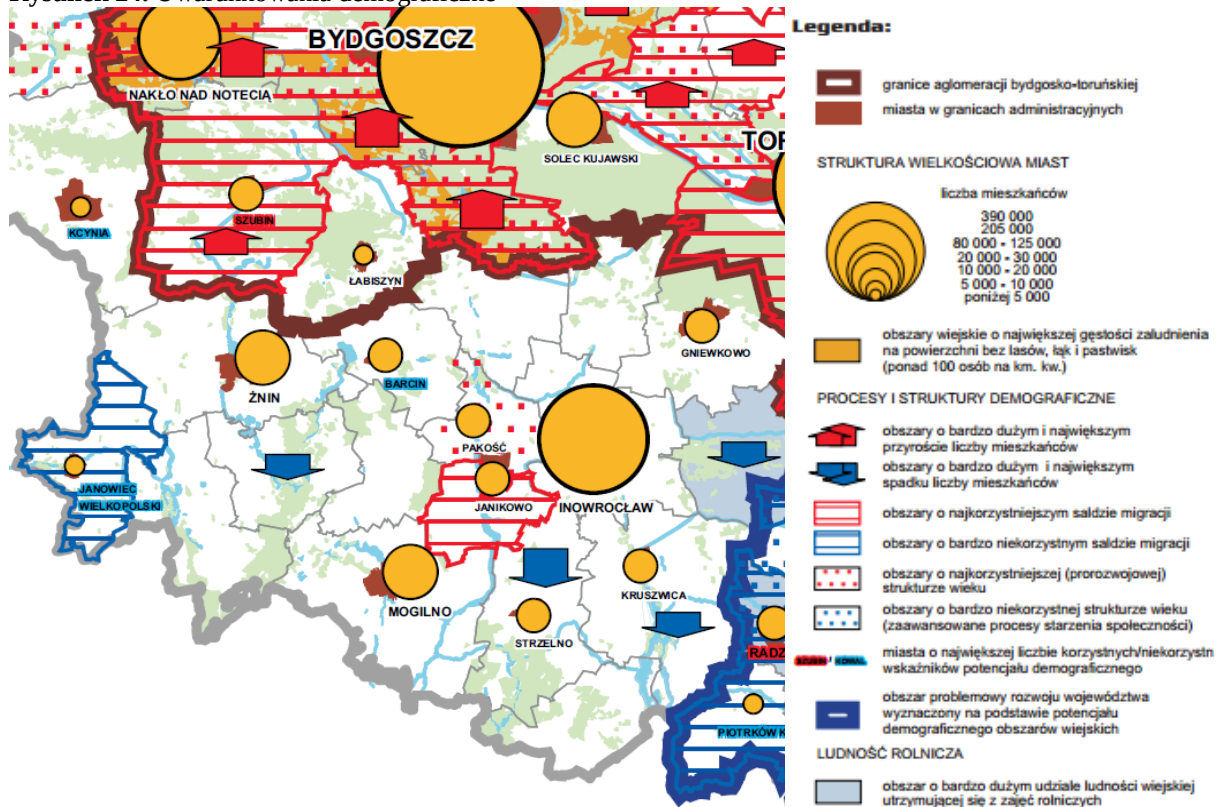

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Uwarunkowania społeczno – demograficzne

Zgodnie z uwarunkowaniami demograficznymi określonymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego gmina Gąsawa należy do obszarów o bardzo dużym i największym spadku liczby mieszkańców.

Rysunek 24. Uwarunkowania demograficzne

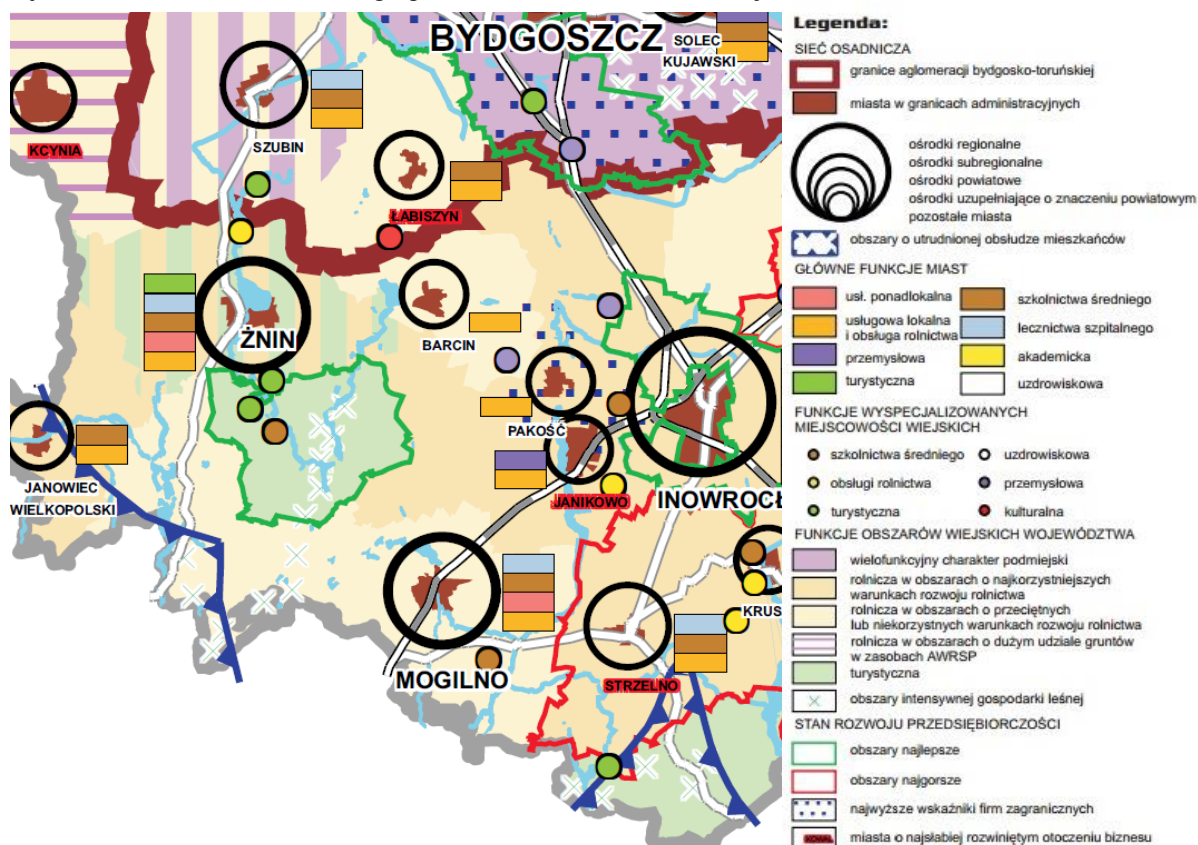

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Uwarunkowania gospodarcze:

- na terenie gminy znajdują się obszary intensywnej gospodarki leśnej,
- na terenie gminy znajdują się obszary występowania nadmiernie wydłużonych linii 15 kV,
- Gmina Gąsawa jest gminą o charakterze typowo turystycznym o wysokim stanie rozwoju przedsiębiorczości.
-

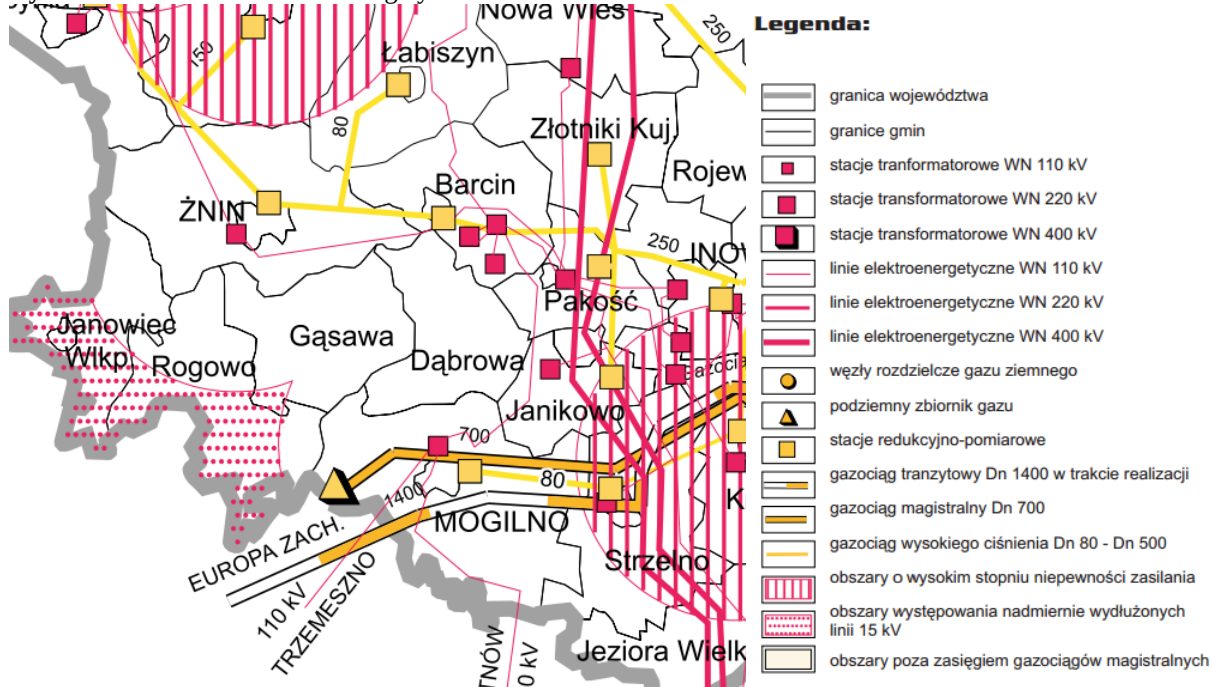
Rysunek 25. Sieć osadnicza oraz gospodarcze uwarunkowania rozwoju

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Uwarunkowania w zakresie dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej:

- na terenie gminy znajdują się obszary występowania nadmiernie wydłużonych linii 15 kV.

Rysunek 26. Uwarunkowania energetyczne

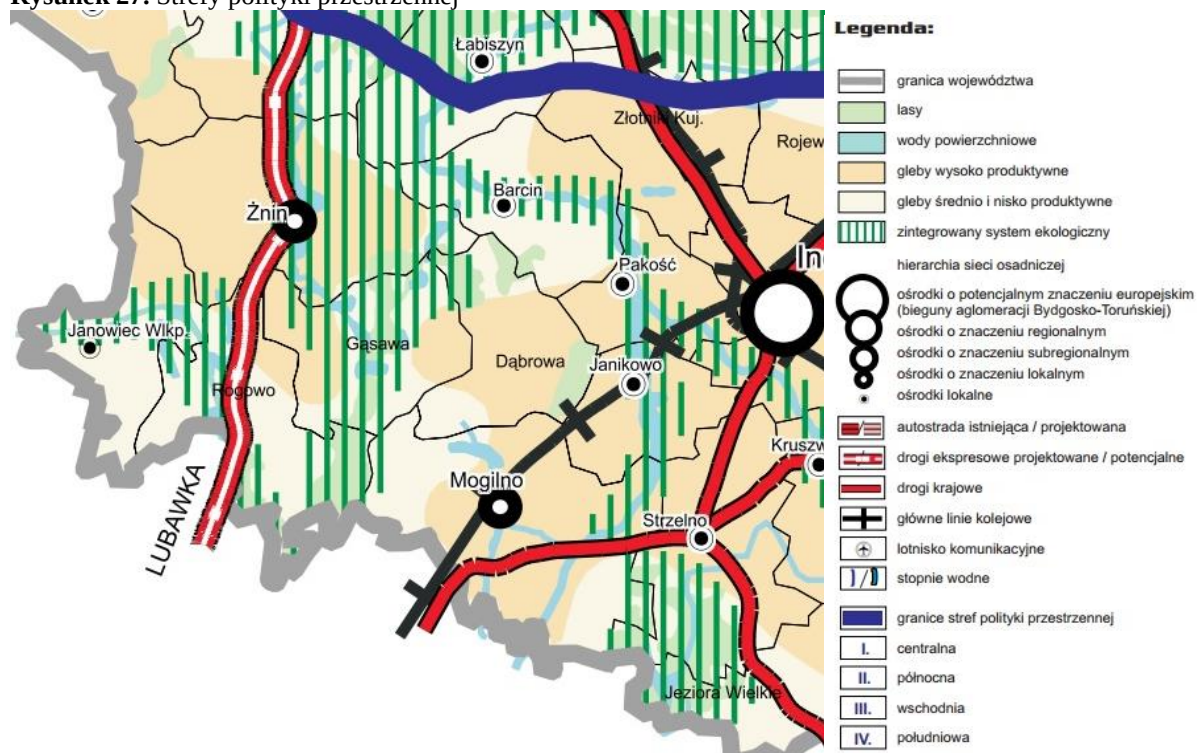
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju

W planowanej strukturze przestrzennej gmina znalazła się w IV południowej strefie polityki przestrzennej.

Realizacja polityki przestrzennej w tej strefie spowoduje, że na większej części jednostki wystąpi intensyfikacja gospodarki rolnej, a na stosunkowo nieznacznych terenach rozwój rekreacji i przemysłu. Kierunki zagospodarowania koncentrować się będą na rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, uporządkowaniu zabudowy rekreacyjnej oraz rekultywacji znacznie zdegradowanego środowiska przyrodniczego (wody). Efektem będzie poprawa jakości życia mieszkańców oraz podniesienie standardów wypoczynku.

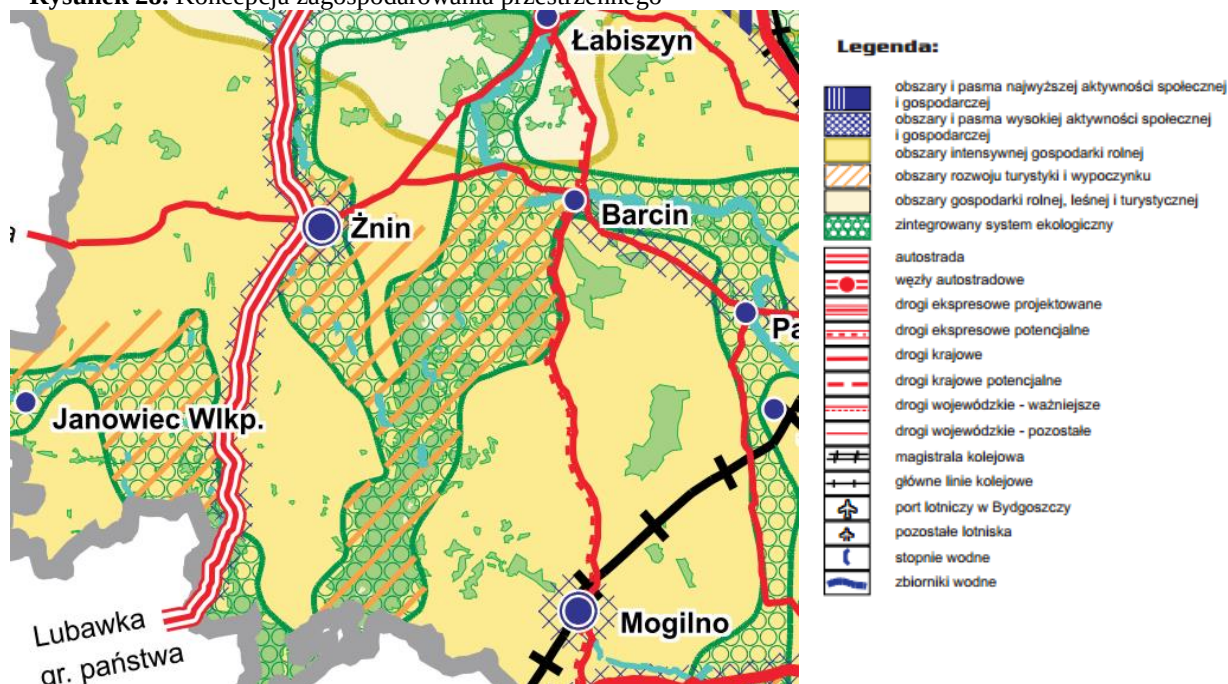
Rysunek 27. Strefy polityki przestrzennej

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

- zgodnie z koncepcją zagospodarowania przestrzennego określoną w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego gmina Gąsawa znajduje się częściowo w obszarze zintegrowanego systemu ekologicznego oraz w obszarze rozwoju turystyki i wypoczynku. Gmina Gąsawa znajduje się w obszarze intensywnej gospodarki rolnej.

Rysunek 28. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Główne zasady zagospodarowania przestrzennego

- gospodarowanie z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, co pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie systemów przyrodniczych;
- podporządkowanie działalności gospodarczej wymogom ochrony środowiska;
- zachowanie spójności przestrzennej najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów, stąd gmina objęta jest zintegrowanym systemem ekologicznym;
- zalesienie gruntów najsłabszych klas bonitacyjnych mało przydatnych dla gospodarki rolnej;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego;
- zapewnienie pełnej obsługi mieszkańców przez wielofunkcyjny rozwój układu osadniczego;
- poprawa parametrów technicznych i użytkowych infrastruktury technicznej.

Reasumując, do zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych, wynikających z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego, wchodzi:

- zadania o znaczeniu krajowym:

- zadanie nr 2 – ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze,
- zadanie nr 8 – budowa drogi ekspresowej S-5,
- zadania o znaczeniu wojewódzkim:
 - zadanie nr 40 – realizacja programu zwiększania lesistości i zadrzewień województwa kujawsko – pomorskiego w latach 2001-2020,
 - zadanie nr 42 – utworzenie Skępskiego Parku Krajobrazowego i Pałuckiego Parku Krajobrazowego,
 - zadanie nr 46 – opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla rezerwatów przyrody,
 - zadanie nr 50 – likwidacja składowisk odpadów stwarzających zagrożenia dla środowiska i rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów, w szczególności w gminach: Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Łubianka, Osie, Jezewo, Złotniki Kujawskie, Szubin, Gniewkowo, Mogilno, Gąsawa i Lubraniec (łącznie 55 składowisk),
 - zadanie nr 51 – likwidacja wszystkich nieczynnych mogilników niespełniających wymogów ochrony środowiska w gminach: Nakło, Aleksandrów Kujawski, Lubicz, Grudziądz, Lipno, Świekatowo, Kamień Krajeński, Dębowa Łąka, Kowalewo Pomorskie, Golub-Dobrzyń, Rypin, Szubin, Gąsawa, Dąbrowa Biskupia, Rogowo i Bytów,
 - zadanie nr 53 – rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych.

Trzeba jednakże zaznaczyć, że trwają prace nad aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwała nr LIV/823/14 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 27 października 2014 roku).

14.4 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Dnia 21 października 2013 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął uchwałę nr XLI/693/13 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

Jako misję rozwoju województwa przyjęto hasło: „*Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo*”. Jak stanowi Strategia, przyjęta misja winna być przedmiotem

dyskusji podczas konsultacji społecznych – i jest ona efektem tych konsultacji. Jako priorytety rozwoju województwa do roku 2020 przyjęto:

- priorytet – konkurencyjna gospodarka (najważniejszy z ustalonych priorytetów – mający bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, dochody samorządów wszystkich szczebli oraz rolę i pozycję województwa w gospodarce narodowej),
- priorytet – modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- priorytet – silna metropolia,
- priorytet – nowoczesne społeczeństwo.

14.5 PLAN GOSPODARKI ODPADAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Przyjęte cele w gospodarce odpadami dla województwa kujawsko-pomorskiego są zgodne z wytycznymi krajowego planu gospodarki odpadami. Nadrzędnym celem jest stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w pełni realizującym zasady gospodarki odpadami poprzez:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych biodegradowalnych kierowanych na składowiska;
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów;
- wyeliminowanie zjawiska, nielegalnego składowania odpadów.

Zgodnie z polskim i unijnym prawodawstwem w dziedzinie odpadów obowiązują następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów;
- zapewnienie odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno-ekonomicznych nie da się uniknąć;
- unieszkodliwienie odpadów (poza składowaniem);
- bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, poddać procesom odzysku lub unieszkodliwienia.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Na terenie gminy Gąsawa nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Gąsawa	12
Tabela 2. Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni	13
Tabela 3. Miejsce gminy Gąsawa na tle powiatu żnińskiego według wybranych cech w roku 2015, 2014	14
Tabela 4. Jednolite Części Wód Podziemnych 42 na terenie Gminy Gąsawa	23
Tabela 5. Jednolite Części Wód Podziemnych 43 na terenie Gminy Gąsawa	24
Tabela 6. Rzeki i cieki na terenie gminy Gąsawa.....	27
Tabela 7. Wykaz najważniejszych jezior w Gminie Gąsawa.....	27
Tabela 8. Rzeczne Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Gąsawa.....	28
Tabela 9. Jeziorne Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Gąsawa	29
Tabela 10. Zasoby kopalin na terenie Gminy Gąsawa	31
Tabela 11. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w gminie Gąsawa.....	44
Tabela 12. Powierzchnia gospodarstw rolnych według klas wielkościowych gminy Gąsawa	45
Tabela 13. Gospodarstwa domowe według struktury dochodów	46
Tabela 14. Kierunki produkcji roślinnej w gminie.....	46
Tabela 15. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie.....	47
Tabela 17. Ewidencja zabytków, wieś Biskupin	54
Tabela 18. Ewidencja zabytków, wieś Chomiąża Szlachecka	55
Tabela 19. Ewidencja zabytków, wieś Gąsawa.....	56
Tabela 20. Ewidencja zabytków, wieś Godawy	58
Tabela 21. Ewidencja zabytków, wieś Gogółkowo.....	58
Tabela 22. Ewidencja zabytków, wieś Komratowo	59
Tabela 23. Ewidencja zabytków, wieś Laski Wielki i Laski Małe.....	59
Tabela 24. Ewidencja zabytków, wieś Łysinin	60
Tabela 25. Ewidencja zabytków, wieś Marcinkowo Dolne	60
Tabela 26. Ewidencja zabytków, wieś Marcinkowo Górne	61
Tabela 27. Ewidencja zabytków, wieś Nowawieś Pałucka	61
Tabela 28. Ewidencja zabytków, wieś Obudno.....	62
Tabela 29. Ewidencja zabytków, wieś Piastowo i Rozalinowo	62
Tabela 30. Ewidencja zabytków, wieś Pniewy i Ostrówce	62
Tabela 31. Ewidencja zabytków, wieś Ryszewko.....	63
Tabela 31. Ewidencja zabytków, wieś Szelejewo.....	63
Tabela 32. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Gąsawa.....	65
Tabela 33. Liczba ludności gminy Gąsawa w latach 2006 – 2015.....	66
Tabela 34. Ruch naturalny według płci w latach 2006 – 2015 w gminie Gąsawa	66
Tabela 35. Ludność według grup wiekowych w latach 2006 – 2015 w gminie Gąsawa	67
Tabela 36. Ruchy migracyjne latach 2005 – 2014 w gminie Gąsawa.....	68
Tabela 37. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Gąsawa.....	71
Tabela 38. Zasoby mieszkaniowe w gminie Gąsawa w latach 2005 – 2014.....	72
Tabela 39. Zasoby mieszkaniowe według form własności	73
Tabela 40. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje w gminie Gąsawa na tle terenów wiejskich powiatu żnińskiego	74
Tabela 41. Wykaz szkół w gminie Gąsawa.....	74
Tabela 42. Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu.....	75

Tabela 43. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	76
Tabela 44. Podmioty wg sekcji PKD 2007	77
Tabela 45. Liczba pracujących mieszkańców Gminy Gąsawa w podziale na płeć na tle powiatu żnińskiego i województwa kujawsko - pomorskiego w latach 2012 - 2014	95
Tabela 46. Placówki szkolne i przedszkolne w Gminie Gąsawa	96
Tabela 47. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2012 - 2014 w %.....	97
Tabela 48. Liczba uczniów i absolwentów w szkołach podstawowych w gminie Gąsawa, w powiecie żnińskim i w województwie kujawsko - pomorskim	97
Tabela 49. Liczba uczniów i absolwentów w gimnazjach w gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim.....	98
Tabela 50. Liczba porad udzielonych w placówkach opieki zdrowotnej w Gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim w latach 2012 - 2014.....	98
Tabela 51. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Gąsawa, powiecie żnińskim i województwie kujawsko - pomorskim w latach 2012 - 2014	99
Tabela 52. Udział ludności korzystającej z infrastruktury technicznej w latach 2012 - 2014	101
Tabela 53. Liczba ludności gminy Gąsawa w latach 2006 – 2015.....	106
Tabela 54. Wskaźniki budżetowe w Gminie Gąsawa w latach 2012 - 2014.....	111
Tabela 55. Formy ochrony przyrody w gminie Gąsawa	125
Tabela 56. Zasoby surowców na terenie gminy Gąsawa.....	128
Tabela 57. Tereny górnicze w gminie Gąsawa	129
Tabela 58. Drogi gminne na terenie gminy Gąsawa	130
Tabela 59. Drogi powiatowe na terenie gminy Gąsawa	131
Tabela 60. Sieć wodociągowa	132
Tabela 61. Sieć kanalizacyjna	134

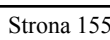
SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Gąsawa na tle województwa i powiatu.....	9
Rysunek 2. Położenie gminy Gąsawa na tle mapy geomorfologicznej.....	19
Rysunek 3. Mapa geologiczna dla Gminy Gąsawa	20
Rysunek 4. Położenie gminy Gąsawa na tle występowania GZWP.....	22
Rysunek 5. Lokalizacja gminy Gąsawa na tle JCWPd.....	23
Rysunek 6. Profile JCWPd Nr 42.....	24
Rysunek 7. Profile JCWPd Nr 43.....	25
Rysunek 8. Mapa hydrogeologiczna dla Gminy Gąsawa.....	26
Rysunek 9. Mapa Jednolitych Części Wód powierzchniowych na tle gminy Gąsawa	28
Rysunek 10. Suma roczna oraz miesięczne sumy opadów atmosferycznych na wybranych stacjach w 2014 roku.....	32
Rysunek 11. Czas trwania pokrywy śnieżnej w roku 2014 oraz rozkład miesięczny i maksymalna wysokość pokrywy śnieżnej na wybranych stacjach w 2014 roku.....	33
Rysunek 12. Strefy energetyczne wiatru wg Haliny Lorenc	33
Rysunek 13. Główne typy krajobrazów roślinno-użytkowych	35
Rysunek 14. Obszary Nadleśnictwa Gołębki	49
Rysunek 15. Gminy wchodzące w skład ORSG Powiatu Żnińskiego	107
Rysunek 16. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich w gminie Gąsawa	120
Rysunek 17. Obszar Natura 2000 w gminie Gąsawa	121

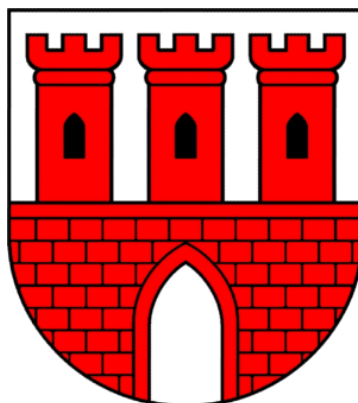
Rysunek 18. Rezerwat Przyrody Źródła Gąsawki w gminie Gąsawa	122
Rysunek 19. Przebieg korytarza ekologicznego na terenie Gminy Gąsawa	124
Rysunek 20. Osuwiska i obszary predysponowane do występowania ruchów masowych	127
Rysunek 21. Przyrodnicze uwarunkowania gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju rolnictwa	141
Rysunek 22. Walory turystyczno - przyrodnicze	142
Rysunek 23. Uwarunkowania rozwoju turystyki	143
Rysunek 24. Uwarunkowania demograficzne	144
Rysunek 25. Sieć osadnicza oraz gospodarcze uwarunkowania rozwoju	145
Rysunek 26. Uwarunkowania energetyczne.....	146
Rysunek 27. Strefy polityki przestrzennej.....	147
Rysunek 28. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego	148

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Powierzchnia gmin położonych w powiecie znińskim	11
Wykres 2. Liczba ludności w gminach położonych w powiecie znińskim	12
Wykres 3. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w gminie Gąsawa	45
Wykres 4. Ruch naturalny w gminie Gąsawa w latach 2006 – 2015	67
Wykres 5. Ruchy migracyjne latach 2005 – 2014 w gminie Gąsawa	69
Wykres 6. Ludność gminy Gąsawa według grup ekonomicznych w latach 2006 – 2015	70
Wykres 7. Ludność gminy Gąsawa według płci w latach 2006 – 2015	71
Wykres 8. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Gąsawa w latach 2006 – 2015.....	72
Wykres 9. Podmioty gospodarki narodowej ogółem zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2005 - 2015 w Gminie Gąsawa	79
Wykres 10. Wydatki budżetu gminy wg działów w %	80
Wykres 11. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2009 - 2014.....	84
Wykres 12. Grunty orne wg klas bonitacyjnych	86
Wykres 13. Lesistość Gminy Gąsawa w latach 2009–2015	87
Wykres 14. Liczba rodzin otrzymująca zasiłki rodzinne dla dzieci w latach 2008 - 2014	100
Wykres 15. Udział ludności Gminy Gąsawa w powiecie znińskim w latach 1995, 2000, 2005, 2010, 2014.....	103
Wykres 16. Prognozowana zmiana liczby ludności w latach 2015, 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050 w powiecie znińskim.....	104
Wykres 17. Prognoza ludności według podziału na funkcjonalne grupy wiekowe w powiecie znińskim	104
Wykres 18. Prognoza struktury ludności w 2050 roku w podziale na płeć w powiecie znińskim.....	105
Wykres 19. Liczba zameldowań w podziale na zameldowania ze wsi i z miast w Gminie Gąsawa	107
Wykres 20. Liczba wymeldowań w podziale na wymeldowania na wieś i do miast w Gminie Gąsawa	108
Wykres 21. Dochody i wydatki budżetu gminy według rodzajów w 2014 r.	109

WÓJT GMINY GĄSAWA

**Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXX/253/2017
Rady Gminy w Gąsawie
z dnia 26 października 2017 r.**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GĄSAWA

TEKST STUDIUM

CZEŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GĄSAWA

SPIS TREŚCI

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.....	4
1.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej	4
1.2. Koncepcja zagospodarowania.....	5
1.3. Zasady zagospodarowania przestrzennego	6
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	8
2.1. Kształtowanie struktury przestrzennego zagospodarowania gminy	8
2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania w poszczególnych terenach funkcjonalnych.....	9
2.2.1 Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.....	9
2.2.2 Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.....	10
2.2.3 Tereny zabudowy zagrodowej	10
2.2.4 Tereny zabudowy usługowej	11
2.2.5 Tereny zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej	12
2.2.6 Tereny zabudowy rekreacyjnej	13
2.2.7 Tereny zieleni urządzonej	14
2.2.8 Tereny infrastruktury technicznej	15
2.2.9 Tereny rolne.....	15
2.2.10 Tereny cmentarzy	16
2.2.11 Tereny lasów	17
2.2.12 Tereny wód powierzchniowych.....	17
2.3. Obszary wskazane do objęcia zakazem i ograniczeniami zabudowy i zagospodarowania na podstawie przepisów odrębnych	18
2.4. Dopuszczalny zakres zmian	18
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.....	20
3.1. Ogólne cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska	20
3.2. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną.....	23
3.2.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich.....	23
3.2.2 Rezerwat przyrody Źródła Gąsawki.....	24
3.2.3 Użytek ekologiczny	25
3.2.4 Pomniki przyrody	25
3.2.5 Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska.....	27
3.2.6 Korytarze ekologiczne	27
3.3. Ochrona wartości środowiska przyrodniczego	28
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	34
4.1. Ochrona obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych	34
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	34
5.1. Komunikacja drogowa	34
5.2. Komunikacja rowerowa	35
5.3. Kolej	36
5.4. Gospodarka wodno-ściekowa	36

5.4.1. Zaopatrzenie w wodę	36
5.4.2. Odprowadzanie ścieków	37
5.5. Elektroenergetyka	37
5.6. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych	37
5.7. Gazownictwo i ciepłownictwo.....	38
5.7.1. Gazownictwo	38
5.7.2. Ciepłownictwo	39
5.8. Telekomunikacja.....	39
5.9. Gospodarka odpadami	40
6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	40
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1.....	42
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	43
8.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	43
8.2. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości.....	43
8.3. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	43
8.4. Obszary przestrzeni publicznej	43
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.....	43
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	44
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	46
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	46
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. z 2015 r., POZ. 2120)	46
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	47
15. OBSZARY ZDEGRADOWANE	47
16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	47
17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	47

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

Ważnym czynnikiem decydującym o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej gminy jest środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe, aktualne zainwestowanie, komunikacja i infrastruktura techniczna. Są to elementy warunkujące dalszy rozwój przestrzenny gminy, który w znacznej mierze opiera się także na uwarunkowaniach społecznych i ekonomicznych przedmiotowego obszaru.

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy jest zapewnienie wysokiej, jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium wyznacza kierunki zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przy tym uwarunkowania przedmiotowego obszaru. Dokument określa lokalne zasady zagospodarowania przestrzeni gminy, jednak granice obszarów funkcjonalnych ściśle nie przesądzają o faktycznej zmianie kierunku zagospodarowania przestrzennego. Dokładne określenie granic oraz funkcji zagospodarowania poszczególnych terenów powinno być określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu właściwej polityki przestrzennej. Ponadto zawiera nieobowiązkowe postulaty i sugestie, które warto wziąć pod uwagę w kształtowaniu ładu przestrzennego.

1.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej

Podstawą formułowania celów polityki przestrzennej są zidentyfikowane problemy w kategorii założeń polityki przestrzennej, szans i mocnych stron, zagrożeń i słabych stron. W wyznaczonych celach dąży się do stopniowej likwidacji zagrożeń i wykorzystania szans, jakimi gmina dysponuje. Hierarchia celów odnosi się do całego obszaru gminy, z podziałem na wyróżnione działy polityki przestrzennej.

Najważniejsze założenia polityki przestrzennej w gminie to zrównoważony rozwój przy minimalizacji zagrożeń środowiska przyrodniczego. Nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia

równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego gminy.

W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań wyodrębniono podstawowe kierunki polityki przestrzennej:

- ochrona istniejących zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz poprawa jego stanu;
- wyznaczenie terenów pod nową zabudowę;
- rozwój gospodarczy poprzez wskazanie potencjalnych terenów inwestycyjnych;
- dalszy rozwój usług z zakresu obsługi ludności;
- przeprowadzenie restrukturyzacji rolnictwa w celu zwiększenia jego efektywności;
- rozwój rolnictwa ekologicznego i leśnictwa;
- zwiększenie atrakcyjności turystyczno – wypoczynkowej gminy i upowszechnianie jej walorów przyrodniczo – krajobrazowych;
- dalsza rozbudowa i budowa nowej infrastruktury technicznej, w szczególności w zakresie systemu gospodarki wodno – ściekowej.

1.2. Koncepcja zagospodarowania

Głównym celem zagospodarowania przestrzennego gminy jest tworzenie warunków przestrzennych podnoszących konkurencyjność, atrakcyjność gminy, zapewniających poprawę warunków życia jej mieszkańców, przy zachowaniu równowagi między aktywnością ekonomiczną, gospodarczą, społeczną a środowiskiem przyrodniczym i kulturowym. Cel ten zakłada się osiągnąć m.in. przez ukształtowanie systemu ekologicznego gminy, dotrzymanie standardów jakości środowiska, właściwe ukształtowanie sieci osadniczej i dobrą dostępność komunikacyjną.

Ukształtowany system ekologiczny zawiera obszary o randze ponadlokalnej i lokalnej. Przenika całą przestrzeń gminy i jest powiązany z podobnymi terenami w jego otoczeniu. Tworzą go obszary objęte ochroną, kompleksy lasów, wody, korytarze ekologiczne, umożliwiające migracje roślin i zwierząt. System pozwoli na zachowanie bioróżnorodności gminy, zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów biologicznych.

Wzmocnienie potencjału gminy zamierza się uzyskać przez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej. Dalszy rozwój i niezawodność systemów infrastruktury technicznej przyczyni się do podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności gminy dla inwestorów z zewnątrz.

Powiązania zewnętrzne gminy umożliwi sieć dróg powiatowych i droga krajowa. Układ wewnętrzny opierać się będzie o sieć dróg gminnych. Modernizacja dróg poprawi komfort, bezpieczeństwo przejazdu i sprzyjać będzie społecznej oraz gospodarczej integracji. Ułatwi połączenie gminy z ośrodkami subregionalnymi i regionalnymi, a także z innymi gminnymi.

1.3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

Realizacja wyznaczonych kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu powinna opierać się na wyznaczonych celach, do których należą:

a) w sferze społeczno – gospodarczej:

- poprawa jakości życia mieszkańców w celu osiągnięcia wysokich standardów, oddających aspiracje mieszkańców gminy,
- wykreowanie gminy na atrakcyjny obszar inwestycyjny, posiadający oferty lokalizacyjne dla różnego rodzaju działalności gospodarczych,
- rozwój lokalnego rynku pracy oraz tworzenie warunków dla pozyskania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy,
- rozwój i podnoszenie standardu usług, w tym zwłaszcza sfery publicznej,
- utrzymanie i dalszy rozwój usług z zakresu sportu i rekreacji,
- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
- rozwój i poprawa funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej poprzez zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania – optymalne wyznaczanie terenów pod budownictwo,
- tworzenie warunków do rozwoju działalności rekreacyjno-wypoczynkowych,
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego,

b) w sferze ładu przestrzennego i ochrony środowiska:

- zapewnienie ładu przestrzennego poprzez estetyzację zabudowy, dążenie do koncentracji zabudowy i zaludnienia oraz ograniczanie ich rozproszenia,
- kształtowanie kierunków rozwoju gospodarczego adekwatnych do uwarunkowań przyrodniczych,
- ochrona istniejących zasobów środowiska,
- poprawa stanu środowiska poprzez uporządkowanie zagospodarowania strefy przybrzeżnej zbiorników wodnych,

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, wprowadzanie proekologicznych technologii grzewczych,
- ograniczanie negatywnego oddziaływania prowadzonych działalności i istniejącego zainwestowania (mieszkaniowego, usługowego, produkcyjnego, związanego z gospodarką rolną) na środowisko i zdrowie ludzi,
- ochrona wartości zasobów dziedzictwa kulturowego,

c) w sferze infrastruktury technicznej i komunikacyjnej:

- rozbudowa i przebudowa odcinka drogi krajowej nr 5 Świecie – Bolków - w ramach budowy drogi ekspresowej S5,
- budowa obwodnicy zachodniej miejscowości Gąsawa w ciągu dróg powiatowych nr 2345 Gąsawa-Rogowo i nr 2338 Żnin-Gąsawa-Ryszewo,
- utrzymanie trasy kolejki wąskotorowej Żnin - Wenecja - Biskupin – Gąsawa jako linii lokalnej o znaczeniu turystycznym,
- poprawa stanu dróg gminnych,
- modernizacja układu dróg powiatowych.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy.

Aktualnie nie został sporządzony audyt krajobrazowy. W związku z powyższym w zakresie obszaru objętego studium zgodnie z Uchwałą Nr VI/35/2015 Rady Gminy w Gąsawie z dnia 17 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gąsawa nie określa się kierunków zmian wynikających z audytu krajobrazowego.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

2.1. Kształtowanie struktury przestrzennego zagospodarowania gminy

Rozwój gminy opierać się będzie na podstawie określonych obszarów funkcjonalnych, które zostały określone na podstawie analizy uwarunkowań fizjograficznych i przyrodniczych oraz na podstawie wyróżniających cech gospodarczych, kulturowych, infrastrukturalnych, itp. W analizie tej wzięto pod uwagę również dotychczasowy sposób użytkowania terenów. Studium stanowi podstawę do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a integralną częścią opracowania jest rysunek studium (załącznik nr 2).

Podstawową zasadą przy ustalaniu obszarów, które mogą być przeznaczone do zabudowy winna być jej koncentracja w ramach istniejącej sieci osadniczej gminy, przy ograniczeniu zabudowy rozproszonej. W pierwszej kolejności pod zabudowę - w formie zabudowy uzupełniającej - powinny być przeznaczone tereny niezabudowane położone w obrębie obecnej, zwartej zabudowy wsi, położone przy istniejących ciągach komunikacyjnych. Dla poszczególnych wsi określone zostały granice zwartej zabudowy wraz z możliwością wprowadzania zabudowy uzupełniającej w celu prowadzenia odpowiedniej, zorganizowanej działalności inwestycyjnej.

Podział na obszary funkcjonalne przeprowadzono opierając się na następujących kryteriach szczegółowych:

- morfologia terenu i uwarunkowania przyrodnicze;
- charakter sieci osadniczej, w tym zwłaszcza potencjał demograficzny i zdolność do obsługi ludności;
- predyspozycje dla dalszego rozwoju, w tym zwłaszcza: możliwość wprowadzania i wzmacniania dodatkowych funkcji;
- możliwość i zasadność rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych;
- zalecenia dotyczące zalesiania gruntów o małej przydatności rolniczej;
- możliwość i zasadność rozwoju ekologicznego systemu obszarów chronionych.

W obszarze gminy wyróżniono następujące obszary funkcjonalne:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- tereny zabudowy zagrodowej,
- tereny zabudowy usługowej,
- tereny zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej,
- tereny zabudowy rekreacyjnej,
- tereny zieleni urządzonej,
- tereny infrastruktury technicznej,
- tereny rolne,
- tereny cmentarzy,
- tereny lasów,
- tereny wód powierzchniowych.

2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania w poszczególnych terenach funkcjonalnych**2.2.1 Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej**

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obejmują przede wszystkim obszary zwartej zabudowy miejscowości położonych na terenie Gminy Gąsawa. Studium stanowi na tych terenach rozwój intensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej (w tym usługi publiczne), z możliwością zachowania i ewentualnej rozbudowy istniejącej zabudowy zagrodowej. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych.

W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu oraz utrzymanie, rozbudowę i przebudowę zabudowy zagrodowej.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 30% - max. 80% powierzchni działki;

- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 20% - max. 70% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej.

2.2.2 Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej obejmują obszary z istniejącą i projektowaną zabudową wielorodzinną oraz tereny usług. Studium stanowi na tych terenach adaptację istniejącej i rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, lokalizację usług. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz właściwie zagospodarowywać obszary przestrzeni publicznej. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- adaptuje się istniejące zainwestowanie zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, dopuszcza się przebudowę i rozbudowę na warunkach dotyczących nowej zabudowy,
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 20% - max. 90% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 10% - max. 90% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej.

2.2.3 Tereny zabudowy zagrodowej

Tereny zabudowy zagrodowej obejmują przede wszystkim obszary zabudowy zagrodowej i usługowej w gospodarstwach rolnych miejscowości położonych na terenie Gminy Gąsawa. Studium stanowi na tych terenach kontynuację i uzupełnienia oraz rozbudowę istniejącej zabudowy zagrodowej i usługowej w gospodarstwach rolnych. Dopuszcza się obsługę produkcji rolnej, hodowlanej, ogrodniczej, usługi, rzemiosło.

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zalesienia. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 5% - max. 70% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 30% - max. 90% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej;
- adaptuje się istniejącą zabudowę do nowych warunków zabudowy, z uwzględnieniem modernizacji, rozbudowy i przebudowy budynków mieszkalnych i gospodarczych, z jednoczesnym porządkowaniem istniejącej zabudowy i jej uzupełnianiem;
- możliwość realizacji urządzeń i budowli służących gospodarce rolnej.

2.2.4 Tereny zabudowy usługowej

Tereny rozwoju zabudowy usługowej obejmują istniejące i projektowane tereny usług: publicznych, handlu, oświaty, kultury, kultu religijnego itp. Dopuszcza się możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami lub bez usług lub zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Ponadto w strefie usługowej dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów odrębnych oraz lokalizację źródeł energii odnawialnej o mocy nieprzekraczającej 100kW, za wyjątkiem elektrowni wiatrowych.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- adaptuje się istniejące zainwestowanie zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, dopuszcza się przebudowę i rozbudowę na warunkach dotyczących nowej zabudowy,
- wysokość projektowanej zabudowy do czterech kondygnacji, nie wliczając obiektów magazynowych np. silosów;

- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 20% - max. 80% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 20% - max. 80% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej;
- dopuszcza się wydzielenie parkingu samochodów osobowych oraz realizację obiektów małej architektury i zieleni ozdobnej, nawierzchnię parkingu należy wykonać z materiałów uniemożliwiających wnikanie substancji ropopochodnych do gruntu;
- dopuszcza się dotychczasowy sposób wykorzystania istniejącego zainwestowania o ile jego uciążliwość nie wykracza poza granice działki.

2.2.5 Tereny zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej

Tereny rozwoju zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej obejmują obszary pod wielofunkcyjny rozwój funkcji gospodarczych w postaci lokalizacji zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej, usługowej, w tym zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu. W zakresie ochrony środowiska postuluje się wprowadzenie na granicach terenów o różnym przeznaczeniu, zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała hałas i potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- lokalizację nowych zakładów produkcyjnych z zachowaniem istniejących uwarunkowań fizjograficznych, pod warunkiem stosowania rozwiązań technicznych minimalizujących ujemne skutki prowadzonej działalności na środowisko oraz tworzenia naturalnych izolacji poszczególnych form gospodarowania przestrzenią od terenów przyległych;
- dopuszcza się lokalizowanie zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, zgodnie z przepisami odrębnymi;

- wprowadzenie na granicach terenów o różnym przeznaczeniu zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała hałas i potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji;
- możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi;
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 10% - max. 80% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 10% - max. 90% powierzchni działki budowlanej.

2.2.6 Tereny zabudowy rekreacyjnej

Tereny zabudowy rekreacyjnej obejmują istniejące i potencjalne obszary rozwoju w/w funkcji, które są zlokalizowane na terenach atrakcyjnych krajobrazowo. Poza istniejącą zabudową rekreacyjną dopuszcza się obiekty sportu, turystyki, usług użyteczności publicznej, stacje myśliwskie, które wzbogacą i uatrakcyjnią warunki zamieszkania i przebywania na tym terenie. Dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jako funkcji uzupełniającej. Dopuszcza się uzupełnianie i przekształcanie istniejącej zabudowy w funkcje związane z obsługą ruchu turystycznego. Należy odpowiednio zagospodarować przestrzeń z uwzględnieniem potrzeb turystyki zorganizowanej i jednoczesnym zabezpieczeniem odpowiedniej infrastruktury. Ponadto chronić środowisko przyrodnicze poprzez racjonalne zagospodarowanie przestrzeni strefy oraz odpowiednie uzbrojenie terenu przed realizacją nowych inwestycji. Projektowana zabudowa powinna charakteryzować się wysokimi walorami estetycznymi i harmonizować z otoczeniem poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów biologicznie czynnych, wykorzystywanie naturalnych materiałów budowlanych m.in. kamień, drewno, a także wkomponowywanie obiektów kubaturowych w istniejącą zieleń leśną i zadrzewienia przy zachowaniu przepisów p.poż. Postuluje się przekształcenie istniejącej zabudowy zagrodowej w gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne świadczące usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- adaptuje się istniejące zainwestowanie zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, dopuszcza się przebudowę i rozbudowę na warunkach dotyczących nowej zabudowy;
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 5% - max. 25% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 40% - max. 90% powierzchni działki budowlanej, dla terenów lasów min. 30% - max. 100% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej.

2.2.7 Tereny zieleni urządzonej

Tereny zieleni urządzonej zlokalizowane w obrębie istniejących i projektowanych skwerów i parków warunkują przynależność danych terenów do przestrzeni publicznych. Ogólnodostępny charakter oraz reprezentacyjna funkcja powodują konieczność zwrócenia szczególnej uwagi w czasie ich urządzania. W procesie przekształceń należy zachować i silnie wyeksponować wartości kulturowe danych terenów w celu umocnienia poczucia lokalnej więzi społecznej.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;
- dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej z zakresu zdrowia, sportu i rekreacji, kultury zgodnie z przepisami odrębnymi;
- dopuszcza się obiekty małej architektury;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej;
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 20% - max. 50% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 50% - max. 80% powierzchni działki budowlanej.

2.2.8 Tereny infrastruktury technicznej

Tereny infrastruktury technicznej obejmują obszary obsługi mieszkańców w zakresie kanalizacji, gospodarowania odpadami, energii elektrycznej, gazownictwa, wodociągów, telekomunikacji, ciepłownictwa. Na przedmiotowym terenie dopuszcza się niezbędne do prawidłowego funkcjonowania tych obszarów urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji. Zakazuje się lokalizacji wszelkich obiektów niezwiązanych z funkcją obsługi technicznej i usług z nimi związanych.

Wszystkie obiekty obsługi technicznej gminy, a w szczególności wodno-kanalizacyjne, energetyczne, ciepłownicze w tym obiekty kubaturowe i budowle lokalizowane na innych terenach funkcjonalnych należy realizować zgodnie z opracowaniami dotyczącymi rozwoju infrastruktury technicznej.

Przyjmuje się następujące generalne wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 5% - max. 95% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 5% - max. 62% powierzchni działki budowlanej;

2.2.9 Tereny rolne

Tereny rolne zajmują zdecydowaną większość obszaru gminy. Obejmują zarówno grunty o korzystnych warunkach do produkcji rolnej (gleby klasy III i IV), jak i gleby niższych klas bonitacyjnych (klasy V i VI). Studium zakłada rozwój zabudowy zagrodowej, zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa. Przy zalesianiu gruntów rolnych należy dążyć do tworzenia zwartych kompleksów leśnych. Unikać zalesiania niewielkich działek znajdujących się w dużej odległości od istniejących kompleksów. Dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy zagrodowej, a w uzasadnionych przypadkach budynków usługowych i produkcyjnych, która będą stanowić uzupełnienie istniejącej zabudowy. Ponadto w strefie rolnej bez ograniczeń dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów odrębnych. Należy dążyć do podnoszenia poziomu organizacji produkcji rolnej oraz rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach niskotowarowych.

Z uwagi na występowanie dużych arealów gleb użytkowanych rolniczo, które są pozbawione jakiejkolwiek zabudowy w strefie rolnej dopuszcza się lokalizację elektrowni fotowoltaicznych oraz innych źródeł energii odnawialnej o mocy nieprzekraczającej 40kW.

W ramach terenów rolnych mogą występować również pojedyncze kompleksy leśne, które nie zostały wyróżnione na rysunku studium. W przypadku sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy dokonać szczegółowej analizy ewidencji gruntów i wyróżnić pojedyncze kompleksy leśne spośród gruntów rolnych.

Przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- adaptuje się istniejące zainwestowanie zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, dopuszcza się przebudowę i rozbudowę na warunkach dotyczących nowej zabudowy;
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 10% - max. 90% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 10% - max. 90% powierzchni działki budowlanej;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej.

2.2.10 Tereny cmentarzy

Na terenach cmentarzy obowiązują następujące ustalenia:

- dopuszcza się zabudowę o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice, kolumbaria, itp.) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki) a także ogrodzenia;
- wokół cmentarzy czynnych należy lokalizować zabudowę zaplecza obsługi cmentarza (domy pogrzebowe, zakłady kamieniarskie, parkingi, handel itp.)
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację obiektów architektury cmentarnej;

- dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi,
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 5% - max. 90% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 10% - max. 95% powierzchni działki budowlanej.

2.2.11 Tereny lasów

Tereny lasów obejmują istniejące kompleksy leśne, w tym urządzenia i obiekty gospodarki leśnej.

Dla terenów leśnych przyjmuje się następujące wytyczne do uwzględnienia w planach miejscowych:

- obowiązek adaptacji istniejącej zabudowy i dopuszczenie lokalizacji nowej na podstawie przepisów odrębnych;
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej i dróg oraz zabudowy dopuszczonej na podstawie przepisów odrębnych;
- obowiązuje pozostawienie w dotychczasowym użytkowaniu z jednoczesnym dopuszczeniem wprowadzenia zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego tj. leśne ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, urządzenia turystyczne, oświetlenie, architektura ogrodowa itp.,
- przyjmuje się minimalną i maksymalną powierzchnię zabudowy – min. 5% - max. 50% powierzchni działki;
- przyjmuje się minimalny i maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej – min. 50% - max. 95% powierzchni działki budowlanej.

2.2.12 Tereny wód powierzchniowych

Obowiązuje zakaz zabudowy poza obiektami i urządzeniami służącymi gospodarce wodnej. W obrębie linii brzegowej jezior, które są wykorzystywane na cele turystyczne i rekreacyjne dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń służących obsłudze ruchu turystycznego (plaż, pomostów, urządzeń wodnych itp.). Przy realizacji w/w inwestycji należy uwzględnić zasady ochrony środowiska przyrodniczego.

Ogólne warunki zagospodarowania w poszczególnych terenach funkcjonalnych:

Przed przystąpieniem do zagospodarowania poszczególnych terenów funkcjonalnych wskazane jest wykonanie rozpoznania przyrodniczego w związku z położeniem Gminy Gąsawa w zasięgu obszarów objętych ochroną. Pod uwagę należy brać m.in. warunki hydrologiczne i hydromorfologiczne zbiorników, strefy ochronne z zakazem zabudowy oraz odpowiednie wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony danego obszaru.

Dotyczy to przede wszystkim prac związanych ze sporządzeniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny zawierać zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz uwzględniać reżimy ochronne zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.3. Obszary wskazane do objęcia zakazem i ograniczeniami zabudowy i zagospodarowania na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie Gminy Gąsawa występują obszary o ograniczonym sposobie użytkowania:

- strefy ochronne cmentarzy,
- strefy ochronne ujęć wody,
- strefy uciążliwości od obiektów infrastruktury technicznej:
 - linii średniego napięcia,
 - dróg,
- tereny leśne,
- użytek ekologiczny,
- wody powierzchniowe,
- tereny położone w granicy:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,
 - Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska,
- grunty rolne położone na glebach najwyższych klas bonitacyjnych,
- rezerwat przyrody Źródła Gąsawki.

Na obszarze gminy nie występują tereny z zakazem zabudowy.

2.4. Dopuszczalny zakres zmian

Dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium zmiany zasięgu przestrzennego terenów określających kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz zmiany w zakresie

ustaleń dla poszczególnych terenów w planach miejscowych w stosunku do ustaleń studium, pod warunkiem zachowania zgodności z określonymi w niniejszym studium celami rozwoju, w następujących sytuacjach:

- konieczności realizacji inwestycji celu publicznego,
- konieczności dostosowania granic poszczególnych terenów do istniejącej rzeźby terenu - dopuszcza się korektę zasięgu terenów wyznaczonych w studium o nie więcej niż 40 m,
- konieczności dostosowania granic poszczególnych terenów ustalonych w studium do zmian w przepisach odrębnych, przebudowy i rozbudowy istniejącej zabudowy oraz dobudowy zabudowy gospodarczej i garaży w przypadkach, gdy nie ma możliwości zachowania ustaleń dla poszczególnych typów terenów z przyczyn technicznych,
- w przypadku nie uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne pozostawienie w planie obecnego przeznaczenia jako gruntów rolnych lub leśnych - będzie zgodne z ustaleniami Studium.

Ponadto:

- we wszystkich terenach, dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami „studium”, wyznaczenie w planie miejscowym niewyznaczonych w studium sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- dopuszcza się jako zgodne z ustaleniami „studium”, zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa; aby zapobiec przekształceniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony, przed przystąpieniem do prac, wskazane jest wykonanie rozpoznania przyrodniczego w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na w/w obszary,
- we wszystkich terenach dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium wyznaczenie w planach miejscowych niewyznaczonych w studium dróg publicznych i wewnętrznych,
- dopuszcza się w planach miejscowych jako zgodne ze „studium” wyznaczenie ścieżek rowerowych,
- należy z granic stref zabudowy wsi wykluczyć obiekty, które mogą być szkodliwe dla zdrowia ludzi (np.: wysokotowarowe fermy hodowlane, uciążliwe zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego). Dopuszcza się lokalizację tych obiektów poza wyznaczonymi strefami zabudowy, zgodnie z przepisami odrębnymi,

- nakazuje się utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych przez właścicieli gruntów, w granicach których się znajdują,
- należy przestrzegać przepisów dotyczących ochrony naturalnych siedlisk przyrodniczych.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

3.1. Ogólne cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców, a poprzez zwiększenie ogólnej atrakcyjności turystycznej gminy przyspieszy rozwój aktywności związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Jako podstawowy cel ekologiczny na obszarze gminy Gąsawa przyjmuje się ochronę i kształtowanie środowiska przyrodniczego w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju gospodarczego gminy.

Do celów i priorytetowych działań ekologicznych zaliczono:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego:
 - ochrona powietrza:
 - termomodernizacja obiektów w celu oszczędności energii cieplnej,
 - modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą;
 - ochrona przed hałasem:
 - przebudowa istniejących dróg,
 - remonty dróg gminnych, powiatowych i drogi krajowej,
 - budowa ciągów pieszo – rowerowych;
 - ochrona powierzchni ziemi:
 - prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi,
 - rozpoznawanie i pozyskiwanie kopalin zgodnie z przepisami odrębnymi,

- sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
 - monitorowanie stanu środowiska;
- 2) właściwa gospodarka wodno – ściekowa w celu ochrony wód:
- właściwa gospodarka ściekowa:
 - budowa urządzeń oczyszczających wody deszczowe wprowadzane siecią kanalizacyjną do odbiorników,
 - budowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie;
 - zaopatrzenie w wodę:
 - rozbudowa sieci wodociągowej,
 - sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej,
 - modernizacja i renowacja ujęć i stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - właściwa gospodarka wodna:
 - inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji – należy pamiętać o wyeliminowaniu możliwości znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony Natura 2000 Ostoja Barcińsko-Gąsawska, poprzez dokonanie rozpoznania przyrodniczego przed przystąpieniem prac,
 - wdrażanie programu redukcji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych;
- 3) rozwój obszarów zalesionych:
- ochrona zasobów przyrody:
 - nadzór nad gospodarką leśną,
 - zalesianie gruntów rolnych,
 - prowadzenie zalesienia równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów,
 - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych,
 - objęcie ochroną enklaw leśnych, terenów bagiennych i podmokłych oraz mokradeł (użytki ekologiczne),
- 4) gospodarka odpadami i zmniejszenie zagrożenia ekologicznego:
- gospodarka odpadami:

- prowadzenie działalności edukacyjnej,
 - dofinansowanie usuwania azbestu,
 - zmniejszenie zagrożenia ekologicznego
 - zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrole przewozów i stanu technicznego,
 - preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- 5) edukacja ekologiczna:
- propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju,
 - promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym: organizowanie konkursów ekologicznych dla szkół, sołectw i mieszkańców gminy,
 - rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych (ścieżki edukacyjne, szlaki, tablice informacyjne itp.),
 - wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy i lokalne organizacje pozarządowe, wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych,
 - wspieranie działań stowarzyszeń w zakresie edukacji ekologicznej;
- 6) gospodarczy i rolniczy rozwój regionu z zachowaniem zasad trwałego rozwoju:
- rozwój rolnictwa ekologicznego – promowanie rolnictwa ekologicznego,
 - wdrażanie programów rolno – środowiskowych,
 - rozwój bazy agroturystycznej,
 - monitoring ruchu turystycznego,
 - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych poprzez właściwą politykę gospodarki przestrzennej.

Wszelkie działania związane z realizacją w/w celów i priorytetowych działań ekologicznych należy poprzedzić rozpoznaniem przyrodniczym w celu zapobiegania przekształceń siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony.

Ponadto do działań minimalizujących zagrożenia środowiska zaliczono:

- dostosowanie struktur obszarów wiejskich i rolnictwa w związku z naszą obecnością w unii europejskiej z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej;

- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych w zlewniach, w tym zmniejszenie zużycia wody podziemnej do celów przemysłowych;
- zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia;
- poprawa dostępności komunikacyjnej wszystkich gmin powiatu oraz tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi i towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne;
- poprawa stanu zdrowotnego lasów prywatnych.

3.2. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną

W granicach Gminy Gąsawa występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,
- Rezerwat przyrody Źródła Gąsawki
- użytek ekologiczny,
- 33 pomniki przyrody ożywionej,
- Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska,
- Korytarze ekologiczne.

3.2.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich

Na terenie gminy Gąsawa znajduje się teren należący do Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich. Zajmuje on powierzchnią 9 017,0 ha i obejmuje dwa systemy jezior, usytuowanych w granicach Pojezierza Gnieźnieńskiego - różniących się zasadniczą fizjonomią. Pierwszy system to rynna zachodnia z jeziorami Małym i Dużym Żnińskim, Skarbińskim, Weneckim, Skrzynka, Biskupińskim, Godawskim, Gąsawskim i Oćwieckim. Największym jeziorem jest Żnińskie Duże (431,6 ha).

Zgodnie z Uchwałą Nr X/248/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich na ww. obszarze wprowadza się następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

- ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
 - 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
 - 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarcie wodnej lub rybackiej;
 - 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - 7) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej - dokładne wyznaczenie pasa następuje na etapie sporządzania mpzp.

3.2.2 Rezerwat przyrody Źródła Gąsawki

Na terenie gminy Gąsawa znajduje się jeden rezerwat przyrody „Źródła Gąsawki”. Na terenie gminy Gąsawa istnieje jeden rezerwat przyrody – „Źródła Gąsawki”. Jest to rezerwat częściowy o powierzchni ogólnej 12,88 ha. Utworzony został na mocy Rozporządzenia nr 275/01 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 października 2001 r. (D. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego. Nr 80, poz. 1573) w Nadleśnictwie Gołębki. Rezerwat powstał w celu ochrony fragmentu górnego odcinka rzeki Gąsawki wraz z wykształconymi ekosystemami o cechach naturalnych. Przedmiotem ochrony jest obszar źródłiskowy głównego cieku na omawianym terenie.

Zgodnie z par. 6 ust.1 ww. Rozporządzenia, na obszarze rezerwatu przyrody zabrania się:

- polowania, chwytania dziko występujących zwierząt, płoszenia ich i zabijania, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych oraz gniazd ptasich i wybierania z nich jaj;

- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza;
- zbioru wszystkich dziko rosnących roślin, a w szczególności owoców, nasion i grzybów z wyjątkiem zbioru nasion na potrzeby hodowli lasu z terenu drzewostanu nasiennego;
- zmiany stosunków wodnych;
- niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania;
- palenia ognisk, wyrobów tytoniowych, używania źródeł światła o otwartym płomieniu;
- ruchu pieszego, rowerowego, jazdy konnej wierzchem poza szlakami do tego wyznaczonymi;
- wprowadzania psów bez smyczy i kagańca;
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków nie związanych z ochroną przyrody, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi i innymi drogami do tego wyznaczonymi;
- zakłócania ciszy;
- prowadzenia badań naukowych bez zgody Wojewody;
- wprowadzania gatunków roślin i zwierząt poza ich naturalne miejsca występowania;
- wprowadzania organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

3.2.3 Użytek ekologiczny

Na terenie gminy Gąsawa za użytek ekologiczny została uznana łąka porośnięta wierzbą, brzozą z samosiewu nad jeziorem Ostrowieckim, o powierzchni 6,0 ha (położenie – dz. ew. nr 108/3LP). Obejmuje ochroną zarośla wierzbowe oraz zadrzewienia brzozowo-osikowo-olchowe.

3.2.4 Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody¹ są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

¹ Art. 40 ustawy o ochronie przyrody.

Zgodnie z art. 40 ust. 2 Ustawy o ochronie przyrody na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Na obszarze gminy występują pomniki przyrody ożywionej – głównie drzewa lub grupy drzew:

Lp.	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód [cm]	Położenie	Właściciel	Nr rejestru wojewódzkiego
1.	Sosna zwyczajna	415	Chomiąża Szlachecka dz. nr 55	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	251 254
	Sosna zwyczajna	390			
	Dąb szypułkowy	370			
2.	Lipa drobnolistna	250	Gąsawa dz. nr 157/1	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	252
	Lipa drobnolistna	190			
3.	Głóg dwuszyjkowy	78	Cmentarz przy drodze Gąsawa – Rogowo, Gąsawa	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej w Gąsawie	253
	Głóg dwuszyjkowy	77			
	Głóg dwuszyjkowy	75			
	Głóg dwuszyjkowy	65			
	Głóg dwuszyjkowy	50			
4.	Głóg dwuszyjkowy	48	dz. nr 245a		
	Głóg dwuszyjkowy	45			
	Głóg dwuszyjkowy	40			
	Głóg dwuszyjkowy	40			
5.	Lipa krymska	230	48	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa – Zakładu Rolnego w Grochowiskach Szlacheckich	255 1245
	Iglicznia trójcierniowa	125	45		
	Robinia grochodrzew	295	40		
	Dąb szypułkowy	544	40		
	Świerk pospolity	82	230		
6.	Dąb szypułkowy	420	125 295	Własność gminna pod zarządem Urzędu Gminy w Gąsawie	965 1246
	Lipa drobnolistna	340			
	Lipa drobnolistna	300			
	Lipa drobnolistna	276			
	Wierzba krucha	480			
	Kasztanowiec zwyczajny	460			
	Wierzba biała	500			
	Śliwa ałycza	180			
	Topola czarna	400			
7.	Lipa drobnolistna	470	Ryszewko dz. nr 32	Własność kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko – Katolickiej pod wezwaniem Świętej Marii Magdaleny w Ryszewku	256
	Lipa drobnolistna	460			
	Lipa drobnolistna	380			
8.	Głaz narzutowy	800	Oćwieka, Drewno dz. nr 23/1	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gołębki	257
9.	Głaz narzutowy	910	Oćwieka, Drewno dz. nr 28/6	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gołębki	258

3.2.5 Obszar Natura 2000 – PLH040028 – Ostoja Barcińsko-Gąsawska

Obszar jest elementem jednego z największych na Pałukach kompleksu leśnego otaczającego rynnę z jeziorami połączonymi rzekami - Gąsawką i Notecią. Obejmuje górny bieg rzeki Gąsawki wraz z jej odcinkiem źródłowym oraz ciąg głęboko wciętych dolin łączących się z doliną Noteci. Stanowi rynnę, której rozszerzenia wypełnia ją liczne jeziora. Strome zbocza tych dolin zajmują lasy grądowe, a na niewielkich powierzchniach również świetliste dąbrowy. Wzdłuż brzegów Gąsawki obecne są niewielkie płaty zarastających torfowisk przejściowych; w śródleśnych obniżeniach małe płaty torfowisk wysokich. W zbiornikach wodnych kształtują się zbiorowiska wodne ze związku Nymphaeion. W północnej części, na łąkach na zachód od Barcina odnotowano występowanie *Ostericum palustre*. Miejscami odsłonięte zbocza zajmują murawy kserotermiczne.

3.2.6 Korytarze ekologiczne

Na terenie Gminy Gąsawa znajduje się korytarz ekologiczny. Korytarz ekologiczny jest to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze ekologiczne są ważnym elementem sieci Natura 2000 gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. W skutek działalności człowieka dawniej bardzo rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobnione i często izolowane. Z tego też względu w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju gatunku umożliwiania mu zdobycia pożywienia, ustanowienia terytorium, znalezienia partnera do rozrodu czy umożliwienia ucieczki przed drapieżnikami jak i zdarzeniami losowymi typu pożar niezbędne jest połączenie siedlisk terenami umożliwiającymi bezpieczne przemieszczanie się zwierząt, czyli liniowymi pasami lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami, które poza możliwościami przemieszczania się dadzą zwierzętom niezbędne schronienie oraz dostęp do pożywienia. Szerokość korytarza musi być uzależniona od gatunku, dla którego został stworzony. Zazwyczaj większe potrzebują szerszych korytarzy niż gatunki mniejsze. Szerokość i typ korytarza uwzględniać musi także typ przemieszczeń, który ma umożliwić. Przykładowo, połączenie, stworzone w celu pokonywania krótkich dystansów przez zwierzęta, musi zapewnić jedynie osłonę i niezbędną przestrzeń. Natomiast korytarz umożliwiający rozproszenie gatunku w większej skali musi zapewniać również schronienie do odpoczynku oraz pokarm.

Do najważniejszych funkcji korytarzy zalicza się:

- zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie, zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów;
- zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej;
- obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Obecnie doceniona została rola korytarzy ekologicznych oraz szeroko pojęta idea łączności ekologicznej w ochronie dzikich gatunków zwierząt. Właściwie zaprojektowana sieć obszarów chronionych powinna uwzględniać także korytarze ekologiczne łączące ze sobą obszary przyrodniczo cenne.

W Polsce korytarze ekologiczne nie są włączone do krajowego systemu obszarów chronionych. Prawo polskie odnosi się jedynie bardzo generalnie do ochrony korytarzy ekologicznych w zapisach ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. oraz nakazuje uwzględnianie potrzeb zachowania łączności ekologicznej przy sporządzaniu decyzji środowiskowej dla inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko.

3.3. Ochrona wartości środowiska przyrodniczego

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego należy dążyć do:

- ***zachowania wartości oraz ciągłości powiązań przyrodniczych i ich różnorodności w procesie planistycznym poprzez:***
 - ograniczenie lokalizacji wszelkiego rodzaju obiektów kubaturowych na terenach o trudnych warunkach geotechnicznych (tereny podmokłe, skarpy, doliny),
 - unikanie przerywania podczas inwestycji naturalnych ciągów wodnych,
 - nawiązanie do struktur terenowych podczas projektowania terenów komunikacyjnych;
- ***podporządkowanie zagospodarowania terenów pod potrzeby prawidłowego funkcjonowania środowiska:***
 - proces budowlany, prace ziemne przeprowadzać w sposób skoordynowany w celu uniknięcia przesuszania terenu i zmniejszenia erozji,
 - przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony gruntów najwyższych klas i gruntów organicznych,

- przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony naturalnych siedlisk przyrodniczych;
- ***ograniczenia takich uciążliwości jak emisja hałasu, zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, nadmiernego poboru wody, niezgodnego z przepisami sposobu gromadzenia ścieków:***
 - ograniczenie poboru z indywidualnych ujęć wody,
 - ochrona i wykorzystanie naturalnych zagłębień terenu, zwłaszcza podmokłych, istniejących stawów, starorzeczy oraz budowa sztucznych zbiorników wodnych do retencjonowania wód w tym podczyszczonych ścieków deszczowych i roztopowych,
 - zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji,
 - nakłady inwestycyjne na infrastrukturę techniczną: likwidacja bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków, rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
 - budowa ekranów akustycznych w celu minimalizacji zagrożenia hałasem,
 - ograniczenie działań związanych z wytwarzaniem pól elektromagnetycznych,
 - ochrona czystości rzek oraz jezior,
 - usprawnienie systemu melioracji wodnych,
 - ograniczać lokalizację (przede wszystkim na terenach zabudowy mieszkaniowej oraz o znacznym udziale tej zabudowy) obiektów wymagających pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza – głównego źródła emisji ze źródeł technologicznych (zanieczyszczenia powodowane głównie przez zły stan techniczny zabezpieczeń),
 - stopniową eliminację nieekologicznych źródeł ciepła (głównie z sektora komunalno – bytowego) powodujących tzw. rozproszoną emisję niską na rzecz ucieplwienia obszarów zwartej zabudowy w oparciu o sieć lokalnych systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło, ogrzewania gazowego oraz systemów wykorzystujących: energię elektryczną, olej niskosiarkowy lub odnawialne źródła energii czy spalanie biomasy;
- ***ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody:***
 - ochrona terenów wodno – błotnych,
 - poprawa stanu czystości wód powierzchniowych,

- ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych,
- określenie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wrażliwych na antropopresję,
- zalesienia najsłabszych gleb,
- zachowanie bogactwa i różnorodności przyrodniczej poprzez pozostawienie śródłądowych łąk, bagien, nieużytków i innych otwartych powierzchni,
- ***ochrona powierzchni ziemi:***
 - rekultywacja obszarów zdegradowanych i zdewastowanych (zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska),
 - racjonalne gospodarowanie gruntami (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów),
 - zachowanie wartości przyrodniczych (poprzez ustalenia opisane w punktach powyżej),
 - zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów),
 - ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
 - utrzymanie jakości gleby i ziemi na istniejącym poziomie, a w przypadku przekroczenia wymaganych standardów doprowadzenie ich jakości (poprzez działania rekultywacyjne) co najmniej do wymaganej,
 - zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury, poprzez ustalenia opisane w rozdziale ochrony wartości kulturowych,
 - wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, pasa zieleni izolacyjnej, celem eliminacji zwiększonej erozji gleb,
 - zmniejszenie ryzyka skażenia gleby poprzez ograniczanie lokalizacji zakładów, wymagających pozwolenia na wytworzenie, gromadzenie i/lub transport odpadów oraz zakładów wymagających opracowania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
 - bieżąca kontrola realizacji przez mieszkańców obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku;
- ***dla charakterystycznych form ukształtowania terenu – eksponowanych i identyfikowalnych w krajobrazie gminy obowiązują następujące zasady ochrony:***

- zachowanie ukształtowania naturalnych form rzeźby terenu za wyjątkiem potrzeb wynikających z realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych (w tym drogowych) służących obsłudze mieszkańców,
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne formy rzeźby terenu i obniżających walory krajobrazowe, za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym, z utrzymaniem, budową, odbudową urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych (w tym drogowych) służących obsłudze mieszkańców,
- zachowanie skarpy poprzez zakaz wprowadzania nowej zabudowy oraz wytyczania nowych dróg prostopadłych do skarp,
- celu zabezpieczenia osuwisk wskazane jest wykonanie odpowiednich odprowadzeń wody z pól powyżej osuwisk oraz obsadzenie roślinnością (krzewy) odsłoniętych gruntów osuwiska,
- należy zinwentaryzować wskazane na załączniku graficznym potencjalne osuwiska,
- zachowanie i ochrona roślinności utrwalającej zbocza skarp oraz kształtowanie powiązań przyrodniczych w oparciu o formy rzeźby terenu,
- realizacja zagospodarowania z priorytetem zachowania i wyeksponowania naturalnych elementów krajobrazu w kompozycjach urbanistycznych i przestrzennych;
- ***ochrona zasobów wód podziemnych:***
 - budowa i rozbudowa systematyczna sieci kanalizacyjnej,
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych kanalizacją,
 - wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki ściekowej,
 - odprowadzanie ścieków sanitarnych do istniejących i projektowanych kanalizacji, a stamtąd do oczyszczalni ścieków,
 - odprowadzanie wód deszczowych do gruntu w granicach poszczególnych działek, na terenach zabudowy mieszkaniowej o niskim i średnim wskaźniku intensywności w zależności od warunków gruntowo-wodnych w obszarze wiejskim gminy,
 - określenie w planach miejscowych zasad zagospodarowania – między innymi znaczny udział powierzchni biologicznie czynnej - zapewniających gromadzenie, przechowywanie i powolny odpływ wód opadowych i roztopowych,

- w strefach: bezpośredniej i pośredniej ochrony wód należy stosować przepisy odrębne;
- ***ochrona przed polami elektroenergetycznymi:***
 - zachowanie cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej, w tym ochronę obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, realizowane poprzez ustalenia opisane w podrozdziałach powyżej (system przyrodniczy, obszary i obiekty ochrony przyrody),
 - zapobieganie zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody oraz abiotycznych elementów środowiska, realizowane poprzez ustalenia opisane w podpunktach powyżej;
- ***ochrona przed hałasem:***
 - należy dążyć do poprawy istniejącego stanu zgodnie z obowiązującymi standardami, na etapie planowania, projektowania i eksploatacji systemu transportowego,
 - należy zmodernizować ulice i stosować takie rozwiązania techniczne jak np. nawierzchnie o niskich emisjach hałasu od kół pojazdu lub ekrany akustyczne,
 - zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do samochodu osobowego.

Na obszarze Gminy Gąsawa nie występują uzdrowiska.

Ponadto w celu ochrony siedlisk cennych przyrodniczo sporządzono dokument pt.: „Monitoring siedlisk przyrodniczych, Przewodnik metodyczny” określający warunki i zasady ochrony w/w obszarów.

Ochrona zlewni jezior oraz bezpośredniego otoczenia starorzeczy powinna obejmować:

- zakaz przeprowadzania niekorzystnych zmian w tempie i obiegu wody lub w przypadku już istniejących zaburzeń przywrócenie właściwych warunków hydrologicznych,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej,
- bezwzględne uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w przypadku istniejącej zabudowy,
- ustalenie strefy ochronnej wokół zbiorników wodnych, objętej zakazem zabudowy,
- w przypadku istniejącej infrastruktury rekreacyjnej należy wprowadzić zakaz budowy parkingów, toalet, sezonowych punktów gastronomicznych itp. w pasie bezpośrednio przylegającym do linii brzegowej,

- ograniczenie negatywnego oddziaływania spływów powierzchniowych do zbiorników wodnych oraz ograniczenie budowy szczelnych powierzchni utwardzonych (asfalt, kostka brukowa) na rzecz przepuszczalnych (piasek, żwir, trawnik) na ciągach pieszych i komunikacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika,
- ścisła kontrola przestrzegania zasad dobrej kultury rolnej (m.in. zakaz wypalania łąk, ochrona stoków przed erozją) ze szczególnym uwzględnieniem rolników pobierających dopłaty obszarowe,
- propagowanie wśród rolników programów rolno-środowiskowych,
- promowanie przebudowy struktury użytków w kierunku zwiększenia udziału trwałych użytków zielonych w miejsce gruntów ornych,
- objęcie szczególną ochroną otoczenia starorzeczy i drobnych naturalnych zbiorników eutroficznych, w tym zakaz niszczenia, odwadniania, zasypywania, zaśmiecania, osuszania terenu.

W warunkach korzystania z wód należy wprowadzić następujące zasady:

- zakaz zmian w stanie hydromorfologicznym zbiorników, w tym przebudowa, umacnianie i zmiany przebiegu linii brzegowej, usuwanie roślinności szuwarowej, krzewiastej i drzewiastej,
- zakaz niszczenia roślinności wodnej,
- zakaz kąpieli i plażowania poza wyznaczonymi miejscami,
- wyposażenie miejsc przeznaczonych do kąpieli i innych form rekreacji w infrastrukturę sanitarną,
- prowadzenie gospodarki rybackiej i wędkarskiej zgodnie z typem rybackim jeziora (wyłącznie w oparciu o operat rybacki), której celem powinna być przebudowa rybostanu w kierunku dominacji ryb drapieżnych,
- zakaz zarybiania gatunkami obcymi ryb (np. karp, tołpyga, amur),
- w przypadku użytkowania wędkarskiego wprowadzenie zakazu znęcania, zlokalizowanie stanowisk wędkarskich tak, aby nie powodować niszczenia roślinności (wydeptywanie, wycinanie),
- ograniczenie lub wprowadzenie zakazu używania łodzi z silnikami spalinowymi.

Ponadto, proponuje się także przeprowadzanie okresowego czyszczenia zbiorników (dotyczy starorzeczy i małych naturalnych zbiorników wodnych) ze śmieci, drzew, gałęzi, niekiedy odmulenie fragmentów zbiorników wodnych lub ich pogłębianie, po uprzednim rozważeniu czy działania te nie spowodują zaburzenia lub zniszczenia ekosystemu.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Ochrona obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych

Ochronę zabytków i dóbr kultury realizuje się w niniejszym Studium przez wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej:

- „A” – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- „B” – strefa ochrony konserwatorskiej;
- „AW” – strefa ścisłej ochrony archeologicznej;
- „W” – strefy ochrony archeologicznej;
- „E,K” – strefy ochrony ekspozycji i krajobrazu.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. Komunikacja drogowa

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie Gminy będzie wielokierunkowa i wieloetapowa rozbudowa drogi krajowej międzyregionalnej Nr 5 Świecie - Bydgoszcz - Poznań - Wrocław- Bolków i przystosowanie jej do wymogów drogi ekspresowej.

Droga ta przebiega wprawdzie tylko na niewielkim odcinku, w północno – zachodniej części gminy, ale znaczenie jej jest i będzie bardzo istotne przede wszystkim ze względu na atrakcyjność inwestycyjną dla kapitałów zagranicznych, krajowych i lokalnych.

Konieczna jest ciągła modernizacja sieci dróg polegająca na wzmocnieniu i odnowie nawierzchni, poprawie geometrii trasy i skrzyżowań, remontach obiektów mostowych i.t.p.

W ciągu dróg powiatowych przewiduje się w okresie docelowym realizację obwodnicy miejscowości Gąsawa poprawiającej warunki techniczno - ruchowe i bezpieczeństwa ruchu w kierunku Żnina, Rogowa, Trzemeszna i Mogilna.

Istotną rolę pełnią również drogi gminne, które są w znacznej części drogami o nawierzchni gruntowej. Konieczna jest sukcesywna budowa tych dróg o właściwych parametrach technicznych i twardej nawierzchni.

W studium określa się zasady ukształtowania spójnego, hierarchicznego układu powiązań komunikacyjnych, opartych o system dróg: wojewódzkich, powiatowych i gminnych, wzajemnie współdziałających w powiązaniach zewnętrznych gminy i obsłudze wewnętrznej.

Parametry dróg wewnętrznych (niepublicznych) wykorzystywanych dla ruchu pojazdów i pieszych, dostosowuje się do potrzeb ruchowych i technicznych. Ich zadaniem jest uzupełnianie obsługi komunikacyjnej w gminie, szczególnie w obszarach rolnych, w obszarach zabudowy rozproszonej oraz w bezpośredniej obsłudze terenów zabudowy. Zakłada się wydzielenie dla nich pasów technicznych, o szerokościach dostosowanych do potrzeb i nie mniejszych niż wynika to z przepisów technicznych i przeciwpożarowych.

W studium wskazano także potrzebę realizacji tras i ścieżek rowerowych, w nawiązaniu do dróg publicznych istniejących i projektowanych. Przy realizacji ścieżek w pasie drogi linie rozgraniczające drogi należy poszerzyć zgodnie z przepisami odrębnymi.

Parametry i funkcje dróg oraz warunki sytuowania obiektów budowlanych winny być dostosowane do obowiązujących normatywów w czasie realizacji oraz warunków określonych w ustawach i przepisach wykonawczych.

5.2. Komunikacja rowerowa

Gmina ze względu na cenne tereny turystyczno - rekreacyjne i zabytkowo - kulturowe jest ważnym elementem systemu turystyki rowerowej. Należy stale rozwijać sieć ścieżek rowerowych o nowe trasy.

W Europie Zachodniej istnieje "Europejska Sieć Dróg Rowerowych". Jest to międzynarodowy system dróg rowerowych łączących Francję, Belgię, Holandię i Niemcy. Przewiduje się połączenie tego systemu z Europą Środkową, w tym z Polską. Jednym z elementów tego systemu jest droga Frankfurt - Poznań - Gniezno - Trzemeszno - Mogilno - Strzelno - Kruszwica - Toruń - Malbork z odgałęzieniami do Biskupina, Wenecji, Żnina, Pakości, Inowrocławia. Jest to trasa związana z powstaniem Państwa Polskiego i panowaniem dynastii Piastów (tzw. Szlak Piastowski),

Poza przebiegiem trasy międzynarodowej gmina będzie również wpisana jest w układ wojewódzkich dróg rowerowych.

Modelowy system tworzący spójną sieć rowerową, to oprócz tras międzynarodowych i wojewódzkich, także lokalne drogi rowerowe. Nawiązują one do rozmieszczenia sieci osadniczej, funkcji turystyczno - rekreacyjnej i walorów historyczno - kulturowych. Lokalne drogi rowerowe muszą stwarzać alternatywę dojazdów rowerem do pracy, szkół, usług,

terenów wypoczynkowych w zasięgu do 25 km, atrakcyjną i konkurencyjną w stosunku do samochodów.

Integralnym elementem układu dróg rowerowych jest zapewnienie kompleksowego systemu obsługi tego ruchu: w centrach obsługi zlokalizowanych w ok. 100 km dla tras międzynarodowych i wojewódzkich, w bazach obsługi przewidzianych co ok. 30 km dla tras lokalnych wojewódzkich.

Na terenie gminy bazę obsługi turystyki rowerowej proponuje się zlokalizować w Biskupinie.

5.3. Kolej

Gmina nie posiada i nie planuje komunikacji kolejowej. Przewiduje się adaptację istniejącej linii wąskotorowej Żnin - Gąsawa, kolejki turystycznej wykorzystującej i promującej walory kulturowo - historyczne przede wszystkim Biskupina, a także Wenecji i Żnina.

5.4. Gospodarka wodno-ściekowa

5.4.1. Zaopatrzenie w wodę

W zależności od tempa rozwoju przestrzennego gminy, dla zachowania odpowiednich ciśnień w sieci przewiduje się realizację kolejnych odcinków sieci wodociągowej. Dla terenów rozwojowych przewiduje się lokalizację sieci wodociągowych o średnicach wynikających z odpowiednich norm, przepisów i standardów, przy czym lokalizacja tych tras powinna być przewidziana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto do zadań służących poprawie jakości zaopatrzenia gminy w wodę należy:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy;
- utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych i zagrożenia kryzysowego;
- poprawa stanu technicznego sieci dla zminimalizowania jej awaryjności, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczenia;
- racjonalizacja gospodarki wodnej;
- kontynuacja budowy sieci wodociągowej na terenie nadal nieuzbrojonym;
- kontynuacja budowy przyłączy do budynków.

5.4.2. Odprowadzanie ścieków

Bardzo ważnym zadaniem jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w celu ochrony gleby i wód podziemnych przed skażeniem lokalnymi szambami oraz poprawy warunków sanitarnych mieszkańców.

Dla obszarów istniejącej i projektowanej zabudowy zakłada się konieczność budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej z włączeniem jej do istniejącego i projektowanego układu. Należy zaplanować kanalizację rozdzielczą ułożoną w pasach rozgraniczających dróg, których przebieg będzie dostosowany do projektowanego układu komunikacyjnego oraz do planowanej zabudowy.

W stosunku do rozproszonej zabudowy zagrodowej gospodarka ściekowa będzie realizowana w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe.

5.5. Elektroenergetyka

Zakłada się, że wraz z rozwojem nowoprojektowanych terenów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej, dla pokrycia zapotrzebowania na energię elektryczną niezbędna będzie modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej. Zapotrzebowanie gminy na moc i energię elektryczną dla określonych w niniejszym „studium” kierunków rozwojowych kształtować się będzie przede wszystkim pod wpływem ekonomicznego oddziaływania poziomu cen tej energii i opłat za jej przesyłanie i dystrybucję oraz pod wpływem narastających, z powyższych przyczyn tendencji do eliminowania energochłonnych urządzeń elektrycznych i zastępowania ich urządzeniami energooszczędными. Ponadto w omawianym zakresie należy podjąć następujące działania:

- konieczność modernizacji i rozbudowy sieci średnich i niskich napięć (m.in. wymiana przewodów na głównych liniach na nowe o większych przekrojach),
- realizacja sieci i przyłączy kablowych,
- rozbudowa systemu stacji transformatorowych.

5.6. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych

W "Założeniach polityki energetycznej Polski do 2020 roku" rząd Polski wskazał na konieczność dokonywania zmian w planach funkcjonowania i rozwoju sektora energetycznego w celu ochrony środowiska i konieczność stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Odnawialne źródła energii winne stanowić istotny udział w bilansie energetycznym gminy. Tym samym przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, a

zwłaszcza do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, a także mieszkalnictwo i komunikacja.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenach rolnych może przyczynić się do obniżenia kosztów związanych z funkcjonowaniem gospodarstw. Równie ważnym czynnikiem rozwijania technologii bazujących na odnawialnych źródłach energii jest eliminacja negatywnych zmian stanu środowiska.

Do źródeł energii odnawialnej, które potencjalnie można wykorzystać w gminie zalicza się:

- 1) energię wiatru,
- 2) energię słoneczną,
- 4) biomasę,
- 5) gaz wysypiskowy, gaz z oczyszczalni ścieków, inne rodzaje biogazu,
- 6) energię ciepłą nagromadzoną w środowisku
- 7) konwencjonalną energię wodną.

Z wyłączeniem terenów leśnych i obszarów chronionych, dopuszcza się lokalizację małych elektrowni wodnych po dokonaniu oceny potencjału hydroenergetycznego oraz oceny wpływu na środowisko.

Zaleca się również stosowanie kolektorów słonecznych do pozyskania energii dla potrzeb uzyskania ciepłej wody i do ogrzewania pomieszczeń w gospodarstwach domowych. Rozwój technologii wykorzystania odnawialnych źródeł energii stwarza szanse dla społeczności lokalnej oraz lokalnych inwestorów na uzyskanie pewnej niezależności energetycznej, rozwoju lokalnego oraz proekologiczną modernizację i decentralizację sektora energetycznego gminy.

5.7. Gazownictwo i ciepłownictwo

5.7.1. Gazownictwo

W zakresie zaopatrzenia w gaz wyrazem polityki przestrzennej są następujące kierunki rozwoju:

- priorytetowa jest budowa i uruchomienia sieci gazowej w gminie w oparciu o studia programowe rozwoju gazyfikacji,

- w celu poprawy stanu środowiska wraz z rozwojem sieci gazowej należy wprowadzać sukcesywne ograniczenia, a następnie zakaz stosowania paliw stałych do celów komunalno-bytowych oraz grzewczych,
- dla projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia obowiązują strefy kontrolowane o szerokości zgodnej z przepisami odrębnymi; w strefach kontrolowanych zabrania się w szczególności lokalizowania wszelkiej zabudowy oraz nasadzania drzew i krzewów w tym w szczególności zalesiania terenu oraz wieloletnich upraw sadowniczych.

5.7.2. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy Gąsawa nie ma zbiorczej sieci ciepłowniczej, a jedynie funkcjonują lokalne urządzenia ciepłownicze.

W związku z faktem, że na terenie gminy nie ma istniejącej sieci ciepłowniczej, głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło są kotłownie lokalne i indywidualne. Preferuje się w kierunkach rozwoju gminy propagowanie źródeł ciepła o kierunku proekologicznym. Zaleca się stosowanie innych niż węgiel dostępnych technologii opartych o paliwa ciekłe i gazowe, a także wykorzystanie dostępnych technologii opartych o energię słoneczną.

W zakresie ciepłownictwa przewiduje się:

- docelowo modernizację lokalnych kotłowni na rzecz nowoczesnych systemów grzewczych, wykorzystujących ekologiczne paliwa,
- opracowanie i uchwalenie przez Radę Gminy projektu założeń zaopatrzenia gminy w ciepło.

5.8. Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie, postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

W zakresie telekomunikacji zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych – budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu.

Szczegółowe zasady lokalizacji obiektów infrastruktury sieciowej na terenach planowanej zabudowy zostanie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rozwój obszarów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej oraz przewidywany wzrost poziomu życia mieszkańców tworzą także dynamiczny rynek konsumentów usług dla systemów telefonii cyfrowej komórkowej. Lokalizacja, wiążących się z systemami telefonii komórkowej, systemów typowych bazowych stacji przekąźnikowych (BTS) będzie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na wniosek zainteresowanych operatorów.

5.9. Gospodarka odpadami

Głównymi działaniami niezbędnymi do osiągnięcia poprawy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi są:

- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów,
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- zorganizowanie i wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów,
- organizowanie zbiórek odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, odpadów niebezpiecznych i odpadów ulegających biodegradacji,
- minimalizacja ilości odpadów oraz zmniejszenie ich potencjału szkodliwości, poprzez wzrost recyklingu, w tym recyklingu organicznego,
- prowadzenie polityki gminy w zakresie gospodarki odpadami zgodnie z ustawą o odpadach oraz innymi przepisami odrębnymi, a także realizowanie ustalenia Krajowego, Wojewódzkiego Programu Gospodarki Odpadami.

Warto również zająć się likwidacją i zabezpieczeniem tzw. dzikich składowisk oraz prowadzić stały monitoring zanieczyszczeń, w celu zapobiegania ich tworzenia.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE

CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Studium wyróżnia obszary, na których realizowane są cele publiczne o znaczeniu lokalnym, w szczególności należą do nich:

- tereny obsługi technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę (stacja uzdatniania, ujęcia wody) wraz z siecią wodociągową,
- tereny obsługi technicznej w zakresie gospodarowania odpadami (składowisko odpadów komunalnych),
- tereny obsługi technicznej w zakresie oczyszczania ścieków wraz z siecią kanalizacyjną,
- sieć elektroenergetyczną SN i NN wraz z transformatorami i obszary niezbędne do ich modernizacji,
- tereny wskazane do zachowania: m.in. administracji lokalnej – Urząd Gminy, publicznych szkół podstawowych, gimnazjum, przedszkoli, publicznych ośrodków zdrowia,
- tereny cmentarzy, gminnej zieleni urządzonej,
- tereny gminnych dróg publicznych i ciągów pieszych,
- tereny ogólnodostępnych parkingów (miejsc postojowych dla samochodów) i/lub garaży,
- pozostałe gminne tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców.

Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gminy obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia wodne i melioracji, drogi gminne, drogi wewnętrzne, obiekty i urządzenia komunikacji wodnej, zielen parkowa, publiczne usługi sportu, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe, ogólnodostępne parkingi (miejsc postojowe dla samochodów) i garaże, miejsca lokalizacji pojemników do czasowego gromadzenia odpadów stałych, można realizować na każdym terenie w sposób nie kolidujący z funkcją tych terenów i przepisami odrębnymi.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Gąsawa zaliczono:

- zadania o znaczeniu krajowym:
 - zadanie nr 2 – ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze (realizacja ciągła),
 - zadanie nr 8 – budowa drogi ekspresowej S-5 (niezrealizowane),
- zadania o znaczeniu wojewódzkim:
 - zadanie nr 40 – realizacja programu zwiększania lesistości i zadrzewień województwa kujawsko – pomorskiego w latach 2001-2020 (do 2020 r.),
 - zadanie nr 42 – utworzenie Skępskiego Parku Krajobrazowego i Pałuckiego Parku Krajobrazowego (niezrealizowane),
 - zadanie nr 46 – opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla rezerwatów przyrody (niezrealizowane – Przedmiotowy dokument nie formułuje wobec terenu rezerwatu przyrody „Źródła Gąsawki” ustaleń innych niż wynikające z jego statusu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy uznaje, iż oddziaływanie związane z realizacją ustaleń Studium, nie wpływa znacząco negatywnie na przedmiotową formę chronioną.),
 - zadanie nr 50 – likwidacja składowisk odpadów stwarzających zagrożenia dla środowiska i rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów, w szczególności w gminach: Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Łubianka, Osie, Jezewo, Złotniki Kujawskie, Szubin, Gniewkowo, Mogilno, Gąsawa i Lubraniec (łącznie 55 składowisk) – zrealizowane,
 - zadanie nr 51 – likwidacja wszystkich nieczynnych mogilników niespełniających wymogów ochrony środowiska w gminach: Nakło, Aleksandrów Kujawski, Lubicz, Grudziądz, Lipno, Świekatowo, Kamień Krajeński, Dębowa Łąka,

- Kowalewo Pomorskie, Golub-Dobrzyń, Rypin, Szubin, Gąsawa, Dąbrowa Biskupia, Rogowo i Bytów (zrealizowane),
- zadanie nr 53 – rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych (w trakcie realizacji).

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

8.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Obecnie na terenie gminy Gąsawa nie występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

8.2. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości

Na terenie gminy Gąsawa nie określono obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

8.3. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Na terenie gminy Gąsawa nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

8.4. Obszary przestrzeni publicznej

Na załączniku nr 2 w granicach gminy nie wyznaczono obszarów przestrzeni publicznej.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ

MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W związku z kreowaniem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz realizacji podstawowych potrzeb mieszkańców gminy, sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wymagają obszary w miejscowości Biskupin, Laski-Wielkie, zaznaczone na załączniku nr 2 do studium.

10.KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego, duże obszary leśne, polne czy też doliny rzeczne stanowią dobro gminy, o które należy zadbać w odpowiedni sposób. Dbłość o ład przestrzenny należy do zadań samorządu terytorialnego, gdyż w interesie gminy jest zapewnienie jak najatrakcyjniejszych warunków dla turystów i osób przyjezdnych. Lecz jego dobro leży także w interesie mieszkańców gminy, zapewniając im wysoką jakość życia w odniesieniu do warunków przestrzennych.

Rozwój rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zasady jej funkcjonowania powinny wyrażać się m.in. poprzez:

- stymulowanie rozwoju wszystkich form przedsiębiorczości, a w szczególności branż o strategicznym dla rozwoju gminy znaczeniu np. przetwórstwa-rolnego; w tym rolno-spożywczego i owocowo-warzywnego;
- ochronę obszarów o najlepszych warunkach fizjograficznych dla rolnictwa przed przeznaczeniem na cele nierolnicze;
- przeznaczanie obszarów o wysokich spadkach (zagrożenie erozyjne) oraz stref wododziałowych do zadrzewień i zakrzewień;
- wyłączenie z produkcji rolnej gruntów najniższych klas bonitacyjnych celem przeznaczenia ich do zalesienia lub zagospodarowania rekreacyjnego;
- wprowadzanie kierunków produkcji optymalnych w istniejących warunkach lokalnych i najbardziej efektywnych;
- aktywizację rolników na rzecz tworzenia grup marketingowych, producenckich i rozwoju nowoczesnej spółdzielczości;

- rozwijanie agroturystyki jako szansy zaktywizowania gospodarki rolnej na obszarach atrakcyjnie położonych;
- propagowanie form, metod i zasad prowadzenia nowoczesnej gospodarki rolnej, w tym gospodarki ekologicznej poprzez działalność ukierunkowaną na fachowe doradztwo, organizowanie szkoleń;
- zwiększanie konkurencyjności lokalnych produktów rolnych;
- propagowanie rolnictwa wielofunkcyjnego, wielozadaniowego o alternatywnych funkcjach w stosunku do tradycyjnego poprzez wzrost udziału usług i drobnej wytwórczości;
- rozwijanie nowoczesnych systemów energetycznych, w tym elektrowni wiatrowych jako dodatkowe źródło dochodów gospodarstw rolnych z tytułu dzierżawy gruntów;
- stymulowanie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym przede wszystkim kształtowanie właściwej gospodarki wodno-ściekowej (pozyskiwanie funduszy Unii Europejskiej na realizację zadań infrastrukturalnych);
- ograniczenie i przeciwdziałanie degradacji i zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego wynikającego z prowadzenia działalności rolniczej;
- stwarzanie warunków do podnoszenia poziomu kwalifikacji i wykształcenia ludności rolniczej.

Rozwój leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz zasady jej funkcjonowania powinny wyrażać się m.in. poprzez:

- opracować i wdrażać szczegółowego gminnego program zwiększenia lesistości i zadrzewień;
- zakładanie, uzupełnianie i właściwa pielęgnacja zadrzewień przydrożnych;
- poprawę stanu sanitarnego lasów;
- dążenie do tworzenia zwartych kompleksów leśnych poprzez właściwe kształtowanie granicy polno-leśnej;
- maksymalne ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

11.OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie Gminy Gąsawa nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

12.OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złoża, na obszarach górniczych wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Filary ochronne wyznacza się w przypadku wystąpienia na terenach górniczych obiektów budowlanych, dróg, elementów linii elektroenergetycznych (np. słupy elektroenergetyczne). Zadaniem filara jest zabezpieczenie tychże elementów przed negatywnym skutkiem eksploatacji górniczej. W projektach zagospodarowania złoża w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- zachowanie bezpieczeństwa powszechnego;
- wymogi dotyczące ochrony środowiska;
- ochrona złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami.

Na obszarze gminy nie występują tereny dla których w złożu wyznaczono filar ochronny.

13.OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. z 2015 r., POZ. 2120)

Na terenie Gminy Gąsawa nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (DZ. U. z 2015 r., poz. 2120).

14.OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Na obszarze gminy nie wskazuje się obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji i remediacji.

15.OBSZARY ZDEGRADOWANE

W granicach administracyjnych gminy nie występują obszary zdegradowane.

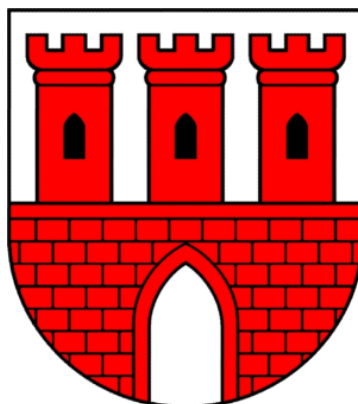
16.GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach administracyjnych Gminy Gąsawa nie występują tereny zamknięte.

17.OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPO- DAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

Dla obszaru objętego studium zgodnie z Uchwałą Nr VI/35/ Rady Gminy w Gąsawie z dnia 17 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gąsawa nie wskazuje się obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

WÓJT GMINY GĄSAWA

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXX/253/2017
Rady Gminy w Gąsawie
z dnia 26 października 2017 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GĄSAWA

TEKST STUDIUM

CZĘŚĆ III

UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

SPIS TREŚCI

1. CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA	3
2. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY – SYNTEZA.....	4
3. WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	5
4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY – SYNTEZA	6
5. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.....	9

1. CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania *Studium* jest analiza uwarunkowań i wyznaczenie aktualnych kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa.

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa przyjęło uchwałą Rady Gminy w Gąsawie Nr XXIII/134/97 z dnia 18 czerwca 1997 roku.

W wyniku dokonanej przez Wójta Gminy Gąsawa analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w celu oceny aktualności Studium, stwierdzono konieczność sporządzenia nowego projektu Studium. Przedmiotowe opracowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gąsawa wynika z nowych potrzeb związanych z rozwojem gminy Gąsawa. Zachodzące zmiany społeczne i ekonomiczne, ale również troska o zrównoważony rozwój przyczyniły się do podjęcia przez Radę Gminy w Gąsawie uchwały Nr VI/35/2015 w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gąsawa” z dnia 17 marca 2015 r.

Ustalenia *Studium* powinny być rozumiane jako świadome działanie władz gminy Gąsawa, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków jego rozwoju.

Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy powinny być reguły określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje z uwarunkowaniami przyrodniczymi ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Zakres przestrzenny *Studium* obejmuje cały obszar gminy Gąsawa w granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem opracowania była inwentaryzacja oraz określenie uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz infrastruktury technicznej i społecznej.

Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz rozpatrzenie wniosków do Studium.

Ostatnim etapem było wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego Gminy Gąsawa.

2. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY – SYNTEZA

Gmina Gąsawa położona jest w południowo - zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w obszarze krainy historycznej zwanej Pałukami. Powierzchnia całkowita gminy wynosi 13 584 ha.

Obszar gminy Gąsawa położony jest w makroregionie Pojezierze Wielkopolskie, w mezoregionie Pojezierze Gnieźnieńskie. Gmina Gąsawa położona jest we wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego nazywanego Pojezierzem Żnińskim lub Pałuckim.

Teren gminy położony jest w większości na glinach zwałowych, ich zwietrzelinach oraz piaskach i żwirach. W środkowej części gminy występują piaski, żwiry sandrowe. W rejonie miejscowości Pniewy, Oćwieka i Ryszewko występują żwiry, piaski, gliny i głazy moren czołowych. W północno-środkowej części gminy w rejonie jeziora Gąsawskiego występują piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły.

Na ogólną powierzchnię gruntów w gminie (13 584 ha) składają się użytki rolne zajmujące ok. 8 595 ha (czyli 63% całości), lasy i grunty leśne – 3 642 ha (27%) oraz pozostałe grunty i nieużytki - zajmujące razem 1 347 ha (10%). Gmina Gąsawa zaliczana jest do gmin silnych rolniczo z wykształconą funkcją turystyczno - wypoczynkową.

Uwarunkowania glebowe w gminie Gąsawa są korzystne. Stosunkowo duży udział mają gleby kompleksu pszennego dobrego wytworzone na glinach morenowych o różnym stopniu spiaszczenia.

Na obszarze gminy Gąsawa występują wszystkie klasy bonitacyjne. Najliczniej reprezentowane są gleby klasy III, IIIa i IIIb. Największa koncentracja gleb o wysokiej bonitacji występuje w sołectwach: Biskupin, Gogółkowo, Marcinkowo Górne i Dolne, oraz Szelejewo.

Obszar gminy Gąsawa jest bardzo cenny pod względem przyrodniczym. Centralną część gminy przecina południkowo krajobraz leśno-jeziorny, w którym występują zarówno lasy liściaste, jak i bory, a którego istotnym elementem są duże jeziora rynnowe z towarzyszącymi im obszarami bagiennymi i enklawami łąk. Na terenie gminy Gąsawa występują głównie lasy należące do zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Gołębki. Lasy nadleśnictwa położone na obszarze dziesięciu gmin i składają się z 157 kompleksów. Rozrzut wynosi z północy na południe 43 km i ze wschodu na zachód 53 km. Na szczególną uwagę zasługuje rezerwat przyrody „Źródła Gąsawki”, Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich oraz wszystkie obszary Natura 2000.

Gmina Gąsawa liczy 5 244 mieszkańców (wg stanu na rok 2015), w tym 2 625 mężczyzn.

Gmina charakteryzuje się małą liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości. W 2015 r. na terenie gminy Gąsawa funkcjonowało 405 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Przeważającą formę własności stanowił sektor prywatny - 390 podmiotów gospodarczych, natomiast publiczny – 15.

W strukturze zarejestrowanych podmiotów dominowały firmy prowadzące działalność handlową, handel hurtowy i detaliczny, naprawę pojazdów samochodowych, a także podmioty działające w sferze budownictwa oraz górnictwa.

Gmina Gąsawa pod względem infrastruktury do neutralizacji ścieków jest średnio wyposażoną gminą. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 50,2 km długości. Przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2015 r. było 439. W 2015 r. ilość ścieków odprowadzanych wnosila 109 dam³ i wykazuje tendencję wzrostową.

Na terenie gminy Gąsawa w 2015 roku było 99,2 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 1082 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

3. WPLYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Uwarunkowania gminy w sferze ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczenia infrastruktury technicznej i społecznej oraz istniejącej sieci osadniczej są zarówno czynnikiem determinującym jak i ograniczającym rozwój przestrzenny gminy.

Korzystne uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy to przede wszystkim:

1. Kształt sieci osadniczej - pozwalający na stosunkowo łatwą realizację zadań własnych w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej.
2. Istniejąca oraz wciąż rozbudowywana sieć infrastruktury technicznej - sieci wodociągowej, kanalizacji, sieci telekomunikacyjnej, potencjalne możliwości rozwoju sieci gazowej, rozwinięta sieć komunikacyjna.
3. Odpowiednio zagęszczona sieć dróg powiatowych i gminnych.
4. Korzystna struktura agrarna gospodarstw rolnych oraz wysoka jakość gleb.
5. Korzystne warunki glebowo-gruntowe dla realizacji budownictwa na dużej powierzchni gminy.
6. Generalnie dobry stan środowiska przyrodniczego warunkujący rozwój turystyki i rekreacji.
7. Stosunkowo młoda społeczność gminy warunkująca rozwój gospodarczy.
8. Obszar bogaty pod względem przyrodniczym i krajobrazowym.
9. Dobrze wykształcona funkcja turystyczno - wypoczynkowa.
10. Spadek bezrobocia.

Niekorzystne uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy to przede wszystkim:

1. Spadająca liczba mieszkańców gminy.
2. Niewystarczająca dostępność gminy w komunikacji publicznej.
3. Zdecydowanie rolniczy charakter, przy braku lub słabo wykształconych działalności pozarolniczych.
4. Niska aktywność mieszkańców gminy w podejmowaniu działalności gospodarczej.

4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY – SYNTEZA

Na podstawie szczegółowej analizy uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, kulturowych i infrastrukturalnych wyznaczono granice stref funkcjonalnych, które określają zasady zagospodarowania przestrzeni gminy, jednak granice obszarów funkcjonalnych ściśle nie przesądzają o faktycznej zmianie przeznaczenia tych terenów i o ich zainwestowaniu. Dokładne określenie granic oraz funkcji zagospodarowania poszczególnych terenów powinny być określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W analizie tej wzięto także pod uwagę obecny kształt sieci osadniczej, zachodzące w ostatnich latach procesy inwestycyjne oraz strukturę własnościową gruntów. *Studium* określa kierunki rozwoju przestrzennego i stanowi podstawę do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a integralną częścią opracowania jest załącznik nr 2 – rysunek studium.

Strefy funkcjonalne

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obejmują przede wszystkim obszary zwartej zabudowy miejscowości położonych na terenie Gminy Gąsawa. Studium stanowi na tych terenach rozwój intensywniej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej (w tym usługi publiczne), z możliwością zachowania i ewentualnej rozbudowy istniejącej zabudowy zagrodowej. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych.

W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu oraz utrzymanie, rozbudowę i przebudowę zabudowy zagrodowej.

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej obejmują obszary z istniejącą i projektowaną zabudową wielorodzinną oraz tereny usług. Studium stanowi na tych terenach adaptację istniejącej i rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, lokalizację usług. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne.

Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz właściwie zagospodarowywać obszary przestrzeni publicznej. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu.

Tereny zabudowy zagrodowej obejmują przede wszystkim obszary zabudowy zagrodowej i usługowej w gospodarstwach rolnych miejscowości położonych na terenie Gminy Gąsawa. Studium stanowi na tych terenach kontynuację i uzupełnienia oraz rozbudowę istniejącej zabudowy zagrodowej i

usługowej w gospodarstwach rolnych. Dopuszcza się obsługę produkcji rolnej, hodowlanej, ogrodniczej, usługi, rzemiosło.

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zalesienia. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych.

Tereny rozwoju zabudowy usługowej obejmują istniejące i projektowane tereny usług handlu, oświaty, kultury, kultu religijnego itp. Dopuszcza się możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami lub bez usług lub zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

Tereny rozwoju zabudowy produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej obejmują obszary pod wielofunkcyjny rozwój funkcji gospodarczych w postaci lokalizacji zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej, usługowej, w tym zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu. W zakresie ochrony środowiska postuluje się wprowadzenie na granicach terenów o różnym przeznaczeniu, zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała hałas i potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji.

Tereny zabudowy rekreacyjnej obejmują istniejące i potencjalne obszary rozwoju w/w funkcji, które są zlokalizowane na terenach atrakcyjnych krajobrazowo. Poza istniejącą zabudową rekreacyjną dopuszcza się obiekty sportu, turystyki, usług użyteczności publicznej, stacje myśliwskie, które wzbogacą i uatrakcyjnią warunki zamieszkania i przebywania na tym terenie. Dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jako funkcji uzupełniającej. Dopuszcza się uzupełnianie i przekształcanie istniejącej zabudowy w funkcje związane z obsługą ruchu turystycznego. Należy odpowiednio zagospodarować przestrzeń z uwzględnieniem potrzeb turystyki zorganizowanej i jednoczesnym zabezpieczeniem odpowiedniej infrastruktury. Ponadto chronić środowisko przyrodnicze poprzez racjonalne zagospodarowanie przestrzeni strefy oraz odpowiednie uzbrojenie terenu przed realizacją nowych inwestycji. Projektowana zabudowa powinna charakteryzować się wysokimi walorami estetycznymi i harmonizować z otoczeniem poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów biologicznie czynnych, wykorzystywanie naturalnych materiałów budowlanych m.in. kamień, drewno, a także wkomponowywanie obiektów kubaturowych w istniejącą zieleń leśną i zadrzewienia przy zachowaniu przepisów p.poż. Postuluje się przekształcenie istniejącej zabudowy zagrodowej w gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne świadczące usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie terenu.

Tereny zieleni urządzonej zlokalizowane w obrębie istniejących i projektowanych skwerów i parków warunkują przynależność danych terenów do przestrzeni publicznych. Ogólnodostępny charakter oraz reprezentacyjna funkcja powodują konieczność zwrócenia szczególnej uwagi w czasie ich urządzania. W procesie przekształceń należy zachować i silnie wyeksponować wartości kulturowe danych terenów w celu umocnienia poczucia lokalnej więzi społecznej.

Tereny infrastruktury technicznej obejmują obszary obsługi mieszkańców w zakresie kanalizacji, gospodarowania odpadami, energii elektrycznej, gazownictwa, wodociągów, telekomunikacji, ciepłownictwa. Na przedmiotowym terenie dopuszcza się niezbędne do prawidłowego funkcjonowania tych obszarów urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji. Zakazuje się lokalizacji wszelkich obiektów niezwiązanych z funkcją obsługi technicznej i usług z nimi związanych.

Wszystkie obiekty obsługi technicznej gminy, a w szczególności wodno-kanalizacyjne, energetyczne, ciepłownicze w tym obiekty kubaturowe i budowle lokalizowane na innych terenach funkcjonalnych należy realizować zgodnie z opracowaniami dotyczącymi rozwoju infrastruktury technicznej.

Tereny rolne zajmują zdecydowaną większość obszaru gminy. Obejmują zarówno grunty o korzystnych warunkach do produkcji rolnej (gleby klasy III i IV), jak i gleby niższych klas bonitacyjnych (klasy V i VI). Studium zakłada rozwój zabudowy zagrodowej, zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa. Przy zalesianiu gruntów rolnych należy dążyć do tworzenia zwartych kompleksów leśnych. Unikać zalesiania niewielkich działek znajdujących się w dużej odległości od istniejących kompleksów. Dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy zagrodowej, a w uzasadnionych przypadkach budynków usługowych i produkcyjnych, która będą stanowić uzupełnienie istniejącej zabudowy. Ponadto w strefie rolnej bez ograniczeń dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów odrębnych. Należy dążyć do podnoszenia poziomu organizacji produkcji rolnej oraz rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach niskotowarowych.

Z uwagi na występowanie dużych arealów gleb użytkowanych rolniczo, które są pozbawione jakiegokolwiek zabudowy w strefie rolnej dopuszcza się lokalizację elektrowni fotowoltaicznych oraz innych źródeł energii odnawialnej o mocy nieprzekraczającej 40kW.

W ramach terenów rolnych mogą występować również pojedyncze kompleksy leśne, które nie zostały wyróżnione na rysunku studium. W przypadku sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy dokonać szczegółowej analizy ewidencji gruntów i wyróżnić pojedyncze kompleksy leśne spośród gruntów rolnych.

Tereny cmentarzy. W obszarze funkcjonalnym dopuszcza się realizację zabudowy o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice, kolumbaria) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki) a także ogrodzenia.

Tereny lasów obejmują istniejące kompleksy leśne, w tym urządzenia i obiekty gospodarki leśnej.

Tereny wód powierzchniowych. Obowiązuje na nich zakaz zabudowy poza obiektami i urządzeniami służącymi gospodarce wodnej. W obrębie linii brzegowej jezior, które są wykorzystywane na cele turystyczne i rekreacyjne dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń służących obsłudze ruchu turystycznego (plaż, pomostów, urządzeń wodnych). Przy realizacji w/w inwestycji należy uwzględnić zasady ochrony środowiska przyrodniczego.

5. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem planistycznym określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy sporządzonym dla jej całego obszaru. Pełni ono rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju gminy, a także przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wieloletnich planów inwestycyjnych. Studium nie jest jednak przepisem prawa miejscowego, a zatem nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych związanych z realizacją inwestycji w gminie.

Wstępne analizy, wykazały konieczność wykonania nowego opracowania. Opracowując nowe Studium uznano, że ustalenia muszą uwzględniać zmieniające się potrzeby i możliwości rozwojowe gminy, jak również obejmować pełny zakres i formę Studium określoną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. oraz w rozporządzeniu w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28.04.2004 r. (Dz. U. Nr 118, poz. 1233). Wobec powyższego niniejsze Studium jest nowym opracowaniem.

Dokument ten stanowi także często podstawę do ubiegania się o środki finansowe na realizację inwestycji z funduszy europejskich. *Studium* określa szereg inwestycji realizujących zadania publiczne. Należy szczególnie podkreślić, iż zdecydowana większość tych inwestycji powinna być realizowana przy wykorzystywaniu funduszy unijnych.

W wyniku akcesji do Unii Europejskiej rozszerzyły się możliwości wykorzystania funduszy zagranicznych, będą pełniły ważną rolę w finansowaniu zadań publicznych, zwłaszcza w kierunku mobilizowania środków krajowych i funduszy własnych podmiotów realizujących inwestycje w celu uzupełniania montażu finansowego. Poza publicznymi środkami finansowania inwestycji oraz funduszami unijnymi należy, tam gdzie pozwalają na to przepisy angażować środki niepubliczne, a także korzystać z partnerstwa publiczno-prywatnego, które w znacznym stopniu mogą przyspieszyć

wielokierunkowy rozwój gminy. Zgodnie z polityką Unii Europejskiej szczególny nacisk należy kłaść na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury technicznej, w tym przede wszystkim rozwój odnawialnych źródeł energii i innowacyjnej gospodarki, a także ogólny wzrost poziomu życia mieszkańców.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, a zatem nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych związanych z lokalizacją nowych inwestycji.

Przyjęte rozwiązania dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzeni Gminy Gąsawa wynikają przede wszystkim ze szczegółowej analizy uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych. Kierunki określające politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zasady i ustalenia określone w strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego oraz koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Realizacja polityki przestrzennej gminy jest przede wszystkim uzależniona od decyzji lokalnych władz. Racjonalne i przemyślane decyzje dotyczące planowania przestrzennego w oparciu o niniejszy dokument będą skutkowały przede wszystkim wzrostem poziomu życia mieszkańców gminy, ograniczeniu kosztów związanych z realizacją zadań publicznych oraz możliwością wielokierunkowego rozwoju gminy.